



splinter

CONCEPT VERKIEZINGSPROGRAMMA

TWEEDE KAMER 2023-2027

Versie standpuntendatabase

TK 2023 longread verkiezingsprogramma

Verkiezingsprogramma Splinter – Inleiding

Ambitie

Splinter wil het groene, progressieve, liberale, sociaal democratische geluid zijn dat nu zo gemist wordt.

Splinter is vrijzinnig en seculier. Splinter is inclusief en staat voor de inclusieve samenleving. Splinter wil de universele waarden met passie verdedigen in het parlement en daarbij het individu verheffen: mensen alle kansen bieden die van hen mondige, zelfstandige burgers maken. Splinter staat pal voor het vrije debat, een levensbeschouwelijk-neutrale staat, seculier onderwijs voor alle kinderen. De herwaardering van individuele vrijheden en het verheffen van het individu komen terug in onze partijnaam en ons partijlogo.

Met open vizier. En liberalisme zoals het ooit bedoeld was: gericht op de individualiteit en strevend naar gelijke rechten, vrijheden en kansen die onze samenleving biedt voor iedereen. Niet als een privilege voor een kleine groep gelukkigen, maar als opdracht voor politiek en overheid om de mensen te ondersteunen waar nodig, zodat zij ook van de liberale waarden kunnen genieten. Persoonlijke vrijheid, persoonlijke verantwoordelijkheid. Wars van hokjesdenken en identiteitspolitiek die onze samenleving uiteendrijven. Splinter is voor samenwerking en gaat voor verbinding.

Splinter spreekt duidelijke taal. Splinter is moedig. Splinter verdiept zich in de materie en verliest zich niet in lege politieke oneliners. Splinter hakt weloverwogen knopen door. Splinter neemt de leiding.

Bij ons geen legertje aan persvoorlichters en marketinggoeroes: onze Splinters verdiepen zich in de onderwerpen, voeren het politieke debat op basis van wetenschap en feiten. Splinters staan zelf de pers te woord en luisteren zelf naar de mensen die zij in het parlement vertegenwoordigen. Splinter houdt van authenticiteit en onze volksvertegenwoordigers zijn echte, toegankelijke mensen.

Splinter is onafhankelijk. Onze Splinters houden de rug recht, kiezen niet voor de makkelijke maar voor de goede weg. Splinter neemt verantwoordelijkheid. Politieke keuzes worden uitgelegd, gecheckt bij de achterban en maken we een keer een fout? Dan geven we dat gewoon toe en vertellen we open en eerlijk wat de argumenten zijn om het anders te doen. Wel zo verfrissend en transparant.

Splinters zijn nieuwsgierig en staan open voor nieuwe ideeën en discussie: in de politieke arena én met mensen in het land. Splinter wil in gesprek blijven. Splinter beschermt wat kwetsbaar is en staat voor een solidaire samenleving.

Inhoudsopgave

Verkiezingsprogramma Splinter – Inleiding	2
SPLINTER – DE PARTIJ	9
<i>Partijstructuur</i>	9
<i>Politici? Volksvertegenwoordigers!</i>	9
<i>Partijdemocratie en transparantie</i>	9
<i>Betrouwbare politiek</i>	10
<i>Partijnaam</i>	11
<i>Partijlogo</i>	12
DE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT HERSTELD	13
<i>Splinter en de democratische rechtsstaat</i>	13
<i>De wetgevende macht</i>	14
<i>Democratische vernieuwing I: volksvertegenwoordiging</i>	14
<i>Democratische vernieuwing II: burgerinspraak en zorg voor toekomstige generaties</i>	17
<i>Burgerinspraak</i>	17
<i>Jongeren, kinderen en toekomstige generaties</i>	17
<i>De uitvoerende macht</i>	19
<i>Bevorderen van transparantie I: informatiehuishouding op orde</i>	19
<i>Wet Open Overheid en transparantie overheidsbeleid</i>	20
<i>Bevorderen van transparantie II: schijnwerkelijkheid tegengaan</i>	22
<i>Bevorderen van transparantie III: regering en Koningshuis</i>	22
<i>De rechtsprekende macht</i>	23
<i>De rechtsstaat hersteld I: rechtsbijstand</i>	24
<i>Griffierechten</i>	26
<i>Vertrouwelijkheid tussen cliënt en advocaat</i>	26
<i>De rechtsstaat hersteld II: veiligheid rechters, advocaten en het Lale Gülfonds</i>	26
<i>Veiligheid van rechters en advocaten</i>	26
<i>Het Lale Gülfonds</i>	27
CARIBISCH NEDERLAND	30
ZORGZAME SAMENLEVING	32
<i>Preventie: gezond opgroeien, gezond ouder worden</i>	32
<i>Gelijke kansen voor ieder kind</i>	32

<i>Gezondheidszorg – laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk</i>	34
<i>Zwangerschap en geboortezorg (zie ook ‘geboorte en gezin’ voor o.a. verlof)</i>	37
<i>Verpleegkundigen en verzorgenden</i>	38
<i>Ouderenzorg</i>	38
<i>Palliatieve zorg</i>	39
<i>VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap</i>	40
<i>Zoönosen zoals corona, covid-19</i>	40
<i>Post- infectieuze ziekten zoals Longcovid en ME/CVS</i>	41
<i>Samenleving beter beschermen tegen pandemieën</i>	42
<i>Mantelzorg en Mantelouders</i>	44
<i>Alle mantelzorgers: heldere positie in zorgketen, meer gewaardeerd en ontlast</i>	45
<i>Persoons Gebonden Budget (PGB) blijft en telt als volwaardig inkomen</i>	45
<i>Passend en traceerbaar landelijk budget</i>	46
<i>Vereenvoudigde en centrale regelgeving bij budgetverstrekkers</i>	47
<i>Centrale kwaliteitseisen voor budgetverstrekkers en zorgpartijen</i>	48
<i>Budget voor zorginnovatie</i>	48
<i>Mantelouders: ondersteund en erkend als volwaardige partner in de zorg</i>	49
<i>Het Persoons Gebonden Budget (PGB) blijft en wordt erkend als volwaardig inkomen</i>	49
<i>Meer samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid in de zorgketen</i>	49
<i>Meer opvangmogelijkheden en aandacht voor complexe zorgvraag (VG7)</i>	51
<i>Ontzorgplicht en preventieplicht vanuit overheid</i>	51
<i>Centrale kwaliteitseisen voor budgetverstrekkers</i>	52
<i>Vereenvoudigde centrale regelgeving bij budgetverstrekkers</i>	53
<i>Voorrang in crisistijden</i>	53
<i>Jeugdzorg</i>	53
<i>GGZ in Nederland</i>	54
SPORTEN VERBINDT ONS	56
<i>Topsport</i>	56
<i>Breedtesport</i>	56
ECONOMIE	58
<i>Bestaanszekerheid en arbeidsmarkt</i>	61
<i>Kinderen in armoede</i>	64
<i>Schuldenproblematiek en banken</i>	64
<i>Bestaanszekerheid en wonen</i>	66

<i>Ondernemen, investeren en financieren</i>	67
<i>Regionaal produceren en lokaal ondernemerschap stimuleren</i>	68
<i>Innovatie en publiek-private samenwerking stimuleren</i>	69
<i>ZZP</i>	70
<i>Familiebedrijven</i>	70
<i>Financiële sector</i>	71
<i>PENSIOEN</i>	72
<i>Cannabisbeleid</i>	72
PERSVRIJHEID	74
<i>Persvrijheid en openbaarheid van bestuur</i>	74
LIBERALE WAARDEN	75
<i>Persoonlijke/individuele vrijheid</i>	75
<i>Vrijheid van meningsuiting</i>	75
.....	75
<i>Neutrale staat, seculier onderwijs, vrijheid van godsdienst en vrijheid om niet te geloven</i>	75
INCLUSIVITEIT	77
<i>Emancipatie en universeel liberalisme</i>	77
<i>Inclusiviteit in werk en inkomen</i>	79
<i>Geboorte en gezin</i>	80
<i>Kinderrechten</i>	80
<i>Veiligheid en discriminatie – algemeen</i>	81
<i>Inclusiviteit en neurodiversiteit</i>	82
LHBTIQ+	83
<i>LHBTIQ+ vluchtelingen</i>	85
<i>Veiligheid en discriminatie – algemeen</i>	85
KLIMAAT & ENERGIE	86
<i>Klimaat en energietransitie</i>	86
<i>Samenwerkingsverbanden</i>	87
<i>Vernieuwing van het transportnet voor elektriciteit, waterstof en warmte</i>	91
<i>Armoedegrens en lokale oplossingen</i>	91
<i>Klimaat en energietransitie</i>	91
<i>Klimaatrechtvaardigheid en jongeren</i>	91
<i>Klimaatadaptatie</i>	Error! Bookmark not defined.

GEZONDE LEEFOMGEVING, TOEKOMSTBESTENDIG BOUWEN & WONEN	93
<i>Betaalbaar wonen is een grondrecht</i>	93
<i>Integrale visie op de bebouwde leefomgeving</i>	94
DIERENWELZIJN	96
Algemeen	96
(Dieren)politie.....	96
NVWA – dierenwelzijnsmisstanden en dierenmishandeling	97
Gezelschapsdieren.....	97
Veehouderij en dierenwelzijn	98
Dierproeven.....	99
Wilde dieren in de natuur.....	100
Zee, vissen en andere zeedieren: beschermen van kwetsbare onderwaternatuur.....	102
Dierenwelzijn en klimaatverandering.....	104
VEEHOUDERIJ, TUIN- EN AKKERBOUW	106
Familiebedrijven	106
Veehouderij	106
Tuin- en akkerbouw.....	109
Een duurzaam voedselsysteem, dicht bij de burger	110
NATUUR & BIODIVERSITEIT	113
Groene steden	113
Natuureducatie	114
Natuurbescherming en natuurbeheer	114
Landschappen en bossen.....	115
ONDERWIJS	120
Algemeen	120
Basisonderwijs.....	122
Middelbare school.....	123
MBO/HBO/Universiteit.....	123
MOBILITEIT	126
Openbaar Vervoer.....	127
Auto.....	127
Leefomgeving en Openbare Ruimte	129
Fiets	130

<i>Luchtvaart</i>	130
<i>Kleine Binnenvaart</i>	131
CULTUUR & MEDIA	134
<i>Cultuur</i>	134
<i>Media</i>	135
HANDEL & EUROPA	137
<i>Handel</i>	137
IMMIGRATIE, INTEGRATIE & EMIGRATIE	139
<i>Vluchtelingen</i>	139
<i>Vluchtelingenkinderen</i>	142
<i>LHBTIQ+ vluchtelingen</i>	143
<i>Integratie</i>	143
<i>Arbeidsmigratie en buitenlandse studenten</i>	144
<i>Emigratie en onvrijwillig verlies Nederlanderschap</i>	145
DIGITALE SAMENLEVING	146
<i>Grondbeginselen van de digitale samenleving</i>	146
<i>Privacy in de digitale samenleving</i>	147
<i>Controle in de digitale samenleving</i>	148
<i>Kunstmatige intelligentie in digitale samenleving</i>	151
<i>Overheid in de digitale samenleving</i>	152
<i>Veiligheid in de digitale samenleving</i>	153
<i>Veiligheidsdiensten in de digitale samenleving</i>	155
<i>Kinderen in de digitale samenleving</i>	157
POLITIE EN VEILIGHEID	158
<i>Meer decentraal en meer waardering</i>	158
<i>Werving en behoud van agenten</i>	158
<i>Politievrijwilligers</i>	159
<i>Politie en cybercriminaliteit</i>	159
<i>Politie en geweldsmiddelen</i>	161
<i>Dierenpolitie</i>	161
<i>Discriminatie binnen en door de politie</i>	162
<i>Geweld tegen politie en andere hulpverleners</i>	163
<i>Veiligheid en inlichtingendiensten</i>	163

DEFENSIE & BUITENLAND	165
<i>Geopolitiek en positie Defensie</i>	<i>166</i>
<i>Defensiemedewerkers</i>	<i>167</i>
<i>Veteranen</i>	<i>168</i>
<i>Oekraïne</i>	<i>168</i>
<i>Buitenland</i>	<i>169</i>

SPLINTER – DE PARTIJ

Partijstructuur

- Partijstructuur is “plat”
- Primair doel van het landelijk partijbestuur is dienend te zijn aan de leden. Zij staat los van de politieke lijn en heeft zo min mogelijk macht.
- Samen met de leden van het platform gaan we een structuur maken zodat er nergens machtsblokken ontstaan.

Politici? Volksvertegenwoordigers!

- Onze volksvertegenwoordigers zijn Splinters: vrij en onafhankelijk, vasthoudend in hetgeen zij willen bereiken, idealistisch, moedig en uitgesproken in het politieke debat en stemmen zonder last.
- Daarbij krijgt iedere volksvertegenwoordiger evenveel ondersteuning vanuit de fractie; het zetelbedrag dat Kamerleden behoren te krijgen om ondersteunende medewerkers aan te nemen gaat niet naar de algemene “fractiepots”, maar komt in gelijke delen ten goede aan de ondersteuning van individuele Kamerleden. Zodat al onze Splinters kunnen excelleren, optimaal hun parlementaire controlerende taak vervullen, op de manier en met de ondersteuning die hen het beste past.
- Vriendjespolitiek en baantjesjagen horen niet bij Splinter. Volksvertegenwoordigers worden, net als de medewerkers, periodiek beoordeeld op basis van objectieve criteria. En dat doet Splinter niet alleen voor haar eigen Splinters. Ook alle andere Kamerleden van andere partijen zullen langs de objectieve meetlat gelegd worden. De beoordelingscriteria en de uitkomsten voor individuele Tweede Kamerleden worden maandelijks via de “Nationale Politieke Index” gedeeld, zodat iedereen kan zien wie de ware volksvertegenwoordigers in de Kamer zijn.

Partijdemocratie en transparantie

- Wat Splinter doet, welke successen behaald worden en de inspannende weg naar dat resultaat: alles wordt overzichtelijk en toegankelijk op de website en het ledenplatform inzichtelijk gemaakt.
- Onze digitale fractiekamer, het ‘open source’ online partijplatform, geeft de leden de mogelijkheid om mee te denken, mee te schrijven en te stemmen over partijaangelegenheden en de partijkoers binnen de kaders van de partijbeginselen. In Scandinavische landen heel gewoon, maar in het Nederlandse parlement doet niemand het. Splinter doet het.

- De leden krijgen de mogelijkheid om te stemmen op de volgorde van de kieslijst. Zelfs tot in het stemhokje bepaalt de kiezer welke kandidaten of onderwerpen “omhoog” worden gestemd. Aan die onderwerpen zal Splinter de komende zittingsperiode in de Tweede Kamer meer aandacht aan besteden. Bij Splinter wordt wél geluisterd naar de leden en naar de mensen die op Splinter stemmen.
- Politiek Den Haag wemelt van de goed georganiseerde lobbyisten, NGO’s, branche- en belangenorganisaties en het is vaak ondoorzichtig hoe Kamerleden aan hun informatie komen. Daarom wil Splinter het goede voorbeeld geven door een lijst op de website te publiceren van organisaties waar wij actief contact mee hebben. En eventuele voorstellen die met behulp van deze organisaties worden ingediend. Daarnaast zal Splinter in de Kamer voorstellen indienen voor het realiseren van een lobbyistenregister en registratie verplicht te stellen voor alle Kamerleden en bewindspersonen.
- Meeregeren? Of als oppositiepartij over specifieke onderwerpen onderhandelen met de coalitie? Splinter is niet politiek naïef en wil samenwerken waar dat kan om haar idealen te realiseren, maar is transparant naar de leden over wat er eventueel uitgeruild wordt en onder welke voorwaarden. Zijn de leden het er niet mee eens? Dan doen we het niet.
- Het verkiezingsprogramma wordt op het ledenplatform een interactief document waarin verwijzingen en links worden opgenomen naar behaalde resultaten; zo is in een oogopslag duidelijk of en op welke manier Splinter haar verkiezingsbeloftes nakomt. Daar kunnen mensen ons niet alleen bij nieuwe verkiezingen op beoordelen, maar ook tussentijds. Splinter is er immers voor de Nederlandse burgers die zij vertegenwoordigt.

Betrouwbare politiek

De betrouwbaarheid van de héle politiek is natuurlijk niet iets wat Splinter bij andere partijen kan afdwingen. Wij kunnen alleen maar het goede voorbeeld geven. Hier staat Splinter voor:

- Gekonkel en handjeklap in achterkamertjes is uit den boze.
- De Kamerleden in het parlement moeten de regering controleren en die taak uiterst serieus nemen; doorvragen, doorvragen, doorvragen. Niet stoppen als het moeilijk wordt. We zijn tenslotte volksvertegenwoordigers.
- De focus op snelle succesjes die vooraf afgekaart zijn met het kabinet of juist zo algemeen zijn dat niemand ertegen kan zijn maar er tegelijkertijd niets concreet verandert: we doen het niet! Geen inhoudsloze moties die iets vragen wat al staand beleid is of vragen om ‘te kijken naar’, of iets ‘uitspreken’ voor de Bühne. En óók geen moties die schreeuwen om harde maatregelen als niet overzien kan worden wat de gevolgen van hard beleid zullen zijn voor goedbedoelende burgers.

- Geen proefballonnetjes. We kunnen onze tijd beter besteden aan goed doordachte plannen en daarmee voortvarend aan de slag te gaan.
- De Kamerleden moeten gedegen wetgeving afleveren en de regeringsvoorstellen optimaal controleren. Zodat een Kamerlid bij debatten over wetten de desbetreffende wetstekst nauwkeurig bestudeert, evenals de Memorie van Toelichting, en zich vooraf gedegen laat informeren over de gevolgen voor de samenleving.
- Identiteitspolitiek, het zeggen op te komen voor bepaalde groepen door hen op te zetten tegen andere groepen, is het vergif voor ieder constructief politiek debat. Iedere partij maakt zich daar schuldig aan. Splinter wil dat doorbreken. Je kunt ook prima voor mensen opkomen zonder te polariseren.
- In de politiek moet je samenwerken om dingen te bereiken. Splinter staat voor constructieve en betrouwbare samenwerking met andere partijen. Daarbij verliezen we onze idealen, het verkiezingsprogramma, onze kiezers en het algemeen belang nooit uit het oog. We nodigen andere partijen actief uit zich aan te sluiten en mee te denken met onze plannen. En andersom.
- Een splinter tornt niet aan: kinderrechten, mensenrechten.
- Wij beoordelen voorstellen op persoonlijke vrijheid, persoonlijke verantwoordelijkheid, duurzaamheid, seculariteit en mededogen.

Partijnaam

Splinter is NIET voor “versplintering”. Splinter staat voor de figuurlijke “Splinter in de vinger” van de minister of staatssecretaris: scherp doorvragen tot we de antwoorden krijgen die we nodig hebben om het kabinet optimaal te kunnen controleren. Er is onder kabinetten Rutte een gewoonte ontstaan om, tegen de Grondwet, niet te antwoorden op vragen vanuit de Tweede Kamer. Ook Woo verzoeken van journalisten en burgers worden zwartgelakt. Het is tijd voor vasthoudende Splinters in de Kamer.

We zitten in een politieke transitieperiode. Uit onderzoek blijkt dat de ideale fractiegrootte 15-20 Kamerleden bevat: dan kun je alle onderwerpen voldoende aandacht geven en heb je geen Kamerleden zonder woordvoerderschap. De grote machtspartijen hebben wel verzaakt en burgers al het vertrouwen in de politiek ontnomen. De vele “crises” die ons land teisteren zijn veelal het gevolg van falend overheidsbeleid waar de machtspartijen verantwoordelijk voor zijn. Daarom is vernieuwing nodig door partijen die relatief klein beginnen en verantwoord groeien. Dat is goed voor de burger en de democratie.

We zien het gevaar van “versplintering van ideeën”: one-issue partijen die slechts een deelbelang vertegenwoordigen. Om de huidige politieke uitdagingen het hoofd te bieden hebben we partijen zoals Splinter nodig, die met een breed programma een stevige en zo mogelijk langetermijnvisie hebben ontwikkeld om zo optimaal mogelijk het algemeen belang te dienen.

Splinter staat ook voor onafhankelijkheid, zoals de Grondwet voorschrijft. Er behoren 150 volstrekt onafhankelijke volksvertegenwoordigers in de Tweede Kamer te zitten. Het is aan de regering om vertegenwoordigers te overtuigen om voor een voorstel te stemmen. Op de inhoud van het voorstel en niet omdat je nou eenmaal deel uitmaakt van een coalitie of politieke partij. Het partijstelsel met de verstikkende fractie- en coalitiediscipline werkt dit tegen. De leden stemmen volgens de Grondwet zonder last, maar dat werkt in de parlementaire praktijk niet zo. Het parlement heeft onafhankelijke Splinters nodig, die de regering onophoudelijk controleren, het vuur aan de schenen legt en dóórvragen waar andere partijen het letterlijk voor gezien houden.

- Een Splinter is onafhankelijk en vasthoudend. Het staat voor onafhankelijke volksvertegenwoordigers die onophoudelijk vechten voor de idealen van de partij; zij zijn in de Tweede Kamer de stem van alle inwoners van Nederland en controleren de regering.
- Splinters staan achter het verkiezingsprogramma en de partijbeginselen, schuwen het debat ook in de eigen fractie niet en stemmen zonder last. Van verstikkende fractiediscipline is geen sprake. Splinters zijn onafhankelijk en samen sterk.
- Splinters zijn wars van polariserende identiteitspolitiek en stoppen niemand in een hokje. Politiek gaat wat ons betreft over universele waarden en niet over valse tegenstellingen. Splinters staan boven het achterhaalde links/rechts denken; een splinter doet wat nodig is.
- Splinters zijn ook alle burgers van Nederland, unieke individuen met een eigen stem. Wij vertegenwoordigen hen.

Partijlogo

- Feniks, de mythische vuurvogel die in vele culturen al eeuwenlang symbool staat voor vernieuwing en het herrijzen uit de as. Nederland moet zich opnieuw uitvinden, opbouwen na de crisis. Ook voor veel individuele burgers is herbezinning en een nieuw begin noodzakelijk. De overheid moet er zorg voor dragen dat Nederland en al haar inwoners opnieuw in hun kracht worden gezet: verheffing van het individu en diens vrijheden.

DE DEMOCRATISCHE RECHTSSTAAT HERSTELD

Het vertrouwen in de politiek is tot een dieptepunt gedaald. De Toeslagenaffaire, de Groningse gaswinning, de aanpak van de Coronacrisis, woningnood, stikstofcrisis en asielproblematiek: allemaal dossiers die hebben geleid tot maatschappelijke onrust en flink dalend vertrouwen in de landelijke politiek. Burgers zien een overheid die lang voortslappende maatschappelijke problemen maar niet oplost, en zelfs verergert. Dieptepunt is de Toeslagenaffaire waardoor onacceptabel menselijk leed is veroorzaakt. Het schandaal is het resultaat van een vooringenomen overheid die onrechtmatig handelde.

Landen zoals Polen en Hongarije zijn in het recente verleden door Nederland terechtgewezen over hun omgang met de rechtsstaat. Inmiddels kunnen burgers in Nederland zelf niet meer uitgaan van een overheid die handelt in overeenstemming met rechtsstatelijke principes en beginselen. In plaats van de burger om hernieuwd vertrouwen te vragen moet de overheid nu, volgens filosoof Maxim Februari, weer betrouwbaar worden. Ook politicoloog Tom van der Meer waarschuwt voor een overheid die op korte termijn beloftes doet om vertrouwen te wekken. Door daarentegen schandalen en problemen daadwerkelijk op te lossen, kan de overheid weer betrouwbaar te worden.

Splinter doet vergaande voorstellen om de democratische rechtsstaat te herstellen. De voorstellen zijn niet alleen gericht op het handelen van bewindspersonen, maar op al de onderdelen van de trias politica: de wetgevende, de uitvoerende, en de rechtsprekende macht. Tezamen gaan de voorstellen ondermijning van de democratische rechtsstaat tegen. Door daarnaast langslappende problemen in het land niet langer te negeren maar ermee aan de slag te gaan, zorgen de voorstellen van Splinter voor herstel van betrouwbaarheid van de overheid.

Splinter en de democratische rechtsstaat

Splinter is compromisloos verdediger van de democratische rechtsstaat. Instituties waar de democratische rechtsstaat op gestoeld is, zoals machtscheiding, grondrechten en fundamentele vrijheden, moeten continue onderhouden en verdedigd worden. De Grondwet bepaalt in artikel 1 dat we mensen gelijk behandelen: het gelijkheidsbeginsel. Desondanks zien we tal van voorbeelden waarin de overheid handelt naar willekeur. De Toeslagenaffaire heeft pijnlijk duidelijk gemaakt hoe makkelijk de overheid kan vervallen in het ondermijnen van de democratische rechtsstaat door burgers met willekeur te behandelen. Splinter staat pal voor artikel 1 Grondwet en verzet zich scherp tegen iedere vorm van willekeur.

De wetgevende macht

Volksvertegenwoordigers vormen samen de wetgevende macht die de regering controleert en met wetten beleid aanpast en creëert. Splinter is voorstander van democratische vernieuwing om de volksvertegenwoordiging weer effectief, invloedrijk en gezaghebbend te maken. De positie van individuele Kamerleden moet daarvoor verstevigd worden. Daarnaast wil Splinter democratische vernieuwing om burgers en jongeren meer inspraak te geven. Het democratisch gehalte van besluitvorming wordt daarmee bevorderd.

Dit hoofdstuk is ingedeeld aan de hand van de “trias politica”. Hier hangt Splinter drie thema’s en een aantal subthema’s aan, namelijk:

De wetgevende macht

- Democratische vernieuwing I: volksvertegenwoordiging
- Democratische vernieuwing II: burgerinspraak en zorg voor toekomstige generaties

De uitvoerende macht

- Bevorderen van transparantie I: informatiehuishouding op orde
- Bevorderen van transparantie II: schijnwerkelijkheid tegengaan
- Bevorderen van transparantie III: Regering en Koningshuis

De rechtsprekende macht

- De rechtsstaat hersteld I: rechtsbijstand
- De rechtsstaat hersteld II: veiligheid rechters, advocaten en het Lale Gülfonds
- De rechtsstaat hersteld III: versterking van de rechterlijke macht
- De rechtsstaat hersteld IV: belangen van kinderen gewaarborgd in juridisch proces

Democratische vernieuwing I: volksvertegenwoordiging

- Splinter zet tijdens coalitievorming en coalitieonderhandelingen in op een minderheidskabinet met een regeerakkoord op hoofdlijnen. Zo wordt voorkomen dat de oppositie 4 jaar lang buitenspel staat en alle voorstellen kunnen worden gedwarsboomd door de coalitie. Tevens wordt daarmee vermeden dat de coalitie haar voorstellen altijd aanneemt zonder zich iets aan te trekken van de oppositie. Met een minderheidskabinet en een regeerakkoord op hoofdlijnen zal de coalitie actief op zoek moeten naar steun van de oppositie en wisselende meerderheden moeten creëren. Om tot goede wetgeving en besluitvorming te komen is het noodzakelijk dat partijen optimaal samenwerken. Met een minderheidskabinet zal die noodzaak ook daadwerkelijk gevoeld worden. Polarisatie wordt daarmee tegengegaan en inhoudelijk debat op basis van wetenschap en argumenten zal leidend worden
- Wanneer een Tweede Kamerlid tussentijds, vóór de volgende verkiezingen, vrijwillig vertrekt uit de Tweede Kamer vervalt de aanspraak op wachtgeld. Ook mag het Kamerlid

voor de duur van maximaal één jaar geen functie bekleden binnen de (semi)overheid. Zo wordt voorkomen dat het Kamerlidmaatschap gebruikt wordt als opstapje naar een hoge functie in de publieke sector, of naar een functie van wethouder of burgemeester. Lid zijn van het hoogste orgaan binnen de Nederlandse democratische rechtsorde, moet gepaard gaan met een groot verantwoordelijkheidsgevoel. Als neveneffect bevordert deze maatregel het veiligstellen van het parlementair geheugen.

- Splinter is voorstander van het “151^{ste} Tweede Kamerlid.” De Kieswet wordt zodanig gewijzigd dat bij tussentijds vrijwillig vertrek van een zittende volksvertegenwoordiger, afgezien van uitval door ziekte of een sterfgeval, niet automatisch de eerstvolgende op de kieslijst van dezelfde partij als vervanging wordt beëdigd, maar de kandidaat die bij de verkiezingen de meeste voorkeurstemmen heeft gekregen maar niet in de Kamer is gekomen. Dit kan dus ook een kandidaat van een andere partij zijn. Het voorstel maakt de samenstelling van het parlement democratischer en gaat het grote verloop in de Tweede Kamer tegen. Ook deze maatregel draagt eraan bij het parlement weer de status van het hoogste orgaan van de democratische rechtsstaat te geven. Om zetelverlies te voorkomen zullen politieke partijen immers kandidaten selecteren die niet slechts tijdelijk maar de hele termijn willen excelleren in het hart van de democratie.

Een ander belangrijk neveneffect van de invoering van het 151^e Kamerlid zal zijn dat politieke partijen het campagnegeld gelijkwaardig zal inzetten voor haar kandidaten op de lijst. Zodat behalve de lijsttrekker, ook de andere kandidaten op de kieslijst stemmen zullen trekken. Aan het hardnekkige fenomeen “politieke backbencher” of “stemvee” komt daarmee ook een einde. Immers, onze Grondwet spreekt slechts van ‘Leden der Staten-Generaal’ en niet van politieke partijen. Leden worden op persoonlijke titel gekozen en stemmen zonder last. Partijen zullen op deze manier meer gewicht geven aan het behalen van voorkeurstemmen door de individuele kandidaten en dit zorgt voor de noodzakelijke herwaardering van individuele Kamerleden binnen de politieke partij.

- Om succesvol tegenwicht te bieden aan bewindspersonen en departementen, moeten Kamerleden beter ondersteund worden. Splinter wil het budget voor beleidsondersteuning van individuele Kamerleden verdubbelen. Het budget moet direct beschikbaar komen aan het Kamerlid, in plaats van aan de fractie. Zodoende wordt tevens de grip van partijen op hun Kamerleden verzwakt.
- Het uitbreken uit de fractiediscipline juicht Splinter toe. Afsplitsers mogen geen tweederangs Kamerleden zijn. Hun spreektijd blijft volledig behouden en wordt niet langer gehalveerd. Zij krijgen weer stemrecht in alle commissies en mogen net zo veel vragen stellen tijdens het vragenuur als andere Kamerleden. Het fractiebudget zoals dat nu voor afsplitsers is vastgesteld is voldoende en wordt niet verhoogd. Hiermee wordt voorkomen dat afsplitsers uit economische overwegingen hun besluit tot afsplitsing nemen.

- Het zwangerschapsverlofbeleid voor volksvertegenwoordigers moet vrouwvriendelijker worden om het aantrekkelijker te maken voor vrouwen om politiek actief te zijn en te blijven. Daarom stelt Splinter voor om zwangerschapsverlof voor volksvertegenwoordigers gelijk te trekken met de regelgeving zoals dat in het Arbeidsrecht is vastgelegd.
- Ziekteverlof voor een volksvertegenwoordiger is mogelijk voor maximaal vier maanden per periode (dat is nu 12 maanden per periode).

Democratische vernieuwing II: burgerinspraak en zorg voor toekomstige generaties

Burgerinspraak

- Het bindend correctief referendum wordt ingevoerd, zowel landelijk als lokaal. Burgers kunnen het initiatief nemen voor het houden van een referendum, wat de overheid vervolgens zal faciliteren. De hoeveelheid steun, in de vorm van de benodigde handtekeningen, wordt bepaald op basis van het inwoneraantal op gemeentelijke en provinciaal niveau. Landelijk zouden dat 300.000 handtekeningen moeten zijn.
- Ook de overheid zelf kiest periodiek onderwerpen uit waarvan het gewenst wordt geacht dat een advies of uitspraak wordt gevraagd aan burgers, bijvoorbeeld bij voorstellen die te maken hebben met lichamelijke integriteit of medisch-ethische kwesties.
- Referenda worden gelijktijdig met reguliere verkiezingen gehouden.
- Burgerinspraak naar Scandinavisch voorbeeld, inclusief e-democracy; digitale toepassingen die de invloed en de informatiepositie van de burger vergroten.

Jongeren, kinderen en toekomstige generaties

De rechten van kinderen en toekomstige generaties moeten mee worden genomen in toekomstig beleid en kinderen moet de ruimte gegeven worden om op te komen voor hun rechten. Tot nu toe worden in de politiek en in de samenleving de belangen van toekomstige generaties nog te weinig meegewogen. Nederland leidt internationaal bij de VN het proces voor een 'Declaration on Future Generations' en het instellen van een speciale VN gezant, maar brengt dit gedachtegoed nog niet thuis in eigen land. Splinter wil in navolging van een aantal andere Europese landen grote stappen voor toekomstige generaties en daarmee recht doen aan de geldende mensenrechten en kinderrechten. Het gaat dan om de mensenrechten die toekomstige generaties als groep en individueel zullen krijgen.

- Geen beleid over jongeren, zonder jongeren te betrekken. Splinter vindt dat jongeren vanaf 16 jaar al mee moeten kunnen praten en beslissen over hun toekomst. Wij pleiten voor het verlagen van de kiesgerechtigde leeftijd naar 16 jaar. Ook naar kinderen die jonger zijn dan 16 moet geluisterd worden: de overheid heeft een belangrijke taak om participatie van minderjarige kinderen mogelijk te maken.
- We ontwikkelen, samen met jongeren, een nationale jeugdstrategie. We zien een opeenstapeling van problemen bij jongeren, waardoor zij de controle over hun eigen leven kwijt dreigen te raken. Daarom is er een plan nodig om al deze problemen in samenhang

aan te pakken. Een nieuwe minister voor Jeugd moet er wat ons betreft voor zorgen dat alle betrokken ministeries samenwerken om dit plan uit te voeren.

- Splinter pleit in navolging van kinderrechtenorganisaties dat kinderen de mogelijkheid moet worden geboden zich te beklagen wanneer hun kinderrechten in het geding zijn. Dit kan Nederland doen door het Optioneel Protocol III inzake een Communicatieprocedure behorende bij het VN-Kinderrechtenverdrag te ondertekenen en te ratificeren.
- We benoemen, onder de Nationale Ombudsman, een ombudspersoon voor Toekomstige Generaties voor het behartigen van de belangen van zij die nog geboren moeten worden.
- Aan adviesorganen als Raad van State, SER, WRR, AIV, Onderwijsraad, Gezondheidsraad en de Planbureaus zal steeds gevraagd worden om de impact van voorgenomen wetgeving en beleid op toekomstige generaties mee te nemen.
- Er zal vastgelegd worden dat het College voor de Rechten van de Mens bij onderzoek, rapportages en advies ook de mensenrechten van toekomstige generaties meeneemt.
- We introduceren een verplichte generatietoets (toets op effect op alle generaties, ook intergenerationeel) en een toets op het effect voor jongeren en toekomstige generaties, bij wijzigingen en nieuwe wetten. Dit wordt uitgewerkt in de Toekomst Effect Rapportage (TER) die een onderdeel wordt van iedere wet. Ook bestaand beleid wordt tegen dit licht gehouden.
- Een Vaste Kamercommissie voor de Toekomst wordt in ons parlement geïntroduceerd, naar voorbeeld van Finland en Litouwen.
- Artikel 1 van de Grondwet over gelijke behandeling, vullen we zo aan, dat expliciet ook discriminatie of het achterstellen van toekomstige generaties niet is toegestaan.
- Artikel 21 Grondwet wijzigen we zo dat het in lijn is met internationale mensenrechten verdragen en jurisprudentie. De nu in dit grondwetsartikel verwoordde zorgplicht van de overheid loopt daarop achter en zal plaatsmaken voor het erkende recht op een schoon, gezond en duurzaam leefmilieu voor ons en toekomstige generaties.
- Binnen corporate governance worden belangen van toekomstige generaties en de natuur verankerd. Bedrijven worden eerst gestimuleerd en later verplicht de TER op te nemen in hun governance. Bestuurders worden (civielrechtelijk) aansprakelijk als op ernstige wijze mensenrechten of milieunormen door de organisatie worden geschonden.

De uitvoerende macht

De regering en uitvoerende organisaties moeten weer betrouwbaar worden. Problemen zijn er om op te lossen, niet om slechts schone schijn mee te maken door daadkracht te veinzen. Door transparantie te bevorderen wil Splinter de uitvoerende macht dwingen met problemen aan de slag te gaan. Daarvoor is het nodig om de informatiehuishouding van het Rijk op orde te brengen. Hierin spelen de ambtenaren een belangrijke rol. Het is noodzakelijk om te pleiten voor vakinhoudelijke ambtenaren. Daarnaast moet de mogelijkheid voor het creëren van een schijnwerkelijkheid door bewindspersonen, bijvoorbeeld op social media, tegengegaan worden. De positie van organisaties en individuen die de regering kritisch becommentariëren, zoals de Ombudsman, klokkenluiders en inspecties, moet verstevigd worden. Tot slot pleit Splinter voor een andere rol van het Koningshuis. Tezamen zorgen de voorstellen voor een democratische en transparante overheid.

Bevorderen van transparantie I: informatiehuishouding op orde

De Toeslagenaffaire heeft tekortkomingen in de informatiehuishouding van de Rijksoverheid blootgelegd. Een gebrekkige informatievoorziening vanuit departementen richting zowel bewindspersonen als de Tweede Kamer, heeft bijgedragen aan de omvang en duur van het schandaal. Ook bij andere politieke kwesties die de afgelopen jaren voor onrust hebben gezorgd, speelt de inrichting van de informatiehuishouding bij het Rijk een voorname rol. Voorbeelden hiervan zijn de bonnetjesaffaire rondom de Teevenddeal, het proactief wissen van sms-berichten door minister-president Rutte, het alsnog tevoorschijn komen van audiobestanden van RIVM-overleggen waarvan het bestaan eerder door de bewindspersoon was ontkend, en het wederom onvolledig informeren van bewindspersonen en Kamerleden over de Groningse gaswinning.

Door de verschillende casussen werd het Rijk doordrongen van de noodzaak onderdeel van een informatiesamenleving te zijn en daarbinnen een regierol te moeten vervullen. Er is immers onvoldoende grip op de informatiestromen die de overheid creëert en beheert. Volgens politiek filosoof David Runciman verzuimen overheden een regierol aan te nemen op technologische ontwikkelingen. Daardoor ontstaan crises die, door tijdig actief bij te sturen middels wetgeving, voorkomen hadden kunnen worden. Ook Maxim Februari benadrukt de noodzaak om te anticiperen op aanstaande maatschappelijke veranderingen die voortgestuwd worden door onafwendbare technologische ontwikkelingen. Door na te laten proactief te handelen, of op zijn minst het gesprek erover te voeren, zal de samenleving verworden tot de uitkomst van eindeloze processen van dataoptimalisatie.

Inmiddels is een boekenplank aan rapporten verschenen waarin vergezichten worden gepresenteerd over de informatiehuishouding van het Rijk in de toekomst. De basis vormt het *Generiek actieplan informatiehuishouding Rijksoverheid, Open op Orde* uit 2021. Daarin worden veranderopgaven voorgesteld, zoals het vergroten van de capaciteit en kunde van informatieprofessionals, het bevorderen van informatiemanagement en het verbeteren van

informatiesystemen. De plannen zijn vervolgens in andere rapporten, zowel op Rijksniveau als bij departementen, verder uitgewerkt. De inhoud ervan overlapt grotendeels.

Daarom stelt Splinter het volgende voor:

- Splinter wil ten eerste een moratorium op nieuwe rapporten. Splinter vindt het de hoogste tijd om de grootse plannen nu in werkelijkheid om te zetten. Er bestaat nog altijd een grote kloof tussen de praktijk op de werkvloer bij departementen wat betreft de omgang met informatie, en de hoogdravende idealen en vergezichten die inmiddels overmatig zijn gepubliceerd.
- Ten tweede moet een minister *voor* Informatiehuishouding & Digitalisering aangesteld worden. Ondergebracht bij het ministerie van Binnenlandse Zaken & Koninkrijksrelaties, het coördinerend ministerie als het gaat om de informatiehuishouding van het Rijk, stuurt de minister al de departementen aan. Zo wordt voorkomen dat ieder departement zelf oplossingen gaat bedenken waarvoor eerst rapporten en plannen opgesteld worden.
- Versterking van de democratische rechtsorde is nodig om een open samenleving te blijven en gezamenlijk grote problemen aan te pakken. Hiervoor moeten ambtenaren meer vakinhoudelijk gaan werken door vakmanschap te bevorderen, waardoor er meer ruimte en professionele inbreng ontstaat voor problemen die burgers ervaren.

Naast het publiceren van rapporten, zijn ook nieuwe instituties opgericht om de informatiehuishouding van het Rijk een impuls te geven. Zo is een Regeringscommissaris Informatiehuishouding aangesteld om uitvoering van het actieprogramma *Open op Orde* aan te jagen. Ook is het onafhankelijk en permanent Adviescollege Openbaarheid en Informatiehuishouding (ACOI) opgericht. Als nieuwe spelers naast bijvoorbeeld de Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed en het Nationaal Archief, breiden de Regeringscommissaris en het ACOI het totaal aan instituties uit wat een sturende en normstellende rol vervult in het gebruik, beheer en duurzaam toegankelijk houden van overheidsinformatie.

Daarom stelt Splinter voor:

- In plaats van het landschap van instituties steeds verder uit te breiden, wil Splinter ervoor zorgen dat bestaande controlerende organisaties losgemaakt worden van departementen. Van inspecties en toezichthouders kan niet verwacht worden dat zij tegelijkertijd het departement controleren als er verantwoording aan afleggen. Een aparte wet die de onafhankelijke positie van inspecties en toezichthouders regelt is daarom hard nodig. Toezichthouders vallen daarmee niet onder de ministeries, maar zijn onafhankelijk en kunnen rechtstreeks door het parlement worden gehoord.

Wet Open Overheid en transparantie overheidsbeleid

Het wetgevingskader dat de informatiehuishouding van de Rijksoverheid vormgeeft wordt aangepast. In 2022 is de Wet openbaarheid van bestuur vervangen door de Wet open

overheid. Al sinds het kabinet Rutte III wordt gewerkt aan een vernieuwde Archiefwet waarmee het duurzaam beheren en toegankelijk houden van overheidsinformatie beter moet aansluiten op digitaal informatiebeheer. Tot slot jaagt de Regeringscommissaris Informatiehuishouding een Algemene Informatiewet aan, met als doel om samenhang tussen bestaande wet- en regelgeving te bevorderen.

Volgens Splinter kan er nog veel beter:

- Sinds de invoering van de Woo is nog onvoldoende terecht gekomen van actieve openbaarmaking. Dit verdient prioriteit!
- Woo-afdelingen binnen departementen moeten beter uitgerust worden om hun deadlines voor openbaarmaking te halen. Het overschrijden van de Woo-termijnen kost de ministeries tussen 2019 en 2023 alleen al 3,4 miljoen euro. Geld dat veel beter besteed kan worden.
- Overheden op nationaal, provinciaal en gemeentelijk niveau zouden een voorbeeld moeten nemen aan <https://open.amsterdam> en zowel hun Woo-besluiten als de categorieën van informatieobjecten zoals gespecificeerd in de Woo, op soortgelijke wijze proactief online moeten gaan publiceren.
- Er moet haast gemaakt worden met de nieuwe Archiefwet, waar tijdens Rutte IV nauwelijks voortgang op is gemaakt. Het conceptwetsvoorstel moet fundamenteel worden herzien om er zeker van te zijn dat een duurzame archiefwet ontstaat die aansluit op de Woo en de behoeftes van digitaal informatiebeheer:
 - Het oude idee van informatie overbrengen naar een archiefbewaarplaats wordt, voor digitale informatieobjecten, losgelaten. Daarvoor in de plaats komt de verantwoordelijkheid informatie digitaal beschikbaar te stellen en te houden.
 - De rol van het Nationaal Archief verandert wat betreft de omgang met hedendaagse en toekomstige informatieobjecten: van beheerder van papieren en digitale archieven, naar coördinator van duurzaam beheer van digitaal ontsloten informatie.
 - Onderdeel van de nieuwe Archiefwet wordt strafbaarstelling van het onrechtmatig vernietigen van archieven, en van archiefwaardige informatieobjecten.
- Splinter wil voorkomen dat overbodige wetgeving ontstaat. Daarom moet invoering van de Algemene Informatiewet, bedacht door de Regeringscommissaris Informatiehuishouding buiten het democratisch proces om, voorlopig uitgesteld worden. Prioriteit ligt nu bij uitvoering van de Woo en invoering van een nieuwe Archiefwet. Pas wanneer beiden zijn ingevoerd en de uitwerking ervan is geëvalueerd, kan nagegaan worden of extra wetgeving noodzakelijk is.

Bevorderen van transparantie II: schijnwerkelijkheid tegengaan

Bewindspersonen maken gebruik van social media om een schijnwerkelijkheid te creëren. Hoewel besturen neerkomt op veel vergaderen en constant dossierkennis opdoen, wordt het beeld geschapen alsof bewindspersonen constant breeduit lachend in het land met burgers optrekken. Communicatiemedewerkers zijn ijverig bezig de perceptie van burgers te beïnvloeden, uiteraard in het voordeel van de bewindspersoon. Splinter wil dit aan banden leggen. Een overheid die de burgers een schijnwerkelijkheid voorhoudt, zal immers nooit als betrouwbaar gezien kunnen worden.

Om de politieke schijnwerkelijkheid aan banden te leggen, stelt Splinter het volgende voor:

- Beleidsvoorstellen zijn vaak het resultaat van de invloed van lobbyisten. Splinter wil hun invloed aan banden leggen. Bij onderhandelingen en akkoorden in samenwerking met brancheorganisaties en de betrokken sectoren, wordt de onderhandeling openbaar gemaakt. Politieke partijen maken in een lobbyregister bekend met welke lobbyisten zij samenwerken.
- Er komt een Fiscale Ombudsman. Een betrouwbare overheid betekent immers een overheid die op verantwoorde wijze met belastinggeld omgaat.
- De positie van de Ombudsman wordt versterkt door een jaarlijkse voortgangsrapportage: in gesprek met de Kamer maakt de Ombudsman duidelijk op welke onderwerpen die in het verleden zijn geagendeerd, er wel of geen voortgang is geboekt door de regering. Ook de nieuw in te stellen Fiscale Ombudsman houdt jaarlijks een voortgangsrapportage.
- Klokkenluiders die ondanks hun eigen kwetsbare positie misstanden aan de kaak stellen moeten beschermd worden. Daarom pleit Splinter voor een nieuwe klokkenluidersregeling waar niet enkel ambtenaren in dienst onder vallen, maar ook personen met een tijdelijke aanstelling en ZZP'ers. Daarnaast, klokkenluiders die melding maken van beïnvloeding van onderzoek wat door de overheid als onafhankelijk wordt gepresenteerd, worden anders dan nu het geval is wel beschermd.
- Elke overheidsbrief moet in begrijpelijk Nederlands worden geschreven. Bij een laagdrempelig telefonisch loket kan de burger een toelichting op de brief krijgen.

Bevorderen van transparantie III: regering en Koningshuis

- Het ambt van minister-president kan maximaal twee volledige zittingstermijnen, in totaal acht jaar, door dezelfde persoon vervuld worden. Hiermee wordt routinematig werken door de minister-president voorkomen en krijgt de kiezer meer grip op de uitvoerende macht.

- Voordrachten en benoemingen van Nederlanders voor internationale publieke functies, zoals voor die van Eurocommissaris, moeten in het geval het kabinet demissionair is, ondersteund worden met een meerderheid in de Tweede Kamer. Zodoende wordt de motivatie van de voordracht inzichtelijk en wordt de mogelijkheid tot vriendjespolitiek door een kabinet dat niet meer weggestuurd kan worden, weggenomen.
- Tijdens het formatieproces kan de rol van verkenners en de rol van informateurs, niet vervuld worden door een lid van het kabinet en ook niet door leden van de Staten-Generaal. Hiermee wordt voorkomen dat verschillende rollen binnen de trias politica door dezelfde personen, gelijktijdig, worden uitgevoerd. Dat kan immers voor verwarring zorgen en in het ergste geval, voor belangenverstremming. Het gescheiden houden van rollen bevordert transparantie naar de burger toe, die kan volgen wie met welk mandaat deelneemt aan het formatieproces.
- De rol van de koning wordt teruggebracht tot alleen ceremonieel, naar Zweeds model. De minister-president hoeft niet meer iedere week met de koning in gesprek en kan zijn tijd besteden aan het daadwerkelijk besturen van het land.
- De maatschappelijke toegevoegde waarde van het Koningshuis, bijvoorbeeld voor het MKB, wordt inzichtelijk gemaakt: wat doet het Koningshuis in binnen- en buitenland? Welke invloed hebben de leden van het Koningshuis op handel, diplomatieke betrekkingen en beleid? Dit zal de financiële waardering van het Koningshuis en haar leden moeten reflecteren.
- Alle directe en indirecte kosten van het Koningshuis worden volledig transparant gemaakt. Financiële tegemoetkomingen en vergoedingen worden kritisch bekeken. Onnodige uitgaven, zoals voor het jachtdepartement, worden afgeschaft.
- Koning Willem-Alexander, koningin Máxima en prinses Beatrix gaan net als iedereen belasting betalen over hun persoonlijke inkomen, net als de andere leden van het Koningshuis.

De rechtsprekende macht

Nederland is een democratie en een rechtsstaat. Het doel van een rechtsstaat is om burgers te beschermen tegen machtsmisbruik van de overheid. In een rechtsstaat moet de overheid zich, net als de burgers, aan de wet houden. Zij mag de rechten en vrijheden van de burgers in het land niet zomaar inperken of afpakken, ook niet als zij democratisch is gekozen. De politie mag niet zomaar iemands huis binnentreden, iemand op straat oppakken of in de cel zetten. In een democratische rechtsstaat heeft iedereen het recht zijn mening te uiten binnen de grenzen van de wet. Wat die grenzen in een concreet geval zijn, bepaalt alleen de onafhankelijke en onpartijdige rechter. In een democratie worden de rechten van minderheden beschermd tegen willekeur van de meerderheid.

Een eerlijke samenleving is een rechtvaardige samenleving. Splinter wil Nederland rechtvaardiger maken. We willen de toegang tot het recht vergroten, de rol van de rechter in

ere herstellen, gefinancierde rechtsbijstand in meer gevallen mogelijk maken en de sociale advocatuur weer opbouwen. Of je nu een conflict hebt met je werkgever of onterecht verdacht wordt van een strafbaar feit: je moet de mogelijkheid hebben om hierbij hulp te krijgen. De rechtsstaat is van enorm belang voor Nederland. Splinter wil die koesteren.

En alleen wanneer advocaten veilig, op vertrouwelijke basis en toegankelijk voor iedereen hun werk kunnen doen, kunnen zij hun maatschappelijke taak binnen de democratische rechtsstaat blijven vervullen. Daar zet Splinter vol op in.

Daarnaast moeten burgers die structureel bedreigingen ontvangen, net zoals politici kunnen rekenen op beveiliging. De beveiligingsmaatregelen worden bekostigd vanuit het nieuw op te richten Lale Gülfonds. Tot slot moeten de belangen van kinderen binnen de strafrechtketen beter gewaarborgd worden.

De rechtsstaat hersteld I: rechtsbijstand

De sociale advocatuur is door de jaren heen van top tot teen afgebroken. Splinter wil de sociale advocatuur in ere herstellen. Iedereen moet toegang hebben tot de rechtsbijstand, juist als je weinig te besteden hebt. Het is hard nodig om in te blijven zetten op kwaliteit en voldoende aanbod van de sociale advocatuur. Er dreigt namelijk een tekort aan sociaal advocaten indien er geen langetermijnbeleid ontwikkeld wordt om de dalende trend te keren. Er dient te worden geïnvesteerd in de sociale advocatuur in plaats van bezuinigd, volledig conform de aanbevelingen van het rapport van de commissie Van der Meer (Commissie evaluatie puntentoekenning gesubsidieerde rechtsbijstand).

- We maken de sociale advocatuur weer financieel aantrekkelijk voor juristen en luisteren naar de aanbevelingen van advocaten-belangenorganisaties.
- Het aantal zaken waarbij mensen in aanmerking kunnen komen voor gefinancierde rechtsbijstand, wordt uitgebreid in plaats van ingeperkt. Niemand zou zonder adequate rechtsbijstand voor de rechter hoeven te staan. Ook bij de kantonrechter moet er een mogelijkheid bestaan om in aanmerking te komen voor gefinancierde rechtsbijstand. Splinter ondersteunt ook de wens van de Nederlandse Orde van Advocaten om verdere uitvoering te geven aan het programma 'stelselvernieuwing gesubsidieerde rechtsbijstand' en hierin geen vertraging op te lopen. In dit programma worden namelijk ook de rechtsbijstand geborgd voor specifieke groepen rechtszoekenden, zoals de gedupeerden van het toeslagenschandaal en de bewoners van het aardbevingsgebied in Groningen die schade hebben geleden.
- Het is noodzakelijk om te investeren in gespecialiseerde kantoren met een toevoegingspraktijk. De sociale advocatuur heeft zich de laatste decennia ontwikkeld en gespecialiseerd om goede rechtsbijstand te kunnen bieden aan burgers die zelf geen advocaat kunnen betalen. Het vereist specifieke expertise en ervaring om toevoegingszaken te kunnen doen.

- Splinter ondersteunt geen grotere rol voor advocatenkantoren zonder toevoegingspraktijk in het stelsel bij het verlenen van gefinancierde rechtsbijstand. Dit zou de kwaliteit van de bijstand niet ten goede komen.
- De periodieke herijking van vergoedingen (in uren en tarief) dient in het stelsel van gefinancierde rechtsbijstand te worden geborgd, waarmee het up-to-date houden van de vergoedingen en het beheer van het stelsel wettelijk verankerd wordt.
- Daarvoor is een politiek neutrale begroting een randvoorwaarde, met daarin genoeg financiële ruimte om bij een herijking van vergoedingen het aantal punten en/of de vergoeding per punt te kunnen verhogen. De grootschalige herijking van vergoedingen die al is aangekondigd vlak voordat het kabinet viel, dient zeer spoedig uitgevoerd te worden.

In het verlengde van het voorgaande punt, pleit Splinter voor meer maatwerk in vergoedingen voor gefinancierde rechtsbijstand. Twee voorbeelden:

- Familierechtadvocaten dienen, naast het vaste bedrag dat zij krijgen voor bijvoorbeeld een echtscheidingszaak, ook een vergoeding krijgen voor hun (extra) werkzaamheden. De familierecht advocaat krijgt nu in beginsel alleen een vast bedrag voor de bijstand in een echtscheidingsprocedure. Dit wordt vastgesteld aan de hand van het puntensysteem van de Raad voor Rechtsbijstand. Het komt regelmatig voor dat familierechtadvocaten bijstand verlenen in een (vecht)scheiding die meerdere jaren duurt. De advocaat krijgt op dat moment slechts 1 vast bedrag. Het is voor advocaten vrijwel niet mogelijk om in deze procedures de benodigde juridische bijstand te verlenen. Hiermee wordt de rechtszoekende in een echtscheidingsprocedure het recht op rechtsbijstand ontnomen.
- Gefinancierde rechtsbijstand dient maatwerk te zijn. Op dit moment hanteert de Raad voor Rechtsbijstand in beginsel vaste bedragen voor verschillende typen zaken. Dit doet de Raad voor de Rechtsbijstand aan de hand van een puntensysteem. Het komt regelmatig voor dat advocaten meer tijd in zaken steken. Slechts op het moment dat het gaat om complexe en omvangrijke zaken komt deze (extra) tijd voor vergoeding in aanmerking. Deze extra tijd zou eerder en eenvoudiger voor vergoeding in aanmerking dienen te komen.
- Investerings in de sociale advocatuur worden mede bekostigd door rechtsbijstand af te schaffen voor asielzoekers die al een asielprocedure hebben doorlopen in een ander EU/EER-land of Zwitserland. Daarnaast wordt rechtsbijstand voor een Herhaalde Asielaanvraag (HASA), waarbij mogelijk sprake is van een verandering van de situatie van de asielzoeker in het land van herkomst, beperkt. Rechtsbijstand voor een HASA wordt alleen toegekend wanneer de procedure volgt op een eerste asielprocedure in Nederland, en er in de tussentijd niet in andere landen een asielprocedure is gestart. Daarnaast kan de HASA pas na minimaal twee jaar sinds de uitspraak van de eerste asielprocedure gestart worden. Tot slot wordt slechts één keer rechtsbijstand toegekend voor een HASA procedure.

Griffierechten

Het inkomensafhankelijk griffierecht blijft behouden om een eerlijke toegang tot de rechtsgang te blijven garanderen. Minder draagkrachtige burgers betalen daardoor ook minder wanneer zij een gerechtelijke procedure starten.

Vertrouwelijkheid tussen cliënt en advocaat

- De vertrouwelijkheid van het contact tussen advocaat en cliënt staat in de praktijk al langere tijd en op verschillende manieren onder ernstige druk. Een van de kernwaarden van de advocaat is de vertrouwelijkheid en in een rechtsstaat is het van essentieel belang dat burgers ter bepaling van hun rechtspositie in volledige openheid van gedachten kunnen wisselen met een advocaat, zonder dat er de vrees voor openbaarmaking van die informatie bestaat. Splinter wil waken voor uitholling van de geheimhoudingsplicht van de advocaat. Dat het verschoningsrecht wordt gerespecteerd, juist als de druk hoog is, is niet een belang van de advocatuur alleen, maar van de rechtsstaat als geheel.
- Gezien het feit dat het wetsvoorstel “Plan van aanpak witwassen” het beroepsgeheim van advocaten onder druk zet, omdat het wetsvoorstel de verplichte informatie-uitwisseling tussen advocaten op basis van een navraagplicht bevat, zal Splinter niet instemmen met dit wetsvoorstel in huidige vorm. Rondom de vernieuwing van de sanctiewetgeving zal Splinter er ook alert op zijn dat de geheimhouding niet verder wordt aangetast.
- Het is hoognodig dat de komende jaren wordt ingezet op de aanpak van ondermijnende activiteiten. Dit moet, in het belang van de rechtsstaat, zonder verdere inperking van de vertrouwelijkheid kunnen plaatsvinden.

De rechtsstaat hersteld II: veiligheid rechters, advocaten en het Lale Gülfonds

Veiligheid van rechters en advocaten

Advocaten moeten veilig en zonder vrees hun werk kunnen doen. De overheid heeft, gezien de positie van advocaten binnen de rechtsstaat, een bijzondere verantwoordelijkheid voor de bescherming van de advocaat. Als advocaten om redenen van veiligheid een zaak niet kunnen aannemen, of de verdediging van hun cliënt moeten neerleggen, raakt dit niet alleen die concrete zaak maar ook de belangen van rechtzoekenden en de rechtsstaat in brede zin.

- De beveiliging van rechters, advocaten en hun familie dient goed geregeld te worden. Er moet meer geld en mankracht naar de beveiliging, zodat gemaakte beloftes waargemaakt kunnen worden en adequate bescherming gegarandeerd een feit is.

- De krachten moeten worden gebundeld vanuit de overheid en de beroepsgroepen om preventieve maatregelen te nemen om de beroepsgroep weerbaarder te maken en te beschermen tegen ongewenste invloeden van ondermijning. Er worden al initiatieven genomen, zoals weerbaarheidstrainingen, de noodtelefoon en veiligheidsscans, waarbij nauwe afstemming en uitwisseling plaatsvindt tussen bijvoorbeeld de Nederlandse Orde van Advocaten, NCTV, ministerie Justitie en Veiligheid en andere (juridische) beroepsgroepen. Dit moet echter versterkt en uitgebreid worden.
- Splinter is zich bewust van de complicaties die gepaard gaan bij het inzetten van kroongetuigen. Wij zijn van mening dat er slechts over kan worden gegaan tot het inzetten van een kroongetuigentraject op het moment dat er (meer dan) genoeg financiële middelen zijn om voor elke betrokkene – de kroongetuigen, de familieleden van kroongetuigen, andere directe betrokkenen van kroongetuigen, politiemensen, officieren van justitie en rechters – volledige veiligheid te kunnen garanderen

Het Lale Gülfonds

Splinter staat pal voor een samenleving waarin burgers hun vrijheden volop kunnen aanwenden en invullen. Naast politici ontvangen echter meerdere schrijvers, journalisten en advocaten, aanhoudend bedreigingen. Zo krijgt schrijfster Lale Gül met grote regelmaat abjecte verwensingen en bedreigingen toegestuurd. Voor haar, en veel andere burgers, wordt echter geen bescherming geregeld waardoor zij in haar bewegingsvrijheid wordt belemmerd. Terwijl politici zoals Kamerleden en burgemeesters in het geval van bedreigingen wel op beveiliging kunnen rekenen, staan andere burgers er alleen voor. Die ongelijkheid ondermijnt de vrije samenleving, waardoor de bedreigers hun doel bereiken. In lijn met de aangenomen motie om geloofsverlaters vanuit de overheid meer bescherming en begeleiding te bieden, stelt Splinter het volgende voor:

- Splinter wil een Lale Gülfonds oprichten, bekostigd door de staat, waaruit beveiliging bekostigd wordt voor burgers die structureel bedreigingen ontvangen. Veroordeelde bedreigers moeten, als onderdeel van hun straf, een geldbedrag aan het fonds overmaken. Hoewel symbolisch, worden social media-bedrijven, die met hun algoritmes het plaatsen en delen van haatberichten aanjagen, jaarlijks aangeschreven door de Nederlandse regering met het verzoek ook een bijdrage aan het Lale Gülfonds te verzorgen.

De rechtsstaat hersteld III: versterking van de rechterlijke macht

‘Het systeem van de rechtspraak kent kwetsbaarheden die al langere tijd sluimeren. Ze zitten diep en zijn soms structureel. Het toeslagenschandaal is er een symptoom van, met hartverscheurende gevolgen. Ergens is de menselijke maat verloren gegaan en het is tijd om hem terug te vinden.’, sprak de voorzitter van de Raad voor de Rechtspraak in zijn nieuwjaarstoespraak. Woorden die Splinter alleen maar kan omarmen. De zelfreflectie van de rechtspraak over hun rol in het verliezen van de menselijke maat, zou wat Splinter betreft niet moeten leiden tot het marginaliseren van de rol van de rechter, maar wel tot een fundamenteel gesprek dat onze rechtsstaat versterkt.

De rechter is er in een rechtsstaat om rechtsbescherming te bieden, bijvoorbeeld aan het individu tegenover een machtige overheid. Of om de minderheid te beschermen tegen de meerderheid, zodat niet het recht van de sterkste geldt.

De rechter vervult daarnaast een normerende rol met zijn uitspraken, zodat mensen weten waar zij aan toe zijn. De rechter bewaakt de norm en bestraft als onze gezamenlijke afspraken worden geschonden.

Waar regels ontbreken of de norm niet duidelijk is, vult de rechter deze nader in, aan de hand van allerlei zorgvuldige toetsingsmethoden die zijn vastgelegd in wetboek en jurisprudentie. Rechters kijken deskundig, integer, onpartijdig en onafhankelijk naar de zaak die voorligt.

De rechter is een tegenmacht: iemand die erop let dat de mens centraal staat en de rechtsstaat leidend blijft. Zodat we geen stappen terug doen als het gaat om rechtvaardigheid. Het is daarbij ook belangrijk om te blijven uitleggen wat de samenleving kan en mag verwachten van haar rechters.

- De rol van de rechter mag niet gemarginaliseerd worden. Splinter zal zich blijven verzetten tegen voorstellen om delen van het werk van de rechter uit te besteden aan de markt of door een juridische procedure, met al zijn zorgvuldigheid en waarborgen op het gebied van rechtsbescherming, af te snijden.
- Bezuinigingen op de rechterlijke macht worden teruggedraaid en er wordt in plaats daarvan geïnvesteerd. De achterstanden worden ingelopen en lange wachttijden voor rechtszaken worden ingekort. Procedures en rechtszaken moeten niet langer uitgesmeerd kunnen worden over jaren, maar dienen binnen een overzichtelijke tijdsspanne worden afgerond. Echter, de tijd die een zorgvuldige procedure nu eenmaal kost, mag echter geen reden zijn om de rechter buitenspel te zetten vanwege markt- of efficiëntiedenken. Want: goede rechtspraak is tijdig, maar kost ook tijd.
- Rechterlijke uitspraken moeten, naast goed gemotiveerd, ook leesbaar zijn voor alle betrokkenen. Voor de meeste mensen in Nederland zijn uitspraken van een rechter moeilijk tot niet te lezen. Juridische logica is niet hetzelfde als de werkelijkheid van alledag.
- Pilots met ingewikkelde digitale indiening die niet goed werkt en onnodig vertraging oplevert, moeten worden gestopt.
- Rechters moeten alle ruimte krijgen voor maatwerk en dienen in staat gesteld te worden om een passende straf te bepalen per incident. Het huidige taakstrafverbod wordt ingetrokken.
- Splinter wijst een gehele aanwezigheidsplicht voor verdachten af. Het is aan de rechter om te bepalen of een verdachte verplicht moet worden aanwezig te zijn bij zijn rechtszaak. De rechter kan nu al beslissen dat verdachten verplicht bij de behandeling van hun zaak in de rechtszaal aanwezig moeten zijn, maar kan ook hiervan afwijken wanneer slachtoffers dat niet willen. Een totale aanwezigheidsplicht kan choquerend en dus niet in het belang van slachtoffers zijn. Wetsvoorstellen die deze beslisruimte van de rechter inperken moeten worden ingetrokken.

- Sinds 2021 is de voorwaardelijke invrijheidsstelling verkort naar maximaal 2 jaar van de opgelegde straf. Splinter wil dit terugdraaien. De maatregel zorgt ervoor dat veroordelen onvoldoende begeleiding en toezicht krijgen na (langdurige) detentie, waardoor de samenleving potentieel onveiliger wordt.
- Niet bezuinigen in de strafrechtketen, maar juist investeren. Wachtlijsten voor hulpverleningstrajecten en zorg lopen op. Investeer in uitvoerende en hulpverlenende organisaties als de Reclassering, het Leger des Heils en organisaties die jeugdigen in het strafrecht helpen, omdat zij van wezenlijk belang zijn bij de resocialisatie van veroordeelden en het beperken van herhalingsgevaar.
- Het Wetboek van Strafvordering wordt gemoderniseerd door nieuwe vormen van criminaliteit, zoals cybercrime, te implementeren in het wetboek.
- Om op den duur middelen vrij te spelen wordt haast gemaakt met de legalisatie van wietteelt. De middelen die hiermee vrijgespeeld gaan worden, doordat geen tijd en inzet meer hoeft te worden besteed aan activiteiten rondom wietteelt, blijven behouden voor bekostiging binnen de strafrechtketen.

De rechtsstaat hersteld IV: belangen van kinderen gewaarborgd in juridisch proces

Kinderen komen in aanraking met het recht, bijvoorbeeld als ouders gaan scheiden of als kinderen slachtoffer of verdachte zijn van een strafbaar feit. Kindgerichte wetten en beleid moeten zorgen voor het waarborgen van kinderrechten in de praktijk.

- Kinderen dienen passend bejegend te worden in juridische procedures. Er moet geïnvesteerd worden in het kindvriendelijk horen van kinderen in strafrechtelijke, vreemdelingenrechtelijke en familierechtelijke procedures.
- In iedere strafzaak krijgt een minderjarig slachtoffer of verdachte de individuele beoordeling, bescherming en zorg waar zij recht op hebben.
- Binnen en buiten het strafrecht wordt voor minderjarige slachtoffers en verdachten het aanbieden en de inzet van herstelrechtelijke interventies verbeterd.
- Bij verdenking van een strafbaar feit houden minderjarige verdachten recht op kosteloze rechtsbijstand door een jeugdadvocaat.
- In procedures over afstamming, adoptie, gezag, omgang of kindbeschermingsmaatregelen, krijgen alle minderjarigen vanaf 12 jaar het recht op kosteloze rechtsbijstand door een jeugdadvocaat. Voor minderjarigen onder de 12 jaar wil Splinter voor deze procedures dat zij recht krijgen op bijstand door een bijzondere curator.

CARIBISCH NEDERLAND

- Splinter streeft naar meer gelijkwaardigheid tussen Nederland en Caribisch Nederland in ons beleid. Er moet een meerjarenprogramma komen, in samenwerking met de autonome landen, dat zich richt op onderwerpen zoals kwalitatief onderwijs, veiligheid, duurzaamheid en het versterken van de democratische rechtsorde.
- Duurzame Economische Kansen: We willen duurzame economische kansen benutten, zoals innovatie in landbouw, visserij, digitalisering, duurzame energie en natuurbehoud. Dit zal kleine ondernemers en vakonderwijs ten goede komen.
- Splinter wil dat er meer geïnvesteerd wordt in klimaat- en natuurbeleid om de unieke flora en fauna van het Caribisch deel van het Koninkrijk te behouden en de eilanden voor te bereiden op klimaatverandering.
- We zullen het Caribisch deel van het Koninkrijk ondersteunen om economisch stabiel te blijven, ongeacht geopolitieke ontwikkelingen, en zullen actie ondernemen om de wederopbouw van Sint Maarten te versnellen na rampen zoals orkaan Irma.
- Migratie- en Asielbeleid: Splinter zal een taskforce oprichten om het Caribisch deel van het Koninkrijk te ondersteunen bij menselijk migratie- en asielbeleid en zal lokale sociale advocaten ondersteunen. We zullen een ruimhartig beleid voeren met oog voor de specifieke situatie op de eilanden tijdens de coronacrisis.
- We willen de samenwerking op het gebied van klimaat, economie, en sociale en culturele betrekkingen versterken door middel van een bijzondere vertegenwoordiger of gemeenschappelijke adviescommissie.
- Splinter zal zich inzetten voor een grotere diplomatieke rol voor Curaçao, Sint Maarten en Aruba in het Koninkrijk. Deze landen moeten meer betrokken worden bij diplomatieke en handelsaangelegenheden die alle Koninkrijkslanden aangaan.
- Splinter pleit voor het afschaffen van de registratieverplichting bij Europese Kamerverkiezingen voor inwoners van Curaçao, Aruba en Sint Maarten. Stemmen moet net zo toegankelijk zijn als in Nederland, met stemlokalen op elk eiland.
- We streven naar een wijziging waarbij een select aantal gedelegeerden van de Staten van Curaçao, Aruba en Sint Maarten stemrecht krijgen bij de behandeling van rijkswetgeving in de Tweede Kamer.
- Splinter wil investeren in onderwijs, cultuur en werk om ook het Caribisch deel van ons Koninkrijk te inspireren en samen te laten groeien. We streven naar meer investeringen in cultuur in het Caribisch deel van het Koninkrijk en zullen een cultureel

erfgoedfonds en stimuleringsregelingen introduceren voor kunstenaars en de creatieve industrie.

ZORGZAME SAMENLEVING

Preventie: gezond opgroeien, gezond ouder worden

Het is belangrijk dat mensen gezond blijven en dat het overheidsbeleid de gezondheid van mensen bevordert. Echter dit is niet de kern van preventie zoals vaak wordt gezegd. Bij preventie is het van belang om de mens te zien in wie het is en wat zijn hulpvraag is. Er moet meer oog komen voor kwetsbaarheid in alle facetten die het omvat bij de individuele burger, waarbij grote lobby industrie minder macht zou moeten krijgen in preventie akkoorden. Als er geen gevoel in beleid wordt gestopt, worden er andere beslissingen genomen. Het is dan ook zeer van belang om de juiste mensen met de juiste kennis bij beleid te betrekken.

Preventie begint bij armoedebestrijding en zorgen voor een ander, mede om de gezondheidskloof te overbruggen en de bestaanszekerheid voor eenieder te garanderen. Een overheid die zorgt voor zijn burger geeft het juiste signaal af zonder te beslissen voor een ander. Dit vraagt om anders te gaan kijken naar hoe ons zorgstelsel nu werkt, met een nieuwe visie op preventie.

Armoede kan achter elke voordeur plaatsvinden. Vaak ongezien in wijken waar iedereen door elkaar leeft. Schaamte, ongemak maar ook ons maatschappelijk beeld geeft dat dit een bijna onoverbrugbare kloof is. Zonder realisatie van de obstakels waar deze mensen voor staan, zal het de politiek nooit lukken om aan armoedebestrijding te doen. Een groot deel van de samenleving onttrekt zich van de politiek mede omdat de gemaakte keuzes zelden aansluiten op de persoonlijke situatie van burgers, waarin mensen uithuiszettingen meemaken of niet genoeg geld hebben voor eten of voor kleding. Dit zijn allemaal redenen om zich verder te onttrekken van de maatschappij, geen opleiding te volgen of (ander) werk te zoeken. Splinter wil zich inzetten om de context te begrijpen waarin een ander leeft en de burgers met de juiste kennis op dit gebied een stem geven. Deze groep armere mensen merken te weinig van het belasten van de top. Als vermogen aan de bovenkant slinkt komt dit niet automatisch erbij aan de onderkant. Juist de inzet van financiële middelen aan de onderkant, gericht op het creëren van kansen en het beperken van schulden kan de gezondheidskloof op de lange termijn verkleinen.

Gelijke kansen voor ieder kind

Kinderen die opgroeien in armoede hebben minder kansen in de toekomst. Nog te vaak gaan kinderen zonder ontbijt naar school, krijgen te weinig middelen om zichzelf te leren kennen waardoor de ontwikkeling stagneert. Alleen financiële regelingen is niet afdoende. De bestaanszekerheid begint in de wieg. Van borstvoeding en toegang tot een lactatiekundige tot aan (gezond) voedsel op scholen en investeringen in jeugdeducatie. Maar ook moet de overheid zich gaan inspannen om de kansrijken te bereiken om de kansarmen te gaan helpen. Organiseren vanuit gemeenschappen moet zichzelf uiteindelijk gaan versterken zonder dat de

overheid hier uiteindelijk nog aan te pas komt. Deze benadering gaat nog jaren kosten om verandering teweeg te brengen.

- Wat kan Splinter betekenen op de korte termijn? Er worden geen preventieakkoorden gesloten zonder afrekenbare doelstellingen voor sectoren zoals bijv. de voedingsmiddelenbranche. De voedingsindustrie is niet langer almachtig bij onderhandelingen en de uiteindelijke uitwerking van preventie akkoorden. De gezondheid van mensen gaat boven het belang van de voedingsindustrie om geld te verdienen aan ongezonde voeding.
- Preventie vergt vakinhoudelijke kennis. Er worden geen preventieakkoorden gesloten zonder vertegenwoordiging vanuit de zorginhoud met zeggenschap en zeggingskracht.
- Borstvoeding geeft baby's de gezondste start. Borstvoeding versterkt het immuunsysteem van de baby en geeft bescherming tegen allerlei ziekten. Maar ook tegen allergieën en overgewicht op latere leeftijd. Het geeft ook de moeder allerlei gezondheidsvoordelen. Het bespaart zorgkosten korte en lange termijn.
- Gezondheidsorganisaties raden moeders minimaal 6 maanden borstvoeding aan. Een gezonde start van je kindje zou niet afhankelijk moeten zijn van je portemonnee of andere maatschappelijke omstandigheden. Splinter wil de mogelijkheden om langer borstvoeding te geven stimuleren, zowel thuis als op het werk, waardoor het starten van borstvoeding ook vergemakkelijkt wordt.
- Kinderen moeten de kans krijgen om gezond op te groeien. Gezonde voeding is daarbij de basis, maar is nu niet per definitie de eerst mogelijke keuze voor burgers. Veel kinderen zitten nog steeds met een lege maag in de klas, ondanks de voedselsteunmaatregelen van het kabinet. Door schaamte maar ook culturele verschillen wordt simpelweg niet iedereen bereikt. Daarnaast is het vrijgestelde budget door het kabinet simpelweg niet toereikend genoeg voor alle kinderen. Zolang er armoede is zal dit probleem niet zomaar opgelost worden. Splinter is van mening dat alle kinderen toegang moet hebben tot maaltijden op school vanuit een collectieve benadering zoals bijvoorbeeld naar het Franse model en niet vanuit armoede. In het Franse model wordt niet alleen maaltijden verschaft maar wordt ook voedsel als onderdeel van het leersysteem gezien, wat is (gezond) voedsel en hoe ga je daarmee om. Daarnaast moet armoedebestrijding bovenaan blijven staan om het probleem van onderop aan te pakken.
- Afschaffing btw-tarief op groente en fruit moet nu eindelijk echt worden doorgevoerd zoals ook daadwerkelijk is beloofd door het kabinet. Nu voeren drogredenen de toon om het niet te doen. Splinter gelooft dat het afschaffen van de BTW niet alleen aanzet tot gezonder eten maar ook dat het een essentieel middel is binnen de armoedebestrijding.

- Kinderen worden nog steeds onvoldoende beschermd tegen kindermarketing voor ongezonde producten. Eindelijk is er regeling van kracht waardoor kinderidolen van de verpakkingen zullen verdwijnen. Echter, fabrikanten gebruiken nog veel meer kindermarketingtrucs, zoals spaar- en winacties. Splinter wil een algeheel verbod op kindermarketing op ongezonde producten en dat de overheid het gebruik van de WHO-criteria voor het beperken van kindermarketing verplicht stelt op de schijf van 5.
- Sporten wordt voor kinderen tot 18 jaar en voor mensen met lage inkomens gratis. (zie meer standpunten over sport bij het de paragraaf ‘topsport en breedtesport’).
- De overheid gaat een stevig anti-rookbeleid invoeren, waardoor er écht uitzicht is op een rookvrije generatie. Kinderen moeten kunnen opgroeien in een rookvrije omgeving zonder verleiding om zelf te beginnen met roken. De overheid start een publiekscampagne om roken te ontmoedigen. Sportclubs en de omgeving daarvan worden rookvrij. De leeftijdsgrens voor het kopen van tabaks- en rookwaren wordt opgehoogd naar 21 jaar. Prijzen voor tabaks- en rookwaren worden fors opgehoogd. Het aantal verkooppunten wordt drastisch verminderd en er wordt actief gecontroleerd op naleving van de regels.

Tabaks- en rookwaren zijn niet langer te koop bij supermarkt. De macht van de tabakslobby wordt doorbroken. Aan het creatief omzeilen van de Tabakswet komt een einde.

- Het hebben van een moestuin wordt makkelijker en goedkoper gemaakt, ook als je in de stad woont.
- De overheid draagt zorg voor een schone, veilige, groene leefomgeving. Gezonde lucht om te ademen, schone bodem om op te leven en schoon (drink)water. De overheid laat deze zorgplicht aan haar burgers prevaleren in haar beleid.

Gezondheidszorg – laagdrempelig en voor iedereen toegankelijk

Splinter wil dat iedereen in Nederland toegang heeft tot kwalitatief hoogstaande, toegankelijke en betaalbare zorg. Het huidige zorgstelsel heeft gefaald op het gebied van zowel kosten als toegankelijkheid van zorg voor burgers. Gezondheid is niet vanzelfsprekend waarbij er tevens sprake is van een gezondheidskloof. Toegang tot zorg lijkt nu vooral te liggen bij degene die het kan betalen.

Zowel het eigen risico als de zorgpremie is torenhoog geworden terwijl de kwaliteit en toegankelijkheid zijn gedaald. Burgers worden erop gewezen dat zorg niet langer toereikend is en zij zich meer zelfredzaam moeten gaan opstellen vanwege de groeiende kosten. Splinter is van mening dat niet de zorg duur is geworden maar het zorgstelsel zelf. Te veel instituten verdienen aan de zorg zonder dat dit terugvloeit naar mensen in de zorg. Dit wordt goed

geïllustreerd met de miljarden die beschikbaar zijn binnen het integraal zorgakkoord (IZA): het meeste geld komt niet ten goede aan de zorg maar gaat naar organisatie en advies. De verwachting is bovendien dat het beschikbare geld bij lange na niet zal worden benut binnen de beschikbare periode van het IZA.

Hoewel er gesproken wordt over marktwerking in de zorg, willen wij hier een extra duiding aan geven. Bij zoveel schaarste van personeel is het zichtbaar dat er geen marktwerking in de zorg bestaat. Wel lijkt er een commerciële marktwerking gaande te zijn die de werkers in de zorg niet ten goede komt.

Ook voor zorgmedewerkers is het huidige stelsel niet meer werkbaar. Om de zorg betaalbaar te houden, binnen het vaststaande zorgbudget, kwam een categorie werkers tot ongekende bloei: de áán-de-zorg-werkenden. Zonder zelf primaire zorg of direct ondersteunend werk uit te voeren, gingen zij zich bemoeien met uitvoerende zorgmedewerkers en de patiënt. Langzaam maar zeker werd zo de leidende zorginhoudelijke kennis op alle niveaus vervangen door bedrijfsmatige kennis. Een grote schil van áán-de-zorg-werkenden die de werkelijke processen in de zorg niet kent of begrijpt probeert via een papieren werkelijkheid van 'kwaliteitsinstrumenten', 'prestatie-indicatoren' en 'business-cases' grip te krijgen op de zorgmedewerkers.

Zorg op maat, fijnmazig, en vertrouwen is vervangen door dictaten vanuit Excelsheets aan elkaar geweven door Service Level Agreements (SLA's). Om binnen het vaststaande zorgbudget te blijven werden door áán-de-zorg-werkenden vele maatregelen ten koste van de zorgmedewerkers en patiënten afgekondigd en gerealiseerd. Onderzoek laat zien dat het werk áán de zorg een jaarlijkse verspilling van minimaal € 23 miljard met zich meebrengt. Áán-de-zorg-werkenden veroorzaken (waarschijnlijk met goede intenties) niet alleen een geld-lek in de zorg maar ook een enorm lek aan werkplezier bij de zorgmedewerkers zelf. We moeten terug naar de kern van de zaak: Zorg gaat om zorgen. Publiek zorggeld moeten we dan ook daaraan uitgeven. Allereerst een nieuwe visie en keuze op waar de organisatie van de zorg geregeld hoort te worden en waar inhoudelijke en financiële verantwoordelijkheden hand in hand gaan.

Een zo optimaal mogelijk en passend zorgstelsel wordt bovenal gedreven door duurzaam omgaan met mensen, in welke rol dan ook. Zorgen is bovenal hulpverlening en iedere zorgrelatie is uniek. Een zorgstelsel dient maatwerk te ondersteunen, zodat de zorg weer draait om het individu.

- De huisarts is en moet weer het fundament worden van ons zorgstelsel. Dit is van cruciaal belang voor betere patiëntenzorg maar zeker ook voor de toegankelijkheid van zorg.
- Vereenvoudig of vervang het stelsel.
- Besteed IZA gelden aan initiatieven vanuit de basis zoals de alliantie van grote aanbieders van wijkverpleging onder leiding van Buurtzorg, die inzet op een sterkere

eerstelijnszorg en landelijke transformatie van de gezondheidszorg op het niveau van buurten. Een die gericht is op preventie, passende zorg en sterkere verbinding met het sociale domein.

- De rol van de zorgverzekeraars wordt onderzocht waarbij zorgprofessionals een stevige stem krijgen op weg naar een werkbare situatie in de praktijk. Tegelijkertijd start een brede verkenning naar de mogelijkheden van een basisverzekering voor iedereen, zonder eigen risico.
- Verantwoording van publieke gelden aan de betalers
- Openheid van interne werkprocessen
- Landelijke systematiek en tarieven Jeugdhulp/WMO

Resultaat: einde aanbestedingen en dergelijke bij gemeenten. Zorgtoeslag komt te vervallen, in plaats daarvan wordt de zorgpremie verlaagd.

- De winst die zorgverzekeraars mogen maken wordt beperkt. Winstuitkering wordt verboden. Ook moet er gekeken worden naar wat er gedaan wordt met het geld dat zorgverzekeraars op de plank hebben liggen: hoeveel medewerkers met bijzondere baantjes zijn er in dienst waar het geld heen gaat of via andere wegen wordt doorgesluisd naar het management. Geld dat binnenkomt zou direct terug de zorg in moeten.
- Onnodige zorg en overbehandeling wordt aangepakt.
- De macht van de farmaceutische industrie wordt aan banden gelegd. De overheid schept de mogelijkheden en de capaciteit om veel te dure medicijnen goedkoop na te maken, door middel van dwanglicenties. Er komt een nationaal fonds voor geneesmiddelenonderzoek.
- Iedereen behoudt vrije artskeuze, welke zorgverzekeraar je ook hebt.
- Extreem hoge beloningen, winstuitkeringen en bonussen aan de top van de zorg schaffen we af. Managementlagen worden geschrapt. Het geld dat daarmee bespaard wordt kan naar het zorgpersoneel; de mensen die daadwerkelijk zorg verlenen.
- Medisch specialisten komen in loondienst van het ziekenhuis inclusief cao. De salarissen van artsen in opleiding worden verhoogd.
- Toegankelijke zorg dichtbij is niet een luxe maar een recht: streekziekenhuizen worden niet meer gesloten om opgeslokt te worden door megaziekenhuizen waar mensen ver voor moeten reizen en de zorg niet meer kleinschalig geleverd kan worden.

- Aanrijtijden voor ambulances zijn in heel Nederland maximaal 15 minuten en spoedeisende hulpdiensten worden nergens meer gesloten om financiële redenen.
- Decentralisatie naar gemeenten van belangrijke zorgonderdelen, zoals wmo, pgb en jeugdzorg wordt geëvalueerd en centrale regie wordt heroverwogen.
- Er komt meer aandacht voor gendersensitieve zorg. Een vrouwenlichaam zit nu eenmaal anders in elkaar dan een mannenlichaam. Daardoor verschillen ziektebeelden tussen man en vrouw én is niet iedere behandeling hetzelfde. Artsen worden opgeleid en bijgeschoold met de nieuwste inzichten op het gebied van gendersensitieve zorg.
- De pil komt in het basispakket.
- Maandverband, tampons en menstruatiecups worden voor minima vergoed. Splinter wil een eind maken aan menstruatiearmoede.
- Toegang tot hivtests zijn laagdrempelig en PrEP wordt toegankelijk en betaalbaar.
- Astmacentrum Davos Zwitserland voor mensen met ernstig Astma behouden door hooggebergtebehandelingen in de basiszorgverzekering te vergoeden.
- Niet reguliere stottertherapie wordt opgenomen in de basisverzekering zodat iedereen de stottertherapie kan krijgen die het meest geschikt is.

Zwangerschap en geboortezorg (zie ook 'geboorte en gezin' voor o.a. verlof)

- Eerstelijns verloskunde wordt gekoesterd en behouden. Iedere vrouw moet de keuze hebben om, zonder medische indicatie, thuis veilig te bevallen. Vrouwen worden begeleid door verloskundigen tijdens de zwangerschap, bevalling en kraamperiode. De verloskundige moet voor zwangeren laagdrempelig toegankelijk zijn en haar poortwachtersfunctie goed kunnen vervullen. Ze dient als professional de ruimte te hebben om samen met de zwangeren haar zorg te verlenen en waar nodig de samenwerking te zoeken met andere zorgverleners.
- De verloskundige heeft de regie binnen het netwerk van professionals in het medische en sociale domein en coördineert de zorg in lijn met de wensen en behoeften van zwangere vrouwen. Als eerstelijns zorgverlener is zij bij uitstek geschikt om ook in te zetten op preventie. De verloskundige in de buurt moet daarom behouden blijven en niet standaard ingelijfd worden door het ziekenhuis. Daar waar het kan dient juist te worden ingezet op het verplaatsen van zorg uit het ziekenhuis naar de eerste lijn. Dit is goedkoper en beter toegankelijk voor zwangeren. De verloskunde wordt een nutsvoorziening.

- Prenatale screening (NIPT) blijft vergoed, voor iedereen. Het mag niet van je portemonnee afhangen of je als ouder wel of niet geïnformeerd een beslissing kunt nemen over het om medische redenen afbreken van een zwangerschap of dat een ouder zich goed kan voorbereiden op de geboorte van een kindje met een beperking.
- De tekorten en de extreme werkdruk in de kraamzorg worden opgelost met een gericht stimuleringsprogramma. De gezonde veilige start van onze kinderen is afhankelijk van goede kraamzorg en moet behouden blijven. De kraamzorg wordt een nutsvoorziening.
- Borstvoeding is de gezondste start voor een baby. Splinter stimuleert mogelijkheden om borstvoeding te geven.

Verpleegkundigen en verzorgenden

Het verlangen naar vakinhoudelijke zorgverlening is groter dan ooit. In de Nederlandse gezondheidszorg ligt de nadruk veelal op techniek en efficiëntie waardoor er te weinig oog is voor de standpunten van verpleegkundigen en verzorgenden om fatsoenlijk hun werk uit te oefenen en de patiënt te voorzien in alle behoeftes. Tijdsgebrek, werkdruk en gebrek aan voldoende collega's wegen zwaar op de schouders van deze zorgverleners. De uitstroom is hoger dan ooit en de instroom kan niet worden vastgehouden. Binnen 4 jaar vertrekken te veel zorgprofessionals weer uit de zorg.

In augustus 2023 bleek uit cijfers van het CBS dat zorgmedewerkers in de afgelopen jaren, in vergelijking met de overheid en marktsectoren, er nog verder op achteruit gegaan zijn in salaris. Splinter pleit dan ook om deze achterstand nu eindelijk echt te gaan inhalen. De arbeidsmarktproblematiek in de zorgsector is urgent en vraagt om actie. Zonder ingrijpen gaat het niet lukken om de vergrijzing op te vangen, de grote groep die met pensioen gaat te vervangen en de vicieuze cirkel van werkdruk en uitval te doorbreken. Deze groep zorgprofessionals zijn het fundament van ons zorgstelsel in welke vorm dan ook. Geef ze weer de ruimte om te werken, hun ideeën en wensen op de werkvloer kenbaar te maken en te bewerkstelligen. Geef hen ook een stem in de veranderingen van het zorgstelsel. Splinter is zich ervan bewust dat de zorgkosten niet kunnen blijven stijgen, maar meent wel dat de financiering van zorg anders ingedeeld kan worden. Hierin moet scherper gekeken gaan worden hoe het geld verdeeld wordt en aan wie, waarin de verpleegkundigen en verzorgenden een bepalende stem horen te hebben.

Ouderenzorg

De vergrijzende samenleving is één van de belangrijkste maatschappelijke vraagstukken. Nederland zit in de grootste vergrijzingsgolf ooit. Nu al staan er meer dan 20.000 ouderen op de wachtlijst voor een verpleeghuisplek en op termijn verdubbelt het aantal ouderen, zonder

dat de beroepsbevolking meegroeit. Dit hebben we al jaren in de politiek zien aankomen. De huidige hervormingen op de ouderenzorg raken zowel burger als de zorgprofessionals hard, waarbij de onzekerheid blijft bestaan of we als land ons voldoende gaan inzetten om deze groep mensen zekerheid te bieden als het gaat om toegang naar de gezondheidszorg.

Splinter wil zich inzetten voor een socialer beleid voor ouderen waarin verzorgingshuizen weer een plaats krijgen en ouderen weer een plek binnen de maatschappij. Binnen de zorgsector moet er meer plaats komen voor meer kennis en kunde over de ouderenzorg vanuit de eerstelijns- en wijkzorg, zonder hen de toegang naar de tweedelijns te ontzien. Splinter zou graag de opties willen zien om de ontwikkelingen van 1,5 lijnszorg verder uit te bouwen waarin de wens van de ouderen in doorklinken.

Zorgbehoevende ouderen die nog thuis wonen zijn gebaat bij ruimte en bovenal duidelijkheid als het gaat om zorgprocessen. Nu is er vaak geen doorkomen aan door het vele papierwerk en al die verschillende instanties. Niet iedereen heeft een mantelzorger tot zijn beschikking om deze zaken te regelen. Instanties onderling communiceren maar moeizaam en verwijzen vaak door. Of bezitten onvoldoende kennis. Het gevolg is dat ouderen vaak moeten wachten op de juiste hulp of eigenlijk niet weten waar te beginnen. Mantelzorgers zijn al (over)belast en krijgen nog meer op hun bordje. Daarom vindt Splinter het aan te bevelen dat er binnen het oerwoud van regels een zorgaanbieder ook de regie heeft. Dit moet anders en bij voorkeur wordt het systeem aangepast zoals eerder beschreven. Echter, zo lang dit niet geregeld is vanuit de politiek moet er meer begeleiding komen, waarbij vanuit de zorgvraag een oplossing komt (1 probleem, 1 oplossing).

Ouderenzorg behoeft duurzaamheid en moet toekomstbestendig gemaakt worden waarbij liefdevolle zorg en aandacht voorop staan. Splinter wil dit probleem verder uitwerken en via een kennisbank werken aan oplossing. Zoals bij vele onderwerpen kunnen we dit niet langer voor ons uitschuiven en overlaten aan toekomstige generaties. Ouderen dienen we te koesteren in al hun wijsheid en levensjaren.

Palliatieve zorg

Palliatieve zorg is de zorg die wordt gegeven aan iemand die niet meer beter wordt en aan diens naasten. Dit kan jaren duren, maar het is een belangrijk en vaak vergeten element binnen de gezondheidszorg. Palliatieve zorg is de meest essentiële vorm van zorg en behandeling die er gegeven kan worden. Je kan het maar één keer doen en het moet meteen goed gaan. Palliatieve zorg begint bij het bespreekbaar maken van de dood, maar ook vooral de invulling van het leven dat mensen nog voor zich hebben. Palliatieve zorg behoeft maatschappelijke bewustwording om de medische kennis te vergroten en de juiste zorg te bieden op het juiste moment. De waarden, wensen en behoeften vanuit de zorgvrager moet aansluiten op de zorg die geboden wordt, zonder stress van indicatiestellingen en andere vormen van bureaucratie.

Naast palliatieve zorg voor ongeneeslijk zieke volwassenen, wil Splinter zich nadrukkelijk inzetten om de palliatieve zorg voor kinderen te verbeteren. Kinderen en tieners hebben vaak

andere behoeften. Ook zijn er nog altijd knelpunten in palliatieve zorg bij de overgang van kind naar jongvolwassene. Splinter ziet deze knelpunten en wil er alles aan doen om deze weg te nemen.

Versillende organisaties werken al hard aan verbetering van de palliatieve zorg door middel van (het vergroten van) kennis, netwerken, en financiering. Splinter wil deze processen ondersteunen.

VN-Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap

Het VN-verdrag inzake de rechten van personen met een handicap wordt volledig in Nederland geïmplementeerd. Splinter vindt het ongehoord dat dit nog niet is gebeurd.

Zoönosen zoals corona, covid-19

Doordat de natuur verstoord raakt en door de intensieve veehouderij, neemt de kans op pandemieën en andere uitbraken van besmettelijke ziekten toe. Het beschermen van de natuur helpt de kans op toekomstige pandemieën te reduceren en is daarmee een vorm van preventieve gezondheidszorg met een grotere veiligheid en economische stabiliteit wereldwijd tot gevolg.

Van dier op mens overdraagbare ziekten zijn “zoönosen”, zoals corona / covid-19, maar ook vogelgriep, de ziekte van Lyme, Q-koorts, toxoplasmose en salmonella. De bedreiging van de volksgezondheid door zoönosen en de potentiële ontwrichting van de samenleving en de economie zal na corona niemand meer kunnen onderschatten. Ongeveer tweederde van de verwekkers van infectieziekten is afkomstig van dieren. Laten we zorgen, voor zover dat in onze macht ligt, dat we toekomstige pandemieën voorkomen: door onze omgang met wilde dieren en de natuur te verbeteren. Verstoringen van de natuur die kunnen leiden tot zoönotische infectieziekten moeten worden tegengegaan.

De Nederlandse overheid moet zich voor de volgende zaken inzetten om toekomstige zoönosen te helpen voorkomen:

- De handel in wilde dieren wordt verboden en Nederland maakt zich in Europa en internationaal sterk om deze handel tegen te gaan, evenals de markten met en consumptie van wilde dieren waarbij een hoog risico gelopen wordt.
- Er moeten maatregelen opgesteld worden voor de instandhouding van natuur. Niet alleen in Nederland, maar wereldwijd. Schadelijke veranderingen in de natuur, zoals verlies van leefgebieden van wilde dieren, moeten worden tegengegaan en aangepakt: stop ontbossing ten behoeve van bijvoorbeeld onze biomassacentrales, de productie van veevoer en palmolie.

- Nederland moet bijdragen aan het op veilige manier voldoen aan de voedingsbehoeften van armen op het platteland in ontwikkelingslanden, met name wanneer gemeenschappen afhankelijk zijn van wilde dieren voor eiwitten.
- De vraag naar en de consumptie van risicovolle wilde dieren moet wereldwijd worden uitgebannen.
- Er komt een verbod op gemengde boerderijen waar pluimvee en varkens op één boerderij leven om de kans op het ontstaan van zoönosen te verlagen.
- Geef Nederlandse boeren optimaal de mogelijkheid om succesvol om te schakelen naar natuurinclusieve, duurzame en kleinschalige veehouderij. We hoeven echt niet de slager en melkboer van de wereld te zijn om onze boeren een fatsoenlijke boterham te laten verdienen, integendeel. Schaalvergroting is niet de oplossing, het is het probleem.
- De minister van Volksgezondheid en/of Medische Zorg informeert de Tweede Kamer actief en periodiek over mogelijke nieuwe dreigingen en de acties die daarop genomen worden om potentiële verspreiding van nieuwe zoönosen te voorkomen danwel in te dammen.

Post- infectieuze ziekten zoals Longcovid en ME/CVS

Postinfectieuze ziekten zijn te lang onder de radar gebleven van de volksgezondheid. Pas in de coronapandemie lijkt er mondjesmaat ruchtbaarheid aan postinfectieuze ziekten te worden gegeven mede door de komst van longcovid of het post covid syndroom. De parallellen van postinfectieuze ziekten zijn groot. Overeenkomsten kunnen zijn uitputting, concentratiestoornissen, cognitieve stoornissen en/of spierverslapping. Maar elke postinfectieuze aandoening lijkt zijn eigen kenmerk te hebben. De bevindingen suggereren dat er consequent bij een deel van de besmette groep er langdurige klachten blijven bestaan welke deels invaliderend werken voor burgers. Mensen met langdurige klachten hebben veel te lang geen aandacht gehad.

Vanuit de coronapandemie lijkt nu de grootste groep mensen met langdurige klachten te ontstaan, namelijk long covid of het postcovid syndroom. Door gebrek aan preventie maar ook door gebrek aan communicatie zal deze groep alleen maar blijven groeien binnen alle leeftijden. Splinter blijft zich inzetten opdat deze mensen gezien worden. Ze verdienen het om onderdeel te zijn van deze maatschappij. Daarom zetten wij ons in voor langdurige investeringen in biomedische wetenschap om de ziekte te doorgronden. Daarnaast is het van belang dat het lang beloofde kenniscentrum nu echt van de grond gaat komen.

Mensen met Postcovid moeten toegang hebben tot effectieve diagnostiek, behandeling en revalidatie. De impact van het huidige gebrek aan herkenning en begrip van post infectieuze ziekten is te groot. Toch zijn er alleen al honderduizenden volwassenen en kinderen met

longcovid, laat staan met andere post-infectieuze ziekten. Bij zulke grote getalen is de volksgezondheid in gevaar.

Splinter pleit voor grootschalige campagne ter bewustwording van deze ziekten maar ook hoe wij als maatschappij elkaar kunnen helpen ter voorkoming van overdracht van ziekten als deze. Uitspraken als “het is maar een griepje” zijn niet meer acceptabel gezien het ronduit kwalificerend werkt voor mensen die hierdoor uitvallen, zowel langdurig als kortdurend. Splinter is van mening dat zorgpersoneel (in de breedste zin van het woord) maar ook andere beroepen die hebben moeten doorwerken tijdens de pandemie, extreem veel risico hebben gelopen. Zij moeten hiervoor gecompenseerd worden als ze hierdoor ook ziek zijn geworden. De huidige compensatieregeling is te summier voor de postcovid zorgmedewerkers om recht te doen aan de ziektelast die ze nu moeten dragen. Daarom moet de huidige regeling worden uitgebreid, minder belastend zijn om aan te vragen en ook moet het bedrag worden geïndexeerd. De discussie of het een beroepsziekte is of niet moet worden gestopt. Het is een beroepsziekte en vraagt om een eigen protocol ter bescherming van de zorgmedewerker.

Samenleving beter beschermen tegen pandemieën

Naast uitbraken van infectieziekten vormt ook de oprukkende antibioticaresistentie een zeer grote bedreiging voor de volksgezondheid: in 2019 konden wereldwijd meer dan 1 miljoen sterfgevallen worden toegeschreven aan resistentieproblemen. Door de manier waarop de medisch microbiologie is ingericht en door de samenwerking in de openbare gezondheidszorg heeft Nederland op dit moment zéér lage percentages antibioticaresistentie (ABR) en relatief lage kosten voor diagnostiek. Dat willen we natuurlijk graag zo houden door aandacht voor de volgende punten:

- Regionale samenwerking in plaats van concurrentie
- Samenwerking is essentieel als het gaat om voorkomen en bestrijden van infectieziekten. Deze samenwerkingen staan nu echter onder druk door concurrentie in de zorg. Partijen buiten de regio en internationale laboratoria kunnen bestaande gezonde regionale samenwerkingen verstoren. Blijf daarom investeren in regionale samenwerkingen tussen huisartsen, ziekenhuizen, GGD en laboratoria.
- Versterk de bestaande infrastructuur infectieziekten. Bij een nieuwe pandemische situatie is opschaling van de bestaande infrastructuur effectiever en minder kostbaar dan het creëren van nieuwe infrastructuur. Versterk daarom de huidige manier waarop het bestrijden en voorkomen van infectieziekten in Nederland is georganiseerd. Voorkom dat commerciële marktwerking deze keten verzwakt.
- Optimaliseer gegevensuitwisseling. Goede uitwisseling van informatie is cruciaal bij het bestrijden van infectieziekten. Patiënt en medisch specialisten hebben baat bij het delen van gegevens. Zorg dat gegevens beter en privacybestendig kunnen worden gedeeld met alle partijen in de zorg.

- Voorkom tekorten essentiële antibiotica. Tekorten aan antibiotica en andere geneesmiddelen zijn een bedreiging van de patiëntveiligheid. De overheid moet bij de maatregelen om dit groeiende probleem structureel op te lossen beter luisteren naar de veldpartijen.
- Rijksoverheid neemt de centrale regie. In een bestuurlijk landschap waar iedereen een beetje verantwoordelijk is, voelt niemand zich echt meer verantwoordelijk en wordt er steeds afgeschoven en gewacht op 'de ander'. Dat moet afgelopen zijn.
- De overheid moet communicatie-experts hen continu laten adviseren over de beste crisiscommunicatie. Optimaal communiceren over de te nemen maatregelen: leg uit, neem de burgers mee in de overwegingen en argumenten. Maatregelen staan of vallen bij draagvlak. Gebrekkige communicatie of zelfs tegengestelde maatregelen en adviezen brachten het coronabeleid in gevaar. Er moet een keer geleerd worden van fouten. Heldere strategieën moeten worden bedacht, gestuurd op maximaal onder controle krijgen van het virus en er moet mensen perspectief worden geboden op het afbouwen van de opgelegde beperkingen.
- In het kader van preventie moet de zorg in een pandemie actief betrokken worden in de bestrijding hiervan. Het beleid van de overheid heeft directe gevolgen die voelbaar zijn op de werkvloer. Hierbij moeten ze optimaal gefaciliteerd worden maar ook moet het mogelijk zijn om direct te ontschotten. In de coronacrisis lagen teveel obstakels om dit mogelijk te maken. Daarbij moet ook de zorg een bijdrage leveren om een ziekte in te dammen; inzetten op het voorkomen van zorg in alle gelederen.
- Er wordt pro-actief voorbereid en pro-actief gehandeld vanuit het voorzorgsbeginsel. Er komen crisisdraaiboeken voor Rijksoverheid, decentrale overheden en veiligheidsregio's. Sturen op zorgcapaciteit zorgt ervoor dat de overheid continu achter de feiten aan loopt en steeds te laat is.
- Vaccinontwikkeling en vaccinproductie moeten weer een overheidstaak worden. Het Nederlands Staatsbedrijf Intravacc, dat tot voorkort in de uitverkoop stond, ontwikkelt potentieel levensreddende vaccins. Het is in volledig Nederlandse handen. En dat moet zo blijven. Bilthoven Biologicals, gespecialiseerd in vaccinproductie en in volume de grootste vaccinproducent ter wereld, is echter eigendom van India, dankzij tal van verkeerde keuzes van de Nederlandse overheid. Samen met Intravacc vormde dit tot een aantal jaar geleden het toenmalige Nederlands Vaccin Instituut (NVI). Nederland moet alles op alles zetten om de Nederlandse vaccinproductie weer in ere te herstellen.
- De parlementaire enquête coronapandemie moet zo spoedig mogelijk doorgang krijgen om op deze manier ook lessen te leren voor de pandemische paraatheid.

Mantelzorger en Mantelouders

In het, in 2021 verschenen, rapport 'De Maatschappelijke waarde van mantelzorg' in opdracht van MantelzorgNL blijkt de vervangingswaarde van alle mantelzorg in NL ca 44 miljard. Voor de totale mantelzorgpopulatie van 5 miljoen actieve mantelzorgers besteedden zij ongeveer 1,5 miljard uren besteedden aan mantelzorg; dit komt overeen met circa 0,85 miljoen arbeidsjaren.

Splinter vindt dat de informele zorg die mantelzorgers leveren onmisbaar is. Deze zorg ontziet de gezondheidszorg aanzienlijk en dient erkent te worden. Mantelzorgers mogen geen gezondheids- en financiële problemen krijgen door hun zorgtaak. Ongeveer 9% van de mantelzorgers voelt zich ernstig belast; het gaat dan om 460.000 mantelzorgers (in 2019) waardoor zij te maken krijgen met gezondheidsverlies. Het is belangrijk dat de behoeften en ondersteuning goed in kaart wordt gebracht zodat maatwerk geleverd kan worden. Er bestaan namelijk veel verschillende mantelzorgers.

Splinter wil ook dat er meer aandacht, erkenning en ondersteuning komt voor een specifieke doelgroep binnen de mantelzorgers: mantelouders (ook bekend als zorgouders). Mantelouders zijn ouders van zorg intensieve kinderen; kinderen met een verstandelijke of lichamelijke beperking, een chronische of progressieve ziekte, intensieve kindzorg en gedragsproblematiek (zoals autisme). Mantelouders hebben vele taken naast hun reguliere oudertaken. Denk aan taken als sondevoeding geven, eettraining, vernevelen, communiceren met ondersteunende middelen zoals pictogrammen of gebarentaal.

Ook moeten mantelouders veel contact onderhouden met meerdere artsen, therapeuten, gespecialiseerde opvangcentra, zorgverleners, zorginstelling en budgetverstrekkers. Mantelouders worden vaak, levenslang, de casemanager van hun zorgintensieve kind. En dat is een zware taak. Zij dienen hierin ontzorgt te worden.

De zorg staat zwaar onder druk en dreigt onbetaalbaar te worden. Het inzetten van informele zorgverleners in plaats van formele zorgverleners is een goed alternatief om de zorg betaalbaar en behapbaar te houden. Een aantal mantelzorgers/ouders kiest ervoor om zelf voor hun naaste te zorgen. Als mantelzorgers de zorg op zich nemen dan mag dat niet als 'gebruikelijke zorg' gezien worden. Het is daarom belangrijk dat de positie van mantelzorgers en mantelouders juridisch erkend wordt.

Splinter ziet dat mantelouders specifieke behoeften hebben en neemt daarom deze groep apart op in zijn programma. Voor mantelouders (Zie onder '2. Mantelouders') gelden ook de algemene mantelzorgpunten (onder '1. Alle mantelzorgers').

Alle mantelzorgers: heldere positie in zorgketen, meer gewaardeerd en ontlast.

- Erkende status voor mantelzorgers geeft recht op inkomen
- Een mantelzorger wordt gezien als een volwaardig partner in de zorg. Mantelzorgers dienen daarom een rechtspositie te krijgen. Mantelzorgers kunnen een mantelzorgverklaring aanvragen om zo de erkende status als mantelzorger te krijgen. Deze status geeft fiscale voordelen. (Bijvoorbeeld voor de gemaakte reiskosten)
- Een erkende mantelzorger krijgt dezelfde rechten als werkenden (zoals recht op uitkering bij arbeidsongeschiktheid, ziekte en pensioen) en daarmee ook het recht op een ww-uitkering bij overlijden van hun naasten waarvoor zij zorgen.
- Wanneer een erkende mantelzorgers langdurig ziek is of arbeidsongeschikt raakt, dan heeft hij recht op vervanging voor de zorg.
- Betaald zorgverlof moet worden uitgebreid naar 10 weken per jaar. In algemene crisistijden (zoals een pandemie) komt er een betaald calamiteitenverlof die kan worden opgenomen.
- Werkgevers moeten een mantelzorgpunt opnemen in hun arbeidsvoorwaarden waarbij staat aangegeven hoe zij mantelzorgers met een mantelzorgverklaring preventief ondersteunen zodat de kans op burnout door overbelasting beperkt wordt.
- Er komt een mantelzorguitkering voor erkende mantelzorgers die niet kunnen werken en geen aanspraak kunnen maken op een (minimum) inkomen vanuit PGB.)
- Er komt een reiskostenfonds om mantelzorgers financieel te ontzorgen. Dit reiskostenfonds is voor mantelzorgers die jaarlijks meer dan €500,- aan kosten maken. Door de mantelzorgverklaring kunnen mantelzorgers hierdoor aanspraak maken op dezelfde privileges die zorgprofessionals hebben bijvoorbeeld t.a.v beschermende middelen en voorrang bij vaccinaties.

Persoons Gebonden Budget (PGB) blijft en telt als volwaardig inkomen.

- Het PGB is een belangrijk middel voor cliënten en hun mantelzorgers om regie over de zorg te behouden. Het PGB zal niet verdwijnen. Ieder heeft het recht om het zorgbudget te ontvangen in de vorm van PGB, dit mag niet geweigerd worden.
- Het PGB moet altijd gebruikt kunnen worden voor uitbetaling van informele zorgverleners, dus ook uitbetaling van de zorg door de mantelzorgers. Budgetverstrekkers kunnen hier geen restricties op leggen.

- Inkomen verkregen uit PGB dient gezien te worden als volwaardig inkomen. Mantelzorgers kunnen een hypotheek aanvragen als hun inkomen uit PGB komt, indien de verwachting van de toewijzing van het PGB van structurele aard is door de zorgbehoeften die de cliënt heeft.
- Het indiceren van zorg ligt bij de verpleegkundigen, niet bij de zorgverzekeraars. Zij mogen geen bemoeienis hebben in dit proces noch een 2de mening geven om zo uiteindelijk tot minder uren te komen om geld te besparen. Er komen landelijke richtlijnen hoe bovengebruikelijke zorg vastgesteld kan worden.

Passend en traceerbaar landelijk budget

- Het landelijke benodigde budget voor de algehele ondersteuning van mantelzorgers voor gemeenten wordt in kaart gebracht.
- De mantelzorgondersteuning in gemeenten wordt ingedeeld in 8 vraaggebieden, en daarvoor moet geld beschikbaar zijn (Informatie en advies, persoonlijke begeleiding, educatie, emotionele steun, praktische hulp, respijtzorg, financiële- en materiële hulp).
- Beschikbare budgetten voor gemeenten worden geormerkt. Hierdoor wordt de besteding van de budgetten traceerbaar.
- Zorgplicht en preventieplicht voor budgetverstrekkers en zorgpartijen.
- Gemeenten/zorgkantoren/zorgverzekeraars worden verplicht tot structurele preventie om overbelasting te voorkomen. Gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren worden verplicht om mantelzorgers te ondersteunen en wijzen proactief op alle ontzorgmogelijkheden die er zijn. Zoals respijtzorg, casemanagers, cliëntondersteuners, mantelzorgmakelaars en financiële/fiscale regelingen.
- Respijtzorg wordt preventief ingezet om mantelzorgers te ontzien. Respijtzorg mag niet overschaduwd worden door stress van het geregeld. Mantelzorgers kunnen daarom zelf bepalen hoe ze het respijtzorgbudget inzetten en hoeven hier geen lastige procedures voor te starten. Een mantelzorgverklaring is afdoende om het aan te vragen. Iedere mantelzorger heeft elke 5 jaar recht op 6 weken respijtzorg.
- Gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren worden verplicht om middels kwalitatief behoeftenonderzoek in kaart te brengen hoe ze hun cliënten en hun mantelzorgers kunnen ondersteunen. Het onderzoek moet zich richten op individuele behoeften als regiobeelden. Daarmee kan in kaart worden gebracht in welke regio's de knelpunten rondom mantelzorg het grootst zijn: Wat betekent dat voor de opgave voor de regio? En hoe kunnen mantelzorgers in de regio's preventief ondersteund worden zodat overbelasting wordt voorkomen?

Is een brede basis van preventie, ondersteuning en zorg in de regio op orde of niet? Hoe is de ondersteuning van mantelzorgers lokaal georganiseerd (samenwerking tussen zorg en welzijn)? Is de ondersteuning van goede kwaliteit en weten mantelzorgers de weg?

- De formele zorgpartijen rondom een cliënt gaan een samenwerking aan zodra duidelijk wordt dat een cliënt voor langere tijd zorgintensief is. Instanties werken integraal samen om de cliënt te ondersteunen, mantelzorgers te ontzorgen en gezinsgerichte zorg te bieden. Informele en formele zorg moeten elkaar gaan ondersteunen. Formele zorgverleners krijgen een meer ondersteunende rol en informele zorgverleners een uitvoerende rol.
- Artsen, verpleegkundigen, gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren krijgen allen een signalerende, preventieve en ondersteunende functie. Hun rol en ondersteuning wordt vastgelegd in een (eventueel verplicht) gezinsondersteuningsplan die door alle partijen gezamenlijk wordt geschreven, waar de ondersteuning van de cliënt en zijn/haar gezin en de mantelzorger aan bod komt.
- Wanneer een cliënt een complexe zorgvraag heeft en niet duidelijk is op welk zorgbudget de cliënt aanspraak kan maken, kan er gebruik gemaakt gaan worden van een tijdelijk overbruggingsbudget. Dit is een budget die door de zorgverzekeraar, zorgkantoor en gemeenten wordt beheerd en waar voor 4 maanden zorg kan worden betaald. In de tussentijd dienen de budgetverstrekkers samen tot een overeenstemming te komen wie het zorgbudget gaat verstrekken. Deze verantwoordelijkheid komt niet bij de mantelzorger te liggen. De (wacht)tijd om tot een diagnose te komen mag geen reden zijn dat een cliënt geen aanspraak op zorgbudget kan maken.
- De wachttijd voor het behandelen van de aanvraag van ondersteuning vanuit een zorg/respijtbudget of ondersteunende middelen mag niet langer zijn dan maximaal 2 weken.
- Minderjarige kinderen die mantelzorgtaken uitvoeren worden zo snel mogelijk daarin ontlast en ondersteund. Gezinnen waar kinderen zorgtaken hebben, krijgen voorrang bij aanmelding van een zorgvraag.
- Er komt ondersteuning voor de jonge mantelzorger in de vorm van budget en aanbod.
- Er komt erkenning voor de situatie van brussen (broers en zussen van zorgkinderen). Op school komt er ondersteuning en begrip voor hun positie.

Vereenvoudigde en centrale regelgeving bij budgetverstrekkers

- Cliënten die zorg nodig hebben krijgen te maken met het krijgen van budget bij verschillende budgetverstrekkers en een wirwar van regels. De regelgeving moet

vereenvoudigd worden. Een goed leven voor het kind moet voorop komen te staan en niet het risico op fraude.

- Belemmerende regelgeving moet opgeheven worden waardoor het voor mantelzorgers makkelijker wordt. Er moet in elke gemeente één kantoor komen waarbij je met al je vragen terecht kunt waar deskundige ambtenaren zitten die je verder helpen en je doorverwijzen naar de juiste instanties.

Centrale kwaliteitseisen voor budgetverstrekkers en zorgpartijen

- De overheid stelt centraal kwaliteitseisen op waar budgetverstrekkers (zorgkantoren, gemeenten, zorgverzekeraars, ciz) aan moet voldoen betreft het signaleren, indiceren en ondersteunen in de zorgbehoeften van de cliënt en de ontzorgbehoeften van de mantelzorgers.
- De betreffende instanties worden via vijfjaarlijkse evaluaties getoetst op kwaliteit en cliënttevredenheid.
- Er komen strengere controles op zorginstellingen, inclusief een kwaliteitsregister waarin zowel de zorg als de financiën aan diverse standaard eisen dienen te voldoen. Er komen checks of de uren die gefactureerd zijn vanuit Zorg In Natura (ZIN) daadwerkelijk zijn gemaakt.

Budget voor zorginnovatie

- Burgerinitiatieven worden aangemoedigd en toegejuicht. Er komt budget voor gemeenten om burgerinitiatieven op weg te helpen. Mantelzorgwoningen worden vergunningsvrij gehouden. Zo wordt het makkelijk om bijvoorbeeld mantelzorgwoningen bij te bouwen op eigen terrein. In de gebiedsontwikkeling worden locaties aangewezen met een maatschappelijke bestemming die specifiek bestemd zijn voor (particuliere) kleinschalige woonzorgvormen.
- Burgerinitiatieven lopen vast door de bekostiging van de zorg door de vele verschillende budgetverstrekkers waarmee ze moeten werken. Budgetverstrekkers (gemeenten, zorgverzekeraars, zorgkantoren) worden verplicht op samen te werken, een gezamenlijk budget beschikbaar te stellen en mee te werken aan de ontwikkeling van particuliere kleinschalige wooninitiatieven.
- Er komt budget voor innovatieve co-creatie trajecten. Er worden voldoende geborgd dat de gebruikers en creatieve experts betrokken zijn voor het (door) ontwikkelen en evalueren van de producten/diensten.

Mantelouders: ondersteund en erkend als volwaardige partner in de zorg

- Juridische positie voor mantelouders geeft recht op inkomen en stabiliteit
- Een mantelouder wordt gezien als een volwaardig partner in de zorg. De positie van mantelouder wordt juridisch vastgelegd. Duidelijk wordt wie wel en wie niet als mantelouder wordt aangemerkt. Ook dienen alle fiscale regelingen, onthoudingen, rechten en plichten vastgelegd. Er wordt een mantelouderaantekening gemaakt in de mantelzorgverklaring. (Zie '1. Alle mantelzorgers' voor de rechten die deze juridische positie geeft.)
- Werkgevers moeten een mantelzorgpunt opnemen in hun arbeidsvoorwaarden waarbij staat aangegeven hoe zij mantelouders preventief ondersteunen zodat de kans op burnout door overbelasting beperkt wordt. Betaald zorgverlof moet worden uitgebreid naar 16 weken per jaar. Een werkgever kan een vergoeding krijgen om een tijdelijke vervanger in te zetten.

Het Persoons Gebonden Budget (PGB) blijft en wordt erkend als volwaardig inkomen

- Het PGB is een belangrijk middel voor mantelouders om regie over de zorg te behouden. Het PGB zal niet verdwijnen. Iedere budgethouder heeft het recht om het zorgbudget te ontvangen in de vorm van PGB, dit mag niet geweigerd worden.
- Het PGB moet altijd gebruikt kunnen worden voor uitbetaling van informele zorgverleners, dus ook uitbetaling van de zorg door de mantelouders. Budgetverstrekkers kunnen hier geen restricties op leggen.
- Inkomen verkregen uit PGB dient gezien te worden als volwaardig inkomen. Mantelouders kunnen een hypotheek aanvragen als hun inkomen uit PGB komt, indien de verwachting van de toewijzing van het PGB van structurele aard is door de zorgbehoeften die het kind heeft.
- Een mantelouder die PGB ontvangt krijgt dezelfde rechten als werkenden en daarmee ook het recht op een ww-uitkering na overlijden van hun kind waarvoor zij zorgen.

Meer samenwerking en gezamenlijke verantwoordelijkheid in de zorgketen

- Gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren worden verplicht om mantelzorgers te ondersteunen en wijzen proactief op alle ontzorgmogelijkheden die er zijn. Zoals

respijtzorg, casemanagers, cliëntondersteuners, mantelzorgmakelaars en financiële/fiscale regelingen.

- Gemeenten vormen een samenwerkingsverband met andere gemeenten waar geleerd wordt van elkaar. Door deze samenwerkingsverbanden wordt het makkelijker voor mantelouders om zorg voor hun kind bij buurgemeenten in te kopen.
- Informele en formele zorg moeten elkaar gaan ondersteunen. Formele zorg krijgt een meer ondersteunende rol en informele zorg een uitvoerende rol. De formele zorgpartijen rondom een zorgintensief gezin gaan een samenwerking aan zodra duidelijk wordt dat een kind voor langere tijd zorgintensief is. Instanties werken integraal samen om het zorgkind te ondersteunen, mantelouders te ontzorgen en gezinsgerichte zorg te bieden.
- Artsen, verpleegkundigen, gemeenten, zorgverzekeraars en zorgkantoren krijgen allen een signalerende, preventieve en ondersteunende functie. Hun rol en ondersteuning wordt vastgelegd in een (eventueel verplicht) gezinsondersteuningsplan, die alle partijen gezamenlijk schrijven, waar de ondersteuning van ouders, broers/zussen en zorgintensief kind aan bod komt.
- Wanneer een kind een complexe zorgvraag heeft en niet duidelijk is op welk zorgbudget het kind aanspraak kan maken, kan er gebruik gemaakt gaan worden van een tijdelijk overbruggingsbudget. Dit is een budget dat door de zorgverzekeraar, zorgkantoor en gemeenten wordt beheerd en waar voor 9 maanden zorg kan worden betaald. In de tussentijd dienen de budgetverstrekkers samen tot een overeenstemming te komen wie het zorgbudget gaat verstrekken. Deze verantwoordelijkheid komt niet bij de mantelouders te liggen. De (wacht)tijd om tot een diagnose te komen mag geen reden zijn dat een kind geen aanspraak op zorgbudget kan maken.
- Het overbruggingsbudget is ook beschikbaar voor ouders die overstappen van de ene zorgwet (ZVW, WLZ, Jeugdwet, WMO) naar de andere zorgwet. Hierdoor hoeft lopende zorg niet stopgezet worden uit angst dat deze niet vergoed wordt in de nieuwe wet. Indien zorg niet gecontinueerd kan worden in een nieuwe zorgwet dan dient een goed alternatief geboden te worden. Wanneer ouders niet akkoord gaan met dit alternatief moet de zorg gecontinueerd worden waarmee in de vorige wet gestart was.
- Als een gemeente, zorgverzekeraar, zorgkantoor een zorgaanvraag voor maatwerk afwijst zijn zij verplicht met een passend alternatief te komen. Als er geen passend alternatief is moeten zij samen met de mantelouders aan de slag om een alternatief te vinden. Als er niet binnen 3 weken een alternatief is gevonden moet de budgetverstrekker alsnog akkoord gaan met de eerder ingediende zorgvraag door ouders.
- Kinderen met een zorgvraag hebben recht op levensloopbegeleiding vanuit een externe onafhankelijke cliëntondersteuner (zoals MEE). De regie blijft echter bij de client en/of het netwerk. De levensloopbegeleiding faciliteert dat er zorg op maat kan worden gegeven.

Meer opvangmogelijkheden en aandacht voor complexe zorgvraag (VG7)

- Voor de doelgroep van kinderen en volwassenen met een complexe zorgvraag (VG7) dienen meer en beter passende woon/opvangplekken te komen. Kinderen en volwassenen met een VG7 indicatie mogen niet bij voorbaat geweigerd worden door een zorginstelling. Elke zorginstelling en budgetverstrekker dient een beleid te maken hoe zij de VG7 doelgroep, die vaak niet opgevangen kan worden in een groep, kunnen ondersteunen (waarbij de mogelijkheid geboden wordt voor 1-op-1 begeleiding indien dit nodig is). Voor deze doelgroep van kinderen en volwassenen met een complexe zorgvraag mogen de wachtlijsten niet meer zijn dan 2 maanden voordat zij geplaatst kunnen worden.
- Wanneer een kind niet naar school, MKD, ODC/KDC kan, dan dient er een maatwerk traject opgezet te worden, waardoor de zorg niet volledig bij de ouders komt te liggen. Dit maatwerk traject moet binnen 2 maanden in kaart gebracht en beschikbaar zijn.
- Binnen de zorg moet meer aandacht komen voor de gehandicaptenzorg en autisme in de gehandicapten zorg. Er is meer aandacht en kennis nodig voor kinderen en volwassenen met deze complexe zorgvraag. Er dient ook budget te komen om te onderzoeken welke zorg passend en nodig is voor de kinderen en volwassenen met autisme en een verstandelijke beperking. Gestart wordt met een inventarisatie van (voortgezet) speciaal onderwijs, dagbesteding en andere bestaande projecten om te leren wat wel en niet werkt.

Ontzorgplicht en preventieplicht vanuit overheid

- Ontzorgprocessen worden automatisch in gang gezet. Tweede kinderbijslag wordt automatisch aangevraagd door de gemeente/ciz zodra het duidelijk wordt dat een kind lange tijd zorg nodig heeft. Indien een kind tweede kinderbijslag krijgt, dan wordt de extra kindertoeslag ook automatisch aangevraagd. Dit geldt ook voor de vergoeding van luiers als een kind 5 jaar wordt etc.
- Iedere mantelouder heeft elke 3 jaar recht op 6 weken respijtzorg.
- De wachtlijsten voor dagbesteding, speciaal onderwijs (VSO, SO en BSO) en kinderdagcentra worden teruggebracht tot maximaal 1 maand. Dit wordt gedaan door het aanbieden van betere salariering en arbeidsvoorwaarden en ontwikkelmogelijkheden voor medewerkers in loondienst, door te investeren in zorgopleidingen en te werken aan een beter imago van werken in de zorg.
- Mantelouders moeten dezelfde mogelijkheden om te werken hebben als reguliere ouders. Er dienen daarom plekken gecreëerd te worden voor voorschoolse - en buitenschoolse opvang voor kinderen met extra zorgvraag. Deze plekken dienen landelijk goed verspreid te zijn.

- Gemeenten krijgen de plicht om ieder kind vervoer aan te bieden naar kinderdagcentrum of speciaal onderwijs. De afstand naar school mag geen reden zijn om het verzoek om vervoer te weigeren. Er komen ook richtlijnen (zoals extra begeleiding en opleiding) waaraan leerlingenvervoer en de chauffeur moeten voldoen zodat goede zorg voor de zorgkinderen gewaarborgd blijft.

Centrale kwaliteitseisen voor budgetverstrekkers

- Sinds de decentralisatie in 2015 is gebleken dat de kwaliteit van ondersteuning vanuit de jeugdwet niet voldoende is. Er komt een accreditatiecommissie die toezicht houdt en toetst op de ondersteuning die gemeenten bieden vanuit de jeugdwet, zorgverzekeraars vanuit verpleging, persoonlijke verzorging en IKZ, en zorgkantoren vanuit de WLZ. Er komen consequenties voor gemeenten die de ondersteuning vanuit de Jeugdwet en WMO niet op orde hebben.
- Er komen voor gemeenten rechtlijnige regels voor (mantel)zorgvoorzieningen. Elke gemeente heeft momenteel eigen regels die gelden. Wanneer ouders verhuizen levert mogen verschillende regels geen probleem opleveren.
- Mantelouders kunnen eenvoudig een case ter evaluatie indienen bij een overkoepelende organisatie indien zij onrechtmatig behandeld zijn. De case dient binnen twee maanden behandeld te zijn.
- Gemeenten, zorgverzekeraars, zorgkantoren worden verplicht inzage te geven in besluitvorming rondom het aanvragen van zorgbudget en/of mantelzorgondersteuning. Als ouders naar de rechter moeten en deze hen gelijk geeft dan zijn de proceskosten voor de budgetverstrekker (gemeente, zorgkantoor, zorgverzekeraar).
- Indicatie van de zorgbehoefte wordt door een onafhankelijke organisatie gedaan die de zorg zelf niet gaat leveren. De indicatie wordt gedaan op basis van het aantal uur bovengebruikelijke zorg van het kind. Informele zorg die de mantelouders leveren heeft geen effect op het aantal uur geïndiceerde zorg.
- Er komen strengere controles op zorginstellingen, inclusief een kwaliteitsregister waarin zowel de zorg als de financiën aan diverse standaard eisen dienen te voldoen. Er komen checks of de uren die gefactureerd zijn vanuit Zorg In Natura (ZIN) daadwerkelijk zijn gemaakt.

Vereenvoudigde centrale regelgeving bij budgetverstrekkers

- Kinderen die zorg nodig hebben krijgen te maken met het krijgen van budget bij verschillende budgetverstrekkers en een wirwar van regels. De regelgeving moet vereenvoudigd worden. Een goed leven voor het kind moet voorop komen te staan en niet het risico op fraude.
- Respijtzorg wordt preventief ingezet om mantelouders te ontzien. Respijtzorg mag niet overschaduwd worden door stress van het geregeld. Mantelouders kunnen daarom zelf bepalen hoe ze het respijtzorgbudget inzetten en hoeven hier geen lastige procedures voor te starten. Een mantelzorgverklaring is afdoende om het aan te vragen.

Voorrang in crisistijden

- In algemene crisistijden (zoals een pandemie) worden zorgintensieve gezinnen als kwetsbare groep erkend.
- Er komt er een betaald calamiteitenverlof die één van de mantelouders/verzorgers kan opnemen. Het verlof kan ook verdeeld worden over de ouders.
- Mantelouders en zorgkinderen krijgen voorrang op alle groepen bij de verdeling van vaccinaties in geval van een pandemie. Een mantelouder kan simpelweg niet uitvallen in de zorg van zijn kind. Thuis- en uitwonende zorgkinderen krijgen beiden voorrang omdat een quarantaine of een ziekenhuisopname van zorgkinderen te grote gevolgen heeft voor het kind en mantelouder.
- Dagbesteding, speciaal (basis) onderwijs en thuiszorg/begeleiding vallen onder cruciale beroepen en blijven open/beschikbaar tijdens pandemieën. (Voor deze groepen is ook voldoende voorraad beschermende middelen aangelegd)

Jeugdzorg

Het gaat niet goed met de jeugdzorg in Nederland, hierdoor krijgen kinderen en ouders niet de hulp die zij nodig hebben en recht op hebben. Bijna 450.000 kinderen krijgt momenteel hulp vanuit jeugdzorg. En ook deze hulp schiet helaas te kort. De wachtlijsten zijn te lang, kwaliteit van zorg schiet te kort en ook hier is de communicatie en informatievoorziening ontoereikend. De problemen waren al omvangrijk maar bij de decentralisatie van jeugdzorg is het niet meer te overzien. De uitvoering ligt nu bij de gemeente, wat in de praktijk op neerkomt dat elke gemeente anders werkt en er 7000 verschillende zorgaanbieders zijn. In de praktijk komt dit neer op gigantisch veel administratieve rompslomp. De verantwoordelijkheden van de overheid, gemeenten en zorgaanbieders zijn nooit goed afgebakend waardoor er te veel mogelijkheid is om naar elkaar te wijzen.

Ook binnen deze sector zijn niet alleen de wachtlijsten veel te lang, maar ook is het personeelstekort te groot. Ook binnen de jeugdzorg moeten de arbeidsomstandigheden en bureaucratie verbeteren om de uitstroom te beperken en de wachtlijsten aan te pakken. Tevens zal Splinter zich hard maken dat er een visie komt op jeugdzorg wat op de lange termijn gericht is. Uithuisplaatsing dient een uiterste redmiddel te zijn, het wonen in instellingen is extremis. We zetten eerst alles op alles om ouders/verzorgers en netwerk te stimuleren en het mogelijk te maken te voorzien in de unieke behoeften van ieder kind.

In 2019 stelde commissie de Winter dat kinderen binnen jeugdzorg te maken kreeg met enige vorm van geweld. 10% van de kinderen kreeg hier zelfs vaak mee te maken. De kans op geweld is het grootst in gesloten instellingen. Jarenlang worden deze signalen genegeerd of zelfs ontkent waardoor deze situatie kan voortbestaan. Onze jeugd verdient zorg en veiligheid. Splinter wilt dat uithuisplaatsingen per direct stoppen en dat alles wordt ingezet om de jeug een veilig omgeving te bieden. Het belang van het kind dient te allen tijde voorop te staan. Maar de jeugd moet ook een stem hebben binnen jeugdzorg zodat zij mee kunnen beslissen in het beleid. Dit heeft onze absolute prioriteit.

GGZ in Nederland

Bijna de helft van de volwassen bevolking in Nederland (48%) krijgt een of meerdere malen in zijn leven te maken met een psychische aandoening. In de afgelopen 12 maanden hadden zo'n 3,3 miljoen (26%) volwassenen in Nederland een of meerdere psychische aandoeningen. Steeds meer mensen doen een beroep op de GGZ zorg, er staan zo'n 60.000 mensen op de wachtlijsten van vaak meer dan een jaar.

In 2022 hebben we een tekort van 4200 medewerkers in de GGZ, dit blijft toenemen tot een tekort van 9.300 in 2032 (prognosemodel zorg & welzijn). En dit terwijl het aantal zorgvragers in de GGZ blijft stijgen. Dit betekent dat er straks meer mensen behandeld moeten worden door nog minder medewerkers.

Dit zijn cijfers waardoor er bij Splinter alarmbellen afgaan. Als Nederland op deze manier doorgaat komt het geven van kwalitatief goede zorg in de GGZ steeds meer onder druk te staan. En dat terwijl het juist zo'n belangrijke factor is en snel en adequaat handelen erger kan voorkomen.

De mentale gezondheid: net zo belangrijk als de lichamelijke gezondheid

In de geestelijke gezondheidszorg geldt de DSM niet langer als gouden standaard; we werken aan een gemene deler van verschillende standaarden om zo de mentale zorg (zowel in de psychiatrie als verslavingszorg) te bieden. Dit voorkomt dat instellingen (te) strakke criteria hanteren voor mensen die hulp nodig hebben waardoor ze van het kastje naar de muur worden gestuurd.

Binnen de GGZ wordt nu nog terminologie gehanteerd waarvan we (nog) niet weten waardoor klachten ontstaan zoals Solk. Het zou gunstig zijn om het “niet weten” te omarmen, waarbij ook doordrongen te zijn van het feit dat sommige behandelingen meer behoefte hebben dan alleen statistische bewezenheid. Uiteindelijk kan alleen de “patiënt” bepalen of deze er baat bij heeft. Hiermee moet de stem van de patiënt meer bepalend worden in zijn behandeling waardoor vertrouwen gewonnen kan worden.

- Het taboe op psychische aandoeningen moet eraf. Bijna iedereen komt in zijn leven in aanraking met psychische aandoeningen, het kan jezelf overkomen, een familielid of iemand in de omgeving. Juist bij psychische aandoeningen speelt de sociale omgeving een enorm belangrijke rol. Splinter wil daarom meer kennis en bewustzijn creëren bij mensen, dit kan door gastlessen op scholen door zorgprofessionals (met ervaringsdeskundigheid) en bijeenkomsten in de buurt.
- Splinter wil landelijke vroegsignalering- en preventieprogramma's ondersteunen en versterken. Ook wil Splinter investeren in het versterken van de mentale weerbaarheid, het is belangrijk hier al op de middelbare scholen mee te starten.
- Splinter wil de wachtlijsten aanpakken, iedereen moet op tijd de nodige psychische zorg kunnen krijgen in ons land. Op deze manier stimuleer je niet alleen iemand persoonlijke welzijn maar ook het welzijn van gehele maatschappij.
- Het wetsvoorstel “Bevorderen zorgcontractering” (voortvloeiend uit het Integraal Zorgakkoord) zal zorgverzekeraars meer macht geven om het hinderpaalcriterium in hun voordeel toe te passen. Dit zal de toegang tot passende zorg voor mensen met psychische problemen nog verder beperken. Splinter heeft al eerder aangegeven dat vrije artskeuze moet blijven en zal blijven vechten tegen afschaffing artikel 13.
- Aandacht voor de gezondheidskloof is essentieel in de GGZ, dit moet een belangrijkere rol gaan spelen.
- Splinter wil dat het telefoonnummer “113 Zelfmoordpreventie” eindelijk gratis wordt en als anoniem nummer op de telefoonfactuur verschijnt.
- De dalende mentale gezondheid van jongeren baart ons zorgen. In samenwerking met jongeren en relevante sectoren formuleren we een actieplan voor hun mentale gezondheid, waarbij ingezet wordt op het voorkomen en vroegsignalering van mentale problemen. Splinter erkent hierbij het belang van het onderwijs, maar ook van verenigingen die zich richten op sport, studie of vrije tijd. De oorzaak van de dalende mentale gezondheid van jongeren moet onderzocht worden.

SPORTEN VERBINDT ONS

Topsport

Sporten verbindt en topsport inspireert mensen om zelf ook te gaan sporten. Daarom wordt de organisatie van sportevenementen gestimuleerd en ligt er een belangrijke rol voor de Rijksoverheid om meer internationale sportevenementen te organiseren. Zowel bij kleinere als bij grote sportevenementen wordt er veel aandacht besteed aan duurzaamheid en een circulair afvalbeleid. Hierbij wordt rekening gehouden met omwonenden en de natuur: overlast wordt zoveel mogelijk beperkt en er wordt geen schade toegebracht aan de omgeving of de natuur.

- Topsportclubs gaan meer aandacht besteden aan gratis gastlessen op scholen, zodat kinderen van jongs af aan geïnspireerd raken door sport.
- Bij sportevenementen in landen waar mensenrechtenschendingen plaatsvinden, is er geen hoge diplomatieke afvaardiging vanuit de Nederlandse politiek of het Koningshuis aanwezig.
- Splinter wil dat er bij de financiële positie van topsporters geen onderscheid wordt gemaakt tussen mannen- en vrouwensport. Op de publieke omroep wordt de aandacht voor mannen- en vrouwensport gelijkwaardig verdeeld.
- Discriminatie en racisme worden hard aangepakt in samenwerking met de sportbonden, trainers en sporters. Bij racistische of anderszins discriminerende spreekkoren en/of andere uitingen worden wedstrijden direct stilgelegd en voor de daders komt er een stadion- of clubverbod. Op sportclubs in de breedtesport wordt actief opgetreden tegen pesten en uitsluiting.

Breedtesport

- Gratis sporten voor jongeren: Splinter vindt dat iedereen tot 18 jaar gratis moet kunnen sporten, mede omdat dit bijdraagt aan een gezonde levensstijl en potentiële latere zorgkosten kan voorkomen. Er komt een speciaal fonds voor de aanschaf van sportuitrusting voor ouders die daarvoor te weinig geld hebben, waar sportclubs een beroep op kunnen doen.
- Inclusief en betaalbaar sporten: Ook voor volwassenen en ouderen is sporten van groot belang. Splinter zet zich in voor inclusief, betaalbaar sporten voor iedereen.

- Gratis buitensportvoorzieningen in elke wijk: Splinter pleit voor (gratis) buitensportvoorzieningen in elke wijk, waarbij gemeenten meer financiële middelen krijgen om duurzame en groene sport- en beweegplekken te creëren.
- Lokale gemeenschappen en faciliteiten: De partij wil lokale gemeenschappen het recht geven buurthuizen, voetbalveldjes en oude schoolgebouwen over te nemen of te huren van de gemeente.
- Bewegingsonderwijs: Splinter wil dat bewegingsonderwijs, inclusief schoolzwemmen en sport, standaard wordt op elke basisschool, met voldoende buitenspeeltijd en bewegend leren. Voor middelbare scholen wil Splinter minimaal 2 uur gymles per week door een vakdocent in het curriculum opnemen.
- Ondersteuning voor vrijwilligers: Splinter ziet een belangrijke rol weggelegd voor vrijwilligers en buurtsportcoaches in (verenigings)sport en wil de onbelaste vrijwilligersvergoeding verhogen en basisbanen bij sportverenigingen creëren.
- Anti-rookbeleid: Splinter pleit voor een strenger anti-rookbeleid, inclusief publiekscampagnes om roken te ontmoedigen en het rookvrij maken van sportclubs en hun omgeving.
- Samenwerking tussen organisaties: Splinter wil de samenwerking versterken tussen verschillende landelijke organisaties die zich inzetten voor sport en welzijn.

ECONOMIE

De economie moet bijdragen aan een veilige en rechtvaardige samenleving voor alle inwoners van Nederland en moet veerkrachtig genoeg zijn om de hedendaagse uitdagingen te kunnen doorstaan. En uitdagingen zijn er na de val van kabinet Rutte IV in overvloed. Enerzijds door onvoorziene omstandigheden die buiten onze invloedssfeer liggen, zoals de oorlog in Oekraïne, en anderzijds door ronduit verkeerd overheidsbeleid van de voorgaande kabinetten, is er sprake van een opeenstapeling van crises die een volgende generatie politici moet zien te bezweren. Dat wordt een zware klus.

Veel mensen hebben het financieel zwaar gehad de afgelopen jaren en velen van hen hebben het nog steeds zwaar. Bijvoorbeeld door de inflatie, het gebrek aan betaalbare woningen en gestegen energielasten. Niet alleen de lagere inkomens hebben het moeilijk om rond te komen, ook tweeverdieners met een modaal inkomen hebben het tegenwoordig moeilijk.

De armoedecijfers wekken afschuw op. Hoe is het mogelijk dat we in één van de rijkste Europese landen zo'n armoede ervaren? Er zijn veel werkende armen: mensen die met een of twee banen toch niet genoeg verdienen om in hun onderhoud te voorzien. Daarbij is in de afgelopen jaren de zogenaamde participatiesamenleving doorgeslagen, waardoor goedwillende mensen die niet goed mee konden komen in een veeleisend systeem, één voor één kopje onder gingen in een zee van regeltjes en onvoorziene kosten. Voor velen staat de bestaanszekerheid op het spel.

Ook veel ondernemers hadden het moeilijk. Nu het tijd is om de corona leningen terug te betalen aan de Staat, zullen sommige bedrijven alsnog de deuren moeten sluiten. Er is een groot gebrek aan personeel. Er is een tekort aan grondstoffen, energie, geld en ecologische ruimte om projecten doorgang te laten vinden.

Maar ondanks alle tegenslag, is er juist bij veel mensen en het bedrijfsleven de wil om weer positief bij te dragen aan een gezonde en bloeiende economie. En wat Splinter betreft krijgt iedereen ook de kansen die nodig zijn om dat daadwerkelijk te doen. Er komt een einde aan het huidige beleid dat hen vaak onnodig ontmoedigt of kansen, middelen en mogelijkheden ontnemt. Splinter wil het leven in veel opzichten mooier en makkelijker maken.

Splinter kiest voor effectieve oplossingen voor iedereen. Van burgers, het MKB en familiebedrijven, ZZP'ers tot de verschillende actoren in de financiële sector.

Een duurzame economie biedt zekerheid en kansen voor iedereen

Een van de grootste uitdagingen voor de economie is enerzijds: een (lokaal) economisch systeem te ontwerpen dat voorziet in ieders essentiële levensbehoeften, zoals gezond en betaalbaar voedsel, een betaalbaar huis in een groene klimaatbestendige omgeving, hoogkwalitatieve gezondheidszorg en het hebben van zeggenschap over het eigen leven. En anderzijds het beschermen en leefbaar houden van de planeet voor huidige en toekomstige generaties. Het is daarom belangrijk om gezondheid en welzijn voor mens, dier, natuur en milieu als onmisbare elementen te zien. Ons economisch model dient daarmee in balans te worden gebracht; een houdbare economie blijft namelijk binnen de draagkracht van de aarde.

Onze economie zit daarom in een overgangsfase. We komen uit een industrieel model. Kenmerk daarvan is dat we een groot beroep doen op natuurlijke hulpbronnen en menselijk kapitaal. Die gebruiken we om onze economische groei te bekostigen. Maar in die twee pijlers is een enorme schaarste ontstaan. Door de oorlog in Oekraïne en de energiecrisis die erop volgde, is dat nog pijnlijker duidelijk geworden. Je kunt mens en natuur niet blijven uitputten.

Daarvoor is een omwenteling nodig in het economisch denken, oftewel een systeemverandering. Ons economisch systeem is afhankelijk van de samenleving die ze dient, maar ook van een beperkte hoeveelheid grondstoffen die de aarde kan bieden. Op dit moment is het economisch systeem financieel, politiek en sociaal nog te veel gericht op het stimuleren van niet-duurzaam consumentisme. Dit gaat ten koste van kwetsbare mensen op de arbeidsmarkt en de planeet, die een eindige hoeveelheid aan natuurlijke grondstoffen biedt. Een schoon milieu, een stabiel klimaat, natuur en biodiversiteit zijn geen luxe. Extreme ongelijkheid en armoede zijn het gevolg van fouten in ons economisch systeem die we moeten herstellen. Splinter staat voor oplossingen die iedereen laten profiteren. Waar mogelijk op een zo'n kort mogelijk termijn, want gezien de armoedecijfers hebben we geen tijd te verliezen. Maar we zetten ook nadrukkelijk een stip op de horizon: het ontbreekt in de politieke waan van alledag te vaak aan een doordachte langetermijnvisie, maar die is wel hard nodig.

“Je verandert dingen nooit door de bestaande realiteit te bestrijden. Om iets te veranderen, bouw je een nieuw model dat het bestaande model overbodig maakt.” – Buckminster Fuller

Systeemverandering: oplossingen voor een duurzame en eerlijke economie

De Britse econoom Kate Raworth ontwikkelde een nieuw economisch model dat goede aanknopingspunten voor verbetering biedt: de donut economie. Splinter ziet dit model en de systeemverandering die het nastreeft als een belangrijke leidraad in economische besluitvorming ten aanzien van de benodigde positieve omslag.

Voor Splinter is het logisch dat de vervuiler betaalt. Dus bij productie met een grote milieu impact en consumptie van producten waarvan de schaarse grondstoffen niet of minder goed gerecycled kunnen worden, is het voor Splinter dan ook logisch om deze producten zwaarder belasten. Dat heeft tot gevolg dat arbeid en ondernemen minder zwaar belast hoeven te worden. Daardoor wordt vervuilen steeds minder aantrekkelijk, wat schone innovatie stimuleert. Als arbeid goedkoper wordt en daarmee de werkgeverslasten verminderd worden, wordt het ook minder risicovol en aantrekkelijker om mensen in dienst te nemen en te houden. Door de koopkracht van burgers te vergroten blijft er ook meer geld over om duurzame keuzes te maken.

Splinter is nadrukkelijk niet tegen het maken van een gezond en normaal rendement op investeringen, maar streeft wel naar een eerlijke en sociale herverdeling van inkomsten en het scheppen van kansen voor met name nieuwe ondernemingen, coöperatieve samenwerkingsvormen, het stimuleren van bestaande MKB- en familiebedrijven en zelfstandigen.

De welvaart in Nederland moet ook anders worden gemeten. Welvaart kan namelijk niet alleen worden afgemeten aan het inkomen (het bruto binnenlands product, bbp), omdat het bijvoorbeeld niet meet hoe gelukkig mensen zijn.

Welvaart gaat verder dan alleen financieel gewin. Het realistisch meten van de Nederlandse welvaart kan alleen door gebruik van een breed begrip van welvaart. Deze welvaart is duurzaam, geeft iedereen een kans om mee te doen en voorkomt werkloosheid. Maar hierbij worden bijvoorbeeld ook de kwaliteit van de natuur en het milieu, de kwaliteit van het onderwijs en de gezondheidszorg gemeten. Brede welvaart hangt ook sterk samen met ondernemerschap en met de werkenden die nodig zijn om die welvaart op peil te houden. Je moet je boterham kunnen verdienen en tezamen moeten we het geld verdienen voor de voorzieningen voor mensen die dat zelf niet kunnen.

Bij het ontwikkelen van overheidsbeleid dienen de effecten op de brede welvaart standaard inzichtelijk te worden gemaakt. Splinter is het met Kim Putters, voorzitter van de Sociaal Economische Raad (SER), eens dat de discussie over het vraagstuk hoe we in Nederland een 'brede welvaart' creëren, steviger moet worden gevoerd. Een aanvullende generatietoets zal inzichtelijk maken hoe bepaalde overheidsmaatregelen en economische activiteiten uitpakken voor jongere en toekomstige generaties. Ook wordt in kaart gebracht hoe onze welvaart in Nederland wel of niet ten koste gaat van het welzijn elders in de wereld. Bedrijven en sectoren moeten zich omvormen om te kunnen verduurzamen. Daar hebben ze zelf een verantwoordelijkheid in, maar de overheid heeft ook de plicht ze ondersteuning te bieden.

Duurzame keuzes voor de economie van de toekomst

Met de manier waarop we in de wereld voedsel produceren, namelijk geglobaliseerd, in massaproductie en monocultuur, lopen we een groot risico op voedselschaarste en oplopende prijzen. We zagen het al toen de oorlog uitbrak in Oekraïne: opeens bleek het lot van deze wereldgraanschuur onlosmakelijk verbonden met het aanbod van graanhoudende producten in onze supermarkt en daarmee met de voedselprijzen. De globaliseerde voedselproductie is doorgeslagen en maakt voedselaanbod en de voedselprijzen niet alleen kwetsbaar voor oorlog, maar ook voor natuurrampen en mislukte oogsten door weersextremen. En de voedseldistributie is ook nog eens slecht voor het klimaat.

Als steden zich verantwoordelijk gaan voelen voor de lokale voedselproductie van de inwoners, neemt onze afhankelijkheid van oogsten in het buitenland af. Door lokale voedselproductie rondom de steden te positioneren en innovatieve oplossingen zoals rooftopfarming en creatief omgaan met restwarmte te stimuleren, kunnen we CO2 uitstoot besparen, evenals energie, en onnodige mobiliteit voor voedseltransport voorkomen. Het is goed voor onze gezondheid en de sociale cohesie.

Splinter wil dat Nederland een voortrekkersrol vervult in de ontwikkeling van zogenaamde Sustainable Urban Delta (duurzame stedelijke delta). Met de Nederlandse groene zones rondom de steden, wil nieuwe verbindingen maken op sociaal, ecologisch en economisch gebied.

Door de voedselproductie weer dichtbij de mensen te brengen, creëren we sociale cohesie, een groene leefomgeving, werkgelegenheid, een gezonde samenleving en daarmee brede welvaart. We zijn hiermee een voorbeeld voor de rest van de wereld.

(Zie ook het landbouw hoofdstuk)

Bestaanszekerheid en arbeidsmarkt

Bestaanszekerheid voor iedereen en armoedebestrijding

De oorlog in Oekraïne en de daaropvolgende energiecrisis heeft het aantal huishoudens in armoede verder vergroot. Volgens recent onderzoek is 60% van de Nederlanders financieel ongezond of kwetsbaar. In het afgelopen jaar had 20% van de Nederlandse huishoudens moeite met het betalen voor levensonderhoud. En het aantal kinderen dat onder de armoedegrens leeft neemt toe naar 300.000. Onderzoek laat ook zien dat er een gezondheidskloof is: mensen in armoede hebben een lagere levensverwachting en minder gezonde jaren dan mensen die het financieel breed hebben. Veel mensen in armoede lijden in stilte en vinden vaak pas (te) laat de weg hulp. Armoede is iets wat iedereen in Nederland kan overkomen en het is een rijk land onwaardig om deze situatie nog langer voort te laten bestaan. Het is daarom van het grootste belang dat de overheid burgers de kans biedt zich financieel zekerder te voelen, zich te ontwikkelen, te ontplooien, en hun gezondheid te bevorderen, kortom: bestaanszekerheid te bieden.

Het is tijd voor een overheid die voor haar burgers opkomt. Voor Splinter zijn daarbij de volgende prioriteiten van het grootste belang:

- Een toereikend inkomen voor iedereen. Voor gelijk werk dienen mensen gelijk loon te ontvangen. Een salaris voor een fulltimebaan zou voldoende moeten zijn om van te leven, dus volledig in de eerste levensbehoeften te voorzien. Ook als je kinderen hebt of alleenstaand bent. Als je in vaste dienst bent of als ZPP'er werkt. De armoedeval wordt tegengaan; werk moet lonen. We zien steeds meer werkende armen met twee banen of meer, die het hoofd niet boven water kunnen houden. Het sociaal minimum gaat omhoog. We stimuleren duurzaam ondernemerschap in het MKB en het bevorderen van regionale productie en lokaal ondernemerschap
- We zorgen voor een zorgsysteem waarin niemand zorg hoeft te mijden, omdat het eigen risico onbetaalbaar is. Door mensen preventief te helpen om gezond te blijven, zorgt ervoor dat mensen weerbaarder en veerkrachtiger zijn. Hierdoor komen mensen minder snel in de neerwaartse spiraal terecht die door armoede wordt veroorzaakt.
- Geen onnodige verhoging van schulden. De schuldenindustrie, waarbij een simpele tandartsrekening van een paar tientjes kan oplopen tot honderden euro's, wordt verder aan banden gelegd.
- Eenvoudig systeem van regelingen en toeslagen. We willen het stelsel van regelingen en toeslagen dusdanig hervormen dat de kans op terugbetalen geminimaliseerd wordt. Pilots met een basisinkomen, waardoor ook andere uitkeringen en toeslagen zouden kunnen worden afgeschaft of versimpeld, wordt breed uitgezet.

Gemeenten worden door Rijksoverheid gestimuleerd om vanuit vertrouwen actief mee te denken aan oplossingen voor mensen die net buiten alle regelingen vallen en toch het niet meer kunnen rechtekken.

- Kinderopvang wordt 100 % kosteloos voor ouders, ongeacht of ze (betaald) werken of niet. Op deze manier wordt (gender)gelijkheid op de arbeidsmarkt gestimuleerd en krijgen ook werkzoekende of parttime-werkende ouders meer ruimte om actief te zijn op de arbeidsmarkt.
- Ruimte voor decentrale overheden om te komen tot échte oplossingen voor problematische schulden.
- We gaan mobiliteitsarmoede tegen: het OV moet betrouwbaar en betaalbaar zijn. Of je nu naar werk, school, de dokter of een bestemming gaat. Zie ook het hoofdstuk mobiliteit.
- Meer aandacht voor jongeren en hun financiële positie. In 2022 kon bijna de helft van de jongeren moeilijk rondkomen. Dat mogen we niet laten gebeuren. Jongeren moeten zelfstandig rond kunnen komen, zonder zich in de schulden te steken of afhankelijk te zijn van de steun die ze vanuit thuis krijgen.
- De kostendelersnorm komt te vervallen; mensen in hetzelfde huishouden hebben ook recht op een bijstandsuitkering. Ook de verplichte tegenprestatie zoals passende arbeid als voorwaarde voor bijstandsuitkering wordt afgeschaft.
- De kansen voor werkzoekenden op duurzaam werk moeten vergroot worden, bijvoorbeeld door het verzorgen of financieren van bij – of omscholingstrajecten richting kansrijke of gewilde beroepen op de arbeidsmarkt. Een verplichte tegenprestatie staat dergelijke trajecten nu nog vaak in de weg en zorgt er alleen voor dat mensen van het ene tijdelijke baantje naar het andere hoppen.
- Er komt een breed om- en herscholingsprogramma voor beroepen waar in de toekomst (veel) minder behoefte aan is. Ook de mensen die door de coronacrisis hun baan zijn kwijtgeraakt krijgen brede steun voor omscholing als zij dat willen.
- Bijstandsgerechtigden krijgen een maandelijkse vrije ruimte van € 200,00 netto. Dit is het bedrag dat zij bij kunnen verdienen zonder dat dit gevolgen heeft voor hun uitkering of eventuele toeslagen. De vrije ruimte kan ook gebruikt worden voor het aannemen van giften in geld of natura. De vrije ruimte vervalt aan het eind van de maand, het opsparen ervan kan niet.
- Werkzoekenden kunnen makkelijker vrijwilligerswerk en stages doen, ook als dat werk niet direct op terugkeer naar de arbeidsmarkt is gericht. Deze activiteiten tellen voortaan mee als zinvolle voorbereiding op terugkeer naar de arbeidsmarkt.
- De versoering van het vangnet voor jongeren met een beperking (de Wajong) wordt teruggedraaid. Zij krijgen kansen op een zinvolle en nuttige dagbesteding met doorgroeimogelijkheden naar een passende betaalde baan.
- Er komt een nieuw type sociale werkvoorziening. Daarmee kunnen alle mensen met een arbeidsbeperking dicht bij huis betekenisvol werk doen, met voldoende

begeleiding en voor een fatsoenlijk loon.

- Vrijwilligerswerk en mantelzorg worden beter gewaardeerd. Ook worden de mogelijkheden vergroot om een baan te combineren met vrijwilligerswerk en mantelzorg.
- Een basisinkomen kan onder de juiste randvoorwaarden inkomenszekerheid bieden en daarmee zorgen voor een betere bestaanszekerheid voor veel mensen die nu moeite hebben om financieel rond te komen. Ook kan het de positie van werknemers richting werkgevers versterken. Er komt een grote pilot naar het basisinkomen waarbij alleen mensen met een lager inkomen daadwerkelijk een basisinkomen ontvangen.
- De sollicitatieplicht voor 60-plussers wordt afgeschaft en daarvoor in de plaats kan er vrijwilligerswerk, kinderopvang of mantelzorg worden verricht.
- De arbeidsinspectie krijgt een breder mandaat om zelf onderzoek te doen en gaat ook handhaven op de naleving van cao-lonen, discriminatie en sociale veiligheid. De arbeidsinspectie gaat daarbij ook nadrukkelijk in gesprek met medewerkers.
- De verlofregeling voor ouders wordt verruimd: de bestaande negen weken, deels betaalde, verlofregeling wordt omgezet in drie maanden volledig betaald. Ouderschapsverlof voor beide ouders wordt mogelijk.
- Werkzoekenden kunnen makkelijker vrijwilligerswerk en stages doen, ook als dat werk niet direct op terugkeer naar de arbeidsmarkt is gericht. Deze activiteiten tellen voortaan mee als zinvolle voorbereiding op terugkeer naar de arbeidsmarkt.
- Arbeidscontracten worden beperkt tot: tijdelijk en vast voor regulier werk, uitzendcontract om tijdelijk ziekte of grote drukte op te vangen en het zelfstandigencontract voor ZZP'ers. Uitzendkrachten krijgen recht op dezelfde arbeidsvoorwaarden als werknemers in dienst.
- Schijnzelfstandigheid wordt tegengegaan en medewerkers worden niet gedwongen om ZZP'er te worden.
- De lonen in de publieke sector worden meer in lijn gebracht met vergelijkbare lonen in de commerciële sector.
- Het bijzonder tarief voor loonheffing die nu geldt voor bonusuitkeringen, winstdeling, een dertiende maand of vakantiegeld vervalt helemaal. Deze uitkeringen moeten onder de reguliere loonheffing gaan vallen. De lagere inkomens hebben hier het meeste voordeel van, zij vallen immers vaak in de lagere belastingschijf. De hogere inkomens, waarvoor de hogere belastingschijf al geldt hebben een beperkt voordeel.

Kinderen in armoede

- Ieder kind is even belangrijk en alle kinderen moeten volwaardig mee kunnen doen. Splinter staat voor gelijke rechten en gelijke kansen, ook voor kinderen. Een voorwaarde voor gelijke kansen is het kunnen opgroeien zonder armoede.
- Er moet uitvoering worden gegeven aan de vastgestelde streefwaarde om het aantal kinderen in armoede in 2030 tot minimaal de helft terug te dringen. Over de voortgang moet er gerapporteerd worden aan de Kamer.
- Steeds meer kinderen kunnen niet sporten omdat de ouders geen geld hebben voor de contributie, het lesgeld of de sportuitrusting. Splinter vindt iedereen tot 18 jaar gratis moet kunnen sporten, ook omdat dit bijdraagt aan een gezonde levensstijl en veel latere (zorg)kosten kan voorkomen. Voor de aanschaf van sportuitrusting voor ouders die daar eigenlijk te weinig geld voor hebben komt een speciaal fonds waar de sportclubs kunnen aankloppen. Private organisaties die dit fonds willen ondersteunen kunnen dat fiscaal gunstig doen.
- De overheid dient te zorgen voor een integrale aanpak en voldoende financiële middelen voor armoedebestrijding onder kinderen, waarbij niet alleen wordt ingezet op het compenseren van de gevolgen van armoede maar ook op actieve bestrijding daarvan.
- Geef kinderen een zelfstandig recht op sociale zekerheid, door het voorbehoud van Nederland bij artikel 26 van het VN-Kinderrechtenverdrag in te trekken.
- We willen kinderen de mogelijkheid geven om op te groeien zonder financiële zorgen, met toegang tot goed onderwijs, gezondheidszorg en andere basisvoorzieningen. We bevorderen inclusief onderwijs dat is afgestemd op de behoeften van individuele kinderen en jongeren.
- Scholen zijn belangrijk in het vroegtijdig signaleren van armoede binnen gezinnen, bijvoorbeeld als een leerling zonder eten naar school komt. Naast deze signaleringsfunctie richting hulpverlening kunnen de scholen ook zelf helpen. Hierbij valt te denken aan het verzorgen van schoolmaaltijden en eventueel een schoolontbijt waarvoor een vrijwillige bijdrage aan de ouders gevraagd kan worden

Schuldenproblematiek en banken

In 2022 was volgens cijfers van het Nibud 60 procent van de Nederlanders financieel ongezond of kwetsbaar, tegen 50 procent in 2021. Ook kan slechts de helft (54 procent) van de

huishoudens alle rekeningen zonder problemen betalen. Het CPB waarschuwt dat er in 2023 meer mensen in armoede gaan belanden, ook door het wegvallen van de steun aan huishoudens voor de hoge energieprijzen. De overheid dient ervoor te zorgen dat het leven voor iedereen betaalbaar blijft.

Geldproblemen zorgen niet alleen voor stress en problemen bij mensen zelf. Ze beïnvloeden ook zijn of haar omgeving en de gehele maatschappij. Als mensen zo erg in de problemen zitten kunnen ze vaak vanwege de stress niet meer goed functioneren en lukt het ze doorgaans niet meer om er zelf uit te komen. Dit heeft vaak ook nadelige gevolgen voor de gezondheid, wat bijvoorbeeld weer leidt tot hogere zorgkosten.

- Het voorkomen van – of het vroegtijdig aanpakken van financiële problemen levert veel winst op. Winst voor het welzijn van mensen maar ook flinke economische winst. Minder zorgen is minder stress, een betere gezondheid en minder zorgkosten.
- Net als bij de medische zorg pleit Splinter dan ook voor goede financiële zorg. Mensen moeten weten hoe ze hun financiën kunnen regelen. Zijn ze daar niet (voldoende) toe in staat dan moeten ze hulp kunnen krijgen.
- Er moet meer inspanning verricht worden om vroegtijdig financiële problemen aan te pakken. Dit is geen zaak van alleen de overheid of andere publieke instanties. Voor een vroege signalering vormen energiemaatschappijen, woningcorporaties en zorgverzekeraars een zeer waardevolle aanvulling. Met een toenemend aantal ‘werkende armen’ is de werkvloer ook een plek zijn om mensen met geldzorgen te vinden en te bereiken.
- Bij het aanpakken van problemen moet men niet alleen naar de inkomenskant te kijken, maar ook de uitgaven meenemen. Zo kan beter bepaald worden of een huishouden in aanmerking komt voor ondersteuning en zo ja, welke ondersteuning het beste past. Zo hebben bijvoorbeeld grote gezinnen noodgedwongen hogere uitgaven dan andere typen huishoudens.
- De uitgaven die mensen doen moeten passen bij hun inkomen. Zo kunnen financiële problemen voorkomen worden. Er moeten dan ook duidelijke normen zijn voor de hoogte van de woonlasten en leningen. Zo worden mensen beschermd tegen te hoge lasten. Banken hebben daarin ook een duidelijke zorgplicht bij het verstrekken van hypotheek of andere kredieten.
- De regelgeving en administratieve rompslomp bij schuldhulpverlening kan en moet veel eenvoudiger en rechtvaardiger. Nu kan het zo zijn dat het inkomen van iemand 10 euro te hoog is om recht te hebben op bijvoorbeeld zorg – of huurtoeslag. Ook mogen regels elkaar niet in de weg zitten ten nadele van de burger en moet er bij voorkeur één aanspreekpunt zijn voor degene die hulp zoekt. Dit zorgt niet alleen voor een effectievere hulpverlening, het levert ook een enorme kostenbesparing op.

- Bij het innen van schulden staat de overheid vaak vooraan in de rij, maar is er te weinig oog voor de onderliggende oorzaken van die schulden. Ook maken snel oplopende kosten, zoals verhogingen van verkeersboetes de schuldenproblematiek vaak fors erger. Dit mag niet gebeuren. De overheid moet vanuit haar zorgplicht naar de burgers toe terughoudend zijn bij het terugvorderen van openstaande boetes of belastingschulden en actief hulp bieden, bijvoorbeeld via de gemeente om de problemen op te lossen. Dit levert vaak veel meer en langduriger winst op dan wanneer de betreffende boete of schuld geïnd zou worden
- Er komt een nationale consumentenbank waar burgers met lagere inkomens een rekening kunnen openen om veilig te kunnen betalen en sparen, tegen betaalbare kosten. Deze nationale consumentenbank die geen commercieel oogmerk heeft kan ook een actieve rol spelen bij het aanpakken van financiële problemen en het voorkomen ervan.

Bestaanszekerheid en wonen

- Huurverhoging wordt beperkt tot een maximumpercentage dat gekoppeld is aan de inflatie. Het bepalen van maximumhuren wordt ook voor de vrije sector gereguleerd en het 'overbieden' bij huurwoningen is niet langer toegestaan. In het puntensysteem voor de maximale huur krijgen energiebesparende maatregelen zoals goede isolatie of zonnepanelen een zwaardere weging. Huren van slecht geïsoleerde of achterstallig onderhouden woningen worden verlaagd met een strafkorting van 30%.
- Voor steeds meer mensen is een koopwoning onbetaalbaar. Zelfs tweeverdieners met beiden een modaal inkomen zijn vaak niet meer in staat een 'gemiddelde' woning te kopen en voor starters op de woningmarkt is het nog veel lastiger. Splinter wil dan ook dat de hypotheekaf trek in ieder geval voor deze groepen volledig in stand blijft en weer gaat gelden voor 100% van de getaxeerde woningwaarde.

Wel kan er nagedacht worden over het beperken van de hypotheekrenteaf trek boven een bepaalde woningwaarde, bijvoorbeeld nog maar 70% aftrek voor woningen boven de € 600.000 (1,5 keer NHG-grens).

- De Huisvestingswet die bepaalt dat koopwoningen tot € 355.000 niet meer aan iedereen mogen worden verkocht is een te grote inbreuk op het eigendomsrecht en moet dan ook worden ingetrokken.

Wel mag de overheid bij passende (nieuw)bouwprojecten bepalen dat er 30 procent aan sociale koopwoningen komt, waarvoor de inkomensgrens maximaal 2 x modaal bedraagt (€ 72.000).

- De vermogensrendementsheffing op overwaarde komt te vervallen in de gevallen dat het huis geen jaarlijkse inkomsten (bijvoorbeeld door verhuur) genereert. Voor veel

ouderen en andere groepen met een (gedeeld) eigen huis, is deze extra last momenteel onnodig nadelig voor hun koopkracht.

Ondernemen, investeren en financieren

MKB en consumptie

Voor een gezonde economie zijn ondernemers in het midden- en kleinbedrijf (MKB) onmisbaar. Zij zijn onmisbaar voor de omslag naar een duurzame economie waarin we met respect voor de leefomgeving en het klimaat lokaal produceren en consumeren. Een sterk MKB zorgt voor stabiliteit van de werkgelegenheid. Liever veel MKB'ers dan één heel groot bedrijf. De overheid moet deze ondernemers de ruimte geven om succesvol te kunnen ondernemen. Onnavolgbare regelgeving moet worden ingeperkt en geschrapt. Innovatie en duurzame initiatieven worden actief gestimuleerd.

De Nederlandse MKB-sector verdient veel meer aandacht en begeleiding (waar mogelijk) dan voorheen. De afgelopen jaren zijn onder de kabinetten Rutte I, II, III, en IV fouten gemaakt en zijn vooral MKB-ondernemers in de steek gelaten. Een recent voorbeeld is de gebrekkige hulp rondom Covid19. Veel bedrijven kwamen door onnavolgbare regelingen niet in aanmerking voor financiële hulp vanuit de overheid. Anderen hadden enorm veel moeite met de slechte communicatie of nutteloze oplossingen die worden aangeboden. Beslissingen om bedrijven dicht te gooien hebben bij sommigen geleid tot faillissementen, ontslagen en enorme stress, terwijl deze organisaties wellicht meer inspraak hadden moeten krijgen bij de beslissingen van beleidsmakers.

De overheid en het MKB zitten niet meer op dezelfde lijn. Het is al lange tijd duidelijk dat overheid en bedrijfsleven uit elkaar zijn gegroeid. Men luistert niet meer naar elkaar en er lijkt steeds minder draagvlak om bijvoorbeeld samenwerking aan te gaan en/of elkaar te voeden met ideeën.

Geef de ondernemer genoeg mogelijkheden om de problemen in zijn/haar industrie aan te geven of te verduidelijken in plaats van dat wij zelf conclusies gaan trekken vanuit Den Haag. Betrek juist hun expertise en bespreek samen innovatieve plannen, ideeën en duurzame oplossingen.

Beloon, erken waar nodig en belast niet zomaar bonussen voor het verrichten van extra werk, zoals in de zorg. Kom als land meer op voor de Nederlandse middenstander, het kleinbedrijf en ZZP'er en laat zien dat juist die sector Nederland groot heeft gemaakt en groot zal blijven houden. Durf te promoten!

Voor Splinter zijn daarbij de volgende prioriteiten van het grootste belang:

- Procedures om een onderneming te starten, worden vereenvoudigd.
- Het MKB moet kunnen vertrouwen op stabiele regelgeving, zowel op landelijk als op gemeentelijk niveau.

- Het ondoordringbare woud aan nutteloze regelgeving wordt teruggedrongen. Splinter is voor minder maar betere regels. Maatregelen die duurzaam ondernemen en innovatie ondersteunen, blijven of worden ontwikkeld. “Greenwashing”, een groen sausje over vervuילend beleid voor de bühne, wordt tegengegaan. Vanaf de start van een onderneming wordt circulair denken en handelen door de overheid gestimuleerd met gunstige regelgeving en voordelen voor ondernemingen die zich specialiseren in duurzaamheid. De verkoop van persoonsgegevens vanuit de Kamer van Koophandel (KvK) wordt verboden. Inschrijving bij de KvK is namelijk verplicht en persoonsgegevens van ondernemers moeten daar veilig zijn.
- De overheid stopt met van bovenaf opleggen hoe ondernemers het beste kunnen ondernemen. Dat weten ondernemers heel goed zelf. Bovendien wordt er te veel over de ondernemers gepraat, in plaats van met de ondernemers. Het vertrouwen moet over en weer hersteld worden door goed naar de MKB’ers te luisteren. Niet alleen met grote brancheorganisaties en ondernemersverenigingen, maar juist óók met de kleine winkelier op de hoek. MKB’ers hoeven bij Splinter niet achteraan de rij aan te sluiten in de hiërarchie van de Haagse lobby; dat is enerzijds niet transparant en anderzijds zitten er dan te veel schakels tussen. Liever horen wij het direct van de burgers en de ondernemers zelf via ons participatieplatform.
- Btw-verlaging en andere stimuleringsmaatregelen worden ingezet om selectief gezonde (organic) en de verkoop van duurzame producten te bevorderen. Btw op waardevolle productie en diensten wordt afgeschaft, omdat deze voor iedereen betaalbaar moeten zijn. Bijvoorbeeld gezonde regionaal geproduceerde producten, openbaar vervoer, cultuur en reparatie worden vrijgesteld van btw.
- Vervuiling en schaarse goederen worden zwaarder belast, maar werken ofwel arbeid wordt veel lager belast. Daardoor wordt vervuilen steeds minder aantrekkelijk, wat schone innovatie stimuleert. Door de werkgeverslasten te verlagen, wordt het minder risicovol en aantrekkelijker om mensen in dienst te nemen en te houden.
- Publiek-private samenwerking en het oprichten van coöperaties van burgers voor samenwerking wordt gestimuleerd en gefaciliteerd.
- De overheid maakt het voor het MKB eenvoudiger en kansrijker om mee te dingen naar overheidsaanbestedingen. Nu moeten bedrijven nog aan zo veel voorwaarden voldoen dat het voor MKB’ers vrijwel onmogelijk wordt om daarin succes te hebben.

Regionaal produceren en lokaal ondernemerschap stimuleren

- Oneerlijke concurrentie wordt tegengegaan door lokale ondernemers meer ruimte te geven om zich te onderscheiden van internetwinkels door het toevoegen van ‘beleving’. Het verkrijgen van vergunningen voor ondernemerschap in de binnenstad, ter promotie van winkelen in de winkelstraten in plaats van op internet, wordt

eenvoudiger. Lokale kleine winkeliers kunnen zich daardoor onderscheiden, waardoor de binnenstad een leukere en leefbare plek blijft.

- Door ‘true pricing’, het doorberekenen van de werkelijke kosten van een product inclusief de klimatologische voetafdruk, wordt oneerlijke concurrentie voor Nederlandse producenten tegengegaan, innovatie gestimuleerd en ‘greenwashing’ tegengegaan.
- Vervuiling en schaarse goederen worden zwaarder belast, maar werken ofwel arbeid wordt veel lager belast. Daardoor wordt vervuilen steeds minder aantrekkelijk, wat schone innovatie stimuleert. Door de werkgeverslasten te verlagen, wordt het minder risicovol en aantrekkelijker om mensen in dienst te nemen en te houden.

Innovatie en publiek-private samenwerking stimuleren

- De overheid moet de grote aanjager zijn van innovaties op het gebied van energie, klimaat, landbouw, etc. Zeker in het begin als investeringen hiervoor nog heel fors en risicovol zijn wacht de private sector vaak nog af omdat het rendement op de investering echt onzeker is.

Er moet een investeringsfonds komen dat in zogenaamde ‘high – risk , high gain’ projecten investeert zoals in nieuwe vormen van kernenergie (travelling wave reactoren, thoriumreactoren, etc). Door deze innovaties kan ook de ‘Green Premium’ op klimaatvriendelijke alternatieven omlaag gebracht worden. Als er stabiele markt is voor de innovatie kunnen private investeerders het overnemen en komt er weer geld vrij voor nieuwe investeringen vanuit de overheid.

- Banken moeten meer financiële instrumenten krijgen om (risicovolle) startups met veel potentie te financieren. Op dit moment zijn er in de praktijk geen mogelijkheden voor starters, voornamelijk startups, om geld te lenen om het bedrijf te laten groeien. Hierdoor is het ondernemingsklimaat voor startups in Nederland niet gunstig en vertrekken veel (innovatieve) startups naar het buitenland. Dit is schadelijk voor onze economie, zowel financieel als op het gebied van kennis.
- Voor innovatieve projecten en startups kunnen banken samen met ondernemers een beroep doen op het Nationaal Groeifonds. Dit kan in de vorm van een durfinvestering vanuit het Groeifonds of een garantstelling voor een lening vanuit de bank of investeerders.

Voorwaarde hierbij wel is dat de betreffende startup werkt volgens het zogenaamde Post-Growth principe. Dit houdt in dat de startup niet gedreven wordt door het maken van zoveel mogelijk winst of alleen maar gericht is rijkdom. In plaats daarvan is de startup continue bezig de bedrijfsstrategie te heroverwegen, zodat men een positieve bijdrage leveren aan de samenleving en een echt verschil maken voor hun klanten,

zonder astronomische winsten te maken of alleen maar gericht te zijn op een snelle buy-out.

ZZP

- Gelukkig zijn er veel succesverhalen van ZZP'ers die een goed inkomen hebben en bewust voor het ZZP'erschap gekozen hebben vanwege de ondernemersvrijheden die het biedt. Daar zal niet aan getornd worden.
- Schijnzelfstandigheid wordt actief tegengegaan; voor het ondernemerschap moet uit vrije wil en uit volle overtuiging gekozen worden. Dit mag nooit opgelegd worden aan werknemers waarvoor een werkgever het te duur of te risicovol vindt om deze in dienst te nemen.
- Het wordt voor ZZP'ers eenvoudiger om vrijwillig te sparen voor pensioen of zich te verzekeren. ZZP'ers krijgen toegang tot een (collectieve) arbeidsongeschiktheids- en pensioenverzekering.
- ZZP'ers die (beperkt) arbeidsongeschikt worden, moeten zich ook kunnen verzekeren voor hun oude dag. Dat is op dit moment niet het geval.

Familiebedrijven

Nederlandse familiebedrijven zijn van grote waarde voor de economie en de werkgelegenheid. Van de bedrijven en instellingen met 2 tot 50 werkzame personen is 69% een familiebedrijf en deze familiebedrijven zijn maar liefst goed voor een kwart van de bedrijfsomzet. Door problemen rond de opvolging in familiebedrijven dreigen een groot verlies aan werkgelegenheid en uitholling van de groei.

- Het overnemen van familiebedrijven door een volgende generatie moet eenvoudiger en betaalbaarder worden. Overname binnen de familie mag niet gedwarsboemd worden door een woud aan regelgeving.
- De BOR (bedrijfsopvolgingsregeling) is een voorziening in de belastingwetgeving die gericht is op een (gedeeltelijke) vrijstelling van de schenk- en erfbelasting. Het is een belangrijk instrument dat erop gericht is de continuïteit van bedrijven en daarmee de werkgelegenheid te borgen.

De regeling is vanwege de relatief strenge eisen nu al belemmerend voor de opvolgers in familiebedrijven. Een verdere versoering van de BOR zou Nederland ver op achterstand zetten ten opzichte van andere Europese landen. Splinter wil juist dat de BOR eisen worden versoepeld, zodat bedrijfsopvolging makkelijker wordt, zoals de versoepeling van de bezitseis en het schrappen van de voortzettingseis.

De voortzettingseis wordt vervangen door de eis dat het ondernemingsvermogen niet mag worden omgezet in beleggingsvermogen. Desinvesteren en herinvesteren binnen de vijfjaarsvoortzettingstermijn moeten mogelijk zijn.

- Het UBO-register schiet zijn doel voorbij en schendt de privacy van ondernemers. Behalve het belang in het bedrijf, wordt namelijk ook veel persoonsinformatie volledig openbaar gemaakt.

Het privacyrecht kent belangrijk principe, namelijk dat gegevens die voor het ene doel zijn verzameld niet voor een ander doel mogen worden gebruikt; de UBO-gegevens zouden enkel inzichtelijk moeten zijn voor overheidsdiensten. De European Data Protection Supervisor oordeelde al dat deze privacy schending niet proportioneel is. Familiebedrijven waarvan de UBO's tot nu toe buiten de openbaarheid bleven, hebben veel privacy te verliezen.

Splinter verzet zich tegen de openbaarmaking van UBO-gegevens en wil dat de regelgeving wordt aangepast. Ook is Splinter voorstander van het onderbrengen van UBO en Know Your Customer Checks en registratie daarvan bij een centrale autoriteit persoonsgegevens onder toezicht van het Ministerie van Justitie.

Financiële sector

Een goed werkende financiële sector en breed toegankelijke toegang tot financieringsmogelijkheden is groot belang voor alle burgers en bedrijven om investeringen te kunnen doen en bijvoorbeeld aankopen te financieren, zoals die van een eigen huis. Juist ook voor de transitie naar een duurzamer economie is de beschikbaarheid van financiering essentieel om snel de meeste impact te realiseren die én het minste kost en relatief de laagste investeringen vergt. Waar de markt het laat liggen, bijvoorbeeld omdat de BIS banken momenteel beperkt in hun kredietverlening, moet en kan de overheid bijspringen of samen met private partijen oplossingen te bieden die zowel voor geldvertrekker als geldontvanger profijtelijk is, mits er geen woekerwinsten worden gerealiseerd.

Voor Splinter zijn daarbij de volgende prioriteiten van het grootste belang:

- Banken en andere financiële instellingen horen hun maatschappelijke taak serieus te nemen. De toezichthouder krijgt daarvoor een ruimer taakstellend toezicht kader om bijvoorbeeld het aandeel diensten en financieringen die aan duurzaamheid bijdragen te vergroten.
- Er komt een uitgebreidere nationale regeling om ondernemerschap, innovatie en start-ups beter te faciliteren en financieren, waarbij innovatie niet alleen technologisch hoeft te zijn maar ook nieuwe bedrijfsmodellen en organisatievormen (zoals coöperaties) omvat. Mensen die een eigen bedrijf willen opstarten zouden bijvoorbeeld gedurende de eerste 2 jaar moeten kunnen profiteren van een fiscale

steunfaciliteit, Garantieregeling en voor start-up financiering moeten worden uitgebreid en er moet een fiscale stimulans komen voor angel investor investeringen.

- Er komt nader onderzoek naar de oprichting van een coöperatieve commerciële volksbank met primaire taken als betalen, sparen, hypotheekverstrekking en financiering van met name ook MKB-ondernemingen. Gemeentes en provincies krijgen een ruimer mandaat om onder meer via Bank Nederlandse Gemeentes actiever verduurzaming te faciliteren en ook (goedkoper) te financieren. Dit zal middels een Nationaal Energiefonds centraal worden georganiseerd vanuit Den Haag met een hoge mate van autonomie waarbij lokale teams maatwerk kunnen leveren aan burgers en bedrijven.
- Multinationals kunnen niet meer individueel onderhandelen over belastingvoordeel of andere ondernemersvoordelen. De Belastingdienst had geen enkele wettelijke basis waarop de 'belasting-rulings' werden gebaseerd en derhalve mag zij dit niet meer doen. Bovendien moet de minister van Financiën (die verantwoordelijk is voor de Belastingdienst) de Kamer informeren over alle deals die zij heeft gesloten. De Belastingdienst wordt tegelijk aangespoord om vooraf meer helderheid te geven over de gevolgen van fiscale consequenties voor burgers en bedrijven die langer termijn economische keuzes willen maken en daarbij op een betrouwbare overheid moeten kunnen vertrouwen.

PENSIOEN

- Pensioenfondsen worden gestimuleerd om niet meer te investeren in schadelijke industrieën, zoals de fossiele industrie en de intensieve veehouderij, maar in sectoren die bijdragen aan een leefbare aarde en brede welvaart.
- Werknemers krijgen meer vrijheid en flexibiliteit om keuzes te maken in hun pensioenopbouw. Zo kunnen ze bijvoorbeeld hun pensioen onderbrengen bij een groen investeringsfonds als dat bij hun huidige pensioenfondsen niet mogelijk is. Ook kunnen zij kiezen voor een flexibele pensioenleeftijd of een deeltijdpensioen. Tevens moet het mogelijk zijn om een groter bedrag van het pensioentegoed ineens op te nemen.
- De pensioenfondsen worden gedemocratiseerd, zodat werknemers veel meer zeggenschap krijgen over het belonings- en provisiebeleid en over wat pensioenfondsen met hun geld doen.

Cannabisbeleid

Nederland laat miljarden euro's liggen met achterhaald beleid, bijvoorbeeld als het gaat om rond recreatieve en medicinale cannabisproducten. Landen om ons heen, zoals nota bene Luxemburg, maar internationaal vooral Australië en Canada hebben het recreatieve gebruik van cannabis in rap tempo vrijgegeven. In deze landen is eveneens onderzoek volop onderzoek

gedaan naar medicinale cannabis, zoals het gebruik van waardevolle CBD-producten bij ziektes als Crohn of epilepsie. Waarbij al lang bewezen is dat echt waardevolle CBD olie effectief is.

Zoals het er nu naar uitziet is over een jaar het cannabisgebruik in de hele wereld legaal. Nu al is de cannabis-sector wereldwijd een economische sector waarin voor miljarden aan legaal geld omgaat. Nederland, met zowel een lange traditie in het gebruik van cannabis met veel kennis en met een innovatieve tuinbouwsector, vist met het huidige mislukte wietexperiment en het achterhaalde gedoogbeleid volledig achter het net en wordt aan alle kanten ingehaald. Wat Splinter betreft laten we dit falende en criminaliteit bevorderende beleid zo snel mogelijk achter ons.

Splinter wil twee zaken geregeld zien:

- Net als bij consumptie van alcohol en tabak en bij autorijden wordt cannabisgebruik een belangrijke nieuwe inkomstenbron van de overheid waardoor andere lastenverhogingen worden afgewend.
- Net als bij consumptie van alcohol en tabak en bij autorijden wordt de consumptie niet als gewenst gezien en niet gestimuleerd. Neemt de recreatieve consumptie van cannabis toe dan worden accijnzen verhoogd om dit tegen te gaan.

PERSVRIJHEID

Persvrijheid en openbaarheid van bestuur

Een gezond journalistiek landschap biedt aan een grote verscheidenheid van opvattingen een platform, zodat alle mensen gehoord worden en mensen hun mening op basis van diverse informatie en invalshoeken kunnen vormen. Media en onafhankelijke journalistiek functioneren tevens als waakhond. In een tijd waarin het maatschappelijk middenveld onder druk staat en wereldwijd autoritaire regimes steeds meer macht centraliseren, is onafhankelijke journalistiek belangrijker dan ooit.

- Iedereen in Nederland heeft recht op onafhankelijke, betrouwbare en tijdige informatie.
- Journalisten dienen veilig hun werk te kunnen doen, zonder bedreigingen, intimidaties en lastercampagnes. De overheid dient hen beter te beschermen: inzetten op veiligheid, juridische ondersteuning en noodhulp aan journalisten wereldwijd, en altijd publiekelijk spreken over zaken van journalisten in nood.
- De mediasector dient actief te worden betrokken bij het bevorderen van gendergelijkheid wereldwijd. Media zijn namelijk zeer krachtige actoren in het formuleren en veranderen van maatschappelijke normen en overtuigingen. Vrouwen bekleden slechts een kwart van de managementposities in de mediasector. Daarnaast worden vrouwelijke journalisten bovenmatig geconfronteerd met fysieke, seksuele en online intimidatie en discriminatie.
- Persvrijheid en de onafhankelijkheid van journalisten wordt verdedigd en gestimuleerd. Daarom wordt er op korte en lange termijn geïnvesteerd in het financieel overleven van de onafhankelijke kwaliteitsjournalistiek en wordt voorkomen dat onafhankelijke media verdwijnen.
- Door de overheid wordt erkend dat de controlerende taak van journalisten een zegen is voor transparantie, betrouwbaarheid en een goed consistent overheidsbeleid. De overheid, zowel de beleidsmakende als uitvoerende kant, geeft aan journalistiek speurwerk alle ruimte.
- Woo-verzoeken worden binnen de wettelijke termijnen deugdelijk behandeld en uitgevoerd; geen vertraging, obstructie of andere verstoring meer.
- Op ministeries wordt de informatiehuishouding versimpeld, op orde gebracht en deugdelijk gearchiveerd. Ook wordt aan ambtenaren in geen enkel geval de opdracht gegeven om niet schriftelijke verslaglegging te doen of schriftelijk te communiceren om Woo's van informatie te voorkomen. Ministeries werken samen met de staatssecretarissen en ministers aan een eenvoudig communicatieplan waardoor informatie en signalen van de werkvloer en uitvoering, gemakkelijk en helder doorgegeven worden aan de ambtelijke en politieke top.

LIBERALE WAARDEN

Persoonlijke/individuele vrijheid

- Gelijkwaardigheid van het individu ongeacht geslacht, huidskleur, geaardheid en levensovertuiging.
- Compromisloos anti-discriminatieprincipe zonder mensen in te delen in hokjes en groepen; identiteitspolitiek creëert valse tegenstellingen en werkt polarisatie in de samenleving in de hand.
- In een land met 17 miljoen mensen bestaan 17 miljoen identiteiten.
- Elk mens is vrij zijn levenspad te kiezen: vrije partnerkeuze, zeggenschap over het eigen lichaam en de eigen seksualiteit.

Vrijheid van meningsuiting

- De open samenleving kenmerkt zich door een vreedzame strijd van ideeën, waarbij het beste idee steeds aan invloed wint. Geen enkel idee, religieus of profaan, is in het vrije Nederland boven kritiek verheven.
- Vrijheid van meningsuiting, het kunnen voeren van een vrij en open debat is voor onze rechtsstaat en democratische waarden van levensbelang.

Neutrale staat, seculier onderwijs, vrijheid van godsdienst en vrijheid om niet te geloven

Ieder mens moet zich vrij kunnen verbinden aan een geloof of overtuiging. Of zich veilig ervan kunnen losmaken. Dat kan alleen in een seculiere samenleving met een neutrale overheid. Een seculiere samenleving is een voorwaarde voor gelijkwaardigheid.

Splinter bepleit scheiding van kerk en staat. Religie is een privéaangelegenheid. De publieke ruimte is van ons allemaal en dient neutraal te zijn zodat iedereen zich vrij kan voelen.

- Conservatieve religieuze wereldbeelden botsen met progressieve waarden, met name daar waar het gewetensvrijheid en de autonomie van het individu betreft. Dit hoort niet thuis binnen de overheid. De staat hoort neutraal te zijn om vrijheid voor iedereen te garanderen.

- Aparte vermelding van de vrijheid van godsdienst in de Grondwet wordt geschrapt. Alle vrijheden waarop gelovigen aanspraak kunnen maken, zoals de vrijheid van meningsuiting, vrijheid van vereniging, vrijheid van vergadering en betoging, zijn al veilig verankerd in de wet en in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens.
- Religieuze uitingen en vrijheden die anderen in hun uitingen en vrijheden beperken, mogen niet getolereerd worden. Als homofobie, geslachtsongelijkheid en geloofsdruk een vlucht nemen, dan leidt dat tot afname van gelijke kansen en verlies aan talent en levensgeluk. Het seculier systeem in de samenleving dient verstevigd te worden. Voor alle kinderen seculier onderwijs draagt daar in belangrijke mate aan bij; schaf het bijzonder geloofsonderwijs tijdens reguliere lessen af. Leerlingen moeten (zelf)kritisch leren nadenken en eigen inzichten kunnen ontwikkelen over alle religies en levensbeschouwingen.
- Beter bescherming en begeleiding van geloofsverlaters. Het is niet uit te leggen dat mensen die geloven in Nederland beter beschermd worden dan mensen die hun geloof willen verlaten en die geconfronteerd worden met verstoting uit hun geloofsgemeenschap en familie. Geloofsverlaters die geconfronteerd worden met verstoting, bedreiging en/of geweld moeten door de overheid worden beschermd, opgevangen en begeleid.
- Vrijheid van religie heeft evenveel waarde als het recht om niet te geloven; het recht om seculier te zijn.
- Permanente bewaking van gebedshuizen in geval van dreiging met geweld tegen gelovigen.
- In publieke functies worden geen religieuze symbolen gedragen; er is sprake van een afhankelijkheidsrelatie en degene die daarvan afhankelijk is dient te worden benaderd met een neutrale uitstraling. Bijvoorbeeld: geen hoofddoekjes bij de politie of de rechtbank, geen arts in het publieke domein met een keppeltje.
- De overheid gaat in gesprek met seculiere vertegenwoordigers uit de migrantengemeenschappen over de vraag hoe de op religie gebaseerde radicalisering tegengegaan kan worden. Op dit moment gaat de overheid vooral in gesprek met bijvoorbeeld moskeeën en mist daardoor de inzichten van seculieren en ex-moslims.
- Een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) wordt verplicht gesteld voor geestelijke bedienaren en bestuurders van gebedshuizen. Voor het werken als bijvoorbeeld docent, gastouder en jeugdzorgmedewerker is een VOG al verplicht. Gebedshuizen en de daarin werkzame geestelijke bedienaren hebben in de opvoeding en vormen van de jeugd binnen een geloofsgemeenschap een belangrijke plaats. Het is daarom niet meer dan logisch dat ook van hen een VOG verlangd wordt.
- Buitenlandse financiering van geloofs- en gebedshuizen vanuit onvrije landen wordt aan banden gelegd, omdat dit tot radicalisering kan leiden.

INCLUSIVITEIT

BESCHERM WAT KWETSBAAR IS, ONDERSTEUN WIE DAT NODIG HEEFT

Emancipatie en universeel liberalisme

Splinter vecht voor gelijke rechten, gelijke kansen voor iedereen en emancipatie van de mensen die dat nodig hebben. Emancipatie streeft naar maatschappelijke verandering en gelijkwaardige opname van individuen en/of groepen in de samenleving, zodat ieder mens volwaardig kan meedoen in de samenleving in economische, culturele, sociale en politieke zin.

Daarvoor is het nodig om te focussen op individuen én identiteitsgroepen die daarvan worden uitgesloten, om hen vervolgens gelijke kansen te bieden. Echter, dat is iets heel anders dan hokjesdenken die de identiteitspolitiek met zich meebrengt, die daarmee mensen in groepen tegen elkaar opzet en een inclusieve samenleving tegengaat.

Splinter is namelijk wars van hokjes en “identiteitspolitiek”. Dat moeten we even uitleggen, want dat wordt snel verkeerd begrepen. Splinter staat voor “universeel liberalisme”: het universeel liberalisme richt zich op de individualiteit en gedeelde menselijkheid en streeft naar een maatschappij waarin elk individu in gelijke mate toegang heeft tot alle rechten, vrijheden en kansen die onze samenleving biedt.

Splinter wil dat universele mensenrechten universeel toegepast worden. Daarin ondersteunen wij de lange traditie van burgerrechtenbewegingen die daarvoor streden en nog steeds strijden. De Afro-Amerikaanse Burgerrechtenbeweging, de ‘Civil Rights Movement’, de tweede feministische golf en de Gay Pride zijn voorbeelden van burgerrechtenbewegingen die universeel liberalistisch zijn. Met als doel dat mensen van kleur, vrouwen, seksuele minderheden niet langer worden gediscrimineerd of als tweederangsburgers behandeld.

Dit is géén identiteitspolitiek! En we mogen het er ook niet mee verwarren.

Identiteitspolitiek focust namelijk expliciet op groepsidentiteit en streeft naar politieke empowerment door te beweren dat een bepaalde groep een homogene, gemarginaliseerde entiteit is die buiten en tegenover een andere homogene, geprivilegieerde groep staat.

Met andere woorden: identiteitspolitiek denkt in hokjes en zet groepen nadrukkelijk af tegen andere groepen, bijvoorbeeld wit tegenover zwart, jong tegenover oud, “volk” tegenover “elite”, etc. Het versterkt vooroordelen, het zorgt voor verdeeldheid tussen groepen, vermindert empathie. En het heeft zelfs een averechts effect: mensen worden juist wél beoordeeld en ingedeeld op basis van bijvoorbeeld ras, geslacht of seksuele geaardheid. Het mededogen is ver te zoeken.

Daar wil Splinter vanaf. Discriminatie, ongelijkheid en onverdraagzaamheid kun je nooit bestrijden met discriminatie, ongelijkheid en onverdraagzaamheid. Identiteitspolitiek leidt nooit tot een “wij”-samenleving. Splinter wil een solidaire, inclusieve samenleving waarin mensen individuen zijn en die zich, in vrijheid en met gelijke rechten en kansen, kunnen ontwikkelen tot de mens die zij willen en kunnen zijn.

Emancipatie heeft namelijk niets te maken met concurrentie, maar alles met verbinding en samenwerking tussen mensen. Vaak hebben mensen die zichzelf tot bepaalde identiteitsgroepen rekenen, of juist door anderen in een hokje geplaatst worden waar zij zich niet prettig in voelen, hokjesoverstijgende behoeften.

We willen allemaal een betekenisvolle baan waarmee we genoeg verdienen om in welvaart te kunnen leven. We willen allemaal een betaalbare woning, in een veilige, gezonde leefomgeving. We willen allemaal betaalbare en toegankelijke zorg. Goed en inclusief onderwijs voor onze kinderen, zodat zij kunnen opgroeien tot zelfstandige, kritische en gelukkige volwassenen. We willen toegang tot de beste scholen en universiteiten, ook als we minder te besteden hebben. We willen onszelf kunnen zijn en houden van wie we willen, omdat we ons alleen dan gelukkig voelen. En we willen niet gereduceerd worden tot een hokje, want we zijn zo veel meer dan dat.

Daarin hebben sommigen meer hulp nodig dan anderen: daarbij moet de overheid helpen. Net zo lang tot iedereen geëmancipeerd is, gelijke kansen krijgt en de samenleving volledig inclusief is. De overheid heeft de taak om alle vormen van discriminatie, ongelijkheid en racisme in de samenleving tegen te gaan. En het hokjesdenken! Omdat mensen die buiten de verzonnen hokjes vallen, worden benadeeld. Zij komen in de knel.

Splinter wil dat ondersteunen, de overheid moet dat faciliteren.

- Het is voor Splinter vanzelfsprekend dat de samenleving het beste functioneert als we de gedeelde menselijkheid en individualiteit van mensen van alle identiteiten erkennen en zorgen dat geen enkele identiteit anderen de toegang tot allerlei rechten, vrijheden en kansen ontzegt. Sociale onrechtvaardigheid los je niet op door anderen te beperken in hun rechten, vrijheden en kansen: Splinter duwt mensen zonder uitzondering omhoog, niet omlaag.
- Splinter verzet zich tegen de identiteitspolitieke benadering: het werkt niet en het ondermijnt zelfs wat al bereikt is op het gebied van gelijke rechten, vrijheden en kansen voor het individu. Weg met het hokjesdenken en opzetten van groepen tegen elkaar. De liberalen, en niet de identiteitspolitici, zetten het goede werk van de burgerrechtenbewegingen voort.
- We bepleiten een meer rigoureuze aanpak van de problematiek van sociale rechtvaardigheid op basis van universeel liberalisme, waardoor mensen gelijke rechten, vrijheden en kansen krijgen.
- De eenzijdige invalshoek van het diversiteitsdebat in de politiek gaat Splinter tegen. Op dit moment is er sprake van een gebrek aan zicht op, en respect voor, de brede diversiteit van het land. Er moet bijvoorbeeld ook aandacht zijn voor de mensen die van vanwege hun klasse, gezondheid en regio minder kansen krijgen. Ook het al dan niet hebben van, of het toegang hebben tot, een netwerk dat iemand verder kan helpen mag niet onderschat worden.
- Er komt een Staatssecretaris Burgerrechten die toeziet op gelijke rechten, vrijheden en kansen voor iedereen. Deze minister gaat polarisatie in de samenleving tegen en buigt het hoofd niet voor eisen vanuit identiteitspolitiek die averechts werken.

Inclusiviteit in werk en inkomen

(zie voor meer standpunten over werk ook het hoofdstuk Economie)

- Splinter staat voor gelijke kansen voor iedereen en zal hier fel voor strijden.
- Deeltijdwerk lonender maken. Tijd over voor wat echt van waarde is én werken aan je carrière moet een keuze kunnen zijn.
- De samenleving bestaat uit 50 procent mannen en 50 procent vrouwen en de arbeidsmarkt zou daar een afspiegeling van moeten zijn. Splinter in principe geen voorstander van quota, maar dat gaat al zo lang scheef dat we hier een uitzondering voor maken: de negatieve spiraal moet doorbroken worden. Ingroeiquotum van 30 procent voor raden van commissarissen van beursgenoteerde bedrijven moet daarom omhoog naar 50 procent.
- Gratis kinderopvang (crèche) en buitenschoolse opvang (BSO). Continuroosters op scholen worden algemeen ingevoerd. Hierdoor ontstaat er regelmaat en kunnen ouders hun werktijden gelijkmatiger indelen. Het huidige overheidsbeleid ten aanzien van kinderopvang is een “jojo beleid” op basis waarvan niemand een carrière kan plannen: er moet een langetermijnbeleid worden ingevoerd en worden gestopt met aanmodderen.
- Economische zelfstandigheid wordt voor iedereen actief bevorderd. Economische zelfstandigheid moet worden gestimuleerd in alle lagen van de bevolking en met name voor de groepen die kwetsbaar zijn, zoals alleenstaande ouders, deeltijdwerkers of laagopgeleiden. Zo moet ook de loonkloof tussen bijvoorbeeld man en vrouw worden gedicht. Grote bedrijven worden verplicht in het jaarverslag te rapporteren over loonverschillen en met een concrete doelstelling te komen om deze verschillen zo snel mogelijk terug te dringen. Vanaf 25 werknemers worden werkgevers verplicht om zich te certificeren voor gelijk loon voor gelijk werk.
- Intimidatie op de werkvloer, van seksuele intimidatie tot pesten, van agressie tot discriminatie: dit moet stoppen. Enerzijds vraagt dit om cultuurverandering binnen de bedrijven en organisaties zelf, maar anderzijds vergt het van de overheid concrete maatregelen om dit op de werkvloer tegen te gaan. De overheid heeft hierin ook een voorbeeldfunctie. Er komt betere wetgeving waardoor op bedrijven betere afhandeling van klachten wordt afgedwongen. Als lid van de International Labour Organization (ILO) dient Nederland geweld en intimidatie op het werk aan te pakken en als onderdeel daarvan ervoor te zorgen dat er een einde komt aan seksuele intimidatie van vrouwen op de werkvloer. Seksuele intimidatie belemmert vrouwen ernstig op de arbeidsmarkt.

Geboorte en gezin

- De verlofregeling voor ouders wordt verruimd: de bestaande negen weken, deels betaalde, verlofregeling wordt omgezet in drie maanden volledig betaald. Ouderschapsverlof voor beide ouders wordt mogelijk.
- Bij vroeggeboorte verlengd geboorteverlof en verlengd vaderschapsverlof tot en met uiterekende datum en eind 'normaal' verlof. Volledig doorbetaald.
- Wijziging Kieswet; zwangerschaps- en geboorteverlof volksvertegenwoordigers wordt gelijkgetrokken met verlofregeling voor vrouwen met 'gewoon' arbeidscontract. Vier weken zwangerschapsverlof, tien weken bevallingsverlof gerekend vanaf bevallingsdatum of vanaf thuiskomst na heropname na bevalling. Zwangerschaps- en geboorteverlof onverminderd mogelijk binnen drie maanden voor verkiezingen. Meer vrouwen in de politiek.
- Er komt zo snel mogelijk een wettelijke regeling die de mogelijkheid van een dubbele achternaam voor kinderen regelt. Hierdoor kan voor ouders, ook van meeroudergezinnen, de familieband met het kind bevestigd worden.
- Er komt een volwaardige wet voor meerouderschap, meeroudergezag en draagmoederschap. In lijn met het advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap. Een derde of vierde ouder zou ook juridisch gezien ouder van het kind moeten kunnen worden en het wettelijke gezag moeten krijgen.

Kinderrechten

Ieder kind is even belangrijk en alle kinderen moeten volwaardig mee kunnen doen. Om dit te realiseren moeten we ervoor zorgen dat alle kinderen gelijke rechten hebben. Alleen dan hebben kinderen ook gelijke kansen.

Ook moet voorkomen worden dat bepaalde groepen kinderen (in)direct worden uitgesloten of achtergesteld, zoals ongedocumenteerde kinderen, kinderen met een beperking, kinderen uit minderheidsgroepen en kinderen in armoede. Het recht op non-discriminatie vraagt om het nemen van concrete maatregelen.

De overheid moet bij het nemen van besluiten, het maken van beleid en de uitvoering daarvan de impact op jongeren, kinderen en toekomstige generaties meewegen.

Veiligheid en discriminatie – algemeen

- Hogere straffen voor delicten met discriminerende achtergrond worden verankerd in de wet (hate crime wetgeving)
- Nederland stelt, net als veel andere landen, gespecialiseerde discriminatierechercheurs aan die zaken tot op de bodem uitzoeken en bewijs rondkrijgen.
- Op politieacademies en bijscholing voor agenten wordt de aanpak van discriminatie een verplicht onderwerp.
- Er komen formatieplaatsen en budget voor diversiteitsnetwerken bij de politie zoals Roze in Blauw, die LHBTI's o.a. ondersteunen bij het doen van aangifte.
- De aanpak van discriminatie op internet wordt geïntensiveerd.
- Justitie, OM, politie en gemeenten maken prestatieafspraken over het verminderen van geweld tegen LHBTI's en andere groepen, en over meer veroordeelde daders. Het budget voor de aanpak van (LHBTI- en andere) discriminatie wordt verhoogd.
- Instanties die in actie moeten komen bij meldingen en vermoeden van huiselijk geweld moeten veel beter gaan samenwerken. Voor kinderen moet op scholen meer aandacht komen voor huiselijk geweld, zodat al op jonge leeftijd lichamelijk en geestelijk huiselijk geweld gesignaleerd kunnen worden en het taboe om erover te praten doorbroken wordt.
- Er moet een einde komen (culturele) onderdrukking en eengerelateerd geweld. Slachtoffers die onder de radar blijven, met name vrouwen, moeten actief opgezocht en benaderd worden om hen kennis te laten maken met de gelijke kansen en gelijke rechten die zij in Nederland hebben. Er moet veel eerder worden ingegrepen bij (verdenking of dreiging van) onderdrukking en eengerelateerd geweld, zoals mishandeling en femicide.
- Geloofsverlaters krijgen betere bescherming en begeleiding.
- Met grote zorg zien wij dat aan antisemitisme gelieerde complottheorieën opnieuw een opmars maken. Daarom ondersteunen is het werk van de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding (NCAB) essentieel. Ook onderschrijven wij de IHRA-werkdefinitie antisemitisme. Er moet meer aandacht komen voor holocaustlessen in het onderwijs. Die moeten een vaste plek krijgen in het curriculum, zodat leerlingen al jong bewust worden waartoe uitsluiting en discriminatie kunnen leiden. Dat is de universele boodschap van dit ijkpunt in de geschiedenis. Leraren die moeite hebben met het lesgeven in dit onderwerp vanwege vooroordelen in de klas, moeten kundig worden begeleid.

- Mensen in Nederland met een migratieachtergrond worden beschermd als zij vanuit het land van herkomst worden geïntimideerd. Persoonsgegevens zoals adres moeten afgeschermd worden. Buitenlandse overheden moeten niet ongewenst contact met hen op kunnen nemen.

Inclusiviteit en neurodiversiteit

- Diagnoses als autisme, dyslexie en AD(H)D worden nog te vaak gezien als een belemmering in het bedrijfsleven. Er zou juist meer aandacht moeten komen voor de talenten die deze neurodiverse mensen hebben (ofwel verschillende type breinen). Bedrijven moeten de unieke eigenschappen goed benutten in plaats van af te schrijven als stoornis of handicap.
- Net als bij genderdiverse mensen moeten bedrijven bij neurodiverse mensen voldoende oog hebben voor de individuele eigenschappen en behoeften van deze groep. Dit kan inhouden dat er naast genderneutrale toiletten ook afgeschermd stiltewerkplekken komen voor mensen die prikkelgevoelig zijn.
- Om de kwaliteiten van neurodiverse medewerkers optimaal te benutten is het ook zaak om banen en functies aanpassen aan de vaardigheden die mensen in huis hebben, ook wel 'job crafting' genoemd. Dit helpt ook het aantal neurodiverse mensen die nu noodgedwongen thuis zitten met een uitkering te verminderen en helpt tegelijk bij het oplossen van de huidige krapte op de arbeidsmarkt.
- De overheid moet subsidies bieden aan bedrijven die aan 'job crafting' doen of werkplekken aanpassen aan neurodiverse mensen. Het huidige Doelgroepenregister moet hiervoor ook verruimd worden. Zo kunnen bedrijven voor meer neurodiverse mensen hier een beroep op kunnen doen, bijvoorbeeld als het gaat om aanpassingen op de werkplek of loonkostenvoordeel. Bedrijven moeten werknemers ook kunnen aanmelden voor dit doelgroepenregister, waarbij een officiële diagnose voldoende is.
- In het onderwijs moet er meer aandacht komen voor de groep neurodiverse leerlingen die hoogbegaafd zijn of de diagnose hoogfunctionerend autisme hebben. Zij vallen nu tussen de wal en het schip van regulier - en speciaal onderwijs. Deze leerlingen hebben net zoveel recht op passend onderwijs als alle andere (neurotypische) leerlingen. Voor deze groep moeten er meer mogelijkheden komen, bijvoorbeeld in de vorm van digitaal onderwijs dat ook individueel en op afstand gegeven kan worden. Nu zitten er nog teveel mensen noodgedwongen thuis omdat er geen passend onderwijs kan worden geboden.
- Particuliere initiatieven die als doel hebben deze groep een passende vorm van onderwijs te bieden moeten in aanmerking komen voor overheidssteun, mits ze voldoen aan bepaalde kwaliteitseisen. Deze nieuwe vorm van kleinschalig 'speciaal

onderwijs' kan eventueel ook als aanvulling of gedeeltelijke vervanging dienen voor het reguliere onderwijs.

LHBTIQ+

Splinter strijdt voor LHBTIQ+ emancipatie. Naast discriminatie op basis van geaardheid, is er vaak sprake van een stapeling van discriminatiegronden, bijvoorbeeld racisme. Dit maken LHBTI's extra kwetsbaar. Ook hebben LHBTI's schokkend veel te maken met geweld op straat. Zeven op de tien LHBTI's krijgen in hun leven te maken met fysiek of verbaal geweld om wie ze zijn. Ook discriminatie vanuit religieuze hoek is eerder regel dan uitzondering en dit werkt door in uitsluiting binnen geloofsgemeenschappen, families, op school en op het werk.

Nederland staat in Europa op de 12e plek als het gaat om hoe goed LHBTI-rechten gewaarborgd zijn. Dat is onacceptabel. Splinter wil dit benoemen in het politieke debat en concrete oplossingen aandragen.

- Het kabinet voert een ambitieus LHBTI-emancipatiebeleid om gelijke rechten en sociale acceptatie ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit, -expressie en geslachtskenmerken te bevorderen. Er wordt daarover een paragraaf opgenomen in het regeerakkoord. De hoogte van het LHBTI-emancipatiebudget blijft tenminste gelijk.
- Er is bijzondere aandacht nodig voor mensen die te maken hebben met een stapeling van discriminatiegronden (intersectionaliteit) en voor LHBTI's met een biculturele, religieuze en etnische achtergrond.
- Lokaal LHBTI-emancipatiebeleid wordt bevorderd met regenbooggemeentebeleid.
- De mensenrechten van LHBTI's blijven topprioriteit in het buitenlands- en ontwikkelingssamenwerkingsbeleid. De omvang van de financiële steun aan buitenlandse LHBTI-bewegingen blijft tenminste gelijk. Er wordt geïnvesteerd in steun voor Oost-Europa en de Russische regio. Er wordt voor gezorgd dat noodhulp uit Nederland, bijv. voor covid-19, ook kwetsbare groepen als LHBTI's bereikt.
- LHBTI-rechten worden definitief verankerd in artikel 1 van de Grondwet.
- Er komt een volwaardige wet voor meerouderschap, meeroudergezag en draagmoederschap. In lijn met het advies van de Staatscommissie Herijking Ouderschap.
- Zogenaamde conversie- of genezingstherapieën worden verboden.
- In het Wetboek van Strafrecht wordt discriminatie wegens genderidentiteit, -expressie, geslachtskenmerken en seksuele gerichtheid expliciet verboden.
- De aanpak van discriminerend geweld krijgt prioriteit. Er komt een hate crime-wet die in het strafwetboek verankert dat delicten met een discriminerende achtergrond hoger worden bestraft. Om de aanpak van anti-LHBTI geweld en discriminatie te verbeteren maken kabinet, politie en OM prestatieafspraken, komen er

discriminatieonderzoekers, komt er verplichte aandacht op politieacademies en budget voor Roze in Blauw.

- De kerndoelen en de burgerschapsopdracht voor scholen worden aangescherpt, zodat op elke school een positieve, niet onderhandelbare sociale norm wordt bijgebracht, uitgedragen en gehandhaafd waarin diversiteit de norm is en een ieder wordt geaccepteerd, ongeacht seksuele oriëntatie, genderidentiteit en geslachtskenmerken. Discrimineren en afwijzen van LHBTI's wordt niet geaccepteerd. De steun voor GSA's op middelbare scholen en mbo's blijft tenminste gelijk en er wordt geïnvesteerd in acceptatie in het basisonderwijs.
- De transgenderwet wordt verbeterd. Splinter steunt de nieuwe transgenderwet in huidige vorm niet: wij zijn ons ervan bewust dat in transitie gaan een lang en zwaar traject is. Daar horen de juiste begeleiding, zorg en maatwerk bij. Het losknippen van het medische traject en het juridische traject is voor ons onwenselijk. Jongeren jonger dan zestien jaar worden, samen met hun ouders, tijdens dit proces intensief begeleidt door zorgprofessionals. Voor deze jongeren is geslachtswijziging mogelijk zonder rechterlijke tussenkomst, maar wel in samenspraak met de ouders en ondersteunt door een deskundigenverklaring. Deze deskundigenverklaringen worden ook echt door breed opgeleide transgenderdeskundigen opgesteld. Er wordt geïnvesteerd in meer specialisten en genderpsychologen: daardoor komt er betere zorg voor transpersonen en er komt een einde aan de wachtlijsten. Ook komt er transitieverlof, onafhankelijk van contractsoort. Zorgverzekeraars zullen een humaner transgender beleid voeren: advies zorgprofessional over behandelingen wordt gevolgd.
- Er komt een wettelijk verbod op medisch niet-noodzakelijke 'feminiserende' of 'masculiniserende' medische behandelingen van intersekse personen zonder hun eigen uitdrukkelijke toestemming. Ook komt er meer beleid en onderzoek voor de emancipatie van intersekse personen.
- De regering bevordert dat in kwaliteitskaders voor de zorg wordt vastgelegd dat (ouderen- en jeugd-) zorginstellingen moeten voldoen aan standaarden voor diversiteit en inclusiviteit t.a.v. seksuele oriëntatie, genderidentiteit en –expressie en geslachtskenmerken (zoals de Roze Loper). Daarvoor is ook aandacht in zorgopleidingen.
- Seksueel risicogedrag wordt het criterium voor bloeddonatie, niet de vraag of je als man seks hebt met een man.
- Er komt veilige opvang voor dak- en thuisloze LHBTI-jongeren (ook onder de 18 jaar).
- Suïcidepreventieprogramma's gericht op LHBTI-personen worden voortgezet.
- Hiv-preventiepil PrEP wordt laagdrempelig verstrekt aan mensen die zich tegen hiv willen beschermen.

LHBTIQ+ vluchtelingen

LHBTI-asielzoekers worden op grond van ondeugdelijke stereotypen afgewezen en voelen zich vaak onveilig in de opvang. Er ontstaan schrijnende ‘niet gay genoeg’-situaties. Dit moet stoppen. Splinter wil het volgende bereiken voor LHBTI-asielzoekers:

- Vier-ogen principe bij IND intake/beoordeling
- Er worden niet langer ondeugdelijke stereotypen, zoals ‘processen van bewustwording en zelfacceptatie’, gebruikt als criterium waarmee asielaanvragen van LHBTI’s worden afgewezen. Zelfidentificatie wordt het uitgangspunt.
- LHBT’s uit Iran krijgen asiel in Nederland.
- Er is veilige opvang voor LHBTI-asielzoekers.
- Niet terugsturen naar landen waar vervolging dreigt voor LHBTIQ+

Veiligheid en discriminatie – algemeen

- Hogere straffen voor delicten met discriminerende achtergrond worden verankerd in de wet (hate crime wetgeving).
- Nederland stelt, net als veel andere landen, gespecialiseerde discriminatierechercheurs aan die zaken tot op de bodem uitzoeken en bewijs rondkrijgen.
- Op politieacademies en bijscholing voor agenten wordt de aanpak van discriminatie een verplicht onderwerp.
- Er komen formatieplaatsen en budget voor diversiteitsnetwerken bij de politie zoals Roze in Blauw, die LHBTI’s o.a. ondersteunen bij het doen van aangifte.
- De aanpak van discriminatie op internet wordt geïntensiveerd.
- Justitie, OM, politie en gemeenten maken prestatieafspraken over het verminderen van geweld tegen LHBTI’s en andere groepen, en over meer veroordeelde daders. Het budget voor de aanpak van (LHBTI- en andere) discriminatie wordt verhoogd.

KLIMAAT & ENERGIE

Klimaat en energietransitie

Het klimaat verandert in een alarmerend tempo. We moeten overstappen op duurzame energiebronnen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en de opwarming van de aarde te stoppen.

Splinter erkent de urgentie van de klimaatcrisis en de noodzaak voor een energietransitie richting een CO₂-neutrale of zelfs CO₂-negatieve samenleving. Het is echter ook zo dat een overhaaste transitie grote economische en maatschappelijke gevolgen kan hebben, waarbij mensen in te veel hun bestaanszekerheid geraakt kunnen gaan worden. De periode tot 2030 moet dan ook vooral gebruikt worden om een solide basis te leggen voor een 'net-zero' doel in 2050-2080, inclusief de ontwikkeling van goede wet- en regelgeving, het stimuleren van innovatieve projecten en het opstellen van duidelijke, haalbare tijdlijnen voor verschillende sectoren. Er zijn veel onderwerpen van belang bij het klimaat en de benodigde energietransitie. Splinter heeft de volgende prioriteiten:

- De uitstoot van broeikasgassen: We verminderen de uitstoot van broeikasgassen zoals kooldioxide en methaan drastisch om de opwarming van de aarde te stoppen;
- Duurzame energiebronnen: We stappen over op duurzame energiebronnen zoals zonne-energie, windenergie, waterkracht, waterstof en geothermische energie;
- Energie-efficiëntie: We verminderen ons energieverbruik door onze huizen en gebouwen te isoleren en door energiezuinige apparaten te gebruiken;
- Investerings: We investeren in duurzame energietechnologieën en energie-efficiëntiemaatregelen om de energietransitie mogelijk te maken;
- Overheidsbeleid: Overheden nemen beleidsmaatregelen om de energietransitie te stimuleren, zoals subsidies voor duurzame energie en CO₂-heffingen. Belastingverhoging komt er voor industrieën die nog steeds fossiele brandstoffen verbruiken zoals de zware industrie, luchtvaart en scheepsvaart. Ziek makende industrieën worden omgevormd naar duurzaam tijdens tijdelijke sluiting of per direct voor goed gesloten.

De energietransitie is een grote uitdaging om de opwarming van de aarde te stoppen. Door samen te werken kunnen we voor onszelf en voor toekomstige generaties een duurzame toekomst creëren.

Samenwerkingsverbanden

Splinter zoekt actief naar samenwerkingsverbanden welke van belang zijn bij de verbetering van het klimaat en de daarbij benodigde energie transitie. Splinter zoekt oplossingen welke elkaar versterken en kijkt daarbij naar de volgende samenwerkingsverbanden:

- **Internationaal klimaatbeleid:** Er zijn veel internationale klimaatafspraken, zoals het Kyoto-protocol en het Parijsakkoord, die landen bindt om hun uitstoot van broeikasgassen te verminderen;
- **Europese Unie:** De Europese Unie is een belangrijke speler op het gebied van klimaatverandering en duurzame energie. De EU heeft ambitieuze klimaatdoelstellingen en investeert in duurzame energietechnologieën;
- **Overheden en kennisinstellingen:** Overheden kunnen een belangrijke rol spelen bij de energietransitie door beleidsmaatregelen te nemen, zoals subsidies voor duurzame energie en CO₂-heffingen. Splinter ziet erop toe dat de verschillende overheidsdepartementen en kennisinstellingen op dit dossier actief samenwerken. Onderzoek naar duurzame oplossingen is nodig waarbij de kennis van de verschillende vakgebieden gebundeld wordt om te komen tot integrale en bruikbare duurzaamheidsoplossingen;
- **Bedrijven:** Bedrijven leveren een belangrijke bijdrage aan de energietransitie door te investeren in duurzame energietechnologieën en door hun eigen energieverbruik te verminderen;
- **Burgers:** Burgers spelen een belangrijke rol bij de energietransitie door bewuste keuzes te maken, zoals het energiezuinig maken van hun huis en het gebruik van duurzame energie;

Splinter is voornemens om de gelden uit energieheffingen in te zetten voor de doorontwikkeling van duurzame energie.

Splinter wil meer aandacht voor:

- **De kosten van duurzame energie:** de kosten van duurzame energietechnologieën zijn de afgelopen jaren sterk gedaald. Dit komt door technologische vooruitgang en door schaalvergroting. De kosten van duurzame energie zijn nu vaak concurrerend met de kosten van fossiele brandstoffen. Splinter zal altijd voor de duurzame energie kiezen ook al zijn de kosten ervan hoger;
- **De beschikbaarheid van duurzame energie:** duurzame energiebronnen zoals zon, wind en water zijn in principe onuitputtelijk. Zon en Wind zijn echter niet altijd beschikbaar. Daarom is het belangrijk om te investeren in energieopslagtechnologieën, zodat we duurzame energie kunnen opslaan voor wanneer we het nodig hebben;

- **De impact op het milieu:** duurzame energiebronnen hebben een veel lagere impact op het milieu dan fossiele brandstoffen. Ze stoten geen broeikasgassen uit en ze veroorzaken geen luchtvervuiling;
- **De banencreatie:** de sector van duurzame energie is een groeiende sector. De ontwikkeling en het gebruik van duurzame energiebronnen creëert veel banen in de bouw, de installatietechniek, de productie en de dienstverlening.

Splinter maakt zich sterk voor:

- Volgens Splinter dient er gefocust te worden op de inzet van hernieuwbare en zo CO₂-neutraal mogelijke energiebronnen zoals zonne-energie, windenergie of getijdenenergie. Nederland heeft veel potentieel winbare energie uit water en er zijn nu al proefprojecten opgestart, zoals bij de Oosterscheldekering. Daarnaast dienen gebouwen zoveel mogelijk zelfvoorzienend worden gemaakt wat betreft de energievoorziening.
- Sluiting van vervuilende, ziekmakende industrie, zoals Chemours en Tata Steel. Per direct moeten deze bedrijven de deuren sluiten. De overheid heeft een zorgplicht voor haar inwoners om dit soort multinationals de gezondheid van omwonenden, het milieu en het klimaat niet langer (zelfs onherstelbaar) te vervuilen. De overheid ondersteunt actief omwonenden die ziek zijn geworden door de vervuilende industrie in het halen van hun juridisch gelijk en het verkrijgen van schadevergoedingen. Een parlementaire enquête wordt opgestart om de onderste steen boven te krijgen.
- In het algemeen krijgen bedrijven alleen nog een vergunning om te lozen indien het gaat om bewezen onschadelijke stoffen voor de volksgezondheid, natuur, milieu en klimaat.
- Het waterverbruik van datacenters is gigantisch en met algemene toepassing van AI zal dat steeds meer water kosten. Zo verbruikte het Microsoft datacenter in Noord-Holland in 2021 maar liefst 84 miljoen liter drinkwater. Splinter wil heldere doelstellingen in wetgeving verankerd zien, zodat daarop gehandhaafd kan worden. Zo willen we hergebruik van koelwater van datacentra verplicht stellen,
- Grootverbruikers van water moeten gestimuleerd worden om zuinig met drinkwater om te gaan en alternatieven te bedenken die minder belastend zijn voor onze drinkwatervoorraad. Splinter wil verhoogde belasting op drinkwater voor grootverbruikers.
- Er wordt wettelijk vastgelegd dat kolencentrales op maximaal 25% van hun capaciteit mogen draaien. Uiterlijk 2030 moet de laatste kolencentrale vervangen zijn door vernieuwbare energiebronnen zoals wind -, zonne – of getijdenenergie.
- Het open water van het IJsselmeergebied is geen plek voor nieuwe grote energieprojecten in de vorm van wind- of zonneparken. Het Rijk dient daarvoor dan ook geen Rijksvastgoed beschikbaar te stellen. We zullen daartoe het programma Opwek van Energie op

Rijksvastgoed (OER) herijken.

- Splinter wil de bouw van waterstoffabrieken met subsidies ondersteunen zodat auto's makkelijk toegang hebben tot deze brandstof.
- Subsidies op fossiele energie worden afgeschaft. De Nederlandse overheid geeft jaarlijks zeker evenveel uit aan steun aan fossiele brandstoffen als aan subsidies voor CO₂-besparing. De fossiele subsidies namen de afgelopen jaren zelfs toe. Recent kwam het duizelingwekkende bedrag van jaarlijks 37,5 miljard aan financiële voordelen aan fossiele bedrijven aan het licht. Dit is weggegooid geld dat ons klimaatbeleid totaal tegenwerkt en veel beter in de energietransitie en innovatie van duurzame energie kan worden geïnvesteerd.
- Biomassa is geen groene energiebron en zelfs geen transitiebrandstof: uitstoot houtige biomassa is per kWh hoger dan die van steenkool en het duurt gemiddeld 40 jaar voordat een boom de vrijgekomen CO₂ weer opneemt. Nederlandse biomassacentrales zorgen wereldwijd voor ontbossing en verlies aan biodiversiteit. Rijkssubsidie wordt gestopt, biomassacentrales worden zo snel mogelijk vervangen.
- De rekening voor de energietransitie komt niet op de schouders van burgers. De vervuiler betaalt. Grote industrie en multinationals mogen hun aandeel niet ontlopen. Er komt een einde aan degressieve energiebelasting die grootverbruikers, zoals de industrie, ontziet. In plaats daarvan wordt er een progressieve energiebelasting ingevoerd, wat betekent dat hoe meer energie je verbruikt, hoe hoger de belasting gemiddeld wordt.
- Bij de overstap naar klimaatvriendelijke alternatieven zoals biobrandstof, natuurinclusieve landbouw – of veeteelt, of hernieuwbare energiebronnen wordt gewerkt met 'Green Premium'. Dit geeft de 'meerprijs' van een klimaatvriendelijk, duurzaam alternatief aan ten opzichte van de huidige vervuilende mogelijkheden. Via subsidies, innovatie en andere maatregelen moet deze 'green premium' zo klein mogelijk gemaakt worden voor bedrijven en burgers die over willen stappen. Dit kan bijvoorbeeld door geen accijns te heffen op biobrandstof of het investeren door de overheid in innovatieve projecten op het gebied van duurzame energiebronnen. Deze subsidie van Green Premium wordt onder meer gefinancierd door een CO₂ – accijns te heffen bij grootverbruikers van fossiele energiebronnen. Daarmee betalen de grootste vervuilers en ontlopen de zware industrie en multinationals (die veel CO₂ uitstoten) hun verantwoordelijkheid niet.
- De overheid moet de grote aanjager zijn van innovaties op het gebied van energie, klimaat, landbouw, etc. Zeker in het begin als investeringen hiervoor nog heel fors en risicovol zijn, wacht de private sector vaak nog af omdat het rendement op de investering echt onzeker is. Er moet een investeringsfonds komen dat in zogenaamde 'high – risk , high gain' projecten investeert zoals in onderzoek naar nieuwe vormen van veilige en schone kernenergie. Door deze innovaties kan ook de 'Green Premium' op klimaatvriendelijke alternatieven omlaag gebracht worden. Als er stabiele markt is voor de innovatie kunnen private investeerders het overnemen en komt er weer geld vrij voor nieuwe investeringen vanuit de overheid.

- De handel in CO₂ – emissierechten wordt aan banden gelegd. Bedrijven mogen alleen extra rechten inkopen indien zij aantoonbaar gestart zijn of op korte termijn starten met een verduurzamingstraject waarmee zij onder hun eigenlijke uitstootgrens blijven. De extra CO₂ – emissierechten dienen dan als een soort ‘overbruggingskrediet.
- Splinter wil dat in de fabricage van zonnepanelen en windmolens ook het productieproces CO₂ neutraal is.
- Windmolens ‘ja, mits’: geen natuurgebieden, geen vogeltrekroutes, niet op windluwe plaatsen, niet op gehooraafstand van woningen en niet op locaties waar dierhouderijen last hebben van geluid of slagschaduw. Voldoende draagvlak van de bevolking is onontbeerlijk. Om draagvlak voor de plaatsing van windmolens te bevorderen kan mede-eigenaarschap van omwonenden actief worden bevorderd: als particulieren en bedrijven één of meerdere winddelen kopen, worden zij mede-eigenaar van een windmolen en wekken ze hun eigen stroom op. Wanneer alle winddelen zijn gekocht, neemt de coöperatie de windmolen over. Zolang de windmolen draait, ontvangen de winddelers stroom van de winddelen.
- De zonneladder komt te vervallen. Overal waar mogelijk, op daken en op grond wordt de plaatsing van zonne-energie installaties versneld als noodzakelijke (tijdelijke) bijdrage aan de transitie. Er komt een nationaal inzamel en recycling programma voor panelen die aan het einde van hun levensduur zijn (meestal na 20 jaar).
- De plaatsing van windmolens in zee mag alleen als er een ecologische studie heeft plaatsgevonden die resulteert in concrete aanpassingen die ten goede komen aan de onderwaterflora en -fauna. Bijvoorbeeld het plaatsen een kunstmatig rif aan de voet van de windmolen.
- Ter bescherming van de natuur en het waterlandschap moet er in beginsel geen toestemming gegeven worden voor de aanleg van nieuwe hoogspanningsleidingen binnen de begrenzingen van het Natura2000 IJsselmeergebied en van het NatuurNetwerk Nederland in het IJsselmeergebied.
- Warmtepompen zijn nog geen duurzame oplossing voor het terugdringen van CO₂ uitstoot. Dit blijkt uit een berekening door de Nationale Milieudatabase in februari 2023. Volgens de huidige MPG (Milieuprestatie Gebouwen)-norm in het Bouwbesluit mogen veel van de huidige warmtepompen eigenlijk al niet geplaatst worden bij nieuwbouwwoningen. Het kabinet heeft hierom de norm tijdelijk verlaagd om toch te voldoen aan het Bouwbesluit. Deze tijdelijke verlaging wordt teruggedraaid totdat er daadwerkelijk warmtepompen beschikbaar zijn die binnen de MPG-norm geplaatst kunnen worden. De verplichting om vanaf 2026 een hybride warmtepomp te plaatsen wordt / blijft ook uitgesteld totdat er genoeg echt duurzame warmtepompen zijn die tegen redelijke kosten geplaatst kunnen worden.

- Onderzoek naar manieren om op de lange termijn nieuwe veilige en schone vormen van kernenergie in de energiemix te kunnen brengen, wordt ondersteund. De huidige “oude” vormen van kernenergie in Nederland worden door Splinter niet gezien als een juiste keuze richting schone en hernieuwbare energie. Het kernafval is namelijk nog steeds een groot probleem en dat mag niet doorgeschoven worden naar volgende generaties.

Daarnaast zijn deze vormen van kernenergie duur, duurt het lang om centrales te bouwen en levert het veel maatschappelijke weerstand op. Splinter wil op de korte termijn vooral blijven investeren in de innovatie van andere vormen van zowel energiebesparing als duurzame energie, zoals groene waterstof en zonne-energie.

Vernieuwing van het transportnet voor elektriciteit, waterstof en warmte.

Op dit moment moet al deze opgewekte energie getransporteerd worden over een elektriciteitsnet welke de enorme groei aan duurzame energie niet meer kan bijhouden. Om de huidige en toekomstige groei in het gebruik van energie te kunnen ondersteunen, is vernieuwing van het transportnet voor zowel elektriciteit, waterstof en warmte hard nodig. Splinter maakt zich hard voor de vernieuwing zodat we de toekomstige vraag aankunnen. Splinter ondersteunt ook de ontwikkeling van een afvoernet voor CO₂.

Armoedegrens en lokale oplossingen

Het effect op het klimaat en de energietransitie naar duurzame energie is natuurlijk een internationaal probleem. Splinter wil mensen die onder de armoedegrens leven en nu afhankelijk zijn van fossiele brandstoffen alternatieven bieden. Deze kleinschalige oplossingen moeten uiteindelijk in een internationale setting lokaal worden mogelijk gemaakt. Onderzoek hiernaar is al gestart en Splinter wil daar een actieve bijdrage aan leveren.

Klimaat en energietransitie

Het klimaatprobleem is er nu en we moeten zo snel mogelijk af van fossiele energie om de schade zo veel mogelijk te beperken. We moeten alles op alles zetten om het op een veilige en betaalbare manier op te lossen. Splinter wil zo snel mogelijk af van alle fossiele energiebronnen en investeren in de innovatie van duurzame duurzame energiebronnen en energiebesparing. Hierbij hebben groene waterstof, zonne-, wind- en getijdenenergie de aandacht.

Klimaatrechtvaardigheid en jongeren

Iedereen moet kunnen meedoen in de aanpak van klimaatverandering. Daarbij gaat speciale aandacht uit naar jongeren en toekomstige generaties. Jongeren moeten beter en meer

betrokken worden bij het klimaatbeleid. Het gaat immers om hun toekomst op deze planeet.

Klimaatadaptie

Splinter wil, naast alle maatregelen om klimaatverandering helpen te verminderen, vol inzetten op klimaatadaptatie. De berichten van weersextremen en klimaatrampen wisselen zich in hoog tempo af, overal ter wereld. We moeten direct voortvarend aan de slag om ons land, dat grotendeels onder zeeniveau ligt, te beschermen tegen stijging van de zeespiegel en weersextremen. Provincies en gemeenten moeten hierbij door Rijksoverheid geholpen en grotendeels gefaciliteerd worden.

GEZONDE LEEFOMGEVING, TOEKOMSTBESTENDIG BOUWEN & WONEN

Wonen en gezonde, groene, klimaatbestendige leefomgeving

Nederland mist een geïntegreerde visie op de leefomgeving. We doen maar wat. Er is bijvoorbeeld geen nationale visie ontwikkeld om de ruimte in onze steden zo te benutten dat we deze ontwikkelen en inrichten tot een klimaatbestendige, leefbare ruimte. De verantwoordelijkheid daarvoor ligt grotendeels bij de decentrale overheden. Ondertussen is er een enorme woningcrisis, woont een generatie potentiële starters noodgedwongen nog bij hun ouders, lopen woningbouwprojecten vertraging op, zijn de huur- en koopwoningen onbetaalbaar en komt het flexwonen niet van de grond.

Splinter wil dat het roer om gaat. Er moeten komende 10 jaar maar liefst 1 miljoen huizen gebouwd worden om de woningnood op te lossen. Daarbij mogen we de kwaliteit en het woongenot niet uit het oog verliezen. Iedereen heeft namelijk behalve een betaalbaar dak boven het hoofd, ook recht op een gezonde leefomgeving; schone lucht om te ademen, schone bodem om op te leven en schoon water om te drinken. Dus naast betaalbaarheid en daadwerkelijk duurzaam bouwen moet gekeken worden naar een gezonde, groene en klimaatbestendige leefomgeving.

Betaalbaar wonen is een grondrecht

- Niemand hoeft op straat te slapen. Bed, bad, brood voorzieningen blijven open en worden uitgebreid. Mensen krijgen hulp met hun problemen en uitzicht op een permanent dak boven hun hoofd. Het verkrijgen van een briefadres dient vereenvoudigd te worden.
- Iedereen heeft recht op een betaalbaar dak boven het hoofd. Of het nu gaat om ouderen of jongeren. Studenten, starters, doorstromers of (jonge) gezinnen. Of alleenstaanden. Huisvesting is een grondrecht en een duidelijke overheidstaak die daadkrachtig opgepakt dient te worden.
- We gaan voortvarend aan de slag met het bouwen van studentenwoningen: Splinter wil dat er in 2030 minimaal 75.000 nieuwe studentenwoningen zijn gebouwd. Hiervoor moeten bindende afspraken worden gemaakt met studentensteden. Ook worden tijdelijke woningen ingezet en leegstaande bedrijven verbouwd om de woningnood onder studenten terug te dringen.
- Rijksoverheid moet toezien op divers bouwen voor verschillende levensfasen en verschillende behoeften, met een optimale mix tussen betaalbare (sociale) huur- en koopwoningen. Decentrale overheden moeten geholpen worden om de juiste gebieden aan te wijzen voor versnelde woningbouw en nieuwe wijken, ook met het oog op klimaatadaptatie. Publiek / private samenwerking kan ervoor zorgen dat snel succesvolle projecten worden opgestart.

- Huishoudens krijgen steeds meer te maken met hogere energielasten en kosten voor levensonderhoud. De overheid pakt haar rol in het tegengaan van energie-armoede door woningen, zowel huur als koop, te helpen isoleren en te verduurzamen. Verhuurders worden gestimuleerd om haast te maken met het energiezuinig maken van hun woningvoorraad. Het nieuwe Europese sociaal klimaatfonds (jaarlijks 100 miljoen) en de opbrengsten van het veilen van emissierechten in de gebouwde omgeving (jaarlijks 2 miljard) worden hiervoor ingezet.
- De kostendelersnorm komt te vervallen, waardoor mensen in hetzelfde huishouden ook recht houden op een bijstandsuitkering. Daardoor kunnen kinderen van 27 jaar en ouder langer bij hun ouders blijven wonen als zij op korte termijn nog geen betaalbare eigen woning hebben kunnen vinden.
- Wij willen dat in elk nieuwbouwproject een aandeel is van 30% sociale huur. Per gemeente zetten wij in op, waar dit nog niet geval is, het toegroeien naar een woningvoorraad met 30 procent sociale huurwoningen. Dit betekent dat bij de nieuwbouw van sociale huurwoningen, gemeenten met minder dan 30 procent sociale huur in de bestaande woningvoorraad moeten bijdragen aan dit streven. Het oplossen van het woningtekort heeft prioriteit. Parkeernormen en welstandeisen mogen niet in de weg zitten van creatieve oplossingen (optoppen/uitbuiken/splitsen).
- Zo lang er geen goede vervanging is voor het gehele toeslagensysteem, blijft de huurtoeslag behouden.

Integrale visie op de bebouwde leefomgeving

- Splinter wil in het Ministerie van Volkshuisvesting & Ruimtelijke Ordening, een minister van Ruimtelijke Ontwikkeling en Leefomgeving en bouwmeesters met een geïntegreerde visie op het ontwikkelen van een klimaatbestendige, leefbare groene steden.
- De zorgplicht voor de kwalitatieve groene ruimte wordt in landelijk beleid verankerd en niet slechts overgelaten aan decentrale overheden. In plaats van een inspanningsverplichting gaan we werken met afrekenbare doelstellingen. Er wordt gekozen voor groene corridors, er wordt ruimte gegeven aan biodiversiteit, stadslandbouw, volkstuinen worden beschermd en het algemeen belang wordt in alle plannen voor ogen gehouden in plaats van keer op keer te kiezen voor versteende bouwprojecten.
- Laten we het ambitieuze beleidsvoornemen 'bodem en water sturend voor ruimtelijke ontwikkeling' echt in praktijk brengen. Solidariteit met toekomstige generaties vergt nu scherpe keuzes op het gebied van klimaat en biodiversiteit. Dat betekent ook dat we plannen in regionaal verband moeten heroverwegen en waar nodig herzien.

Elk gebied behoeft een eigen aanpak, of het nu dalende veenlandschappen, verziltende kustgebieden, of verdrogende zandgebieden of rivieren met zowel hoge als

lage waterstanden zijn. Dat vraagt om gecombineerde technologische én ruimtelijke oplossingen die de kracht van natuurlijke processen benutten in plaats van er tegenin te werken.

- De verbouwing van Nederland vraagt om een sterke ontwerpsector en stevig opdrachtgeverschap. Splinter wil de rol van architecten in het bouwproces in de wet verankeren.
- Biobased en natuurinclusief bouwen neemt een vlucht. Daar is Splinter heel blij mee en een groot voorstander van.
- Binnenstedelijk bouwen waar dat kan wordt aangemoedigd, maar mag niet ten koste gaan van het binnenstedelijk groen en de leefbaarheid. Duurzame bouwprojecten op landbouwgrond met een lage biodiversiteit en lage natuurwaarde is niet langer taboe, mits er veel aandacht is voor bomen en hoogwaardig groen.
- De kosten voor het financieren van de bouw van woningen loopt op. We moeten woningcorporaties de ruimte geven om te investeren in betaalbare woningen. De belastingdienst moet ze niet langer zien als een ondernemer, maar als een belangrijke maatschappelijke organisatie. Zo kan de vennootschapsbelasting weg en moet de rente-aftrek niet worden beperkt.
- Brede welvaart en omgevingskwaliteit zijn te lang ondergesneeuwd door sectorale functionaliteit en financieel rendement. Het Rijk moet daarom het goede voorbeeld geven aan andere overheden en partijen. Inspireer door bij aanbestedingen te vragen om biobased, natuurinclusief en fossielvrij. Bevorder biodiversiteit door een lagere pacht te vragen bij duurzaam bodembeheer. Dicht het gat tussen de sociale sector en de woningmarkt door juridische en financiële condities te bieden voor nieuwe collectieve woonvormen.'
- Er komt meer prioriteit voor veilig buitenspelen en groene speelplaatsen voor onze kinderen.
- Stadslandbouw en betaalbare volkstuintjes worden gestimuleerd. Exorbitante huurverhogingen voor deze tuintjes door gemeenten wordt verboden.

DIERENWELZIJN

Algemeen

- Dierenrechten worden verankerd in de Grondwet en in bestaande regelgeving wordt de intrinsieke waarde van het dier beter verankerd.
- De zorgplicht moet gelden voor alle houders van dieren. De waarborg dat er voor alle diersoorten voldoende eerstelijns veterinaire zorg beschikbaar is, is een intrinsiek onderdeel van de zorgplicht.
- Dieren laten leven op een wijze waarbij zij hun natuurlijk gedrag kunnen vertonen is essentieel voor dierenwelzijn. Dit geldt voor alle dieren; huisdieren, landbouwdieren en wilde dieren.
- Er blijft een verbod op het knutselen met de genen van dieren.
- Dierentuinen zijn in hun huidige vorm niet diervriendelijk. Steeds meer wetenschappers wijzen erop dat de dieren gestoord (stereotype) gedrag vertonen. Ook zijn de fokprogramma's omstreden, omdat er door overschotten gezonde dieren worden afgemaakt. Splinter wil dat de dierentuinen dierenverblijven nog verder aanpassen zodat deze de natuurlijke leefomstandigheden zoveel mogelijk benaderen. Ook gaan dierentuinen zich specialiseren in de opvang van wilde dieren die niet meer uitgezet kunnen worden. Bezoekers blijven welkom. Dierenwelzijn moet hierin altijd leidend zijn.
- Er komt een totaalverbod op de productie, import en export van bont.

(Dieren)politie

(zie verder hoofdstuk Politie)

- Dierenwelzijn wordt weer een standaard onderdeel van de politieopleiding.
- Dierenpolitie wordt fulltime kerntaak, geen taakaccent bij agenten die geen tijd hebben/krijgen voor dit taakaccent.
- Aan het gebruik van politiehonden bij politiewerk komt een einde indien bij de africhting, de training en in de praktijk het dierenwelzijn niet kan worden gegarandeerd.
- De opsporing van de handel in wilde dieren en planten wordt een vast onderdeel van de politieopleiding.
- Ondernijmende criminaliteit in samenhang met onder andere illegale malafide hondenhandel en hondengevechten, moet eerder herkend en opgespoord worden. Politieagenten dienen hiervoor training en handvatten voor te krijgen.

- Hulpverlenende en handhavende instanties gaan beter samenwerken, zodat bijvoorbeeld de link tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld tegen partner of kinderen eerder gesignaleerd wordt.

NVWA – dierenwelzijnsmisstanden en dierenmishandeling

Personeelstekort en hoge werkdruk bij de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA) zorgen ervoor dat deze toezichthouder haar taken niet naar behoren kan uitvoeren. Vele kabinetten hebben bezuinigd op de NVWA; daar plukt Nederland nu de wrange vruchten van. De tandeloze tijger die de NVWA geworden is zorgt door gebrek aan toezicht en handhaving dat risico's voor de volksgezondheid en dierenwelzijnsmisstanden blijven voortduren. De autoriteit voldoet niet meer aan alle Europese toezicht eisen, waardoor Nederland de kans loopt op hoge Europese boetes vanwege het niet naleven van deze toezicht eisen. Splinter wil dat daar zo snel mogelijk een einde aan komt, in het belang van mens en dier.

- De Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit krijgt de mankracht en financiële middelen die nodig zijn om voldoende medewerkers en inspecteurs op te leiden en adequaat te kunnen controleren en handhaven op de zeven domeinen waarop de NVWA toeziet: de voedselveiligheid, de productveiligheid, het dierenwelzijn en de diergezondheid, de tabaksontmoediging, de plantgezondheid en natuur & milieu. Ook onder bijzondere omstandigheden, zoals in de coronacrisis het geval is, moet de handhaving en controle doorgaan. De overheid draagt zorg voor veilige werkomstandigheden.
- De controle in de veehouderij worden opgevoerd. Bij overtredingen worden direct flinke boetes uitgedeeld.
- Slachthuizen waar ernstige overtredingen plaatsvinden worden zonder waarschuwing meteen gesloten.
- Veehouders/medewerkers van een veehouderij, medewerkers van een slachthuis, fokkers van gezelschapsdieren of particulieren die zich schuldig maken aan dierenmishandeling krijgen een levenslang beroepsverbod of houdverbod. Dierenmishandeling wordt niet getolereerd.

Gezelschapsdieren

Niet alle dieren zijn geschikt om als huisdier te houden. Al jarenlang wordt er in Nederland gepraat over een zogenaamde “positieflijst” waarop diersoorten staan vermeld die geschikt en toegestaan zijn als huisdier. Diersoorten die niet op die lijst staan, zijn automatisch verboden om te houden of alleen onder zeer specifieke voorwaarden of met een ontheffing. Splinter wil dat er haast gemaakt wordt met deze lijst en bepleit een effectieve implementatie en handhaving van de Nederlandse Positieflijst voor zoogdieren. De lijst wordt tevens uitgebreid

met vogels, amfibieën, reptielen en vissen. Splinter beoogd een korte lijst van dieren die veilig als huisdier gehouden kunnen worden, zonder dat dierenwelzijn in het geding komt.

- Het verbod op het zelf doden van honden, katten en ganzen (door particulieren en houders van dieren) wordt uitgebreid met andere huisdieren.
- Het wordt verplicht om bij de (online) verkoop van een hond het chipnummer te vermelden.
- Verkoop van een gecoupeerd dier (afkomstig uit het buitenland) is alleen toegestaan als er een dierenartsverklaring bij zit.
- Een landelijk meldpunt voor dood gevonden huisdieren wordt ingevoerd, zodat eigenaren niet eindeloos naar hun zoekgeraakte huisdier blijven zoeken.
- De in- en uitvoering van de wet dierenwelzijn op de Nederlandse Antillen om het lot van zwerfdieren te verbeteren wordt ondersteund.

Veehouderij en dierenwelzijn

- Er komt een einde aan de bio-industrie; de intensieve veehouderij. Splinter promoot een duurzame omschakeling naar kleinschalige kringlooplandbouw. Zie ook het landbouw hoofdstuk.
- Overgang naar een regeneratieve landbouw zonder kooihuisvesting is hoognodig; dus koe in de wei, varken laten wroeten, konijn laten graven en kip laten scharrelen.
- Vrije uitloop vanuit de stal naar buiten wordt bevorderd. In de wei zijn voldoende schuilplekken tegen weerselementen, zoals kou, regen, warmte en wind.
- Kalfjes blijven tenminste de zoogperiode bij de koe en mogen melk drinken. Dat geldt ook voor stierkalfjes, rammetjes en bokjes.
- We maken een einde aan het fokken van dieren op extreme groei of op hoogproductiviteit. De dierenwelzijnsproblemen bij plofkippen en andere plofdieren zijn ontoelaatbaar: daar stopt Nederland mee. Een koe die 80 liter melk per dag geeft of het fokken van varkens met meer spenen zal eveneens tot het verleden behoren.
- Het gesleep met dieren moet tot een einde komen. Internationale transporten met levende dieren worden teruggedrongen. Er wordt ingezet op de vervanging van transport met levende dieren naar transporten met vlees en karkassen. Dit scheelt veel dierenleed: stress, angst, verstikking, verwondingen en uitdroging tijdens transport of tijdens het wachten bij het slachthuis.
- Diertransporten boven 25 graden Celsius worden verboden. Dit geldt ook voor diersoorten waar nu nog geen hitteprotocol voor bestaat, zoals pluimvee.
- Importverbod voor kalfjes voor de kalvermesterij.

- Er komen wettelijke maatregelen waardoor de slacht zo pijnloos mogelijk is: verbod op onverdoofde (rituele) slacht, inzet op alternatieven voor CO2-bedwelming bij varkens, verbod op het aanhangen van gevogelte en het verlagen van de bandsnelheid. Ook wordt de waterbadmethode, bijvoorbeeld toegepast bij kippen, verboden.
- Er komt een verbod op het doden van hanenkuikens. Het vergassen en versnipperen van 40 miljoen hanenkuikens per jaar in Nederland is wreed en zinloos. Frankrijk en Zwitserland hebben al een verbod. Het doden van hanenkuikens is onnodig dankzij innovatieve technieken om de eieren van haantjes uit te selecteren.
- Eenden- en konijnenhouderij kennen dusdanig veel dierenwelzijnsproblemen dat deze vormen van dierhouderij verboden worden.
- De norm voor voetzollaesies voor pluimvee wordt drastisch aangescherpt.
- Stallen worden dusdanig ingericht dat elk dier een schone plek heeft om te slapen en te rusten. Dieren worden dusdanig gehouden dat het natuurlijk gedrag kan vertonen; een belangrijk element van dierenwelzijn. Varkens zijn bijvoorbeeld intelligente dieren die speelmateriaal nodig hebben op stal en nestmateriaal om een nest mee te maken.
- Kraamboxen met varkens tussen de stangen worden verboden. Een zeug moet een nest kunnen maken en haar biggetjes verzorgen.
- Brandveiligheid in stallen wordt beter gewaarborgd in regelgeving. Iedere zomer staan de kranten vol van nieuwsberichten over megastallen die tot de grond toe afbranden. Dit kan en moet anders.
- Nederland verzet zich tegen het sluiten van handelsverdragen door Europa die ten koste gaan van dieren, biodiversiteit en milieu; we zorgen dat de standaarden voor dierenwelzijn in handelsverdragen niet lager zijn dan de standaarden die in Nederland worden gehanteerd.
- Dieren worden niet aangepast aan onnatuurlijke vormen van houderij door bijvoorbeeld (onverdoofd) castreren, knippen/afbranden van staarten, wegvijlen van tanden of het onthoornen.
- Er komt een handels- en importverbod voor foie gras (ganzen- en eendenlever), omdat onder andere het dwangvoederen en het fokken van rassen die chronisch hongerlijden ernstige dierenwelzijnsproblemen opleveren.
- Veemarkten, paardenmarkten en thema markten (zoals kerstmarkten) met levende dieren worden verboden.
- Aan de verplichting om vee te oormerken komt een einde. Diervriendelijke alternatieven zoals chipherkenning worden door Splinter bepleit.

Dierproeven

Er komt versneld een einde aan dierproeven / vivisectie. Dieren zijn een omslachtig en inefficiënt model om meer te weten te komen over menselijke gezondheid. Als bij het testen

van potentiële medicijnen na het proefdieronderzoek wordt overgegaan tot onderzoek bij mensen, valt namelijk 90% van de stoffen alsnog af.

Dierproeven moeten daarom versneld worden uitgefaseerd en de miljoenen overheidssubsidie die jaarlijks naar onderzoek met dierproeven gaan, worden versnel geïnvesteerd in de ontwikkeling en innovatie van dierproefvrije onderzoekstechnieken. Ook dient goedkeuring van nieuwe dierproefvrije onderzoekstechnieken versneld te worden; dit duurt nu vaak jaren. Dierproeven op apen (primaten) dienen direct verboden te worden.

Wilde dieren in de natuur

- De handel in wilde dieren wordt beëindigd. Het is niet alleen slecht voor de dieren zelf, maar het is een reëel risico voor de insleep van dierziekten en het ontstaan van zoönosen, de van dier op mens overdraagbare ziekten zoals corona, covid-19. In Europa maakt Nederland zich eveneens hard voor het beëindigen van deze handel in wilde dieren.
- Entertainment met wilde dieren wordt verboden. Kamelen ritten voor een vrijgezellendag, levende kerststallen op een drukke kerstmarkt, roofvogelshows, kinderfeestjes met slangen en spinnen; het levert aantoonbaar dierenleed op. We stoppen er gewoon mee. Gemeenten krijgen de decentrale bevoegdheden om vergunningen voor activiteiten en evenementen te weigeren op grond van dierenwelzijn.
- De plezierjacht wordt verboden. In Nederland is er een lijst van vrij bejaagbare diersoorten; de jager mag “zonder nut of noodzaak” jagen op haas, konijn, wilde eend, fazant en houtduif. De wettelijke erkenning van de intrinsieke waarde van dieren staat op gespannen voet met het zonder nut of noodzaak doden van dieren. Daarom wil Splinter de wildlijst van vrij bejaagbare soorten terugbrengen tot nul soorten en afschot alleen toestaan in gevallen van gevaar voor de volksgezondheid, aanzienlijke aantoonbare schade of aantoonbare probleemsituaties binnen de populatie of voor flora en/of fauna die niet op een minder ingrijpende manier op te lossen is. Druk- en drijfjacht wordt verboden. Ook bouwjacht is niet langer toegestaan. Het jagen met honden, jachtvogels, eendenkooien, levende lokvogels zoals lokeenden en lokduiven, fretten en buidels wordt verboden.
- Jachtopzieners/toezichhouders mogen niet in dienst zijn van de jagers op wie zij toezicht moeten houden. Dat geeft belangenverstrengeling en staat een objectieve beoordeling van de situatie ter plaatse in de weg.
- Faunabeheereenheden zijn in feite jagersclubs en dienen te worden afgeschaft.
- Jachttoerisme, zoals ganzenjacht in Nederland, wordt verboden.
- Tijdens de kwetsbare draag-, rui-, broed- en zoogtijd, en tijdens koude- en hittegolven, mogen dieren niet worden verstoord. Bijvoorbeeld niet door de jacht of door bomkap.

- De wolf is weer terug in Nederland en wat Splinter betreft van harte welkom. Boeren en andere houders van dieren worden geïnformeerd en van overheidswege geholpen om hun dieren te beschermen tegen wolven. Indien wolven aantoonbaar schade toebrengen, wordt dit ruimhartig vergoedt. Jacht op wolven blijft verboden.
- Er wordt ingezet op preventie om schade te voorkomen. Ecosystemen die uit balans zijn krijgen de tijd om te herstellen. We zetten in op dier- en natuurvriendelijke oplossingen. Boeren krijgen een vergoeding voor ontstane schade indien zij dier- en natuurvriendelijke methoden geprobeerd hebben die niet hebben gewerkt. Samen met de boeren wordt er dan een oplossing gezocht om toekomstige schade te voorkomen.
- Het vergassen van in het wild levende dieren, zoals ganzen, wordt verboden. Rond vliegvelden worden geen gewassen verbouwd die voor ganzen aantrekkelijk zijn. Oogstresten worden omgeploegd. Aanplant van gewassen waar ganzen niet graag vertoeven, zoals olifantsgras bij Schiphol en minder eiwitrijke varianten. Waar er overlast is van ganzen, worden diervriendelijke verjaagmethoden ingezet, zoals laser.
- Muskusratten mogen niet langer een verdrinkingsdood vinden in verdrinkingsvallen of klemmen. Er moet door de Waterschappen ingezet worden op diervriendelijke preventie van schade. Het is vrij eenvoudig om de dijken zo te verstevigen dat er niet meer in gegraven kan worden.
- Wildaanrijdingen worden voorkomen door gebruik van omheining van wegen, wildsignaleringsystemen en wildoversteekplaatsen. Ook kan in de nacht de maximumsnelheid verlaagd worden.
- Opvangcentra voor in het wild levende dieren krijgen een eerlijke vergoeding vanuit de overheid. Het opvangen van gewonde of zieke in het wild levende dieren is een taak voor decentrale overheden. Jagers worden niet langer betrokken bij het beoordelen van de overlevingskansen of het gevaar voor de omgeving van een gewond wild dier.
- Goede samenwerking tussen verschillende dierenambulances en organisaties voor opvang wordt actief bevorderd. Landelijke dekking wordt dusdanig gestimuleerd dat er geen conflicten ontstaan of er teveel druk komt op bepaalde organisaties en passende opvang in de knel komt.
- Breid het importverbod of jachttrofeeën uit naar diersoorten die op Bijlage II van de Cites Lijst staan.
- Bestendiging van de Nederlandse voortrekkersrol m.b.t. de bescherming van (bedreigde) wilde diersoorten in EU-verband.
- Er komt een verbod op het tentoonstellen van dieren op markten
- Verhoog de prioriteit binnen handhaving en versterk de capaciteit met mensen die specifiek op het onderwerp werken, bij voorkeur in een speciale eenheid bestrijding natuurcriminaliteit.

- Zorg voor een permanent opsporingsprogramma van de handel in flora en fauna op Schiphol, in de havens en verdachte grensovergangen.

Oostvaardersplassen

Het dierenleed in de Oostvaardersplassen is iedere winter opnieuw in het nieuws. Het is voor veel mensen onbegrijpelijk dat dieren achter een hek, op een afgebakend stuk natuur, wilde dieren zijn waar we klaarblijkelijk geen zorgplicht voor hebben. De ecologische hoofdstructuur en de corridor van de Oostvaardersplassen richting Duitsland is nooit gerealiseerd, met groot dierenleed tot gevolg. Bijvoeren maakte het leed alleen maar erger.

Tegenwoordig worden de dieren in de Oostvaardersplassen actief afgeschoten, in 2020 bijna 2200 edelherten, konikpaarden en heckrunderen, met grote gevolgen voor de hiërarchie en het gedrag in de populatie. Het vlees van de edelherten en de konikpaarden is geliefd onder wildvleesliefhebbers, maar consumptie is niet zonder risico: er worden te hoge waarden dioxine aangetroffen in vlees van dieren die het hele jaar door grazen in natuurgebieden. Consumptie van dit vlees verhoogt de kans op een slechter werkend afweersysteem, een verminderde vruchtbaarheid en kanker.

Splinter wil dat er een einde komt aan het dierenleed in de Oostvaardersplassen en dat jagers niet meer hoeven in te grijpen in de natuurlijke processen. De Oostvaardersplassen moeten zoals vanaf het ontstaan van het natuurgebied de bedoeling was, verbonden worden met de natuurgebieden richting het Zwarte Woud, zodat dieren kunnen migreren, de populaties zichzelf in balans kunnen houden en de natuurlijke vijand van de grote grazers, de wolf, zonder belemmeringen verwelkomd wordt.

- Verantwoordelijkheid voor de Oostvaardersplassen komt weer bij Rijksoverheid in plaats van bij de provincie.
- De Oostvaardersplassen worden verbonden via een natuurcorridor met het Oosterwold richting het Zwarte Woud in Duitsland.
- Natuurlijke vijanden, zoals de wolf, zijn van harte welkom in Nederland. Boeren en andere houders van dieren worden geïnformeerd en van overheidswege geholpen om hun dieren te beschermen tegen wolven. Indien wolven aantoonbaar schade toebrengen, wordt dit ruimhartig vergoed. Jacht op wolven blijft verboden.

Zee, vissen en andere zeedieren: beschermen van kwetsbare onderwaternatuur

De ecologie in de Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer dient beter beschermd te worden. De biodiversiteit van de Noordzee staat onder grote druk. Bijzonder bodemleven verdwijnt en karakteristieke vissoorten worden bedreigd door de negatieve invloeden van visserij, scheepvaart, zandwinning, baggerstort, militaire oefeningen, aanleg van kabels en leidingen, olie- en gasplatforms en windmolenparken. Meer gebieden moeten een

beschermde natuurstatus krijgen; beschermd zeereservaat. Hier kunnen vispopulaties herstellen en het bodemleven opbloeien.

- Splinter ondersteunt het landelijke investeringsprogramma Programmatische Aanpak Grote Wateren (PAGW). Hiermee wordt op systeemniveau en in samenhang met andere beleidsprogramma's ingezet op verbetering van de natuur- en waterkwaliteit, krijgt het water meer ruimte en worden natuurlijke verbindingen met andere natuurgebieden, zoals de Waddenzee, hersteld en wordt de variatie van het gebied versterkt.
- We willen de bestaande harde barrières tussen het buitendijkse gebied en het achterland in het IJsselmeergebied verzachten. Daartoe willen wij onderzoek en uitvoering van pilots verder stimuleren. Als invulling denken we aan natuurontwikkeling en het vasthouden van water achter de dijken (eventueel in combinatie met andere functies) en aanleg van vismigratiepassages naar het buitendijks gelegen gebied: het zogeheten Achteroeverconcept.
- Splinter gaat zich inzetten voor landelijke instructieregels voor provincies en gemeenten om de landschappelijke kernkwaliteiten en het cultureel erfgoed van het IJsselmeergebied via het omgevingsbeleid beter te beschermen.
- Bescherm minstens 40% van de Nederlandse en Europese wateren door het instellen van reservaten en visvrije zones.
- De Waddenzee, met haar UNESCO-werelderfgoed status, wordt beter beschermd, bijvoorbeeld tegen gaswinning en toeristische activiteiten. Ook visserij hoort niet in dit kwetsbare gebied thuis. De beste manier is de Waddenzee een wettelijke status krijgt, zodat de belangen van het beschermen van dit unieke natuurgebied opwegen tegen de economische belangen. Voor het herstel en behoud van mariene ecosystemen wordt met spoed het 'nee, tenzij'-principe toegepast voor economische activiteiten.
- In de Wet Natuurbescherming wordt de bescherming van verschillende kwetsbare trekvissen en zeezoogdieren hersteld. Vissen moeten kunnen migreren: dat moet een harde voorwaarde worden. Waar blokkades zijn die dit onmogelijk of in ieder geval bemoeilijken, worden voorzieningen zoals vistrappen aangelegd die het voor vissen mogelijk maken om te passeren.
- Industriële visserij heeft geen toekomst. Visquota per vissoort worden zodanig aangepast dat er duurzame, kleinschalige visserij kan plaatsvinden binnen de draagkracht van de mariene ecosystemen, en een wetenschappelijk onderbouwde duurzame visstand gewaarborgd wordt. Overbevissing moet worden beëindigd.
- Visserij vlak voor sluizen, voor vispassages en in paaigebieden wordt verboden.
- Tussen het IJsselmeer en het Markermeer dient een waterverbinding en een vismigratieroute te komen.
- Wij zetten in op bescherming en versterking van het IJsselmeergebied dat van groot belang is voor Nederland vanwege de natuurwaarden, landschappelijke kwaliteit

(openheid) en cultuurhistorie. Dankzij deze kwaliteiten levert het gebied tal van ecosysteemdiensten. Denk daarbij aan drinkwatervoorziening, waterberging/klimaatbuffering, biodiversiteit en recreatie.

- Zorg voor meer onderzoek naar de bedwelming/verdooving van zeevissen en kweekvissen voor de slacht.
- Visserijsubsidies, zowel nationaal als Europees, worden afgeschaft.
- Boomkorvisserij (sleepnetvisserij) wordt verboden vanwege de impact op de ecologie, het milieu en vissenwelzijn. Splinter is ook geen voorstander van de pulvisserij.
- Aanlandplicht in de visserij wordt opgeheven; de bijvangst moet teruggezet worden, zodat in ieder geval een deel van de bijvangst kan overleven en de rest in de voedselketen van de zee blijft.
- Vispassages vormen een voorwaarde voor waterkrachtcentrale. Ook moet er een concreet actieplan opgesteld worden om sluizen en gemalen aan te passen zodat vissen erlangs kunnen zwemmen.
- Welzijnsproblemen in viskwekerijen worden aangepakt. Er vindt een onafhankelijke toetsing plaats op dierenwelzijn en duurzaamheid. Viskwekerijen die slecht scoren worden gesloten.
- Het levend koken van kreeften, krabben en garnalen, en het levend verkopen van dieren voor consumptie wordt verboden. Levende schaaldieren en ongewervelden, waaronder kreeften en krabben, mogen niet langer in ijs of ijswater worden vervoerd en moeten eerst worden verdoofd voor het koken/bereiden. Nederland moet het goede voorbeeld van Zwitserland en Italië volgen die de dierenwelzijnsregels hierop onlangs hebben aangescherpt.
- Dolfinaria worden verboden. Dolfinarium Harderwijk moet zo snel mogelijk de deuren sluiten: het park heeft in 2020 harde kritiek gekregen van de commissie Dierentuinen die het park in opdracht van minister Schouten bezocht. De dieren zitten in ondermaatse verblijven, hebben te weinig uitdaging, krijgen geen of onvoldoende daglicht en worden slechts gebruikt om het publiek te entertainen. Steeds meer landen verbieden dolfinaria en Splinter vindt dat Nederland dit goede voorbeeld moet volgen.

Dierenwelzijn en klimaatverandering

- Meer inzet is nodig op de bescherming van dieren tegen hittestress en droogte; zowel voor dieren in de natuur, als in de veehouderij, op transport en in de auto.
- Bij klimaatbeleid in veehouderij dient ook nadrukkelijk het dierenwelzijn van de dieren meegenomen te worden. De inzet op technologische oplossingen leidt tot het ophokken van nog meer dieren met luchtwassers op stal. Dit gaat ten koste van het welzijn en uitoefenen van het natuurlijk gedrag.

- We maken ocean literacy (ocean geletterdheid) een standaard onderdeel in het curriculum van het basis-, middelbaar en voortgezet onderwijs.

VEEHOUDERIJ, TUIN- EN AKKERBOUW

Duurzame kringlooplandbouw – veehouderij, tuin- en akkerbouw

Familiebedrijven

Zie voor alle standpunten over familiebedrijven en overnamen vergemakkelijken in ons hoofdstuk Economie.

Veehouderij

De problemen in de Nederlandse veehouderij lossen we niet op met dezelfde denkwijze die de problemen veroorzaakt heeft. Splinter wil niet alleen maar roepen wat er verkeerd is zonder met concrete oplossingen te komen. Zowel voor boer en consument, als voor dieren en biodiversiteit.

De veehouderij is typisch een onderwerp waarin we van een politiek hoopoplopend emotioneel debat terug moeten naar een goed gesprek. Over wat we willen behouden, wat van echte waarde is in een land dat van oudsher de slager en de melkboer van de wereld heeft willen zijn. Niet alleen ten koste van dierenwelzijn, biodiversiteit, natuur en milieu. Maar ook ten koste van de boeren zelf. De overheid dient te erkennen dat het falend landbouwbeleid door de jaren heen heeft gezorgd voor de impasse en het onhoudbare systeem waarin de boeren zich nu bevinden. Het is niet de schuld van de boer.

Er wordt meer over boeren dan met boeren gesproken. De professionele lobbyorganisaties die feitelijk alleen de grootste cowboys vertegenwoordigen en zich agressief afzetten tegen iedere beweging richting natuurinclusieve veehouderij, kringlooplandbouw en sowieso alles was 'groen' is, helpen daar ook niet bepaald aan mee. En als er al met de boeren gesproken wordt, dan gaat het over tegengestelde standpunten en tegengestelde belangen.

Splinter denkt dat er gesprekken gevoerd moeten worden op het niveau van waarden. Ook lokale waarden. Er moet veel meer waardering komen voor vakmanschap en kwaliteit. En meer aandacht voor de menselijke maat die totaal zoek is geraakt. Voor de problemen van familiebedrijven en voor boeren die ongewild vastzitten in een systeem van groter, efficiënter, goedkoper. De overheid moet beter luisteren en de boeren meenemen in de argumenten om iets wel of niet te doen. De overheid moet eerlijk zijn over de te nemen stappen. En als we dan eenmaal op de goede weg zitten, moet niet opeens een nieuw kabinet alle regelgeving en progressie gaan omgooien en dwarsbomen.

Ondernemers in het algemeen en boeren in het bijzonder, moeten kunnen rekenen op overheidsbeleid dat stabiel genoeg is om een bedrijf op te bouwen en bestaanszekerheid te geven. De overheid mag niet lichtvaardig met die verantwoordelijkheid omgaan. Ieder kabinet heeft tot nu toe een houding gehad van pappen en nathouden, pleisters plakken en na de wisseling van de wacht is opeens iedereen vergeten wie verantwoordelijk was voor de rotzooi.

En in plaats van de rotzooi op te ruimen, kwamen er iedere keer meer moeilijk handhaafbare regels en wetten bij, die niemand goed hebben gedaan.

Het wordt tijd voor toekomstbestendig beleid waar iedereen op kan vertrouwen en waarbij veehouderij, duurzaamheid, natuur en dierenwelzijn niet meer als valse tegenstellingen worden gezien. Dit toekomstbestendige beleid wil Splinter maken met o.a. jonge boeren en hun generatiegenoten.

- Splinter wil dat er een einde komt aan de bio-industrie, oftewel de intensieve veehouderij.
- Boeren moeten niet iedere keer met totaal nieuw overheidsbeleid geconfronteerd worden; dit helpt de omschakeling naar een diervriendelijke, kleinschalige, natuurinclusieve landbouw en het draagvlak daarvoor niet. Splinter wil dat er, samen met de boeren (en dus niet met de grote lobbyorganisaties) gewerkt wordt aan een drie kabinetsperiodes overstijgend 12-jarenplan om de veehouderij in Nederland toekomstbestendig, duurzaam, milieu- en diervriendelijk te maken.
- Verduurzaming van de veehouderij is alleen mogelijk als de boer investeringen kan terugverdienen. Omschakelsubsidies naar een kleinschalige duurzame biologische kringlooplandbouw moeten langer worden doorgezet. Dit is nodig om boeren die over willen stappen op biologische, deze overstap succesvol te laten maken.
- De landbouw en veeteelt moet los van de eventuele stikstofdoelstellingen 2030 duurzaam veranderd worden. Dit betekent niet alleen natuurinclusieve, biologische landbouw en veeteelt, maar ook het meer toepassen van innovaties, waardoor bijvoorbeeld minder grond nodig is voor landbouw of bepaalde gewassen ook bij lagere temperaturen in kassen geteeld kunnen worden. Zowel de overheid als de banken bieden voor dergelijke transitie subsidies en investeringskredieten tegen gunstige voorwaarden om innovatie en transitie in de agrarische sector te versnellen zonder dat de boeren in hun bestaanszekerheid of beroep bedreigd worden.
- De bio-melkveehouder en de veehouder die werkt met Oud-Hollandse veerassen, worden als het aan Splinter ligt alsnog buiten het fosfaatrechtensysteem gehouden. De begrenzingsregeling werd begin 2018 ingevoerd om het mestoverschot te beteugelen, maar de biologische regels schrijven voor dat bioboeren genoeg grond moeten hebben om de eigen mest op kwijt te kunnen. Dus zij dragen niet bij aan het mestoverschot.
- Oud-Hollandse veerassen moeten behouden blijven. Lokale veerassen doen het goed op natuurgebieden, ze kunnen goed tegen extremere weersomstandigheden en schralere leefomstandigheden. Ze zijn goed voor de biodiversiteit. Deze rassen zijn sterk en passen in extensieve, duurzame en multifunctionele landbouw. Zeldzame veerassen leveren zowel melk (of eieren, of wol) én vlees op; het zogenaamd “dubbel doel”. Het is aan de overheid om dit soort initiatieven te ondersteunen; als onderdeel van het Nederlands Cultureel Erfgoed, maar ook als steun in de rug voor dit soort unieke initiatieven.

- De overheid zet een nieuwe agrarisch bank op, omdat de huidige banken boeren dwingen tot grootschaligheid, vaak tegen de wens van boeren in. Hoewel de Rabobank en Friesland Campina, waarbij het gros van de melkveehouders is aangesloten, bezig zijn met beloningsprogramma's voor duurzame boeren, gebeurt dit toch maar mondjesmaat. De extra vergoeding is laag en de rentekorting beperkt tot nieuwe leningen. Boeren die willen omschakelen zijn juist geholpen bij een korting op bestaande leningen.
- Overheidssteun aan onderdelen van de veehouderij die overbodig worden worden afgeschaft. Subsidies op de onderdelen die wel behulpzaam zijn aan omschakeling naar een toekomstbestendige veehouderij worden behouden, totdat er succesvol omschakeld is en zelfstandig het hoofd boven water kan houden.
- De landbouvvrijstelling voor het niet hoeven betalen van belasting over de winst bij de verkoop van landbouwmiddelen verdwijnt. De afgelopen tien jaar heeft deze vrijstelling al meer dan 11 miljard euro aan misgelopen belastinginkomsten gekost en veroorzaakt het ongelijkheid voor iedereen die wel belasting over winst betaald.
- Boeren dienen een eerlijke prijs voor een eerlijk product te krijgen. Nederland pleit in Europa voor het afschaffen van de Europese landbouwsubsidies, die naar de grootste en intensiefste bedrijven in Europa gaan. Daarbij becijferde de Algemene Rekenkamer dat tweederde van de Europese inkomenssteun voor Nederlandse boeren naar agrariërs gaat met een bovenmodaal inkomen. Er ontstaat daardoor oneerlijke concurrentie, overproductie en een gedwongen schaalvergroting. Stop ermee. Er kan veel beter geld besteed worden aan groene technologische ontwikkeling en innovatieve bedrijven.
- Ook boeren plukken de wrange vruchten van uitdroging van de bodem, het duizelingwekkende verlies aan biodiversiteit, uitputting van de bodem. De overheid moet er alles aan doen om het tij te keren. Natuurinclusieve veehouderij en het inzaaien van kruidenrijkgrasland wordt de norm.
- De grondwaterstand wordt niet langer kunstmatig laag gehouden om de intensieve veehouderij met zware machines te faciliteren. Nederlandse natuur droogt uit, huizen verzakken: de grens is bereikt. De overheid moet boeren helpen om hun activiteiten op z'n manier in te richten of aan te passen dat het past bij een natuurlijke grondwaterstand dat in desbetreffend gebied het beste past. De overheid stimuleert creatieve oplossingen en kennisdeling over welke gewassen in nattere grond kunnen gedijen.
- Laten we het oplossend vermogen van de landbouw benutten. Via waterberging, energieproductie of de productie van biobased materialen kan de agrarische sector zich met andere sectoren verbinden en gezamenlijk nieuwe verdienmodellen opzetten. De agrarische sector wordt vaak als probleem gezien, maar voor veel ruimtelijke opgaven is de sector een onmisbaar onderdeel van oplossingen.

- Gedwongen uitkoop van een boerenbedrijf mag alleen een uiterste redmiddel zijn op het moment dat deze echt niet mee wil werken aan een duurzame transitie en de uitstoot aantoonbaar te hoog is. De 25 miljard die nu gereserveerd staat voor het al dan niet vrijwillig uitkopen van boerenbedrijven kan beter gebruikt worden voor het innoveren van de agrarische sector.
- Kennis en innovaties op landbouwgebied worden ook gedeeld met ontwikkelingslanden zodat die ook op een duurzame manier beter in hun eigen bestaanszekerheid kunnen voorzien. Het delen van deze kennis en innovaties valt onder ontwikkelingssamenwerking en kan ook hieruit worden gefinancierd.

Bij de overstap naar klimaatvriendelijke alternatieven zoals biobrandstof, natuurinclusieve landbouw – of veeteelt, of hernieuwbare energiebronnen wordt gewerkt met ‘Green Premium’. Dit geeft de ‘meerprijs’ van een klimaatvriendelijk, duurzaam alternatief aan ten opzichte van de huidige vervuilende mogelijkheden. Via subsidies, innovatie en andere maatregelen moet deze ‘green premium’ zo klein mogelijk gemaakt voor bedrijven en burgers die over willen stappen.

Dit kan bijvoorbeeld door geen accijns te heffen op biobrandstof of het investeren door de overheid in innovatieve projecten op het gebied van duurzame energiebronnen. Deze subsidie van Green Premium wordt onder meer gefinancierd door een CO₂ – accijns te heffen bij grootverbruikers van fossiele energiebronnen. Daarmee betalen de grootste vervuilers en ontlopen de zware industrie en multinationals (die veel CO₂ uitstoten).

Tuin- en akkerbouw

- De tuin- en akkerbouwsector en gezond eten voor de consument worden gestimuleerd door de btw op gezonde plantaardige producten, zoals groente en fruit, af te schaffen.
- Oneerlijke concurrentie van producten uit het buitenland wordt tegengegaan door het systeem van ‘true pricing’; dit stimuleert innovatie in Nederland en het voorkomt het heen en weer slepen met producten over de hele wereld die voor een goede prijs in Nederland hadden kunnen worden verbouwd. Dit stimuleert innovatie in eigen land. Ook handelsverdragen die de positie van de Nederlandse tuinder of akkerbouwer verslechteren, worden niet aangegaan.
- Verduurzaming van de tuin- en akkerbouw is alleen mogelijk als de boer investeringen kan terugverdienen. Omschakelen naar biologisch is steeds minder populair, doordat zowel vanuit de markt, als vanuit de overheid boeren te weinig perspectief geboden wordt om de omslag te maken.

Omschakelsubsidies naar een kleinschalige duurzame biologische kringlooplandbouw moeten langer worden doorgezet. Dit is nodig om boeren die naar biologisch over willen schakelen, de overstap succesvol te laten maken.

- Natuurinclusieve en duurzame tuin- en akkerbouw worden gestimuleerd. De overheid helpt tuinders en akkerbouwers met omschakelen naar bijvoorbeeld biologisch, permacultuur, agroforestry, regeratieve en agro-ecologische systemen.
- De wildgroei aan keurmerken helpt de boer niet, maar ook zeker de consument niet. Dure keurmerken moeten tegen het licht worden gehouden: kan het goedkoper en zijn bepaalde keurmerken wellicht misleidend? De Autoriteit Consument & Markt heeft onlangs aangegeven eindelijk te starten met de handhaving. Het ministerie van LNV moet erop toezien dat zowel boer als consument zich blauw betalen aan zinloze keurmerken. Het is ook niet gewenst dat boeren gemiddeld twee jaar moeten wachten voordat zij een biologisch keurmerk mogen gebruiken; dit moet korter kunnen. Zij moeten hierdoor de eerste jaren investeren zonder dat zij daar iets voor terugzien.
- Splinter wil onderzoeken of het mogelijk is om de 'open grond'-eis voor biologische tuin- en akkerbouw te schrappen, waardoor het goedkoper wordt om biologisch te verbouwen, de hoeveelheid bemesting, bewatering en de temperatuur beter gecontroleerd kunnen worden en het proces per saldo duurzamer is dan in open grond. Het schrappen van de 'open grond'-eis zou het voor meer boeren aantrekkelijk kunnen maken om over te stappen op biologische landbouw.
- Nederland zet zich in Europa in voor de toelating van de plantveredelingstechniek Crispr-Cas, nu het Europees bureau voor Voedselveiligheid (EFSA) de techniek heeft goedgekeurd en de Nobelprijs voor scheikunde aan de Crispr-Cas-wetenschappers is uitgereikt. Dit is geen genetische modificatie waartegen veel weerstand bestaat bij bulkgewassen. Crispr-Cas kan een oplossing bieden voor het wereldvoedselprobleem, het verlies aan voedingswaarde van gewassen en het verbouwen van gewassen in klimatologisch ongunstige omstandigheden. Innovaties die we met de groeiende wereldbevolking en de dreigende klimaatverandering aan toekomstige generaties verplicht zijn serieus te onderzoeken.
- Het gifgebruik in de landbouw wordt teruggedrongen en natuurlijke vormen gewasbescherming worden gestimuleerd.

Een duurzaam voedselsysteem, dicht bij de burger

- Burgers zouden gestimuleerd moeten worden om meer te weten over hun eten. Waar en hoe het gemaakt wordt. Boeren streekproducten kopen in het lokale winkeltje in plaats van in de grote supermarkt. Streekproducten versterken de relatie tussen stad en platteland en stimuleren de bewustwording van gezond en lekker eten bij burgers. De overheid ondersteunt de veehouderij, tuin en akkerbouw met het opzetten van korte voedselketens.
- Knellende wet- en regelgeving voor streekproducten moet verder worden aangepakt. Er komt een aparte afdeling binnen het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit die boeren gaat helpen om meer onafhankelijk te worden.

- Consumenten stemmen dagelijks met hun portemonnee en hebben het recht om te weten waar en door wie hun product is geproduceerd en of daar een eerlijke prijs voor is betaald. Splinter pleit voor transparantie in de voedselketen en pleit voor een label voor Nederlandse producten waarin de keten zichtbaar wordt van productie tot product in de supermarkt.
- Stadslandbouw, voedselbossen en boerderijen met gedeeld eigenaarschap tussen boer en burger, worden vanuit de overheid gestimuleerd.
- Multifunctionele landbouw, zoals zorgboerderijen en boerderijwinkels, wordt beter ondersteund.
- Voedsellessen op scholen blijven en worden gestimuleerd met vouchers waarmee scholen hun lessen kunnen uitbreiden met praktijkervaringen zoals (moes)tuinieren, koken of boerderij-educatie op boerderijen met een duurzaam en diervriendelijk karakter.
- De overheid stelt de eiwittransitie ten dienste van de transitie naar een duurzaam en gezond voedselsysteem. Gaat daarbij niet uit van de productie van eiwitten voor veevoer, maar zet in op maatregelen aan de consumentenkant: in 2025 40% dierlijke eiwitten en 60% plantaardige eiwitten, in 2030 20% dierlijke eiwitten en 80% plantaardig.
- Voor 'Novel Foods', voedingsmiddelen die vóór 15 mei 1997 niet in significante mate door de mens in de EU werden geconsumeerd, bestaat er een omslachtige toelatingsprocedure om te verzekeren dat consumptie veilig is voordat deze voedingsmiddelen op de markt komen.

Voedselveiligheid is uiteraard heel belangrijk. Maar er worden zo veel bureaucratische drempels opgeworpen dat het heel moeilijk is voor een producent van een 'Novel Food' om goedgekeurd te worden. Het gaat om voedingsmiddelen zoals eetbare bloemen, kweekvlees, insecten en alternatieve plantaardige eiwitbronnen zoals algen. Voordat een Novel Food op de markt komt hebben er ongeveer 200 wetenschappers naar gekeken en de aanvullende vragenlijsten zorgen er uiteindelijk voor dat een groot deel van de aangedragen Novel Foods de eindstreep niet haalt.

Gemiddeld duurt het 36 maanden. Voor een eiwittransitie naar meer duurzame en plantaardige voedingsmiddelen is innovatie onmisbaar en Novel Foods hebben we daar hard bij nodig.

Splinter wil de toelatingsprocedures vereenvoudigen en bureaucratie verminderen, terwijl voedselveiligheid gewaarborgd blijft. Nederland moet Nederlandse bedrijven gaan helpen om door de toelatingsprocedures te komen en bedrijven die zich in Nederland willen vestigen en op een duurzame wijze novel foods produceren zijn welkom.

- Voedselverspilling wordt actief tegengegaan: de doorgeslagen regels voor houdbaarheidsdatums en uiterlijke kenmerken worden afgeschaft. Bij supermarkten

worden 'kneusjes', zoals wortels met een kronkel en appels met in niet-standaard formaten, actief gepromoot. Goed voedsel gooien we niet weg.

- De maatschappelijke kosten worden doorberekend in de prijs van producten, óók van de producten die worden ingevoerd vanuit het buitenland. Dit zal de oneerlijke concurrentie tegengaan. De mogelijkheden voor een reële heffing op vlees, vis, zuivel en eieren wordt onderzocht. True pricing wordt de norm, waardoor de klimatologische voetafdruk in de prijs van vlees, vis, zuivel en eieren berekend wordt.
- Vrijhandelsverdragen die zorgen voor oneerlijke concurrentie en het toelaten van producten op onze markt die zijn geproduceerd met lagere standaarden, worden niet gesloten.

NATUUR & BIODIVERSITEIT

Naar een nieuwe relatie met de natuur

In onze verstedelijkte samenleving dreigen wij steeds verder af te komen staan van onze oorsprong, de natuur. Tegelijkertijd maken wij onverminderd deel uit van de natuur en is ons lot onlosmakelijk verbonden met de natuur. Als het slecht gaat met de natuur, zoals nu overduidelijk het geval is, dan grijpt dat ook in op onze samenleving, ons welzijn en uiteindelijk onze welvaart.

Nederland bungelt in Europa onderaan waar het de omvang van de natuur betreft en de kwaliteit van dat kleine beetje natuur is ook nog eens ver onder de maat.

Slechts 4% van onze natuurgebieden is in goede staat, het aantal wilde dieren is hier sinds 1990 gehalveerd en de oorspronkelijke biodiversiteit, de soortenrijkdom van fauna en flora, is nu al afgenomen met 85% procent. Die schrikbarende situatie zegt veel over hoe wij in de afgelopen periode met onze natuur zijn omgegaan. Dat moet radicaal anders.

Splinter vindt het hoog tijd voor een herwaardering van onze relatie met de natuur. Alleen al uit eigenbelang zullen we de natuur – flora en fauna, natuurlijke leefmilieus en processen, bodem en landschappen – veel beter moeten gaan beschermen en beheren dan tot nu toe het geval is. Dat is van doorslaggevend belang voor ons leefmilieu, voor onze gezondheid en voor de generaties die na ons komen. De overheid heeft een grote verantwoordelijkheid om de natuur in de komende jaren robuuster maken, te beschermen en verbinden, te zorgen dat de afbraak van de natuur stopt en dat de biodiversiteit zoveel mogelijk wordt hersteld.

Splinter wil Nederland gezonder en leefbaarder maken. Dit vanuit het perspectief van ‘Brede Welvaart’ (zie ook het hoofdstuk Economie). Het tot stand brengen van meer harmonie in de verhouding met de natuur is daarbij essentieel. De urgentie daarvan is door de coronacrisis nog verder toegenomen.

Groene steden

De leefbaarheid is voor veel stadsbewoners steeds meer in het geding. Door verstenen en verdichten dreigen onze steden te verworden tot steenwoestijnen, die bovendien niet zijn aangepast aan de klimaatverandering. Dat leidt niet alleen tot onhoudbare opwarming van de woonomgeving in warme zomers, maar ook tot wateroverlast bij de steeds vaker voorkomende extreme regenval. Ook vindt een toenemende concentratie van mensen plaats op een klein oppervlak, waarbij de beschikbare groene ruimte per inwoner nog verder onder de norm van de Verenigde Naties daalt. Met alle denkbare gevolgen voor de sociale en fysieke gezondheid. Splinter wil de steden daarom nadrukkelijk niet verder verstenen en verdichten, maar leefbaarder en klimaatbestendig maken door ruimte te geven aan stadsnatuur en vergroening (zie ook hoofdstuk Wonen).

Natuureducatie

We zullen in ons land beter met de natuur moeten leren samenleven, duurzamer, met meer begrip en meer respect. De overheid heeft een belangrijke taak waar het erom gaat de burger op een begrijpelijke manier te informeren over de waarde van de natuur voor ons welzijn .n de economie, maar ook over de gevolgen van de ecologische crisis en over wat er van mensen wordt verwacht om deze crisis te boven te komen. Dit begint bij een grotere rol voor natuureducatie op de basisscholen en in de onderbouw van middelbare scholen. In dit kader moet aan kinderen ook meer gelegenheid geboden worden om in de natuur te verblijven en de natuur daadwerkelijk te leren kennen.

Ook zou de burger betrokken moeten worden bij de vormgeving van het beleid. Zoals het Planbureau van de Leefomgeving (PBL) in 2020 adviseerde: de overheid mag niet meer vergeten om de burger mee te nemen in het vormgeven van beleid. Splinter wil de burger nadrukkelijk meenemen in de vormgeving van het natuurbeleid en de communicatie over het beleid. Daarnaast zou er ruime aandacht moeten komen voor de natuureducatie in het onderwijs.

Natuurbescherming en natuurbeheer

De natuurbescherming en het natuurbeheer zijn in ons land gegrondvest op een eigenaardige dynamiek van idealisme en koopmanschap. Er zijn talloze bevlogen natuurliefhebbers die zich in veel gevallen verenigd hebben in tal van idealistische stichtingen en verenigingen. Velen hebben zich ook als lid of donateur verbonden aan de Vereniging Natuurmonumenten en de Provinciale Landschappen. Deze 'grote spelers' zijn behalve natuurbeschermers ook beheerders van natuurgebieden, naast de voormalige staatsonderneming Staatsbosbeheer en kleinere particuliere terreineigenaren.

Het valt voor de natuurbeheerders niet altijd mee om de begroting rond te krijgen, vooral niet sinds de centrale overheid zich in 2010 onder invloed van bezuinigingsdrift en doorgesloten marktenden (onder staatssecretaris Bleker) grotendeels heeft teruggetrokken uit de natuurbescherming en zijn verantwoordelijkheden doorschoof naar de provincies.

Ook kreeg het in 1997 verzelfstandigde Staatsbosbeheer de opdracht om zijn begroting voortaan meer nadrukkelijk op basis van creatief ondernemerschap rond te krijgen. Het gevolg was het deels verschuiven van de zorg voor de natuur naar de zorg om de continuïteit van de organisatie. Ook bij Natuurmonumenten en de provinciale Landschappen leverde dit noodgedwongen accentverschuivingen op.

De combinatie van natuurbeschermingstaken en de exploitatie van de natuur is ongewenst, ook al omdat in de huidige opzet sprake is van zelfcontrole door de Bosgroepen, de samenwerkingsverbanden van terreineigenaren. Splinter wil dat de centrale overheid de verantwoordelijkheid voor het natuurbeschermingsbeleid en de controle op het beheer door terreineigenaren en uitvoerders weer zelf voor zijn rekening neemt.

Gelet op het grote belang van het versterken van de kwaliteit en kwantiteit van de natuur in ons land en de conflicterende belangen zouden de portefeuilles Landbouw en Natuur weer door verschillende ministeries behartigd moeten worden.

Landschappen en bossen

De staat van de natuur in Nederland is nauw verweven met dat van onze natuurlijke landschappen, waaronder de bossen. De inrichting van het Nederlandse landschap is van oudsher sterk bepaald door direct of indirect menselijk ingrijpen. Ook in de afgelopen jaren heeft de mens veel impact gehad op onze natuur, meestal in negatieve zin. Zo leverden klimaatverandering, verdroging, bodemverzuring, verzilting, vermesting van de bodem en een te hoge stikstofbelasting indirect veel schade op, zowel voor de biodiversiteit als voor de vitaliteit van onze bossen.

Daarnaast is er sprake van ongewenste effecten van direct menselijk ingrijpen. Zo leverde het verdwijnen van de helft van alle oorspronkelijke elementen ten gevolge van ruilverkavelingen – bomen en struiken in de vorm van houtwallen, houtsingels, hagen, heggen en bomenrijen – al voor 1980 een ongekende verarming op van onze landschappen met grote gevolgen voor de biodiversiteit. En daar bleef het niet bij; sinds 2013 werd ruim 11.100 hectare natuur ontbost, terwijl Nederland binnen Europa alleen Ierland achter zich laat voor wat betreft het minste bosareaal.

De ontbossing van terreinen ten behoeve van open natuur en de omvangrijke kap van bomen in bestaande bossen heeft dan ook geleid tot veel maatschappelijke onrust. Dit vormde voor de minister van Landbouw, Natuur en Voedselveiligheid (LNV) en de gezamenlijke provincies aanleiding voor het doen opstellen van de Bossenstrategie. De vooral vanuit een bosteeltkundige invalshoek geschreven nota 'Bos van de toekomst' van november 2020, die de uitwerking omvat van de ambities en doelen van de landelijke Bossenstrategie en beleidsagenda 2030, stuit echter op ernstige bezwaren. Zo wordt kaalkap tot een halve hectare als normale praktijk toegestaan, terwijl uit recent uitgevoerd wetenschappelijk onderzoek blijkt dat kaalkap 'schadelijk is voor het, de biodiversiteit en het klimaat'.

Ook de in de nota voorgestelde 'revitalisering' ten bedrage van 1,5 miljard euro is in hoge mate controversieel. De kostbare ingrepen in de bestaande natuur blijken het omgekeerde op te leveren van wat men met de Bossenstrategie voor ogen had: het versterken van de vastlegging van CO. En versterking van de biodiversiteit in bossen.

Splinter kiest daarom voor een alternatieve bossenstrategie die uitgaat van beperkt menselijk ingrijpen in bossen en een beperkte oogst van hout. Een bossenstrategie ook die bijdraagt aan het vastleggen van koolstof en leidt tot een toename van de biodiversiteit. De keuze voor deze benadering betekent ook het vergroten van de recreatieve betekenis en de belevingswaarde van onze bossen.

Het voor de revitalisering van bestaand bos gereserveerde publieke middelen kunnen veel beter worden bestemd voor de uitbreiding in de vorm van 'buffernatuur', zoals omschreven in de paragraaf 'Natuur en recreatie'.

Natuur en recreatie

De natuur is voor velen een bron van ontspanning en inspiratie. Het recreatieve verblijf in de natuur heeft een aantoonbaar positief effect op de gezondheid, zowel fysiek als psychisch.

Er is al geruime tijd een toenemende behoefte aan recreatiemogelijkheden in de natuur; dicht bij de eigen woonplaats, op het water, tijdens korte vakanties in eigen land of een dagtrip naar de meer grootschalige natuurgebieden. Met de toenemende drukte, verstening en zomerse opwarming van de steden, neemt deze behoefte verder toe. Ook de met de coronacrisis gepaard gaande beperkingen hebben bij velen geleid tot een hernieuwde kennismaking met de natuur in eigen land. De aanloop is nu regelmatig zodanig, dat bezoekers moeten worden weggestuurd.

Natuurbelang en recreatief belang staan dus soms op gespannen voet. Intensief recreatief gebruik kan verstoring of schade opleveren voor flora en fauna, met name bij grensoverschrijdend gedrag van recreanten met minder respect voor de natuur.

Uitbreiding van natuur voor recreatief gebruik is zeer gewenst. De ontwikkeling van nieuwe natuur bij de steden en in groene bufferzones rond bestaande (beschermd) natuurgebieden biedt niet alleen een oplossing voor de recreatiebehoefte, maar ook ruimte voor bomen voor de opslag van CO₂. De bufferzones bevorderen ook de biodiversiteit, want zij helpen om de schadelijke stikstofdepositie buiten de beschermde natuur te houden en gaan verdroging tegen.

In deze zones worden industrie, intensieve landbouw en windturbines geweerd, wordt het waterpeil niet kunstmatig laag gehouden zoals op landbouwgrond wel het geval is en zijn vermessing en landbouwgif verboden. Wel wordt hier meer intensieve recreatie en een recreatieve infrastructuur, waaronder (niet doorgaande) verharde wegen, verharde parkeerterreinen, beperkte horeca en mountainbikeroutes, toegestaan. Daarmee ontstaan ook kansen voor ondernemers in de sfeer van recreatie en horeca. Uit de beschermde natuur, waar het natuurbelang voorop staat, wordt de harde infrastructuur geleidelijk teruggetrokken.

- De ecologische hoofdstructuur (EHS) zoals deze gepland was, wordt alsnog afgemaakt en met elkaar verbonden. Dit moet uiterlijk 2025 klaar zijn. Natuurgebieden worden met elkaar verbonden om deze robuuster te maken en migratie van wilde dieren te bevorderen. Ook wordt er ingezet op het ontwikkelen van nieuwe natuur en het teruggeven van landbouwgrond aan de natuur.
- Natuurgebieden worden niet meer in de uitverkoop gedaan om het wegvallen van subsidies aan bijvoorbeeld Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten op te vangen. Het natuurbeheer moet weer de middelen krijgen die het nodig heeft om de natuur in stand te houden en robuuster te maken. Daar past het verplicht naar verdienmodellen zoeken niet bij. Dus geen natuur opofferen aan allerlei economische activiteiten. Ook festivals in kwetsbare natuur hoeven dan niet meer plaats te vinden als noodsprong om geld voor natuurbeheer te vinden.

- Natuur zou in principe niet opgeofferd moeten worden voor economische activiteiten en projecten. Natuur die eenmaal verdwenen is komt niet of heel moeilijk weer terug. Natuur die onverhoopt toch verdwijnt, dient in de nabije omgeving gecompenseerd te worden met nieuwe natuur. Splinter wil wettelijk vastleggen dat de natuur die opgeofferd wordt, dubbel gecompenseerd moet worden in de nabije omgeving.
- Splinter wil juridische rechten verlenen aan unieke natuurgebieden of kwetsbare mariene ecosystemen, waardoor zij de status verwerven van rechtspersoon. Bij het erkennen van een stuk natuur als rechtspersoon is de natuur een zelfstandige en gelijkwaardige entiteit in het juridisch proces. Door unieke natuurgebieden en ecosystemen rechten te geven, kunnen we de gezondheid van mensen en het behoudt van een leefbare aarde voor toekomstige generaties, veel beter garanderen. Andere landen gingen ons daarin al voor, zo werden bijvoorbeeld in Ecuador in 2008 de rechten van natuur opgenomen in de Grondwet.
- Stiltegebieden blijven stil.
- Er moet ingezet worden op het creëren van nieuwe natuur. Bijvoorbeeld bij de Marker Wadden, Oostvaarderswold (Oostvaardersplassen verbinden, zie hoofdstuk Dierenwelzijn paragraaf Oostvaardersplassen) en in de Brabantse Peel. Ook gebieden die kampen met arme grond, bodemdaling of verzilting, willen we rust geven in de vorm van nieuwe natuur. Deze gronden zijn toch niet (meer) aantrekkelijk voor de landbouw.
- We volgen graag het voorbeeld van andere groene partijen die inzetten op minstens 100.000 hectare aanleg van nieuwe natuur. Dat is een gebied zo groot als de Veluwe. Met de inkrimping van de veehouderij door een einde aan de bio-industrie oftewel de intensieve veehouderij (zie hoofdstuk Landbouw), komt daar ruimte voor. Ook het aanplanten van 17 miljoen extra bomen, voor iedere Nederlander een boom, is een initiatief dat Splinter van harte ondersteunt. In de provincie Utrecht wordt al onderzocht hoeveel extra bos aangeplant kan worden; laten we dat uitbreiden.
- Door een einde te maken aan de intensieve veehouderij en omschakeling naar kleinschalige, diervriendelijke kringlooplandbouw, krijgt de natuur weer lucht. Het stikstofprobleem wordt daarmee grotendeels opgelost.
- Rondom natuurgebieden komen groene bufferzones die de natuur beschermen tegen stikstofuitstoot en verdroging. In deze zones worden industrie, intensieve landbouw en windturbines geweerd, wordt het waterpeil niet kunstmatig laag gehouden zoals op landbouwgrond wel het geval is en zijn vermesting en landbouwgif, zoals glyfosaat, verboden.

In deze bufferzones wordt meer intensieve recreatie en recreatieve infrastructuur, waaronder (niet doorgaande) verharde wegen, verharde parkeerterreinen, beperkte horeca en mountainbikeroutes toegestaan, terwijl in de beschermde natuur, waar het natuurbelang voorop staat, de harde infrastructuur sterk wordt gereduceerd.

- Splinter wil de biodiversiteit herstellen door de aanpak van stressfactoren in het milieu, waaronder vermisting, verzuring en verdroging. Vermindering van stikstofdepositie in bossen en houtkap krijgen prioriteit.
- In 2030 wil Splinter het stikstofgehalte gehalveerd hebben ten opzichte van 2020.
- Op plekken waar het kan en recreanten geen schade aanrichten door hun aanwezigheid, moeten natuurgebieden worden opengesteld. Om binding te krijgen met de natuur en voor een gezonde geest in een gezond lichaam, is het van belang dat zoveel mogelijk mensen in de natuur kunnen recreëren, zonder dat natuurschade ontstaat door overmatige recreatieve druk.
- Het decentraliseren van natuurbeleid naar de provincies en gemeenten was een grote fout. Dat moet worden teruggedraaid, in het belang van kwetsbare natuur en diersoorten. Als provincies eigen lijsten van iconsoorten en mate van bescherming mogen bepalen, dan ontbreekt de nationale regie en het centrale overzicht volledig. Natuurbeleid hoort weer volledig onder verantwoordelijkheid en centrale regie van Rijksoverheid te vallen. Inclusief resultaatverplichting, afrekenbare (tussen)doelen en periodieke voortgangsrapportage aan de Kamer.
- Oostvaardersplassen: zie hoofdstuk Dierenwelzijn
- De ecologie in de Noordzee, de Waddenzee en het IJsselmeer dient beter beschermd te worden. De biodiversiteit van de Noordzee staat onder grote druk. Zie ook: hoofdstuk dierenwelzijn, Zee, vissen en andere zeedieren: beschermen van kwetsbare onderwaternatuur.
- We geven water en rivieren de ruimte. De Nederlandse kusten blijven open. Geen bouwwerken in de duinen die onze natuurlijke bescherming tegen het water en het unieke duinlandschap verstoren en beschadigen.
- In het buitenland is het geven van rechten aan natuur, bijvoorbeeld door rechtspersoonlijkheid, al een beproefde methode gebleken om natuur beter te beschermen. Het Waddengebied is een natuurgebied dat daarvoor in aanmerking zou moeten komen.
- Ecocide, het (grootschalig) beschadigen of vernietigen van natuur en ecosystemen wordt strafbaar.
- Lichtvervuiling, landschapsvervuiling en andere vormen van verstoring van natuurgebieden worden strenger aangepakt. Nederland is inventief genoeg om daar oplossingen voor te bedenken die zowel mens als de natuur verder helpen.
- Weids landschap houden we weids. De ‘verdozing’ van Nederland moet worden tegengegaan. Steeds meer mensen hebben heimwee naar het open Nederlandse landschap dat zo kenmerkend is. Dat noemt men ook wel ‘landschapspijn’. Splinter zet zich in om dat proces te keren.
- Splinter ondersteunt een ‘Parijs akkoord voor de natuur’: de wereldwijde achteruitgang van biodiversiteit moet zo snel mogelijk stoppen.

- Splinter kiest voor een bosbeleid dat uitgaat van het zoveel mogelijk intact houden van het bos als levensgemeenschap, beperkt menselijk ingrijpen en een beperkte oogst van hout, dat bijdraagt aan het vastleggen van koolstof en leidt tot een toename van de biodiversiteit. Een benadering ook met een grotere recreatieve betekenis en belevingswaarde voor onze bossen. Het beleid richt zich op het doen ontstaan van natuurlijke bossen met als primair doel het bevorderen van de biodiversiteit, de optimale opslag van CO₂ in bomen en recreatie.
- Splinter streeft naar de handhaving en uitbreiding van bestaande groene landschapselementen in de vorm van houtwallen, houtsingels, hagen, heggen en bomenrijen.
- Splinter wil de invoering van een nieuwe compensatienorm bij de kap van bomen binnen gemeentegrenzen op basis van de reële vervangingswaarde. Daarbij moet rekening gehouden worden met waarde-aspecten als beleving in het straatbeeld, opvang van hemelwater, temperatuurmatiging en CO₂-opslag.
- Splinter wil de burger nadrukkelijk meenemen in de vormgeving van het natuurbeleid en de communicatie over het beleid.
- Splinter streeft naar een aanzienlijke verruiming van de aandacht voor de natuureducatie op basisscholen en in de onderbouw van middelbare scholen. Ook moet aan kinderen meer gelegenheid geboden worden om in het kader van de natuureducatie of vrijetijdsbesteding, in de natuur te verblijven en de natuur daadwerkelijk te leren kennen.

ONDERWIJS

Algemeen

- Onderwijs moet erop gericht zijn om kinderen en jongvolwassenen de kennis en de handvatten te bieden om zich te ontwikkelen tot zelfstandige, mondige en kritische burgers.
- Goed onderwijs is zoveel meer dan in cijfers meetbaar is. De doorgeslagen toetscultuur wordt teruggedraaid; geen toetsen om het toetsen. Op basis- en middelbare scholen worden kinderen teveel in curves en gemiddelden ingedeeld, terwijl competenties zoals creativiteit en empathie niet of nauwelijks getoetst worden. In plaats van leerlingen in een uniform malletje proberen te proppen, moet er meer ruimte zijn voor het ontwikkelen van individuele talenten.

De voortgang van leerlingen mag niet volledig afhangen van de cijfers die zij halen; hiertoe wordt formatief handelen breed ingevoerd. Dit betekent dat docent en leerling voortdurend samen kijken naar het leren en ontwikkelen van de leerling. Niet alleen tijdens toetsen maar ook door te kijken naar werk en opdrachten waar geen beoordeling aan gekoppeld zit. Door middel van feedback en feedforward leert de leerling te kijken naar zijn eigen leren en dat indien nodig bij te stellen. Daardoor weten leerlingen beter wat zij moeten leren, kunnen docenten tussentijds bijsturen, zijn scholieren gemotiveerder en minder gestrest. Door goed formatief te handelen zal de summatieve uitkomst (cijfer of beoordeling) voorspelbaar worden.

Een leerling weet dat hij een toets of examen kan halen omdat in het traject voor de toets voortdurend is gekeken naar waar kom ik vandaan en wat heb ik nodig om mijn doel te halen. Hierdoor wordt een leven lang leren gestimuleerd. Door goed formatief te handelen kan er beter worden ingespeeld op de individuele behoefte van een leerling. Er kan zo makkelijker gedifferentieerd worden in het leren van de leerling. Versnellen of vertragen, extra hulp, verbreding of verdieping. Splinter wil dat scholen niet afgerekend worden op hoe goed leerlingen scoren op een toets.

- Het Nederlandse onderwijs wordt talentgedreven. Splinter weet dat ieder kind talent heeft. Kinderen moeten de kans krijgen om hun talenten te ontdekken, te ontwikkelen en uiteindelijk te benutten. Onderwijs en de samenleving spelen samen daar een onmisbare rol in.
- Scholen moeten voor ieder kind een passende plek vinden en passend onderwijs garanderen, zonder extra ouderbijdrage. Of je kind nu les krijgt in het speciaal onderwijs of juist hoogbegaafd is: scholen moeten zorgen voor passend onderwijs binnen de reguliere onderwijstijd, zonder extra kosten voor ouders. Hoge ouderbijdragen worden afgeschaft. Onderwijs is gratis in Nederland om aan alle leerlingen in het onderwijs te kans te bieden zich optimaal te ontwikkelen. De overheid zorgt voor een passende financiering waarin dit mogelijk wordt.

Dit betekent dus dat de huidige regeling, lumpsum en incidenteel geld bijvoorbeeld NPO en taal en rekenbeleid tegen het licht gehouden moet worden. Onderwijs is investeren in de toekomst en dat is een zaak van iedereen. Er zijn natuurlijk ook kosten.

Een punt zijn onder andere schoolboeken. Uitgeverijen zijn behoorlijk machtig in deze. Zo heeft Sanoma niet alleen uitgeverijen in bezit maar ook schoolboekhuizen, administratiepakketten en toets pakketten. Zo gaat er dus substantieel geld vanuit de samenleving naar een winstmakend bedrijf. Alternatieven zoals die als bestaan moeten vanuit de overheid meer gestimuleerd worden zodat scholen een betere keus kunnen maken waar het geld aan te besteden.

Bovenschoolse ondersteuning van leerlingen met extra behoeften wordt nu bekostigd vanuit de lumpsum aan de samenwerkingsverbanden. Bedoeld als verbetering maar een verkapte besparing op ondersteuning van leerlingen die daar behoefte aan hebben en speciaal onderwijs.

- Splinter verzet zich tegen dogma's, ook in het onderwijs. Onderwijsinstellingen moeten de broedplaats zijn van dwars- en vrijdenkers, niet van de hokjesmentaliteit en identiteitspolitiek. Zelfcensuur en de macht van de moraalpolitie moet worden tegengegaan, omdat dit het vrije debat smoort. Aan bijvoorbeeld de diversiteitscoördinatoren die literatuurlijsten ontdoen van onwelgevallige teksten dient een eind te komen: het helpt de inclusiviteit niet en het druist in tegen de academische vrijheid. Managers moeten zich niet met het curriculum bemoeien. Een leerling of student leert niet zijn moreel of ethisch kompas te ontwikkelen en te gebruiken door alleen maar "goedgekeurde" literatuur tot zich te nemen.
- Het reduceren van mensen tot hun afkomst, gender, huidskleur of geaardheid en het bijhouden van privacygevoelige informatie waar onderwijsinstellingen in principe niets mee te maken hebben, werkt inclusiviteit tegen en helpt leerlingen niet. Splinter is daarom bijvoorbeeld tegen het bijhouden van etniciteit en migratieachtergrond van leerlingen en studenten. Ook het bijhouden van het opleidingsniveau van de ouders wordt niet gesteund.
- Met grote zorg zien wij dat aan antisemitisme gelieerde complottheorieën opnieuw een opmars maken. Daarom ondersteunen is het werk van de Nationaal Coördinator Antisemitisme Bestrijding (NCAB) essentieel. Ook onderschrijven wij de IHRA-werkdefinitie antisemitisme. Er moet meer aandacht komen voor holocaustlessen in het onderwijs. Die moeten een vaste plek krijgen in het curriculum, zodat leerlingen al jong bewust worden waartoe uitsluiting en discriminatie kunnen leiden. Dat is de universele boodschap van dit ijkpunt in de geschiedenis. Leraren die moeite hebben met het lesgeven in dit onderwerp vanwege vooroordelen in de klas, moeten kundig worden begeleid.
- We zorgen ervoor dat docenten veilig hun werk kunnen doen en dat elk maatschappelijk onderwerp bespreekbaar is. Zo leiden we onze scholieren op tot kritische denkers.

- Splinter wil dat er actief ingegrepen wordt wanneer extremistische of antidemocratische groepen hun gedachtegoed proberen op te leggen aan scholieren. We verbieden onderwijsmateriaal dat tot doel heeft om scholieren antidemocratische ideeën op te leggen.
- Herziening art. 23 Grondwet; openbaar onderwijs. Wel ruimte voor speciale scholen, maar niet op basis van religie. Seculier onderwijs voor alle kinderen.

Basisonderwijs

- Kinderen zitten boordevol met talent dat niet alleen met toetsen gemeten kan worden. Daarom moet de doorgeslagen toetscultuur worden teruggedraaid. Op basis scholen wordt teveel beoordeeld op basis van cijfers, terwijl talent dat zich uit in creativiteit of empathie niet of nauwelijks opgemerkt wordt. De voortgang van leerlingen mag niet volledig afhangen van de cijfers die zij halen. De overheid zal scholen niet afrekenen op hoe goed leerlingen scoren op een toets.
- Er wordt meer aandacht besteed aan onder advisering van scholieren, ook op scholen buiten de grote steden. Kinderen worden nu naar een ander niveau gestuurd dan zij daadwerkelijk aankunnen. Dat is zonde van ieders talent. Ieder kind zou het niveau en het soort onderwijs moeten kunnen volgen dat het beste bij de talenten en ontwikkeling past. Daarom pakken we onder advisering aan.
- Sporten is gezond! Daarom wil Splinter aandacht voor beweging op school. Zwemlessen en sport wordt, voor zover dat niet het geval is, een standaardonderdeel op elke basisschool. Er is vaak een gebrek aan sportfaciliteiten. Gemeenten moet hier actief op anticiperen.
- In het basisonderwijs zijn er nog teveel grote klassen. Dat heeft een negatieve invloed op de kwaliteit van de les en bovendien zorgt dat ook voor veel druk op docenten. Splinter waardeert zowel leerlingen als juffen en meesters. Daarom maken wij de klassen kleiner zodat er meer aandacht komt voor elke leerling.
- Leraren in het basisonderwijs moeten hetzelfde gaan verdienen als leraren in het voortgezet onderwijs. Leraren op basisscholen verdienen namelijk een betere beloning voor hun belangrijke werk voor de klas. Splinter wil dat de loonkloof wordt gedicht en er een einde komt aan de te hoge werkdruk.
- In het basisschoolonderwijs zal aandacht worden besteed aan tolerantie ten aanzien van verschillen in seksualiteit, leeftijd, afkomst en dergelijke. Tolerantie is van groot belang in ons vrije land.
- Hoge ouderbijdragen op basisscholen komen nog steeds voor. Dit mag niet tot gevolg hebben dat ouders daardoor de school waar hun kind heen wil niet kunnen betalen. Als dit het geval is, mogen scholen die kinderen daarom niet weigeren.

- Tienvingerblindtypen is inmiddels een basisvaardigheid waar kinderen de rest van hun leven veel profijt van hebben. Kinderen leren op school met tien vingers typen. Typcursussen zijn vast onderdeel van het lespakket.

Middelbare school

- We stoppen de ophokcultuur en zorgen voor kleinere klassen. Dit is beter voor scholieren én docenten.
- De niveaukeuze van scholieren wordt met twee jaar verhoogd. Op deze manier hebben scholieren meer de mogelijkheid om het beste van zichzelf te laten zien voordat een vervolgadvis gegeven wordt.
- We grijpen in wanneer het klimaat op scholen niet veilig is voor LHBTI-scholieren of -personeel. Discriminatie, op welke manier dan ook, is niet welkom in Nederland: ook niet op onze scholen.
- We verbieden de financiering van scholen vanuit het buitenland. De scholen zijn van Nederland en van haar burgers en mogen niet beïnvloed worden door anderen.
- Alle scholen krijgen een acceptatieplicht: scholieren mogen nooit worden geweigerd omdat zij de waarden van de school niet zouden accepteren.
- Docenten krijgen een recht om zich te laten bijscholen. Dit wordt vergoed.
- De docentenopleiding wordt goedkoper gemaakt dan dat hij nu is. Zo gaan we het lerarentekort tegen.
- Er komt een einde aan de doorgeslagen toetscultuur op de middelbare school.

MBO/HBO/Universiteit

- De schuldenberg van Nederlandse studenten loopt op en zet de volgende generatie op achterstand: aflossingsproblemen, moeite met het kopen van een huis, etc. Het zet studenten direct op achterstand. De redenering dat je met een opleiding automatisch een hoger inkomen krijgt en dan wel “even” een studielening kan terugbetalen gaat, zeker in tijden van crisis, behoorlijk mank.

Splinter wil dat er een einde komt aan het op schulden jagen van studenten. Nederland gaat een voorbeeld nemen aan het Scandinavische model: collegegeld wordt verlaagd en uiteindelijk afgeschaft. Het mag niet van je portemonnee afhangen of je kunt studeren of niet. Educatie is onmisbaar voor je ontwikkeling en de Nederlandse overheid moet daarin investeren; dit is goed voor de kenniseconomie.

- Bindend studie advies, het BSA, wordt afgeschaft.
- Studentenkamers zijn te duur en moeten weer betaalbaar worden. Er komen heldere richtlijnen en maximum huurprijzen, zowel voor studentenhuysvestingorganisaties als vrije sector.
- We gaan voortvarend aan de slag met het bouwen van studentenwoningen: Splinter wil dat er in 2030 minimaal 75.000 nieuwe studentenwoningen zijn gebouwd. Hiervoor moeten bindende afspraken worden gemaakt met studentensteden. Ook worden tijdelijke woningen ingezet en leegstaande bedrijven verbouwd om de woningnood onder studenten terug te dringen.
- Splinter wil mbo-studenten een sterke positie in de samenleving geven. Mbo'ers verdienen meer waardering en gelijke kansen, betere toegang tot stages en een mooi studentenleven.
- Het "stapelen" om van het mbo naar uiteindelijk de universiteit te klimmen, wordt gemakkelijker gemaakt. De trajecten om te groeien worden vergoed.
- Studenten moeten gratis kunnen blijven reizen: de gratis OV-kaart blijft er voor iedere student, ook voor het mbo.
- Mbo-studenten worden als volwaardige studenten gezien en krijgen alle faciliteiten die hoger onderwijs-studenten ook hebben. (OV-kaart, beurs, lening etc.)
- Het instellingstarief wordt afgeschaft wanneer studenten een tweede bachelor of master willen doen. Nederland moet immers trots zijn op haar kenniseconomie: niet alleen in woorden, maar ook in daden.
- Kleine maar unieke opleidingen blijven bestaan. De universiteit is geen markt. Elke studie heeft zijn eigen waarde.
- Splinter is kritisch op de internationalisering van het onderwijs. Sommige universiteiten gebruiken de groei van internationale studenten om geld in het laatje te krijgen, terwijl de universiteit bijna vol zit. Internationalisering mag niet groeien wanneer daar simpelweg geen ruimte voor is.
- Wanneer de voertaal van een studie Engels is, wordt gecontroleerd of de taalvaardigheid van docenten goed genoeg is.
- Diversiteitsquota voor studenten en docenten zijn een paardenmiddel. Splinter wil liever kansengelijkheid creëren: wij zorgen ervoor dat iedereen die de wil en het talent heeft kan studeren zonder aan quota te doen.
- De etniciteit van studenten registreren om diversiteit te creëren gaat te ver. Splinter zal dit nooit toestaan. Wij reduceren studenten niet tot hun afkomst.
- De positie van medezeggenschapsraden, zowel de studentenraden als de ondernemingsraden, worden versterkt.

- Docenten staan onder een heftige werkdruk. Splinter zorgt ervoor dat deze werkdruk verdwijnt en de bureaucratie verminderd wordt.
- Studenten kunnen per studiepunt (ECTS) betalen. Wanneer iemand nog een klein aantal vakken moet doen, is het oneerlijk wanneer diegene evenveel betaalt als iemand die een heel collegejaar studeert. Dit is eerlijker voor studenten.

MOBILITEIT

Een duurzame revolutie

De manier waarop we ons verplaatsen, van het ene punt naar het andere, ondergaat een ingrijpende verandering. Deze transformatie heeft niet alleen betrekking op de manier waarop we reizen, maar belicht ook cruciale aspecten zoals klimaatverandering, stijgende energiekosten, hybride werken, en de verschuiving van fossiele brandstoffen naar elektrisch rijden. Het vormt een nieuw evenwicht tussen de behoeften van individuele burgers, bedrijven en de overheid.

In de afgelopen decennia domineerde de auto aangedreven door fossiele brandstoffen onze mobiliteitskeuzes. Echter, wereldwijd wordt deze benadering als onhoudbaar beschouwd, zowel in ecologische als sociale termen. Mobiliteit is diep verweven met onze samenleving en dagelijks leven, en daarom staan we voor belangrijke beslissingen: Hoe kunnen we de positieve effecten van mobiliteit behouden en tegelijkertijd de negatieve impact minimaliseren?

Onze maatschappij lijkt altijd gericht op snelheid: sneller van A naar B. Maar brengt deze snelheid daadwerkelijk versnelling? Of zijn we eigenlijk net zo lang onderweg, maar leggen we steeds grotere afstanden af, omdat we verder van ons werk wonen, kleine lokale faciliteiten verdwijnen, en we onze voorkeur geven aan grotere winkels en ziekenhuizen?

Mobiliteitsarmoede is een zorgwekkende realiteit voor steeds meer mensen in onze samenleving, die geen toegang hebben tot een auto of de financiële middelen missen voor dure treinkaartjes. Voor deze mensen, soms wonend in kleine gemeenschappen waar lokale voorzieningen zijn verdwenen, kan mobiliteitsarmoede leiden tot belemmeringen in hun dagelijks leven en participatie in de samenleving.

Daarom is het cruciaal om te luisteren naar de behoeften van onze burgers en samen te werken aan een betere mobiliteit. Splinter zet in op participatie van burgers en de inzet van kennis en expertise van bedrijven, met een leidende rol voor de overheid als beheerder en bewaker van de kwaliteit.

De toekomst van mobiliteit in Nederland staat in het teken van veiligheid, duurzaamheid en rechtvaardigheid. Hoewel er nog veel werk aan de winkel is om dit doel te bereiken, heeft Splinter zich toegewijd aan enkele cruciale initiatieven:

Openbaar Vervoer

Toegankelijkheid en betaalbaarheid voor iedereen, ongeacht waar je woont of eventuele beperkingen. Verbeterde aansluitingen tussen verschillende vormen van openbaar vervoer, comfortabele reisomstandigheden en aandacht voor de zakelijke reiziger.

- Reizen met het OV moet betaalbaar zijn voor iedereen, zeker gezien de hoge brandstofprijzen en het vervallen van de tijdelijke accijnsverlaging over een paar maanden. Daarom wil Splinter net als in Duitsland een OV-maandabonnement van € 49 dat geldt voor het stad – en streekvervoer rondom de eigen woonplaats en treinreizen tot 60 km buiten de eigen woonplaats.
- Voor mensen met een laag inkomen, waarvoor autorijden steeds vaker te duur is komt er een speciaal gesubsidieerd gezinsabonnement.
- OV moet voor iedereen toegankelijk en betaalbaar zijn, ook als je in een kleine kern woont of als je een lichamelijke beperking hebt. Treinstations moeten toegankelijk zijn voor ouderen, mensen met een beperking en fietsers.
- Verschillende vormen van OV moeten goed op elkaar aansluiten zodat het reizen met het OV ook wat betreft reistijd een steeds beter alternatief voor de auto wordt.
- Reizen met het OV moet comfortabel zijn en aansluiten op de behoeften van de zakelijke reiziger, met vergader- en werkfaciliteiten op knooppuntstations en treinstellen die beschikken over wc, stopcontact / oplaadpunten en gratis draadloos (beveiligd) internet.
- De OV-fiets en OV-elektrische scooter worden op meer plaatsen beschikbaar. Het gebruik ervan voor abonneementhouders is gratis.
- Nederland zet zich in Europa in voor betrouwbare, betaalbare, comfortabele en snelle ov-verbindingen. De hogesnelheidsverbindingen tussen belangrijke steden in Europa moeten verbeterd en uitgebreid worden, zodat het een goed alternatief is voor vliegverkeer over kortere afstanden tussen steden.

Auto

Bevordering van alternatieve vervoersvormen in kleine gemeenschappen, eerlijke kilometerheffing, en fiscale stimulansen voor elektrische auto's. Het verlengen van de lage bijtelling voor duurzame leaseauto's en maatregelen om de snelheid op wegen te verlagen voor veiligheid en milieu.

- In kleine kernen en krimpregio's moet fors geïnvesteerd worden in beter openbaar vervoer en alternatieve vormen van vervoer, zodat mensen minder afhankelijk worden

van hun auto.

- Er wordt een eerlijke kilometerheffing ingevoerd. Auto's dragen op basis van het aantal gereden kilometers, binnen of buiten de spits, bij aan het onderhoud en de aanleg van infrastructuur. Hierbij tellen kilometers die gereden worden in dunbevolkte gebieden niet mee.
- De registratie voor kilometerheffing alleen op basis van de kilometerstand is een slecht idee. Dit systeem werkt fraude en ontwijking in de hand, bijvoorbeeld door het terugzetten van de kilometerteller of het simpelweg niet laten registreren van de kilometerstand. Daarnaast worden op deze manier ook onterecht vakantiekilometers in het buitenland meegeteld voor de Nederlandse kilometer, waarover in sommige gevallen dan een dubbele heffing plaatsvindt (tol in buitenland en kilometerheffing in Nederland).
- De registratie voor de kilometerheffing kan heel eenvoudig plaatsvinden via de zogenaamde tolbadges die al jaren in Frankrijk, Italië, Spanje en Portugal worden gebruikt. Deze badges zijn gekoppeld aan het kenteken van de auto. Via dit systeem kunnen heel eenvoudig en met inachtneming van de privacy alle ritten van de betreffende auto worden geregistreerd. De kentekenhouder krijgt maandelijks een overzicht van de gereden kilometers en kan dit in een eigen online omgeving ook controleren. Het systeem is daarmee transparant en bestand tegen fraude.
- Via een investeringsfonds kunnen de opbrengsten van de kilometerheffing worden ingezet voor het ontwikkelen van duurzame mobiliteit, innovatie en het uitrollen van een gemeenschappelijke infrastructuur.
- Volledig elektrische auto's en auto's die op waterstof rijden worden fiscaal weer aantrekkelijker gemaakt. Niet alleen voor de zakelijke rijder, maar ook voor particulieren. Ook particulieren met een kleiner budget zouden voordelig moeten kunnen overstappen naar duurzamere auto's. Hybride auto's worden door Splinter niet gezien als duurzame auto's daar deze voor het grootste gedeelte nog steeds gebruik maken van een verbrandingsmotor.
- Elektrische auto's en auto's op waterstof krijgen net als dieselauto's nu een speciale categorie voor de wegenbelasting. De plannen om de wegenbelasting vooral te berekenen op basis van gewicht zijn extreem nadelig voor bezitters van elektrische auto's die door de grote accu's veel zwaarder zijn dan vergelijkbare brandstofauto's. Er moet dan ook een korting plaatsvinden op basis van de bespaarde CO₂ – uitstoot van deze auto's ten opzichte van een vergelijkbare brandstofauto.
- Splinter wil dat hybride en elektrische leaseauto's ook na vijf jaar aantrekkelijk blijven voor de Nederlandse autorijder. Duurzame leaseauto's mogen aan het einde van de contractperiode niet massaal geëxporteerd worden naar het buitenland, maar moeten voor de Nederlandse markt beschikbaar blijven. We willen dat de lage bijtelling voor

60 maanden leasetermijn verlengen naar 120 maanden, zodat het aantrekkelijk blijft om elektrische leaseauto's na vijf jaar te blijven leasen of als occasion te leasen.

- Om elektrisch rijden verder te stimuleren mogen er vanaf 2025 alleen nog maar elektrische auto's zakelijk gereden worden. Voor zakelijke rijders en mensen met een leaseauto zijn de aanschafprijs en kosten minder bepalend dan voor particulieren. Het rijbereik van elektrische auto's, de laadsnelheid en de laadinfrastructuur in ons land zijn inmiddels ook geen belemmering meer voor de zakelijke automobilist.
- De maximumsnelheid op snelwegen blijft 100 km per uur, op ringwegen 80 km per uur en in het centrum 30 km per uur. In natuurgebieden gelden nachtelijke snelheidsbeperkingen voor de veiligheid van mens en dier. Om aanrijdingen met wild te voorkomen, wordt er ingezet op wildpassages en slimme wildsignalering.
- Meer asfalt zorgt niet voor afname van files. Wel moet er ingezet worden op veilige wegen en onderhoud waar nodig. Splinter pleit voor andere manieren om het fileprobleem op te lossen: ook buiten coronatijd deeltijd-thuiswerken stimuleren en het mogelijk maken voor werknemers om eerste uren thuis te werken en buiten de spits naar kantoor te komen.
- De A27 bij Amelisweerd mag niet worden verbreed. Amelisweerd is een belangrijk natuurgebied dat niet nog verder mag worden aangetast.
- Verduurzaming van het goederenvervoer door de stad is een prioriteit om stadsinfarcten tegen te gaan. Hiervoor moet zoveel mogelijk worden omgeschakeld naar elektrisch vervoer, waarbij er buiten de stads hubs kunnen komen om goederen over te zetten in kleine elektrisch aangedreven busjes of bestelauto's. Elektrisch goederenvervoer kan in steden ook een ontheffing krijgen om over busbanen etc te rijden om de verkeersdruk beter te spreiden.

Leefomgeving en Openbare Ruimte

Investerings in gebiedsontwikkeling die het openbaar vervoer en fietsen als volwaardige alternatieven voor de auto bevorderen. Stimulatie van duurzaam vervoer in al zijn vormen en verbetering van de rol van actieve mobiliteit, inclusief participatie van alle doelgroepen.

- Er wordt geïnvesteerd in gebiedsontwikkeling waarbij het openbaar vervoer in combinatie met de fiets zorgt voor een volwaardig alternatief voor de (eigen) auto, zowel op korte als op de lange afstanden. We stimuleren alle vormen duurzaam vervoer.
- We verbeteren de rol van actieve mobiliteit, zoals de voetganger en de fiets in het totale mobiliteitssysteem en participatie van alle doelgroepen (inclusiviteit). Bewoners gaan meebeslissen over de inrichting van de openbare ruimte en het veilig gebruik van

(hun eigen) mobiliteitsdata.

- Leefgebieden worden zo veel mogelijk vrijgehouden van zware voertuigen en snelheden worden via fysieke en digitale mogelijkheden laag te houden: voor veiligheid, betere luchtkwaliteit, minder geluidsoverlast en minder files.
- Verstedelijking & mobiliteit worden gekoppeld door onder meer in te zetten op 15-minuten-leefomgevingen. Dit betekent dat we streven naar een supermarkt, park, bibliotheek, café/restaurant en openbare werkplek binnen 15 minuten lopen of fietsen.

Fiets

Investerings in veilige fietspaden en milieuvriendelijke fietspadverlichting. Herwaardering van fietsen als vervoersmiddel, inclusief fiscale voordelen voor de fiets van de zaak.

- Investeren in aanleg en onderhoud van veilige fietspaden, fietssnelwegen en extra (bewaakte) fietsparkeerplekken in stadcentra. Verkeerslichten worden zo afgesteld dat fietsers en het openbaar vervoer eerder groen licht krijgen en voorrang bij regen. Het aantal zogenoemde ‘fietssnelwegen’ op drukke woon-werk of schoolroutes wordt waar mogelijk uitgebreid en waar mogelijk worden via tunnels of fietsviaducten kruisingen met autoverkeer vermeden, ook uit oogpunt van veiligheid en betere doorstroming.
- Fiets van de zaak wordt weer fiscaal aantrekkelijk gemaakt. Ook buiten eventuele persoonlijke keuzebudgetten of werkkostenregeling moet het voor werknemers mogelijk worden gemaakt om fiscaal voordelig een fiets aan te schaffen voor woon-werk verkeer.
- Fietstunnels worden veiliger gemaakt met betere verlichting.
- Er wordt meer ingezet op milieuvriendelijke dynamische fietspadverlichting, waarbij de belangen van fietsers en de natuur worden verenigd. Hierbij beweegt de verlichting met de fietser mee en wordt het achter de fietser weer gedimd door middel van sensoren.

Luchtvaart

Stimulering van het openbaar vervoer als alternatief voor korte afstandsvluchten, invoering van een vliegtaks, en afschaffing van belastingvoordelen voor de luchtvaart. Geen nieuwe luchthavens zoals Lelystad Airport en een focus op duurzaamheid in het goederenvervoer.

- Enerzijds maken we OV een serieuze, betaalbare en betrouwbare optie om te stimuleren dat mensen ook bij grensoverschrijdende mobiliteit kiezen voor het OV in

plaats van het vliegtuig. Internationale treinreizen worden goedkoper, sneller en comfortabeler. Anderszijds maken we vliegen op korte afstanden minder aantrekkelijk door het invoeren van een vliegtaks.

- Belastingvoordelen voor het vliegverkeer, zoals vrijstellingen van btw en accijnzen op kerosine, worden afgeschaft. Deze milieuvervuilende subsidie kost de belastingbetaler ieder jaar miljarden euro's en dat geld hebben we hard nodig voor andere zaken in ons land.

Investerings in alternatieve brandstoffen zoals biofuels of zelfs elektrisch vliegen moeten wel worden gestimuleerd. Dit kan (deels) gefinancierd worden door de ontvangen btw en accijnzen op kerosine. Luchtvaartmaatschappijen die voor een aanzienlijk deel al van biofuels gebruik maken kunnen een accijnskorting krijgen afhankelijk van het percentage biobrandstof. Zo wordt duurzamer vliegen gestimuleerd.

- Lelystad Airport gaat niet open voor commercieel vliegverkeer zoals chartervluchten. Deze vluchten veroorzaken geluidsoverlast, schade aan de volksgezondheid en grotere kans op gevaarlijke botsingen met overvliegende vogels. De nabijgelegen natuurgebieden, waaronder de Oostvaardersplassen, zijn vogelrijk.
- Andere luchthavens zoals Rotterdam Airport of Eindhoven worden niet uitgebreid en er worden geen nieuwe vliegvelden aangelegd.
- Schiphol moet krimpen om de geluidsoverlast voor omwonenden zoveel mogelijk te beperken. Het maximaal aantal vliegbewegingen mag in 2024 nog maximaal 460.000 bedragen waarbij een extra voorwaarde geldt dat deze niet mogen worden uitgevoerd door grotere, minder stille vliegtuigen. Dit zou namelijk de verminderde geluidsoverlast teniet doen.

Verder komt er een verbod op nachtvluchten tussen 23.00 uur en 07:00 en een totaal vliegverbod tussen 00:00 en 05:00 uur. Tussen 05:00 en 06:00 uur mogen er alleen vliegtuigen landen. Privejets mogen na 2024 niet meer op Schiphol vliegen. Vliegverkeer van politie, ambulances en kustwacht zijn uitgezonderd van de vliegverboden. Het regeringstoestel heeft hier een voorbeeldfunctie en dient zich wel te houden aan de vliegtijden.

Kleine Binnenvaart

Ondersteuning van de binnenvaartsector met eerlijke budgetverdeling en aanpassingen aan de regelgeving. Verbetering van ligplaatsen, beveiliging en vaarsnelheden. Het waarborgen van de privacy van de binnenvaart en het stimuleren van duurzaamheid binnen de sector.

Wie aan Nederland denkt, denkt aan water. Wij hebben in ons land zo'n 5.000 kilometer vaarweg. En dat geeft ons een unieke kans om transport over de weg duurzamer via het water te vervoeren. Nederland is de trotse bezitter van de grootste binnenvaartvloot van Europa. Echter, wij gaan slecht om met onze binnenvaartschippers. Onnodige regelgeving werkt de kleine binnenvaart zo tegen, dat het voortbestaan onzeker is. De binnenvaartsector wordt bedreigd door de slechte marktpositie, onnodige regelgeving, hoge kosten voor vergroening en het verdwijnen van ligplaatsen.

Veel kleine schepen (kleiner dan 1.500 ton) zullen na 2025 verdwenen zijn. Dat mag niet gebeuren. Aan de binnenvaartsector moet een duurzaam toekomstperspectief geboden worden. Splinter steunt de Nederlandse binnenvaart.

- De binnenvaart vervoert 35% van het transportvolume in Nederland, maar krijgt slechts 7% van het begrotingsbudget. Het achterstallig onderhoud en het gebrek aan ligplaatsen blokkeert de binnenvaart. Splinter pleit voor een eerlijke verdeelsleutel voor de infrastructuur.
- De diversiteit van de Nederlandse binnenvaartvloot dient gewaarborgd te worden door rekening te houden met de (on)mogelijkheden van de (verschillende type) binnenvaartschepen.
- De overheid dient te zorgen voor een transparante markt.
- Het ligplaatsbeleid moet worden aangepast aan de behoefte van de schippers. Op strategische plekken moeten ligplaatsen worden gecreëerd waar schepen voor langere tijd met de juiste voorzieningen kunnen blijven. Daarnaast moeten de bestaande ligplaatsen beter beveiligd worden, omdat het bij sommige ligplaatsen te onveilig is om van boord te gaan. De veiligheid van schepen en de opvarenden moet een prioriteit worden in de gemeenten waartoe de ligplaatsen behoren. Vaarsnelheden rond ligplaatsen moeten worden verlaagd tot maximaal 12 km per uur.
- Aan de binnenvaart worden onevenredig veel (CCR-)eisen opgelegd. Dit moet stoppen en bestaande eisen moeten tegen het licht worden gehouden qua noodzaak, doelmatigheid, haalbaarheid en betaalbaarheid. Regelgeving die deze toets niet doorstaat moet worden geschrapt. Bij het CCR/CESNI moet er gepleit worden voor het her-instellen van de crisishardheidsclausule. De problemen bestonden al voor de coronacrisis. Nu is extra coulance nodig om de binnenvaart overlevingskans te geven.
- De nieuwbouweisen aan bestaande schepen gebouwd voor 1976 worden alleen van toepassing verklaard bij nieuw-, ver- of ombouw van een schip.
- Vergroenen is heel belangrijk, ook voor de binnenvaart, maar Splinter begrijpt dat de binnenvaart nu eerst bezig is met overleven. Subsidies om te vergroenen gaan op dit moment vooral naar de zeevaart en niet naar de binnenvaart. Ook raakt een level playing field verder uit het zicht. Splinter steunt de binnenvaart in een pas op de plaats. Gezien de noodzakelijke modal shift en het transportvolume dat duurzamer

over water dan over de weg kan worden vervoerd, wil Splinter dat er voor de binnenvaart coulant wordt omgegaan met regels rondom de stikstofproblematiek.

- De privacy van de binnenvaart moeten worden gewaarborgd. Het gebruik van drones, waarmee de overheid binnenvaartschepen volgt, moet worden afgeschaft.

De toekomst van mobiliteit in Nederland is een ambitieuze reis naar een duurzaam, efficiënt en rechtvaardig mobiliteitssysteem. Splinter zet zich in om deze visie werkelijkheid te maken, waarbij de behoeften van de burgers altijd centraal staan. Samen bouwen we aan een mobiliteitssysteem dat niet alleen voorziet in onze behoeften, maar ook onze planeet en onze toekomst beschermt.

CULTUUR & MEDIA

Cultuur

- Splinter wil zekerheid bieden voor hen die ons land inspireren, die Nederland mooier en esthetischer maken. Kunstenaars en de culturele sector kunnen daarom rekenen op de steun van Splinter. Het algehele bedrag op de Rijksbegroting dat besteed wordt aan kunst en cultuur wordt daarom verhoogd.
- Er komt een collectieve verzekering tegen arbeidsongeschiktheid in de kunstsector. Kunstenaars zijn belangrijk voor de cultuur in ons land, maar tegelijkertijd is het een financieel onzeker beroep. Dat willen wij zoveel mogelijk indammen.
- Culturele organisaties kunnen nu voor vier jaar een subsidieaanvraag doen. Deze periode wordt wanneer nodig verlengd naar acht jaar. Kunstenaars dienen meer directe toegang tot subsidies en/of ondersteuning te krijgen. Splinter staat positief tegenover een vernieuwde vorm van de WWIK (Wet Werk en Inkomen Kunstenaars). Dit is een regeling die positief is geëvalueerd en bovendien kostenneutraal.
- We zorgen ervoor dat ook kleine maar waardevolle initiatieven open kunnen blijven. Van poppodia tot pop-upkunstwinkels, van ateliers tot studio's: Splinter wil in samenwerking met de sector een investeringsfonds oprichten waarmee de bezuinigingen van de afgelopen jaren teniet kan worden gedaan. Er wordt weer geïnvesteerd in cultuur. Eindelijk!
- Kunst en cultuur is ook van groot belang voor de jeugd. Een kritische geest is een vrije geest, daarom moet elke jongere tot en met 17 jaar gratis toegang krijgen tot alle musea in Nederland. Kunst, cultuur en aandacht voor creatieve competenties op scholen moet zo vanzelfsprekend zijn als wis- en natuurkunde.
- Kunst wordt gemaakt door vrije geesten, los van iemands identiteit. Diversiteitsquota in de kunstsector remmen de vrije ontwikkeling. Ook in de kunstsector is geen plaats voor identiteitsdenken.
- Onze cultuur is iets om trots op te zijn, maar natuurlijk hebben we ook donkere dagen gekend. Daar sluiten wij onze ogen niet voor, maar we bieden context: standbeelden van zeehelden en VOC-lieden worden niet weggehaald, maar voorzien van een historische beschrijving zonder ideologische invloed. Zo geven we een objectief beeld. Ditzelfde geldt voor straatnaamborden.
- Naast oog voor de 'grote' musea wil Splinter ook aandacht schenken aan kleinere, regionale musea. We zorgen ervoor dat we deze musea niet uit het oog verliezen en zullen blijven bestaan.
- Splinter zorgt ervoor dat producties van Nederlandse filmmakers en kunstenaars op een eerlijke deal kunnen rekenen.

- Het is een bekend probleem: bibliotheken die moeten sluiten omdat ze niet rond kunnen komen. Een leven lang lezen en leren is een adagium dat Splinter aan het hart gaat. We zorgen niet alleen dat bibliotheken financieel rond kunnen komen.
- Musea moeten toegankelijk zijn voor elke burger van ons land. Ze prikkelen, inspireren en brengen burgers op nieuwe ideeën. Daarom maken we alle Rijksmusea gratis voor iedereen.
- Beoordeling in kunstcommissies moet weer gericht zijn op waarden als zeggingskracht, originaliteit, artistieke kwaliteit in plaats van publieksbereik of de afkomst van de maker.
- De kunsten zouden net zoals wetenschap en journalistiek een plek moeten zijn waar het beste idee aan invloed wint en getoetst kan worden op houdbaarheid of moraliteit. Dat is niet altijd het meest politiek- of ideologisch correcte of meest welgevallige idee. Maar juist dit brengt ons als samenleving verder.
- Net zoals in sectoren als zorg en andere publieke zaken moet je binnen de kunsten niet het korte termijn verdienmodel willen optimaliseren, maar accepteren dat kunst bijdraagt aan een sterke, weerbare samenleving zoals goede zorg en huisvesting dat ook doen.
- De kunstwereld is bij uitstek het domein waar nieuwe ideeën worden geïntroduceerd, vanuit autonomie, vrije expressie of een kritische houding. Artistieke vrijheid is cruciaal voor de ontwikkeling van een samenleving op basis van een open ideeënstrijd; kunstenaars moeten mensen tegen het hoofd mogen stoten en verdienen daarin steun van een overheid die staat voor de vrijheid van meningsuiting (artikel 7 Grondwet)

Media

- De media heeft een grote rol in ons land. Splinter zet zich daarom in voor een pluriforme, goede NPO.
- We maken het gemakkelijker om een eigen zender op te richten. Aansluiting bij een bestaande zender is niet verplicht.
- Desniettemin moet de steun om een zender op te kunnen richten goed aanwezig zijn. Zo worden de media van ons allemaal.
- We zien erop toe dat de topsalarissen van personen in de media niet de Balkenendenorm overschrijven. In de praktijk zien we dat die norm omzeild wordt. Dat is niet eerlijk.
- De website en streaming van de NPO wordt verbeterd, en de betaalde streamingdienst schaffen we af. De publieke omroep is – zoals de naam al zegt – van iedereen in Nederland.

- Om een interessante publieke omroep te krijgen, wil Splinter buitenproducenten ook de kans geven om hun werk te laten zien op de NPO.
- Journalisten moeten eerlijk betaald worden voor hun werk. Hier zijn Europese richtlijnen voor. Deze richtlijnen steunt Splinter, zodat journalisten goed gecompenseerd worden.
- Regionale omroepen moeten blijven en versterkt worden. Zij vervullen een belangrijke taak in de regio en controleren de lokale overheden.

HANDEL & EUROPA

Handel

Nederland is welvarend geworden door onder andere het uitbouwen van intensieve handelsrelaties over vrijwel de gehele wereld. Historisch gezien door zich van koloniale macht geleidelijk te ontwikkelen tot welvaartsstaat die veel belang hecht aan mensenrechten overall.

En toch wringt daar vaak ook de schoen. Nederland en de EU belijden en promoten mensenrechten in woord en geschrift, maar in geval van conflict met commerciële belangen gaan die laatste traditioneel voor.

- Splinter wil af van de ongeloofwaardige tegenstrijdigheid tussen handelsbelangen en mensenrechten. Nederland – binnen de EU maar ook op zichzelf – dient de bescherming en bevordering van rechtsstaat, democratie en mensenrechten tot serieuze prioriteit te verheffen. Dat is namelijk niet alleen menselijk, het is ook heel erg commercieel: respect voor alle drie is een uitstekend middel tegen corruptie, vriendjespolitiek en rechtsongelijkheid en daarmee een enorme stimulans voor binnenlandse en buitenlandse investeringen. Economische risico's nemen namelijk af bij maatschappelijke en politieke stabiliteit.

Handeldrijven in een land waar je je recht kunt halen is economisch veel interessanter. Maar omgekeerd geldt net zo goed: handeldrijven in een land waar ook de lokale mensen hun recht kunnen halen betekent dat de kans dat er bloed kleeft aan de goederen of diensten die je daar ontvangt, veel kleiner wordt.

En dat willen we als Nederland graag zien.

- Splinter vindt OESO-maatregelen mooi, maar niet genoeg. Publieke en private sector kunnen op Europees en nationaal niveau veel meer doen dan nu. Zo hebben Frankrijk en Zwitserland – democratische Europese rechtsstaten! - zogenaamde corporate waakzaamheidswetten, die in elk geval multinationals dwingen om de nadelige effecten van hun hele productieketen op mensenrechten en milieu in te schatten en te voorkomen, wanneer die het gevolg zijn van hun eigen activiteiten of die van hun dochterondernemingen, leveranciers en onderaannemers met wie zij een duurzame handelsrelatie onderhouden. Deze verplichtingen zijn afdwingbaar en kunnen leiden tot schadevergoeding.
- Het is zeker niet de bedoeling van Splinter dat vrije handel wordt beperkt – in tegendeel. Wat vrije handel moet begeleiden is een veel nauwere samenwerking tussen publieke sector, private sector en het maatschappelijk middenveld om tot evenwichtige en effectieve regelgeving te komen die erop is gericht anderen volkeren alle het goede te verschaffen dat we onszelf ook gunnen.

Dat is geen goedgevolg sprookje, dat is de globalisering van zowel onze menselijkheid als ons handelgedreven rationalisme dat het beste gedijt in menswaardige omstandigheden.

Europa

Splinter is groen euro-kritische partij, maar op een constructieve manier. Splinter is niet voor een “Nexit”. We zijn voor Europese samenwerking, maar we zijn kritisch op de democratische legitimatie; die moet worden versterkt.

Door de manier waarop de Europese afspraken nu worden gemaakt komen mensen, dieren, natuur en milieu er juist slechter vanaf. Europa moet democratischer, transparanter en mag niet voorbijgaan aan de wensen van de burgers van individuele lidstaten.

- Splinter wil geen verdere overdracht van Nederlandse zelfstandige beslissingsbevoegdheid aan Europa, voordat de democratische legitimatie van de Europese Unie op orde is. Ook moet er een stop komen ten aanzien van de toetreding van nieuwe lidstaten.
- Geen EU-belastingen voor Nederlandse burgers. Ook dienen lidstaten volledige zeggenschap te behouden over de eigen begrotingen.
- Indien interne EU-democratie en transparantie niet binnen afzienbare tijd op orde komt, bepleit Splinter om een stap terug te doen in de EU-integratie en slechts de handelszone te handhaven.
- De euro: er had nooit een gezamenlijke munt ingevoerd moeten worden door lidstaten die geen gezamenlijk economisch beleid voeren. De geschiedenis leert dat muntunies niet houdbaar zijn en ook met de euro stapelen de problemen zich op. De EU-muntunie heeft nu al een negatief effect op pensioenen via de rekenrente. Splinter pleit voor alternatieve oplossingen, zoals het uitwerken van plannen voor splitsing van de muntunie in een noordelijke en zuidelijke regio of het invoeren van parallelle munten.
- Nederland verzet zich tegen het sluiten van handelsverdragen door Europa die ten koste gaan van dieren, biodiversiteit en milieu; we zorgen dat de standaarden voor dierenwelzijn in handelsverdragen niet lager zijn dan de standaarden die in Nederland worden gehanteerd.

IMMIGRATIE, INTEGRATIE & EMIGRATIE

Splinter staat voor een humaan en rechtvaardig vluchtelingenbeleid. Splinter wil zo snel mogelijk een einde aan de asielcrisis en de stap zetten naar een structureel houdbaar, rechtvaardig en menswaardig migratie- en integratiebeleid waarin voldoende plaats is voor degenen die onze hulp hard nodig hebben. Mededogen is hierbij het uitgangspunt. Ook moet het leiden tot een gezonde arbeidsmigratie. Dat wil niet zeggen dat we naïef zijn: mensen die misbruik maken van ons systeem zijn niet welkom en mogen niet de kans krijgen om het draagvlak in de samenleving voor het kleinschalig en humaan opvangen van vluchtelingen ondermijnen.

Mensenrechten, waaronder kinderrechten, behoren te worden nageleefd. Hulp aan de allerarmsten en slachtoffers van geweld, klimaatverandering en rampen is voor Splinter vanzelfsprekend.

Nederland heeft de afgelopen jaren sterk bezuinigd op de asielketen, met grote gevolgen. Iedereen kent de beelden van de vluchtelingen die in Ter Apel buiten moesten slapen zonder tent en het was beschamend dat Artsen Zonder Grenzen in Nederland in actie moest komen. Er is de afgelopen jaren bewust asielbeleid gevoerd die nu leiden tot tekorten, opstoppingen in de asielketen en mensonterende omstandigheden.

Nederland mag als grootverbruiker van schaarse grondstoffen en hulpbronnen haar verantwoordelijkheid voor het bevorderen van mensenrechten en het humaan opvangen van vluchtelingen wereldwijd niet negeren of afkopen; er moet daadwerkelijk concrete hulp worden geboden om te voorkomen dat mensen op drift raken en er mensonterende toestanden plaatsvinden in vluchtelingenkampen in de regio of aan de buitengrenzen van Europa. Deze verantwoordelijkheid omvat ook het voorkomen van conflicten, zuinig omgaan met de aarde en schaarse hulpbronnen, het buitenlands landgebruik door Nederland op een wijze die schade toebrengt aan de lokale biodiversiteit en samenleving beperken en waar mogelijk herstellen.

Nederland moet actief meehelpen om een rechtvaardige verdeling van voedsel en schaarse hulpbronnen te realiseren. Nederland zet haar innovatiekracht in om duurzame voedselproductie wereldwijd te stimuleren, zodat armoede en honger wereldwijd actief wordt teruggedrongen. Eerlijke handel, true pricing en stimuleren van regionale handel en productie helpen daarbij.

Vluchtelingen

- Splinter staat voor een humaan en rechtvaardig vluchtelingenbeleid. Mededogen is leidend. Aan mensenrechten, waaronder kinderrechten, zal niet worden getornd.
- Splinter wil een andere manier van financieren van het COA en de opvang van asielzoekers en vluchtelingen introduceren: niet meer afhankelijk van het aantal asielzoekers, maar een vast budget voor het COA op basis van minimumcapaciteit.

Namelijk het gemiddelde van de daadwerkelijke asielkosten over de afgelopen 20 jaar op basis van het rapport van de Rekenkamer uit januari 2023. Daarnaast wil Splinter een direct in te zetten crisisbudget bij plots toenemende asielstroom. Dit zorgt voor het verzorgen van structurele opvangcapaciteit met buffer en voorkomt dat we steeds in paniek opvanglocaties moeten openen en daarna weer sluiten. Splinter wil een einde aan het reactief asielbeleid.

- Asielopvanglocaties worden eigendom van het COA. Bij langere leegstand van een of meerdere locaties kunnen deze als tijdelijke woon- of werkruimte aangeboden worden, bijvoorbeeld aan studenten, startende ondernemers of ouders die vanwege een scheiding tijdelijk woonruimte nodig hebben. Hiermee kunnen de kosten van dergelijke opvang (deels) worden terugverdiend, terwijl dit meteen verlichting brengt op de woningmarkt en integratie van asielzoekers bevordert.
- Hekken of andere fysieke grensbescherming zijn geen praktische oplossing, ook niet met 'poorten' erin. Los van het feit dat hiermee onder andere de levensgevaarlijke routes over de Middellandse Zee niet kunnen worden afgeschermd (omdat het eenvoudigweg onmogelijk en niet wenselijk om de hele kustlijn te voorzien van hoge hekken), kan het juist mensensmokkelaars en gevaarlijke situaties in de hand werken als mensen toch door / over fysieke bescherming heen willen.

Er kan beter ingezet worden in een goede, menswaardige en veilige opvang in de regio en aan de buitengrenzen van Europa, waarbij meteen gestart kan worden met de aanvraag. Zo kan er ook meteen een filtering plaatsvinden in de vluchtelingenstroom. Mensen die misbruik willen maken van ons systeem zijn niet welkom en moeten dus ook zo dicht mogelijk bij het land van herkomst gestopt worden.

- Er zijn te veel mensen op drift in de wereld om het vluchtelingenbeleid enkel aan de individuele lidstaten over te laten. Er moet een samenhangend Europees vluchtelingen opvangbeleid komen, anders werkt het niet. Voorwaarde is wel dat iedere lidstaat op democratische en volledig transparante wijze medezeggenschap en invloed heeft op het te formuleren beleid.

Hiermee moet worden voorkomen dat landen aan de buitengrenzen van Europa onevenredig veel vluchtelingen krijgen die zij niet meer op een menswaardige, kleinschalige en rechtvaardige manier kunnen opvangen. Tevens zal het verstevigen van het democratisch proces ten aanzien van het Europese vluchtelingenbeleid zorgen voor meer draagvlak van de bevolking in de individuele lidstaten.

- Mensen op de vlucht voor oorlog, geweld, honger, klimaatverandering of een andersoortige ramp, moeten geholpen worden om een veilige bestemming in Europa te bereiken.
- Vanuit Europa moet er meer geld en meer capaciteit beschikbaar worden gesteld om te voorkomen dat mensen de levensgevaarlijke oversteek over de Middellandse zee moeten maken.
- Mensensmokkel moet hard aangepakt worden.

- Mensen die om enkel economische redenen naar Europa willen moeten aan de buitengrenzen op een zorgvuldige wijze uit de vluchtelingenstroom gefilterd worden.
- De vluchtelingendeal met Turkije moet worden opgezegd. Het zorgt niet voor menswaardige opvang en zorgvuldige procedures. Tevens maakt het Europa kwetsbaar voor dreigementen vanuit Turkije om vluchtelingen massaal door te laten.
- De afspraken over vluchtelingenbeleid op Europees niveau, die op volledig democratische en transparante manier tot stand dienen te komen zoals hierboven geformuleerd, bevatten afrekenbare doelstellingen over de spreiding van vluchtelingen. Landen die zich aan deze afspraken onttrekken, worden gekort op de gelden die zij ontvangen.
- Nederland zet zich actief in voor de ratificatie van het VN-vluchtelingenverdrag.
- Evenwichtiger spreiding van opvang door Nederland, gemeenten moeten voor opvang zorgen indien noodzakelijk, tenzij zij dit aantoonbaar niet kunnen verzorgen. Bewijslast hiervoor ligt bij de gemeenten. De opvangcapaciteit per gemeente wordt bepaald op basis van inwonersaantal en oppervlakte.

Kleinschalige opvang is hierbij de norm, waarbij grotere locaties eventueel ook opgesplitst kunnen worden of er bij voldoende capaciteit meerdere locaties binnen een gemeente kunnen zijn. Bonusen of andere 'lokkertjes' om gemeenten over de streep te trekken zijn uit den boze, gemeenten hebben een morele plicht. De voorzitters van de veiligheidsregio's zijn verantwoordelijk voor het verzorgen van voldoende aanbod aan opvang en coördineren dit met het COA.

- Nederland mag geen vluchtelingen terugsturen naar het land van herkomst als zij daar worden vervolgd vanwege hun geaardheid, religie, politieke overtuiging of etnische afkomst.
- Mensen die in Nederland een verblijfsvergunning aanvragen moeten binnen maximaal twee jaar uitsluitel krijgen over hun verblijfsrecht.
- Om de behandeltermijn voor asielaanvragen te verkorten en naar maximaal 2 maanden te krijgen, krijgt de IND extra capaciteit en bijbehorend budget om de aanvragen af te handelen.
- Net als bij het COA heeft de IND de beschikking over een in te zetten crisisbudget bij plotselinge grote toename van de asielinstroom. Dit voorkomt ook dat bijvoorbeeld kinderen door te lange procedures in Nederland aarden en daardoor ook niet aan het afwijzen van de asielaanvraag alsnog op humanitaire gronden in Nederland moeten blijven, vaak samen met hun ouders.
- Het weer invoeren van een twee-status stelsel zoals het CDA wil is een slecht idee. In de praktijk biedt dit geen enkele verlichting in de asielstroom. Verder leidt het, zoals eerder al bleek, tot langdurige procedures van 'niet permanente' asielzoekers die een hogere status willen krijgen.

- Vluchtelingen moeten zich zo snel mogelijk onze taal, normen en waarden eigen maken. Splinter komt op voor gelijke rechten en gelijke kansen voor iedereen; zie ook het hoofdstuk Inclusiviteit.
- UNHCR-vluchtelingen zijn de meest kwetsbare vluchtelingen die via de VN worden geselecteerd. Nederland kan door meer toegewezen kwetsbare vluchtelingen op te nemen, meer regie houden over welke vluchtelingen als eerste opgevangen worden.

Vluchtelingenkinderen

In asiel- en migratieprocedures wordt niet altijd goed gekeken naar de rechten van het kind. Zo worden kinderen in Nederland nog altijd in detentie geplaatst, is de opvang niet kindvriendelijk en leven kinderen lang in verblijfsonzekerheid. Dat is schadelijk voor hun ontwikkeling.

- Kinderrechten, zoals vastgelegd in het Internationaal Verdrag voor de Rechten van het Kind (IVKR), moeten in de Vreemdelingenwet vastgelegd worden en daar wordt zwaarwegend rekening mee gehouden. Gewortelde kinderen mogen niet uitgezet worden en moeten een verblijfsvergunning krijgen. Het belang van het kind en de individuele schrijnende omstandigheden moeten meegewogen worden gedurende de hele procedure bij de besluitvorming over het verblijfsrecht.
- Kindvriendelijke opvang voor migrantenkinderen is een must. Evenals toegang tot onderwijs en zorg, in het bijzonder voor kinderen met een beperking of met een (chronische) ziekte.
- Nederland sluit kinderen niet meer op in vreemdelingendetentie. Kinderen horen daar niet en deze praktijk heeft een zeer schadelijk effect op hen, zelfs als die detentie van korte duur is.
- Het vele verhuizen van asielzoekerskinderen gedurende de verblijfsperiode, namelijk gemiddeld minimaal 1 keer per jaar, moet stoppen.
- Kinderen worden niet uitgezet naar Afghanistan. Dit land is in oorlog en te gevaarlijk voor gedwongen terugkeer, met name voor kinderen en gezinnen.
- Als een vluchtelingkind vijf jaar of langer in Nederland verblijft, moet geen onderzoek meer gedaan worden naar het belang van het kind; uit wetenschappelijk onderzoek blijkt namelijk dat het in dat geval altijd in het belang van het kind is om in Nederland te blijven. Over verblijfsvergunningen voor minderjarige asielzoekers zonder familie moet een snelle individuele afweging gemaakt worden.
- Nederland moet meer verantwoordelijkheid nemen voor migrantenkinderen in de Europese Unie en moet beloftes over relocatie nakomen. Opvang en procedures moeten in lijn worden gebracht met het VN-Kinderrechtenverdrag. Ook dient Nederland zich daar in Brussel sterk voor te maken.

LHBTIQ+ vluchtelingen

LHBTI-asielzoekers worden op grond van ondeugdelijke stereotypen afgewezen en voelen zich vaak onveilig in de opvang. Er ontstaan schrijnende ‘niet gay genoeg’-situaties. Dit moet stoppen. Splinter wil het volgende bereiken voor LHBTI-asielzoekers:

- Vier-ogen principe bij IND intake/beoordeling
- Er worden niet langer ondeugdelijke stereotypen, zoals ‘processen van bewustwording en zelfacceptatie’, gebruikt als criterium waarmee asielaanvragen van LHBTI’s worden afgewezen. Zelfidentificatie wordt het uitgangspunt.
- LHBT’s uit Iran krijgen asiel in Nederland.
- Er is veilige opvang voor LHBTI-asielzoekers.
- Niet terugsturen naar landen waar vervolging dreigt voor LHBTIQ+

Integratie

Zoals gesteld in het immigratiedeel van ons verkiezingsprogramma, zijn wij voor een ruimhartige opvang van vluchtelingen, mits zij ook daadwerkelijk vluchten voor een vluchtenswaardige situatie. Economische migratie valt hier niet onder.

Zodra hier vluchtelingen komen die langdurig in Nederland zullen blijven en Nederlander willen worden, besteden we vanaf dag één aandacht aan de normen, waarden en wetten die we in dit land hebben. Te veel zien we dat er segregatie in ons land is ontstaan en dat orthodox-religieuze stromingen te veel macht hebben.

Dat is gekomen omdat we te veel hebben weggekeken. Splinter doet dat niet. Zo welkom als oorlogsvluchtelingen hier zijn, zo scherp zien we toe op een geslaagd, LHBTI-vriendelijk en inclusief integratieproces. Zo beschermen we de vrijheden van onze samenleving en bieden we ruimte voor échte vluchtelingen

- Bij het opnemen van vluchtelingen wordt vanaf dag één aandacht besteed aan de Nederlandse normen, waarden en vrijheden. Deze zijn leidend in het integratieproces. Behoud van eigen cultuur is begrijpelijk en wordt geaccepteerd, maar de grens is onze eigen regels. Religie of cultuur staat niet boven de wet. Zo verloopt het integratieproces vele malen beter.
- Taalcursussen worden niet meer aangeboden door private partijen, maar door de overheid. Ook komen de kosten niet meer bij vluchtelingen te liggen. De voorwaarde is wel dat er inzet wordt verwacht. Burgerschap is een werkwoord.
- De taaleis in het integratieproces wordt verhoogd naar B1. Het is belangrijk dat iedereen goed met elkaar kan communiceren in Nederland. Daarnaast geeft een gemeenschappelijke taal een ‘wij’-gevoel dat integratie bevordert. Wel wordt er

rekening gehouden individuele capaciteiten: wanneer het leren van de taal niet volledig haalbaar is, houden we daar rekening mee. Maatwerk is de sleutel.

- We geven vluchtelingen en nieuwkomers geen voorrang op een (huur)woning in ons land. Wel zorgen we ervoor dat de asielzoekerscentra van menswaardige kwaliteit zijn en zo kleinschalig mogelijk. Containerwoningen (of “spaceboxen” waar ook studenten in wonen) kunnen een goede tussenoplossing zijn om privacy en zelfstandigheid tijdens het wachten op een volwaardige woning te faciliteren.
- In asielzoekerscentra zien we streng toe op het tegengaan van discriminatie tegen LHBTI-vluchtelingen. In plaats van het apart plaatsen van LHBTI-vluchtelingen bestraffen we degene die hun geweld aandoet.
- Werk is de sleutel om te participeren in de samenleving. Er zal worden gestuurd op deelname aan de arbeidsmarkt tijdens het integratieproces.
- Voor kinderen wordt een apart integratieprogramma gemaakt. Hierdoor maken ze spelenderwijs kennis met Nederland. Integratie moet vroegtijdig, maar op een motiverende manier worden ingezet.
- Bij de sociale huisvesting van vluchtelingen worden zij niet weggestopt in buitenwijken van steden, maar verdeeld over de stad. Zo gaan we segregatie tegen.
- We spreiden het aantal vluchtelingen over ons land. We zorgen ervoor dat familie en gezinnen bij elkaar blijven. Door goed te mengen met de rest van ons land, zorgen we ervoor dat er geen segregatie plaatsvindt. We streven ernaar om niet meer dan 30% niet-westerse nieuwe migranten te laten wonen in een wijk. Zo maken nieuwkomers kennis met ons land en onze mensen.
- In openbare ruimten blijft gezicht bedekkende kleding verboden. Het verhullen van mensen op religieuze gronden is niet van deze tijd en hoort niet in Nederland. We gaan elkaar open tegemoet en vrouwen hoeven zich niet te verhullen in ons land.
- Vrouwen die zijn gevlucht wegens huwelijksdwang zullen beter beschermd worden, ook in asielzoekerscentra en andere opvangen. In elk vluchtelingencentrum komt een meldpunt waar vrouwen en seksuele minderheden anoniem een klacht kunnen indienen. Ditzelfde geldt voor eengerelateerd geweld. In Nederland mag namelijk niemand gediscrimineerd worden.

Arbeidsmigratie en buitenlandse studenten

- Er komt voor arbeidsmigranten en buitenlandse studenten of net afgestudeerden een puntensysteem, vergelijkbaar met een systeem dat bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk¹ heeft ingevoerd: alleen als je op basis van factoren als opleiding,

¹ <https://www.gov.uk/guidance/the-uks-points-based-immigration-system-information-for-eu-citizens.nl>

werkervaring, taalkennis, financiële situatie of een specifiek talent voldoende punten scoort kun je een (tijdelijke) verblijfsvergunning verkrijgen. Deze aanvragen moeten gedaan en goedgekeurd zijn voordat men afreist naar Nederland. De beoordeling hiervan gebeurt door een nieuw team van de IND, dat daarvoor ook voldoende middelen krijgt.

- Indien afgewezen arbeidsmigranten of buitenlandse studenten door discriminatie, oorlog, geweld of andere omstandigheden niet in staat zijn om veilig te studeren of te werken kunnen zij wel nog een reguliere asielaanvraag doen, die dus bij voorkeur in de regio al voor een eerste keer wordt beoordeeld.
- Vanaf het studiejaar 2024/2025 gaan alle buitenlandse studenten die dan in Nederland zijn ook vallen onder het puntensysteem en kunnen zij dus het recht om hier te kunnen studeren verliezen. Bij de beoordeling wordt echter ook hun studievoortgang, kennis van de Nederlandse taal en integratie in de Nederlandse samenleving meegeteld. Studenten die niet voldoen moeten hun studie voortzetten in het land van herkomst of een ander Europees land dat mogelijkheden biedt voor het voortzetten van de studie. Na afloop van de studie kunnen ze indien gewenst een (werk) visum voor afgestudeerden aanvragen, dat ook weer beoordeeld wordt volgens het eerder genoemde puntensysteem.

Emigratie en onvrijwillig verlies Nederlanderschap

Duizenden oud-Nederlanders hebben te maken gehad met het onvrijwillig verlies van hun Nederlanderschap en EU-burgerschap. Op dit moment verliest iemand automatisch zijn Nederlanderschap als hij de nationaliteit aanneemt van het land waar hij woont of door het verlopen van het Nederlandse paspoort tijdens minimaal 10 jaar lang verblijf buiten Nederland en de Europese Unie. De Nederlandse overheid dient meer rekening te houden met Nederlanders die overal ter wereld wonen en ook weer willen terugkeren.

De Rijkswet op het Nederlanderschap (RWN) moet voortaan met meer menselijke maat worden toegepast. (Oud-)Nederlanders in het buitenland, die de strenge RWN als keurslijf ervaren, kunnen volgens recente uitspraak van de Raad van State toch een Nederlands paspoort aanvragen. De bevoegde autoriteit zal dan moeten beoordelen of het verlies van de Nederlandse nationaliteit mogelijk onevenredig was. Als dat inderdaad zo is, dan moeten de oud-Nederlanders met terugwerkende kracht worden beschouwd als Nederlanders, die nooit hun nationaliteit verloren.

Splinter wil dat deze rechterlijke uitspraak aangegrepen wordt om de wet te wijzigen, zodat er naast een adequaat waarschuwingssysteem voor automatisch verlies van het Nederlanderschap ook de mogelijkheid wordt opgenomen voor herbeoordeling.

DIGITALE SAMENLEVING

Privacy, veiligheid & ICT

Met de steeds snellere digitalisering van de samenleving, de toename van cybercriminaliteit en nieuwe vormen van werken en leven komt een gezonde balans tussen privacy en (digitale) veiligheid steeds meer onder druk te staan. Steeds meer hebben de gevestigde politieke partijen hun mond vol van privacy maar werken ze als het erop aankomt wel mee aan het uithollen van dit grondrecht.

De zorgwekkende stand van zaken vraagt om concrete actie en heldere standpunten als het gaat om een gezonde, ook digitaal veilige samenleving waarin privacy als grondrecht overeind blijft. Splinter is bezorgd. Wij willen dat er, uiteraard met respect voor de privacy van alle inwoners en organisaties, meer aandacht besteed wordt aan het veiliger maken van Nederland, haar burgers en bedrijven.

Grondbeginselen van de digitale samenleving

- Voor internet geldt het netneutraliteitsbeginsel. Burgers hebben recht op een vrij internet zonder filters die discrimineren naar gebruiker, inhoud, website, platform, toepassing, soort aangesloten apparatuur of communicatiemethode.
- De overheid heeft een inspanningsverplichting om de burgers die digitaal actief zijn op haar grondgebied zoveel als mogelijk te vrijwaren van - en te beschermen tegen spionage, discriminatie, grove privacyschendingen en andere grondrechten binnen het digitale domein.
- Burgers van wie gegevens zijn geraadpleegd kunnen laagdrempelig digitaal of schriftelijk verzoeken om uitleg. Ongeoorloofde raadplegingen worden bestraft.
- Iedere organisatie die persoonsgegevens verzamelt of verwerkt dient deze gegevens op aanvraag online en zonder kosten beschikbaar te stellen aan de betreffende persoon.
- Iedere overheidsorganisatie die persoonsgegevens registreert of verwerkt vanuit haar taakstelling dient deze volledig en geactualiseerd via mijnoverheid.nl inzichtelijk te maken voor de burger.
- Data van Nederlandse burgers en organisaties wordt zoveel mogelijk opgeslagen in datacentra waar Nederland zeggenschap over heeft, zodat de zeggenschap over de data niet direct onder Amerikaanse -, Chinese-, of andere wetgeving buiten de EU valt.
- Kunstmatige Intelligentie (AI) gaat een steeds grotere rol spelen in de digitale samenleving. De overheid heeft hier vooral als taak de privacy, digitale veiligheid van burgers te beschermen en discriminerende AI – toepassingen en – algoritmes actief te weren.

Daarnaast dient de overheid met een duidelijke strategie te komen hoe AI op een veilige manier ingezet kan worden binnen de overheid, het onderwijs en andere organisaties die te maken hebben met beleid of wetgeving die Nederlandse burgers raakt. Deze strategie moet samen met (internationale) experts op het gebied van AI, ethiek en privacy worden opgesteld.

- Zoals bepaald in artikel 13 van de Grondwet heeft iedereen in Nederland recht op vertrouwelijke communicatie, ook via digitale middelen. Op dit grondrecht mag dan ook op geen enkele manier inbreuk gemaakt door het doelbewust verzwakken van digitale beveiliging of het zonder aanleiding monitoren van digitale communicatie van burgers binnen Nederland.
- Een Europese Digitale Identiteit mag pas worden ingevoerd in Nederland als de privacy, veiligheid en grondrechten van de Nederlandse burgers volledig gewaarborgd zijn in de wetgeving en er voldoende waarborgen zijn voor de beveiliging van persoonsgegevens en het toezicht op instanties die toegang hebben tot deze gegevens. Het gebruik van een digitale ID – wallet mag alleen op vrijwillige basis worden ingevoerd, net als het eventueel koppelen hiervan met een Europese ID of andere (bijzondere) persoonsgegevens.

Privacy in de digitale samenleving

- Bank- en betaalgegevens van burgers zijn vertrouwelijk, daarom moet er voorkomen worden dat derden zonder expliciete toestemming toegang hebben tot betaalgegevens of bankrekeninginformatie. Het onderdeel 'toegang van derden tot de betaalrekeningen' (PSD2) moet dan ook worden afgeschaft.
- De inkomensafhankelijke huurverhoging, de 'gluurverhoging', leidt tot een onacceptabele schending van de privacy en wordt afgeschaft of anders ingevuld.
- Het verzamelen van gedragsinformatie in de publieke ruimte (bijv. via Wi-Fi of gezichtsherkenning) door private partijen wordt verboden. Alleen beveiligingsbedrijven en/of particuliere onderzoeksbureaus die opereren in opdracht van een publieke organisatie zijn hiervan uitgezonderd. De overheid zelf dient uitermate terughoudend te zijn bij het verzamelen van dergelijke informatie.
- Commercieel gebruik van (persoons)gegevens die burgers en bedrijven verplicht aan de overheid ter beschikking stellen – te denken valt aan het Handelsregister en het Kadaster – wordt verboden. Het bieden van kortingen op (verzekerings)producten in ruil voor gedragsgegevens van klanten wordt verboden.
- Alle (internet)bedrijven die data van burgers verwerken of opslaan worden verplicht om openheid te geven over deze opslag, het gebruik van data en de verwerking van algoritmes.

Gebruik van niet geanonimiseerde data van burgers wordt beperkt tot het minimaal noodzakelijke voor de dienstverlening en data doorverkopen of delen zonder expliciete toestemming vooraf wordt verboden.

- Privacy is geen absoluut begrip. De overheid mag geen misbruik maken van privacywetgeving (AVG) om bepaalde zaken te verbergen of achter te houden, zoals het zwart maken van persoonlijke beleidsopvattingen van een ambtenaar in via de WOO opgevraagde documenten. Een jeugdzorginstantie behoort geen data onder zich te houden wanneer dat gevaar oplevert voor haar cliënten. Een verjaardaglijstje van een voetbalteam is geen schending van de AVG.
- De Autoriteit Persoonsgegevens behandelt publieke instellingen niet anders dan private bedrijven. Dit betekent dat een datalek of andere overtreding van de AVG net als bij bedrijven door publieke instellingen direct moet worden opgelost. Overheidssystemen waarin de privacy van burgers en hun data niet kan worden gegarandeerd, worden afgeschaft of met spoed aangepast aan de privacy eisen.
- De Wet Gegevensverwerking door Samenwerkingsverbanden (WGS), ook wel bekend als 'Super SyRI', vormt de blauwdruk voor nog meer toeslagenaffaires en dient definitief te worden teruggetrokken. De ruimte die deze wet biedt aan zowel overheden als bedrijven in zogeheten samenwerkingsverbanden door het verplicht aan elkaar koppelen van bestanden staat niet in verhouding tot het doel: het bestrijden van fraude en criminaliteit met behulp van data-analyse.
- Namens Nederland dient het kabinet zich binnen de EU te verzetten tegen de huidige plannen voor een Europese digitale identiteit of het invoeren van zogenoemde 'client side scanning' op digitale apparaten zoals smartphones. De beide Kamermoties hierover uit 2022 en 2023 moeten alsnog door het nieuwe kabinet worden opgevolgd. De nu voorgestelde plannen vanuit de EU betekenen een onacceptabele inbreuk in de persoonlijke levenssfeer en kennen onvoldoende waarborgen voor de beveiliging en privacy van de burgers binnen de EU en Nederland.

Controle in de digitale samenleving

- Burgers en bedrijven verstrekken verplicht (persoons)gegevens aan de overheid, die met die gegevens beleid voert en lasten verdeelt. Het is een maatschappelijk belang dat de overheid deze gegevens controleert en vergelijkt met eerdere en andersoortige gegevens die de burger heeft aangeleverd. Het nalatig zijn hierin benadeelt eerlijke burgers en bedrijven.
- Wij leven in een EU-waarin een half miljard mensen legaal in Nederland mogen verblijven. Bij een verblijf in ons land van langer dan 6 maanden dient men verplicht een Burgerservicenummer te krijgen.

Van mensen zonder Burgerservicenummer mogen biometrische gegevens worden vastgelegd zolang zij niet deugdelijk zijn geregistreerd of definitief uit Nederland zijn vertrokken. Op deze wijze wordt een goede balans gegarandeerd tussen privacy en veiligheid.

- Aanbieders of makers van software, ICT-apparatuur of communicatiemiddelen mogen niet door de overheid verplicht worden achterdeurtjes in te bouwen ten behoeve van politie en veiligheidsdiensten. Evenmin mag dit door deze partijen gebeuren zonder dat de gebruiker hiervan weet.
- Werkgevers mogen binnen redelijke grenzen controle uitoefenen op thuiswerkende werknemers, met inachtneming van de geldende privacy wet – en regelgeving en alleen na uitdrukkelijke toestemming van de werknemer. Werknemers mogen meekijksoftware weigeren. Bedrijfsreglementen waarin meekijksoftware verplicht wordt gesteld dienen op dat punt ongeldig te zijn. Controles door de werkgever op thuiswerken waarvan de werknemer niet op de hoogte is worden bestraft met boetes voor de werkgever en een verdubbeling van de transitievergoeding voor vertrekkende werknemers binnen een jaar na de geconstateerde overtreding.
- Studenten mogen meekijksoftware, bijvoorbeeld voor het maken van tentamens, weigeren te installeren op hun computer. Onderwijsinstellingen worden geholpen met behulp van alternatieve oplossingen om op veilige wijze tentamens te organiseren, zodat meekijksoftware achterwege kan blijven en fraude voorkomen wordt. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van ‘ browser lockout’ functionaliteiten en het gebruik van webcams tijdens tentamens, zoals reeds gebruikelijk is bij commerciële examenproviders.
- De Nederlandse overheid tapt in het kader van opsporing en veiligheid haar burgers op grote schaal af. De politiek dient terughoudend te zijn met ingrijpen, maar dient wel te weten hoeveel er wordt getapt. Politie en veiligheidsdiensten worden verplicht om de Kamer hierover minimaal jaarlijks te rapporteren. Ook worden burgers tegen wie geen onderzoeken lopen met enkele jaren vertraging via mijnoverheid.nl geïnformeerd dat ze zijn afgetapt.
- Overheidsorganisaties die de burgers en bedrijven bij wet verplichten om (persoons)gegevens aan te leveren mogen deze nimmer “verrijken” met gegevens van derden, met name waar dit gedragsgegevens zijn, tenzij dit expliciet bij wet is bepaald. Camerabeelden, parkeerinformatie, abonnementen, energieverbruik, telefoon- en internetgedrag, kijk- en luistergedrag, reisinformatie, enzovoorts worden alleen gebruikt voor de directe doelstelling (veiligheid, tol, kostenberekening) en niet voor andere doeleinden.

Gedragsgegevens mogen alleen worden opgevraagd en gebruikt bij concrete vermoedens van fraude en andere criminaliteit. Het is niet toegestaan om dergelijke gegevens van burgers tegen wie geen verdenking bestaat op voorraad bij te houden.

- Controles worden niet uitgevoerd door organisaties die zich kunnen onttrekken aan het zicht van burgers en Kamer. Het Inlichtingenbureau dient afgeschaft te worden of te worden ondergebracht in een publieke rechtsvorm die gecontroleerd kan worden door de Kamer en / of instanties als de Rekenkamer.
- Overheidsorganisaties met veel macht worden complete gegevenscatalogus te publiceren. Tot deze organisaties behoren in elk geval de Belastingdienst, het UWV, de Politie en de gemeenten. De enige uitzondering op publicatie is de nationale veiligheid of als de gegevens onderdeel zijn van een lopend onderzoek door opsporing of veiligheidsdiensten.
- Fraudepreventie en -bestrijding kan een legitieme reden opleveren om algoritmen waarmee controles worden uitgevoerd niet vrij te geven. Waar dit gebeurt dienen deze algoritmen en de onderliggende gegevens wel te zijn beschreven en beschikbaar te zijn. Bij (vermoedens van) misbruik of knevelarij zoals bij de Toeslagenaffaire door de Belastingdienst/Toeslagen worden deze vrijgegeven voor inspectie.
- De Wiv ('Sleepwet') wordt aangepast aan redelijke privacy normen. Net als bij tapgedrag wordt het soort gebruik van persoonsgegevens door veiligheidsdiensten gerapporteerd aan de Kamer voor zover dit geen onacceptabel risico oplevert voor de veiligheid, de veiligheidsdiensten zelf en haar medewerkers of onderzoeken.
- Vanuit de EU is er een voorstel gedaan om communicatie via chatapps zoals WhatsApp of Signal actief te controleren via 'client side scanning' Hierbij worden chatberichten actief gecontroleerd op het apparaat van de gebruiker zelf. Hiermee wordt de vertrouwelijkheid van de communicatie door 'end-to-end encryptie' aangetast en ondermijnt.

De vertrouwelijkheid van communicatie is een grondrecht (art. 13 Grondwet) en geldt ook voor digitale communicatie via chat-apps, e-mail of sociale media. Het bestrijden van online (kinder)misbruik en kinderporno mag, hoe belangrijk ook, niet worden misbruikt om actief alle digitale communicatie van burgers te monitoren, waarmee ook inbreuk gemaakt wordt op art. 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM). Het nieuwe kabinet dient alsnog de in meerderheid aangenomen motie hierover uit april 2023 uit te voeren.

Kunstmatige intelligentie in digitale samenleving

- De Autoriteit Persoonsgegevens krijgt vanuit de rol als algoritme waakhond meer budget en mensen om hun taak goed uit te kunnen oefenen. Algoritme-software die de overheid gebruikt voor (geautomatiseerde) besluitvorming wordt actief openbaar gemaakt, tenzij er een aantoonbaar en zwaarwegend belang is om dit niet te doen. Een dergelijke motivering wordt altijd door de Raad van State getoetst.
- Samen met experts uit de private sector moet de overheid tot een gedegen AI – strategie komen, vergelijkbaar als de Cybersecuritystrategie. Hierin moet worden uiteengezet hoe AI op een veilige manier ingezet kan worden binnen de overheid, het onderwijs en andere organisaties die te maken hebben met beleid of wetgeving die Nederlandse burgers raakt. Deze strategie moet samen met (internationale) experts op het gebied van AI, ethiek en privacy worden opgesteld.
- Hierbij dient de overheid ervoor te zorgen dat de instanties die toezicht gaan houden zoals de Autoriteit Persoonsgegevens voldoende geld, mensen en kennis hebben om deze taak goed te kunnen uitvoeren.
- Om de verspreiding van nepnieuws en desinformatie tegen te gaan moet het gebruik van AI – toepassingen zoals ChatGPT of Midjourney voor het produceren van tekst – en beeldmateriaal gereguleerd worden bij partijen die actief zijn in de nieuws – en informatievoorziening, zoals nieuwswebsites, actualiteitenprogramma’s of nieuwskanalen via sociale media. Deze partijen zijn verplicht het gebruik van AI – tooling bij het produceren van content duidelijk te vermelden.
- Net als bij kinderporno al het geval (art. 240b Wetboek van Strafrecht) is, dient ook het gebruik van deepfake-technologie bij het maken van, beschikken over of verspreiden van virtuele / deepfake wraakporno expliciet opgenomen te worden in artikel 139h van het Wetboek van Strafrecht.
- Vooruitlopend op de voorgenomen Europese verordening op de artificiële intelligentie (AI Act) moeten gebruikers van een digitale dienst geïnformeerd worden op het moment dat zij communiceren met een ‘fake’ personage, bijvoorbeeld op een commerciële website. Een chatbot (eventueel met een realistische videopresentatie) moet dan dus van een consumentenwaarschuwing voorzien zijn.
- Deze in 2021 door de Europese Commissie voorgestelde verordening op het gebied van kunstmatige intelligentie (AI Act) is een goed startpunt voor regulering van kunstmatige intelligentie en dient zo snel mogelijk te worden ingevoerd in Nederland. AI – systemen die vanuit deze verordening als ‘Onaanvaardbaar risico’ worden aangemerkt vormen een duidelijke bedreiging voor de veiligheid, de bestaansmiddelen en de rechten van mensen worden verboden.

Hieronder vallen bijvoorbeeld grootschalige biometrische systemen die kenmerken van een persoon herkennen, zoals software voor gezichtsherkenning gekoppeld aan cameranetwerken in een stad. Voor AI -systemen met een 'Hoog risico', zoals bepaalde medische hulpmiddelen of wervings- en sollicitatieprocessen komen zeer strenge eisen en verplichtingen op het gebied van beveiliging en privacy.

Overheid in de digitale samenleving

- Er komt geen Ministerie van Digitale Zaken, hiermee zouden andere bewindspersonen hun verantwoordelijkheid voor een veilig digitaal beleid kunnen afschuiven. In plaats hiervan komt er een adviesorgaan op dit gebied, bestaande uit onder meer leden van de Cyber Security Raad, Bureau ICT Toetsing (BIT), aangevuld met externe experts op het terrein van Cybersecurity, ICT en Privacy. Dit orgaan rapporteert aan een vaste Kamercommissie voor Digitale Zaken en desgewenst de Kamer en is het belangrijkste adviesorgaan van de regering als het gaat om de Digitale Samenleving, Cybersecurity en Privacy.
- Markten die gedomineerd worden door een paar leveranciers en waarbij het gebruik van software gefinancierd is uit belastingmiddelen, zoals bij gemeenten, in de zorg of bij woningcorporaties, worden verplicht hun software na maximaal 8 jaar volledig als open source software aan te bieden.
- Alle software die is gebouwd met belastinggeld moet als open source software vrijelijk door anderen gebruikt kunnen worden, tenzij er zwaarwegende (veiligheids)belangen zijn om dit niet te doen. Dit geldt met terugwerkende kracht ook voor software van mislukte of mislukkende ICT-projecten bij de overheid. Actuele voorbeelden zijn het PGB systeem en de software voor de omgevingswet.
- Binnen de overheid dienen er binnen 10 jaar alleen nog source software of opensource componenten geïmplementeerd te worden, tenzij er een gegronde reden is om hiervan af te moeten wijken. Deze afwijkingen en bijbehorende aangepaste budgetten worden jaarlijks gerapporteerd aan de Kamer en openbaar gepubliceerd.
- Schikkingen tussen overheidsorganisaties en een ICT-leverancier worden gemeld aan de CIO Rijk en jaarlijks aan de Kamer gerapporteerd.
- Het Bureau ICT-toetsing (BIT) krijgt een echt onafhankelijke positie, zoals de Ombudsman. En valt niet meer onder de ministeriele verantwoordelijkheid van het ministerie van BZK.
- AVG-verwerkingen in registers van overheidsorganisaties of ICT stichtingen gelieerd aan de overheid zoals Inlichtingenbureau, Stichting ICTU, Stichting RINIS worden voor iedere burger toegankelijk.

- Omdat de praktijk van Europese Aanbestedingen een grote bron is van grootschalige geldverspilling wordt deze onder de loep genomen. Te overwegen maatregelen zijn onder meer:
 - Verbod op onredelijke financiële eisen aan ICT-aanbieders.
 - Verplichting tot volledige publicatie van contracten met ICT-aanbieders tenzij dit evident tegen het landsbelang is.
 - Verplichting tot melding en publicatie van (voorgenomen) wijzigingen in contracten.
 - Verbod op het vervangen van resultaatverplichtingen in inspanningsverplichtingen.

Veiligheid in de digitale samenleving

- De digitale veiligheid van Nederland en haar burgers moet te allen tijde zoveel mogelijk worden gewaarborgd en iedere verzwakking hiervan moet worden voorkomen. Dit houdt in dat aanbieders van digitale producten en diensten nooit verplicht mogen worden om hun beveiliging te verzwakken, bijvoorbeeld via een verbod op end-to-end encryptie.

Een bewust zwakker encryptieniveau hanteren of zelfs afschaffen maakt de gehele digitale dienst zwakker en maakt berichten in feite afleesbaar. Het voorstel hiervoor vanuit de EU is een disproportionele inbreuk op de grondrechten, privacy en veiligheid van burgers. Het nieuwe kabinet moet de aangenomen Kamermotie alsnog uitvoeren en tegen het EU plan stemmen en desnoods het vetorecht gebruiken.

- Het kabinet neemt de adviezen zoals gedaan door de Cyber Security Raad in 2021 geheel en zonder voorbehoud over en investeert tenminste het gevraagde bedrag van 833 miljoen in middelen, mensen en kennis om de algehele cyberveiligheid – en weerbaarheid van Nederland te vergroten.

Het genoemde bedrag moet beschouwd worden als een initiële investering, jaarlijks dient er vanuit de overheid voldoende budget vrijgemaakt te worden om de cyberveiligheid en -weerbaarheid op peil te houden.

- Het Nationaal Cyber Security Center (NCSC) krijgt vanuit haar rol als centraal cybersecurityorgaan meer doorzettingsmacht en mandaat bij het bestrijden of voorkomen van cyberaanvallen gericht overheidsinstellingen, als vitaal bestempelde organisaties of instellingen met een grote maatschappelijke impact.
- De als vitaal aangemerkte infrastructuur zal met de invoering van NIS2 / NID2 worden uitgebreid en ook energie, communicatie, financiële diensten, defensiebedrijven, hoger onderwijs en onderzoek, dataopslag- en verwerking, voedsel en supermarkten, gezondheidszorg, ruimtetechnologie, transport en watersector gaan omvatten.

Deze NID2 richtlijn moet zo snel mogelijk worden ingevoerd in Nederland en hier dient ook actief op gehandhaafd te worden. Het NCSC krijgt als toezichthouder op de NID2 maatregelen extra budget en mensen om deze taak goed te kunnen uitvoeren.

- Organisaties die actief zijn in deze sectoren krijgen een strengere meldplicht van cyberincidenten. Deze dienen binnen uiterlijk 12 uur na ontdekking gemeld te worden bij het NCSC. Vanuit hun rol als toezichthouder dient het NCSC ook informatie over cyberdreigingen die (mogelijk) leiden tot cyberincidenten actief te delen met (mogelijke) doelwitten, ongeacht of dit vitale organisaties zijn.

Deze informatieplicht wordt alleen beperkt door de nationale veiligheid of zwaarwegende privacybelangen van betrokkenen.

- Biometrische kenmerken zoals vingerafdrukken mogen niet verplicht centraal geregistreerd staan zonder dat hier vanuit opsporing of veiligheidsonderzoeken een grondslag voor bestaat. Deze gegevens kunnen immers niet worden gewijzigd na een datalek of succesvolle cyberaanval. De overheid spant zich in om een verplichte opslag bij buitenlandse instanties zoals douanes tegen te gaan.
- De overheid spant zich in om onveilige, op het internet aangesloten apparatuur van de markt te houden. De burger moet beschermd worden tegen de gevaren van zogenaamde 'slimme' apparaten waardoor de privacy van de gebruiker en zijn persoonlijke gegevens gevaar lopen. Aanbieders van dergelijke apparaten dienen aan de EU Cyber Resilience Act te voldoen om toegelaten te worden tot de Nederlandse markt.
- Er komt geen verbod op het uitkeren door verzekeraars aan slachtoffers van cyberaanvallen, zoals bij ransomware. Evenmin komt er een verbod op verrichten van betalingen door slachtoffers van cyberaanvallen. Wel dienen er minimale eisen te komen op het gebied van cybersecurity waaraan organisaties moeten voldoen om dekking te krijgen of te houden vanuit een cyberverzekering. Deze eisen dienen periodiek door een onafhankelijk cybersecuritybedrijf bij organisaties gecontroleerd te worden.
- Vanuit de overheid dient er een richtlijn te komen dat ten minste 10% van het totale ICT budget van een organisatie besteed wordt aan cybersecurity. Het budget dient te worden ingezet om de cybersecurity en – weerbaarheid van een organisatie tenminste op een per sector te bepalen minimumniveau te krijgen of te houden. De overheid dient hierbij zelf het goede voorbeeld te geven. Bedrijven moeten deze uitgaven als aparte post meenemen in hun financiële verslaglegging, naast hun reguliere resterende ICT budget.
- Het delen van informatie over cyberdreigingen, op handen zijnde – of actieve aanvallen is essentieel bij het borgen van de cyberveiligheid, zowel voor de overheid en vitale organisaties als voor burgers en private organisaties en moet verder uitgebreid worden.

Wettelijke beperkingen voor het delen van deze informatie tussen publieke organisaties als het NCSC, het Digital Trust Center (DTC) en de private sector dienen zoveel mogelijk weggehaald te worden, waarbij wel de vertrouwelijkheid, betrouwbaarheid en privacy conform de geldende wet – en regelgeving is en goed geborgd blijft.

- Publieke organisaties zijn verplicht om via incident rapportage hun ‘lessons learned’ van ernstige cybersecurity incidenten te delen, zoals bijvoorbeeld gebeurde bij de Universiteit van Maastricht. Op deze manier kunnen organisaties van elkaar leren en zo de weerbaarheid tegen cyberaanvallen en – criminaliteit verhogen. Ook draagt het bij aan het verminderen van de schaamte die bestaat bij organisaties om te delen dat zij slachtoffer zijn. Private organisaties zijn niet verplicht om dergelijke zaken te delen, maar dit zal wel gestimuleerd worden.
- Circa 70% van de cyberaanvallen is gericht op MKB-ondernemingen, die vaak niet of slechts deels over de kennis en middelen beschikken om zich hiertegen afdoende te kunnen verdedigen. Splinter wil dat de overheid actief ondersteuning gaat bieden aan het MKB in de vorm van kennis en middelen om zo ook een veilig digitaal ondernemersklimaat te scheppen in ons land.
- Nederland dient zich beter voor te bereiden op een massieve verstoring van de maatschappij als gevolg van een cyberaanval, bijvoorbeeld gericht op de stroomvoorziening of andere vitale infrastructuur. Hiervoor worden periodiek zo realistisch mogelijke oefeningen gehouden, waarbij alle stakeholders van de vitale infrastructuur betrokken zijn, aangevuld met Defensie, hulpdiensten etc.
- Er moet meer inspanning geleverd worden om het ‘Cyber Skills Gap’ niet groter te laten worden of liefst dit tekort aan cybersecurity professionals te verkleinen door meer aandacht te geven aan cybersecurity studies en – opleidingen. Vanuit de overheid kunnen, via het UWV en andere uitvoeringsinstanties ook gerichte omscholings – of bijscholingstrajecten worden opgestart.
- Vanuit de overheid worden semi-overheidsinstellingen, gemeenten, provincies, waterschappen, etc waar nodig en gewenst ondersteund bij het opstellen van cybersecuritydraaiboeken, handelingsprotocollen en andere documentatie, kennis en middelen die helpt om deze publieke organisaties weerbaarder te maken tegen cyberaanvallen.

Veiligheidsdiensten in de digitale samenleving

- De invloed van radicale politieke ideologieën zoals extreemrechts of het salafisme op onze samenleving, de democratie, onze waarden en onze veiligheid mag niet langer onderschat worden. We hebben onze veiligheidsdiensten, zoals de AIVD, MIVD en NCTV, hard nodig om ons veilig te houden. Zij moeten de ruimte en de middelen krijgen om dat op een

adequate manier te doen. Een voorbeeld hiervan is de mogelijkheid voor de AIVD om ook offensieve acties uit te zetten binnen het cyberdomein, het ‘terughacken’.

- De Tijdelijke wet Cyberoperaties wordt alsnog ingetrokken. Deze wet geeft de inlichtingen – en veiligheidsdiensten te vergaande bevoegdheden zonder een goede toetsing vooraf door de TIB (Toetsingscommissie Inzet Bevoegdheden) of een goed toezicht op de uiteindelijke werkwijze. Zaken als het ongericht kunnen tappen van internetkabels zijn een te grote inbreuk op de privacy en levenssfeer van burgers. Met minimale aanpassingen hebben de diensten genoeg bewegingsruimte om hun werk in het cyberdomein goed te doen.
- De veiligheidsdiensten zullen samen met de andere opsporingsinstanties en de politiek meer naar buiten moeten treden om de burger te informeren over de dreigingen in onze samenleving. Hierbij is het doel om een publiek-private samenwerking te krijgen waarbij de politiek een coördinerende en verbindende rol dient aan te nemen. Ook buiten het digitale domein is dit van groot belang, dit wordt verder uitgewerkt in het hoofdstuk veiligheid.
- De huidige samenwerking tussen de veiligheidsdiensten, de politie en de overheid kan nog verder verbeterd worden, waarbij heldere communicatie, transparantie en uitwisseling van informatie op basis van vertrouwen centraal staat. De onlangs opgezette Joint Sigint Cyber Unit (JSCU) is een mooi eerste voorbeeld van samenwerking tussen de AIVD en MIVD dat navolging verdient.
- Splinter wil meer duidelijkheid over de privacygevoelige informatie die wordt gedeeld met andere landen, inclusief haar bondgenoten. Hierbij dient het doel voor het delen van dergelijke informatie duidelijk en proportioneel te zijn.
- De onafhankelijke Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) controleert het werk van de diensten en beoordeelt of zij haar taken volgens de wet uitvoeren. De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie leggen van tijd tot tijd verantwoording af aan het parlement over het werk van de diensten. Voor zover dit in het openbaar gebeurt wil Splinter meer duidelijkheid over de daadwerkelijke uitvoering van de WiV (Sleepwet) en de inmenging van buitenlandse diensten binnen vitale ondernemingen. Bij het laatstgenoemde wil Splinter ook onderaannemers kunnen informeren en voorbereiden, voor zover dit geen onaanvaardbare veiligheidsrisico's oplevert.

Kinderen in de digitale samenleving

- Kinderen verdienen extra aandacht daar waar het over privacy gaat. Splinter ziet dat aanvullend op de Algemene Verordening Persoonsgegevens (AVG) extra waarborgen dienen te komen die de privacy van kinderen verhogen. Voorkomen moet worden dat een incident of verkeerde beslissing een kind de rest van het leven kan achtervolgen. Samen met burgerrechtenorganisaties wil Splinter werken aan aanvullende wetgeving specifiek gericht op de bescherming van de privacy van kinderen.
- Het Digitale Geletterdheid curriculum zoals dat voor het basis – en voortgezet onderwijs is opgezet moet worden geactualiseerd en daadwerkelijk in de praktijk worden uitgerold op scholen, waarbij publieke en private sector samen optrekken. Doel is om kinderen, ouders en leerkrachten vertrouwd te maken de Digitale Samenleving en hun net als bij lezen en schrijven ook digitaal geletterd te maken op het gebied van digitale veiligheid, cyberpesten, social media en online privacy.
- Het gebruik van socialmedia kanalen of apps als TikTok of Snapchat door kinderen onder de 13 jaar moet aan banden worden gelegd. Hoewel veel van deze onlinekanalen officieel onder de Amerikaanse COPPA – wet vallen (Children’s Online Privacy Protection Act), wordt hier (buiten de VS) nauwelijks op gehandhaafd. Een Europese of Nederlandse versie van COPPA kan een middel zijn om de privacy van onze kinderen te beschermen.

POLITIE EN VEILIGHEID

Splinter is bezorgd. Wij willen dat er, uiteraard met respect voor de privacy van gewone mensen, meer aandacht besteed kan worden aan het veiliger maken van Nederland, haar burgers en bedrijven. De politie is doorgeslagen in centralisatie en efficiëntie. Sinds de invoering van de Nationale Politie is de centrale aansturing van agenten vanuit Den Haag en het onttrekken van macht over de politie bij lokale burgemeesters een heikel punt.

Ook hebben agenten nog nauwelijks zeggenschap over hun taken en rooster. Door de centrale aansturing worden wijkagenten steeds weggeroepen voor bredere taken, de noodhulpdiensten, waardoor ze te weinig aan hun buurt- en wijktaken toekomen. Taakaccenthouders komen in de knel met hun werk in de basispolitiezorg. Door de vergrijzingsgolf en de vele agenten die de pensioengerechtigde leeftijd naderen, zijn er snel 17.000 nieuwe agenten nodig. De opleiding van nieuwe agenten gaat echter te traag. De werkdruk stijgt, evenals de uitval. Splinter vindt dat de balans hersteld moet worden.

Meer decentraal en meer waardering

- Geen bezuinigingen meer op de politie; meer blauw op straat, meer roze in blauw, meer verantwoordelijkheid en zeggenschap voor individuele agenten over het rooster en besteding uren; kerntaken en taakaccenten.
- Lokale bestaande problemen binnen de regiopolitie die meeverhuisd zijn naar de nationale politie moeten nu eens grondig aangepakt worden: chronische onderbezetting, onvoldoende tijd voor bijscholing en training, slechte ICT-voorzieningen en een te hoge administratieve lastendruk. Splinter vindt dat het nu de prioriteit moet krijgen die het verdient.
- De wijkagent moet terugkeren in de wijk. Splinter pleit voor vaste wijkteams, vaste wijkbureaus en een einde aan tijdelijke (pop-up) politiebureaus. Het wijkbureau is hierbij heel belangrijk vanwege het gevoel van veiligheid, de vertrouwde verbinding met de wijk via de wijkagent en de laagdrempelige mogelijkheid tot contact. De kloof tussen burger en politie moet weer worden gedicht. De politie moet weer zichtbaar zijn in de wijken en ook weer echt tijd hebben voor de wijk.

Werving en behoud van agenten

Voor de komende jaren zoekt de politie minstens 17.000 nieuwe agenten. Alleen door te investeren in bezetting zal de politie het basispolitiewerk en de noodhulp overeind kunnen houden. Ook zal de wijkagent weer voldoende werktijd echt kunnen besteden aan goede wijkzorg. Politievakbond ACP heeft berekend dat dit om een extra investering van 75-100 miljoen euro vraagt. Splinter ondersteunt deze oproep.

Om genoeg agenten te kunnen opleiden is de Politieacademie aan vernieuwing toe: meer menskracht en anders ingericht. Het duurt nu drie jaar om nieuwe agenten op te leiden. Dit kan bekort worden door het onderwijs te vernieuwen en meer in de praktijk te brengen. Splinter pleit voor vernieuwing in samenspraak met de politievakbonden.

De overheid moet meer moeite doen om politiemensen te houden; vooralsnog worden mensen eerder weggejaagd. De overheid dient zich te realiseren dat de politie onmisbaar is en we in tijden van crisis op de schouders van de nood- en hulpdiensten steunen. De overheid dient mensen in de frontlinie veel beter te waarderen.

Er moet verandering komen in het onbarmhartige PTSS-beleid van de Nationale Politie.

Het nieuwe beleid dat aangekondigd is voor agenten met PTSS strenger; de politie wijst stelselmatig aansprakelijkheid af van agenten die door hun werk een psychisch trauma hebben opgelopen en daardoor niet meer kunnen werken. Er moet voorkomen worden dat agenten met PTSS tussen de wal en het schip vallen. Splinter vindt dat het oude, ruimhartigere PTSS-beleid moet terugkeren bij de politie en wil een ook een ruimhartige compensatie voor agenten met PTSS of ander trauma opgelopen tijdens het werk.

Politievrijwilligers

Politievrijwilligers doen onmisbaar werk om de druk op betaalde collega's te verminderen. Landelijk zijn er ongeveer 2700 politievrijwilligers die bijzonder gemotiveerd zijn, dezelfde opleiding hebben gevolgd en hetzelfde werk doen als hun betaalde collega's. Splinter wil dat politievrijwilligers als volwaardige medewerkers gezien worden door de politie: zij hebben dezelfde rechten en plichten.

De politieacademie verwacht pas weer in 2026 te kunnen starten met opleidingen voor nieuwe vrijwilligers. Dat is veel te laat. Al jaren beloven zowel de politie als de politiek dat er zo snel mogelijk ruimte komt om nieuwe vrijwilligers op te leiden, bijvoorbeeld politievrijwilligers die willen doorstromen van surveillant naar agent. Dit moet nu waargemaakt worden, zodat er sneller gestart kan worden met het opleidingsprogramma.

Politie en cybercriminaliteit

- De aanpak van cybercriminaliteit door regionale politie-eenheden in Nederland moet worden geïntensiveerd en verbreed vanwege de voortdurende digitalisering van criminaliteit.
- In de digitale wereld van vandaag heeft cybercriminaliteit een aanzienlijke impact op de maatschappelijke veiligheid. De Nederlandse politie heeft de afgelopen jaren al inspanningen geleverd om de aanpak van cybercriminaliteit te versterken, onder andere door de oprichting van cybercrimeteams in regionale eenheden naast het Team High Tech Crime van de Landelijke Eenheid.

- Gezien de groeiende digitale component in criminaliteit is het essentieel om de digitale expertise binnen de reguliere politie-organisatie verder uit te bouwen en niet alleen te vertrouwen op gespecialiseerde cybercrimeteams.
- Splinter pleit dan ook voor een integrale aanpak van cybercriminaliteit binnen de gehele strafrechtketen in lijn met het advies van de Cyber Security Raad uit 2021.
- Cybercriminelen mogen niet langer vrijuit gaan. De handhavingsketen op cybercrime dient aanzienlijk te worden versterkt. De capaciteit van reeds betrokken partijen, zoals de Nationale Politie, Openbaar Ministerie Koninklijke Marechaussee, moet snel uitgebreid worden en publiek-private samenwerking moet structureel worden ingericht en gesteund.
- Splinter wil investeren in het vergroten van de digitale basisweerbaarheid van burgers en het MKB. Dit omvat voorlichtingscampagnes over verschillende vormen van cybercrime en het stimuleren van cybersecurity basismaatregelen. Daarnaast moet er aandacht zijn voor slachtofferzorg om de impact van cybercriminaliteit te beperken.
- Er moet meer geïnvesteerd worden in daderpreventie om te voorkomen dat jongeren een cybercriminele carrière beginnen. Het daderpreventieteam, Cyber Offender Prevention Squad (COPS), moet worden uitgebreid en gesteund in zijn missie.
- Splinter pleit voor specifieke en gerichte informatieverspreiding naar slachtoffers en potentiële slachtoffers van cybercrime om hen te helpen aanvallen te voorkomen en de schade te beperken. Er moet worden onderzocht hoe dit structureel en schaalbaar kan worden uitgevoerd.
- Strengere regelgeving en handhaving voor hostingproviders om te voorkomen dat ze criminele activiteiten faciliteren. Er moeten duidelijke maatregelen worden genomen tegen providers die bewust bijdragen aan criminaliteit.
- Nederland moet vanuit de politie en het OM actief deelnemen aan internationale samenwerkingsinitiatieven voor het bestrijden van cybercrime, zoals het Counter Ransomware Initiative. Het ondersteunen van wetgeving en beleid voor grensoverschrijdende samenwerking moet worden aangemoedigd.
- De cybercrimeteams van de politie moeten zich samen met het OM inzetten voor een proactieve aanpak van ransomware, inclusief opsporing, vervolging, verstoring en slachtofferhulp.
- Regelgeving cryptovaluta: Splinter kan pleiten voor strengere regels met betrekking tot cryptovaluta, met name in het geval van ransomware. Het ondersteunen van maatregelen om de anonimiteit van cryptovaluta te verminderen en witwassen te voorkomen, moet worden bevorderd.

- In de strijd tegen cybercrime is het voor de politie essentieel om de informatiepositie te versterken door middel van uitgebreidere monitoring, rapportage en criminaliteitsbeelden. Dit kan helpen bij het ontwikkelen van effectief beleid tegen cybercrime.

Politie en geweldsmiddelen

Splinter wil niet dat de politie of BOA's uitgerust worden met steeds meer wapens. Er moet geïnvesteerd worden in meer mensen voor de politie en handhaving. Er moet een stop komen in het vooral uitrusten met wapens van politieagenten en BOA's. De taser, het stroomstootwapen mag niet algemeen ingevoerd worden in het standaard arsenaal aan geweldsmiddelen. Er zijn te veel risico's voor kwetsbare of verwarde personen, zwangere vrouwen of mensen met een pacemaker. Innovatieve alternatieven die minder ingrijpend, minder pijnlijk en minder risicovol zijn dienen onderzocht te worden, zoals de Bola-wrap shooter.

- Training van diensthonden moet zonder stroombanden, slipkettingen of andere dieronvriendelijke marteltuigen uitgevoerd worden. Het wettelijk verbod op het gebruik van stroombanden dient geen uitzondering voor politiehonden mogelijk te maken.
- Training van politiepaarden dient aan de dierenwelzijnseisen te voldoen. Splinter roept ook op tot het onderzoeken van andere methoden voor oproerbeheersing als vervanging van de bereden politie, evenals alternatieven voor de inzet van politiehonden als geweldsmiddel.

Dierenpolitie

- Dierenwelzijn wordt weer een standaard onderdeel van de politieopleiding. Dierenpolitie wordt fulltime kerntaak, geen taakaccent bij agenten die geen tijd hebben/krijgen voor dit taakaccent. De dierenpolitie krijgt ook de bevoegdheid om het welzijn van dieren in de veehouderij en bij fokkers van gezelschapsdieren te controleren.
- De opsporing van de handel in wilde dieren en planten wordt een vast onderdeel van de politieopleiding en de Koninklijke Marechaussee.
- Ondermijnende criminaliteit in samenhang met onder andere illegale malafide hondenhandel en hondengevechten, moet eerder herkend en opgespoord worden. Politieagenten dienen hiervoor training en handvatten voor te krijgen.
- Hulpverlenende en handhavende instanties moeten beter samenwerken, zodat bijvoorbeeld de link tussen dierenmishandeling en huiselijk geweld tegen partner of kinderen eerder gesignaleerd wordt.

Discriminatie binnen en door de politie

- Racisme en discriminatie, in welke vorm dan ook, horen niet bij de politie thuis. Met de huidige klachten over racistisch of discriminerend optreden wordt weinig gedaan.
- De toegenomen aandacht voor racisme en de opkomst van Black Lives Matter maakt dit duidelijker dan ooit. Splinter verzet zich tegen alle vormen van discriminatie.
- Splinter vindt dat politieagenten in het algemeen meer respect verdienen voor het gevaarlijke werk dat zij doen en steunt politieagenten die naar eer en geweten werken en proportioneel geweldsmiddelen inzetten. Zij moeten beschermd worden tegen zaken die een goede uitoefening van hun werk in de weg staan.
- Tegelijk moeten signalen van discriminatie en disproportioneel geweld altijd serieus genomen worden. Volgens de Nederlandse Politiebond is er te weinig oog voor agenten die afglijden richting discriminatie door ervaringen van eerdere incidenten onbedoeld mee te nemen naar volgende incidenten.
- Splinter vindt dat er binnen de politie echt aan een inclusieve cultuur gewerkt moet worden. Het inzetten van alleen diversiteitscoaches is volgens Splinter niet effectief (zie ook hoofdstuk Inclusiviteit).
- Etnisch profileren bij politiewerk moet tot het verleden gaan behoren. Signalen over agenten die onbewust afglijden richting een etnisch profilerende houding moeten serieus opgepakt worden, zo vindt ook de Nederlandse Politiebond. Dit is extra belangrijk bij noodhulp en in buurten met een hoge mate van criminaliteit of veel geweld. Zowel de Nationale Politie als de overheid moeten hier expliciet aandacht aan besteden. Zo kunnen er periodieke 'mental check-ups', plaatsvinden waarin collega's met elkaar en de leiding in gesprek gaan over discriminatie en etnisch profileren en de kijk op mensen in de wijk.
- Splinter wil ook mogelijkheden om (tijdelijk) te wisselen van werkgebied voor een frisse blik op het werk en op de mensen. Er moet een cultuur ontstaan binnen de politie waarin agenten zich durven uit te spreken en dit soort onderwerpen bespreekbaar worden, met collega's maar ook met de leiding.
- Het vertrouwen in de politie van de LHBTI gemeenschap moet vergroot worden, mede door initiatieven van 'Roze in Blauw'. De aangiftebereidheid voor LHBTI gerelateerde criminaliteit is te laag. Door homofobie voelen LHBTI'ers zich bij sommige agenten niet veilig. Deze aangiften moeten serieuzer genomen worden. Zie ook de standpunten van Splinter over 'Roze in Blauw' in het hoofdstuk 'Inclusiviteit'.
- Bij ernstig plichtsverzuim of integriteitsschendingen moeten agenten worden ontslagen. Burgers zijn in een afhankelijke positie ten opzichte van de politie. Agenten horen onkreukbaar te zijn en hebben ook een voorbeeldrol in de maatschappij.

Geweld tegen politie en andere hulpverleners

De mensen die zich elke dag inzetten voor onze veiligheid verdienen ook onze bescherming. Agressie en geweld tegen politieagenten, brandweerlieden, mensen op de ambulance en andere hulpverleners is onacceptabel. Geweld tegen deze hulpverleners dient altijd en direct bestraft te worden. Splinter staat, net als de Raad voor de Rechtspraak, niet achter een verbod op het opleggen van taakstraffen bij dit soort geweld, omdat er dan te weinig ruimte is voor maatwerk of bijzondere omstandigheden.

Veiligheid en inlichtingendiensten

Privacy is veiligheid, maar veiligheid is ook bescherming. Bescherming van bedrijven en personen tegen allerlei vormen van aanvallen en beïnvloeding van buitenaf. De invloed van bijvoorbeeld salafistische ideologieën of extreem rechts op onze samenleving, de democratie, onze waarden en onze veiligheid mag niet langer onderschat worden. We hebben onze veiligheidsdiensten, waaronder de NCTV, hard nodig om ons veilig te houden. Zij moeten de ruimte en de middelen krijgen om dat op een adequate manier te doen.

De huidige samenwerking tussen de veiligheidsdiensten, de politie en de overheid kan nog verder verbeterd worden, waarbij heldere communicatie, transparantie en uitwisseling van informatie op basis van vertrouwen centraal staat. De onlangs opgezette Joint Sigint Cyber Unit (JSCU) is een mooi eerste voorbeeld van samenwerking tussen de AIVD en MIVD dat navolging verdient. Meer over de veiligheidsdiensten in het digitale domein is te vinden bij [Digitale samenleving](#)

Splinter wil meer duidelijkheid over de privacygevoelige informatie die wordt gedeeld met andere landen, inclusief haar bondgenoten. Hierbij dient het doel voor het delen van dergelijke informatie duidelijk en proportioneel te zijn. Privacy moet gewaarborgd blijven in de uitvoering van onderzoeken door onze diensten. Zie ook het hoofdstuk [Digitale samenleving](#) waarin dit onderwerp concreet beschreven staat.

De onafhankelijke Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) controleert het werk van de diensten en beoordeelt of zij haar taken volgens de wet uitvoeren. De ministers van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Defensie leggen van tijd tot tijd verantwoording af aan het parlement over het werk van de diensten.

Voor zover dit in het openbaar gebeurt wil Splinter meer duidelijkheid over de daadwerkelijke uitvoering van de WiV (Sleepwet) en de inmenging van buitenlandse diensten binnen vitale ondernemingen. Bij het laatstgenoemde wil Splinter ook onderaannemers kunnen informeren en voorbereiden, voor zover dit geen onaanvaardbare veiligheidsrisico's oplevert.

De veiligheidsdiensten zullen samen met de andere opsporingsinstanties en de politiek meer naar buiten moeten treden om de burger te informeren over de dreigingen in onze samenleving. Hierbij is het doel om een publiek-private samenwerking te krijgen waarbij de politiek een coördinerende en verbindende rol dient aan te nemen. Daarbij mag men zich niet

beperven op de organisaties die behoren bij de vitale infrastructuur verzorgen, moeten ook andere organisaties tijdig en adequaat geïnformeerd worden.

Hiermee laat men zien dat ook in sector 'Veiligheid' publiek-private samenwerking mogelijk is, iets waar diverse brancheorganisaties al lange tijd voor pleiten, zoals de Nederlandse Veiligheidsbranche en de BPOB.

- Splinter wil een mogelijke opsplitsing onderzoeken van de binnenlandse- en buitenlandse inlichtingentak, zoals we bijvoorbeeld ook zien in het VK of VS. De aandacht voor dreigingen kan daardoor beter verdeeld worden. De verschillende entiteiten kunnen worden verspreid over meerdere ministeries (in het geval van de AIVD tussen BiZa en BuZa). Door middel van de opsplitsing creëer je tevens extra werkgelegenheid en hou je de focus waar nodig. Wel moet er gekeken worden naar een goede en duidelijke manier van communicatie tussen de betrokken partijen.
- Splinter wil meer geld voor werving voor- en behoud van- medewerkers binnen de inlichtingendiensten. Ook al gebruiken ze de mooiste opsporingstools, in werkelijkheid stromen veel talenten over naar de private sector, meestal vanwege financiële redenen. Tegelijkertijd wil Splinter uitzoeken of ambtelijke vertragingen ook een rol spelen en/of moeten veranderen, gezien deze tot veel frustratie leiden binnen medewerkers.
- Splinter wil meer duidelijkheid over de privacygevoelige informatie die wordt gedeeld met andere landen, inclusief haar bondgenoten. Over het delen van geëvalueerde data met het buitenland en het ontbreken van cruciale waarborgen is immers genoeg kritiek geweest van toezichthouders.

DEFENSIE & BUITENLAND

De bescherming van Nederlands grondgebied en onze bondgenoten is heel belangrijk. Partijen die het belang van een sterke Defensie onderschatten vindt Splinter naïef. Gelukkig is het besef dat de Nederlandse en Europese veiligheid niet als vanzelfsprekend moeten worden gezien veranderd na de inval van Rusland in Oekraïne. Toch is Splinter bang dat zodra de oorlog uit het nieuws verdwijnt, de beloofde versterkingen aan defensie ook wegebben.

Er is veel te lang bezuinigd op Defensie. Zo werden opleidingen noodgedwongen drastisch ingekort, waardoor de nadruk is komen te liggen op het aanleren van vaardigheden en zijn cruciale elementen als vorming en ethiek ondergeschoven. Ook het materieel voldeed niet meer door de extreme bezuinigingen. Het afbouwen van Defensie is te snel en te ondoordacht gedaan. Er deden zich hierdoor gevaarlijke situaties voor: zowel fysiek als sociaal is defensie er niet veiliger op geworden. Overal zijn er op dit moment gaten in defensie waardoor het defensiepersoneel, de grondwettelijke taak van de overheid en het veilig houden van Nederland in gevaar zijn gekomen.

Splinter heeft de noodkreet van Defensie en de militaire vakbonden goed gehoord.

Investerings in opleiding, specialisten, materieel en toekomstbestendigheid

- Ophoging van het nationale defensiebudget. Tenminste 2% van het bbp dient aan Defensie besteed te worden, conform de NAVO-norm. Tekorten aan personeel, materieel en financiering bij de Nederlandse strijdkrachten dienen te worden opgelost, evenals de borging van kwaliteit en vorming in de defensie-opleidingen.
- Nederland moet weer een volwaardig tankbataljon krijgen. Dat wil zeggen minimaal 52 tanks (naar Duits model).
- We moeten onderzoeken of we onze defensie-industrie kunnen uitbreiden (bijvoorbeeld munitie), zodat we minder afhankelijk worden van buitenlandse leveringen.
- Op geneeskundig gebied mist Defensie veel specialisten, terwijl Defensie als belangrijke taak heeft het absolute vangnet van Nederland te zijn als dingen misgaan; bijvoorbeeld bijspringen in tijden van pandemie. Dit tekort moet zo snel mogelijk worden ingelopen.
- Er dient geïnvesteerd te worden in (technologisch hoogwaardige) slagkracht en ondersteunende eenheden voor de landmacht. Ook dient er geïnvesteerd te worden in informatietechnologie.
- Nieuwe vormen van oorlogvoering maken in het buitenland een vlucht. Splinter begrijpt dat Nederland niet achter kan blijven bij de ontwikkeling van kunstmatige intelligentie, robotisering en autonome onbemande wapens.

Als vijandige mogendheden ons qua kennis en ontwikkeling inhalen is dat een gevaar voor de vrede en stabiliteit. Ook hier zijn we realistisch: het is een reëel gevaar dat de in Nederland ontwikkelde technologische kennis in verkeerde handen valt. Daarom wil Splinter dat de Nederlandse overheid te allen tijde eigenaar blijft van technologie die in of door Nederland ontwikkeld is.

- Het Defensie Cybercommando en de inlichtingendiensten worden versterkt.
- Splinter ondersteunt de NAVO ruimtestrategie. Defensie kan hiermee investeren in veilige communicatie en inlichtingenvergaring, in lanceercapaciteit van Europa en (verdediging van) ruimte-infrastructuur. 'Space' is een volkomen nieuwe dimensie. Splinter acht het doelmatig dat dit vanaf het begin in Europees verband opgestart wordt en dat er dus geen eigen 'Defensie Ruimte Commando' opgericht wordt. Ruimte kent geen grenzen en een goed voorbeeld waarin Europese samenwerking noodzakelijk is.
- Veiligheid bij vervoer van gevaarlijke stoffen door de lucht en over land wordt sterk verbeterd. Al lange tijd zijn hiermee problemen. De adviezen van de Inspectie Veiligheid Defensie worden op dit moment binnen Defensie overgenomen. Medewerkers moeten beter worden opgeleid om met gevaarlijke stoffen veilig te kunnen werken. Basiskennis en bewustwording is bij iedere Defensiemedewerker noodzakelijk. Door bezuinigen zijn de opleidingen dusdanig ingekort dat deze basiskennis en bewustwording weer in gevaar dreigt te komen. Voor Splinter is dit een belangrijk onderwerp.

Geopolitiek en positie Defensie

- Gebieden waar geopolitieke belangen de hoofdrol spelen of in gebieden waar niet duidelijk is wie tegen wie vecht; daar zou Nederland als het uit moeten blijven. Tegelijkertijd dreigt dichterbij huis ook gevaar. We moeten geopolitieke veranderingen niet negeren en onze vrijheid beschouwen als iets vanzelfsprekend. Investeren in Defensie is noodzakelijk: Nederland mag geen speelbal van andere mogendheden worden.
- Nederland is een soeverein land binnen de Europese Unie, maar op het gebied van Defensie moet er samengewerkt worden. Het gaat dan bijvoorbeeld om in goede banen leiden van migratie, tegengaan van oneerlijke concurrentie of het ondersteunen van economische sancties tegen landen die Nederland of Europa willen schaden. Splinter ondersteunt samenwerking met gelijkgezinde landen binnen de NAVO.
- Een Europees leger is nog erg abstract; we werken liever samen en zorgen op nationaal voor een sterke Defensie. Wel willen we optrekken in gezamenlijke eenheden met bondgenoten voor nieuwe wapens die nodig zijn voor NAVO of Europese operaties, maar te duur zijn voor individuele landen, zoals hypersonische raketten en grote verkenningsvliegtuigen.

- Zolang Rusland over tactische kernwapens beschikt of anderszins dreiging is van kernwapens, legt Nederland zich niet eenzijdig beperkingen op.
- Zoals in onze Grondwet verankerd is, kan de krijgsmacht naast de verdediging van ons eigen land ook worden ingezet voor vredestaken die worden uitgevoerd op basis van een VN-mandaat.
- Nederland levert geen wapens (of onderdelen daarvan) aan landen waar de mensenrechten worden geschonden en stopt met de doorvoer van wapens. Ook moet er een zwarte lijst komen van landen en bedrijven waaraan geen halffabricaten en onderdelen van chemische en nucleaire wapens en oorlogsvoering met bacteriën, virussen et cetera geleverd mogen worden.

Defensiemedewerkers

- Structurele investering in opleiding, goed materieel, kazernes en arbeidsvoorwaarden voor personeel. Meer zeggenschap en maatwerk zijn sleutelwoorden; niet alleen rang en leeftijd, maar ook specialistische kennis bepalen het salaris.
- Defensie moet zich een goed werkgever tonen en zorg dragen voor diegenen die tijdens plichtsgetrouwe inzet ziek zijn geworden. Ruimhartig en met mededogen. Slachtoffers van bijvoorbeeld PTSS (angststoornissen) en chroom-6 (o.a. COPD, hartklachten, nierklachten, kanker) en hun naaste familie worden ruimhartig gecompenseerd. Bij ziekte worden zij begeleid en ondersteund waar nodig.
- Splinter wil dat alle militairen die zijn blootgesteld aan chroom-6 het recht op uitkering krijgen. Het mag niet zo zijn dat er een limitatief lijstje van klachten is opgesteld en dat zieke defensiemedewerkers die daar niet precies aan beantwoorden geen compensatie krijgen. Splinter wil dat medewerkers met beroepsziekten beter beschermd worden en eerder compensatie krijgen. Veel slachtoffers vallen op dit moment buiten de compensatieregeling.
- Er is een verhoogt risico op PTSS bij uitgezonden militairen tussen de leeftijd van 18 en 21 jaar. Er moet extra onderzoek komen hoe we dat bij deze groep zo veel mogelijk kunnen voorkomen.

Veteranen

- Het veteranenbeleid van Defensie schiet tekort. Splinter wil dat veteranen zich erkend en gewaardeerd voelen. Professionele hulp krijgen als dat nodig is. Defensie moet achter het personeel staan.
- Veteranen hebben een grote maatschappelijke meerwaarde. Zo kunnen zij bijzonder goed ingezet worden om te helpen bij het oplossen van maatschappelijke problemen door levenslessen te delen, motivatie en structuur aan te bieden, bijvoorbeeld bij het voorkomen van schoolverzuim of in de Jeugdzorg.
- Een klein deel van de veteranen komt helemaal niet sterker terug van een uitzending. Wie PTSS krijgt of anderszins ziek wordt van trouwe dienst, moet schadeloos worden gesteld en optimale begeleiding of behandeling krijgen. Ook de nabestaanden van militairen moeten beter worden begeleid en ondersteund worden. De mannen en vrouwen die hun leven in de waagschaal stellen om ons veilig te houden verdienen alle respect. Splinter wil hen ook beschermen tegen zinloze oorlogen.

Oekraïne

Na de inval van Rusland in 2014 op de Krim, de verschrikkelijke oorlogsmisdaad door het neerschieten van de MH17, heeft de beperkte internationale verontwaardigheid en stelligheid ertoe geleid dat Rusland de kans zag voor zijn uiteindelijke inval van Oekraïne. Splinter heeft ten aanzien van de Oekraïne-oorlog de volgende standpunten:

- Oekraïne is een soeverein land met internationaal geaccepteerde grenzen en deze dienen door eenieder gerespecteerd te worden.
- Splinter hoopt dat er snel vrede komt aan de oost grenzen van Europa en zal de Oekraïense overheid en haar bevolking steunen waar we dat kunnen.
- Oekraïne bepaalt zelf wanneer ze de vredesonderhandelingen starten. Met daarbij de enige beperking dat zij deze opstarten wanneer al het verloren land terug veroverd is.
- Nederland zal samen met de EU en NAVO partners Oekraïne op financieel, humanitair en militair gebied blijven ondersteunen.
- Splinter steunt de aanvraag van Oekraïne om aan te sluiten bij de NAVO, nadat de vredesonderhandelingen succesvol zijn afgerond.
- Splinter is tegen verdere uitbreiding van de EU in het algemeen en wij zien voor zowel de EU als Oekraïne geen meerwaarde om toe te treden tot de Europese Unie.

Buitenland

Splinter zal altijd mensenrechten in het algemeen en vrouwen- en kinderrechten in het bijzonder, altijd met hand en tand verdedigen. Wij zullen dan ook buitenlandse (handels)partners altijd langs deze meetlat leggen. Wij maken wel een duidelijke schifting tussen “overheid” en “de bevolking”. Hiermee zullen wij in bepaalde conflicten niet verzanden in loyaliteitsproblemen. Wanneer je mensenrechten schendt, dan vind je Splinter tegenover je.

China

Nederland erkent natuurlijk al dat China een economische grootmacht is, maar we ontkennen de gevaren van deze ontwikkelingen. Te vaak worden handelsbelangen belangrijker gevonden dan mensenrechten. Bijvoorbeeld als je kijkt naar de erbarmelijke omstandigheden waarin de Oeigoeren moeten leven. We moeten blijven anticiperen op de groeiende invloed van China in Europa en Afrika.

De Verenigde Staten

Nederland heeft veel te danken aan de VS: de vrijheid waarin wij leven en waar zij voor gevochten hebben. Dit mogen we nooit vergeten. We moeten wel kritisch blijven over het politieke systeem en de gevaren erkennen waarin de VS zich op dit moment bevinden. De jaren onder Trump hebben ons laten zien dat de onvoorwaardelijke steun van de VS zomaar kan ophouden. Nederland en de EU moeten minder afhankelijk worden van de VS.

Midden-Oosten

Wij zijn voorstander van de tweestaten-oplossing en juichen de huidige toenadering tussen Israël en Arabische landen toe, omdat het bijdraagt aan stabiliteit in deze onrustige regio. In technologisch opzicht loopt Israël voorop als het gaat om bijvoorbeeld vleesvervangers en milieuvriendelijke alternatieven als zonne-energie en ontzilting. Wetenschappelijke samenwerking op die gebieden moet worden gestimuleerd.

We zijn wel ongerust over de politieke situatie waar extremisten in de Israëlische en Palestijnse overheid de overhand krijgen of hebben en niet meer denken in het belang van vrede op lange termijn en in het belang van hun inwoners. Splinter zal alle ontwikkelingen bekijken op basis van het schenden van mensenrechten en overheden zodoende aanspreken en veroordelen.